٩هەرێمی کوردستان - عێراق

پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

٩٥

ساڵی/ ٢٠١٤ – بەرگی نەوەت و پێنج

چاپی یەکەم/ ساڵی ٢٠١٤

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (٦) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٤/٥/٢٦ ل ٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (٧) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە ٢٠١٤/٥/٢٨ ل ١١١

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (٨) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٤/٦/١٥ ل ١٣٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (٩) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە ٢٠١٤/٦/١٦ ل ١٥٧

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٠) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٤/٦/١٨ ل ٢١٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١١) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە ٢٠١٤/٦/٢٩ ل ٢٣٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٢) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە ٢٠١٤/٦/٣٠ ل ٢٦٥

لیژنەی یاساییەوە خۆشبەختانە نوێنەرانی وەزارەتی ناوخۆ هاتنە پەرلەمانی کوردستان، کۆبوونەوەیەکی تێر و تەسەلمان لەگەڵ کردن، و بیر و بۆچوونی ئەوانمان وەرگرت، بەڵام دواجار ڕاپۆرتێك ئامادە کراوە، پێم خۆشە خوشکی ئازیزمان دکتۆرە ڤالاڤ لەسەر ڕاپۆرتەکە، و هەر سەرنجێك هەبێ حەزم کرد پێش ئەوەی بچینە چوارچێوەی هەر دوو پرۆژە یاسای کە هەموارەکە یان ڕاپۆرتەکە ئامادە کراوە، ئەم ڕوون کردنەوانە بدەین، پێشم خۆشە لەسەر ڕاپۆرتەکە بەڕێز دکتۆرە ڤالاڤ ڕوون کردنەوەی خۆی بدات، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە ڤالاڤ

بەڕێز د. ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ڕاپۆرتێکی هاوبەش ئامادە کراوە لەلایەن هەرچوار لیژنەی پەیوەندیدار بە بابەتەکە کە پرۆژە یاساکەیان بۆ ڕەوانە کراوە، و دوو کۆبوونەوە ئەنجام دراوە، لە کۆبوونەوەی ئەخیر کە ئەنجام درا بە ڕێژەی یاسایی ئەندامانی هەرچوار لیژنەکە ئیتیفاق کرا لەسەر چەند خاڵێکی دیاری کراو، و خاڵەکان هەمووی لە ناو ڕاپۆرتەکە جێگیر کراوە، و بەشی زۆری ئەندامانی پەرلەمانیش توقیعیان کردووە، و ئەو ڕاپۆرتەی کە ئامادە کراوە لەبەر ڕۆشنایی ئەو دوو پرۆژە یاسایە بووە کە پێشکەش کراوە لە لایەك، و لەلایەکی تریش لەسەر ئەو خاڵانە بووە کە لە کۆبوونەوەی هاوبەش دا ئیتیفاقی لەسەر کراوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بۆ خوێندنەوەی پرۆژە یاساکان، و ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکان

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پرۆژە یاسای یەکەم

پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یاسای ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠ ی ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان

پێشکەش کراوە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان:

١ هەورامان حمه شریف

٢- نجیبه لطیف

٣- شوکریه اسماعیل

٤- حسین اسماعیل

٥- عمر مصطفی

٦-سۆران عمر

٧- فخرالدین قادر

٨- علی حمه صالح

۹- برزۆ مجید

۱۰- ئومێد حمه علی

۱۱- قارەمان قادر

۱۲- ڕۆزا محمود

۱۳- جوان اسماعیل

۱٤- حسن صالح

۱۵ محمود عمر

و پرۆژە یاساکە بەو جۆرەیە:

ناوی پرۆژە (پرۆژەی هەموار کردنی یاسای خۆپێشاندان)

ماددەی یەکەم

لە برگەی سێیەم وشەکانی (ماوەیەکی دیاری کراو لابرێت و ببێتە (ئاساییە)

ماددەی سێیەم

۱ هەموار کردنی برگەی یەکەم لە ماددەی سێیەم بەم شێوەیە

أ – ئەگەر خۆپێشاندان لە ئاستی سەرتاسەری هەرێم دا بوو، وەزیر ئاگادار ئەکرێتەوە

ب- ئەگەر خۆپێشادان لە یەکە کارگێریەکان بکرێ، بەرپرسی یەکەی کارگێری ئاگادار ئەکرێتەوە لەو خۆپێشاندانە

خاڵی دووەم:

لابردنی برگەکانی دووەم، سێیەم، چوارەم، پێنجەم، و زیاد کردنی برگەیەك بۆ ئەو ماددەیە کە باس لە پێناسەی خۆپێشاندانی لەناکاو ئەکات

چوارەم:

خۆپێشادانی لەناکاو: بریتییە لەو خۆپێشاندانەی کە لەبەر پەلەیی و کتوپڕی ڕووداوێك فرسەتی ئاگادار کردنەوەی لایەنی پەیوەندیداری لەگەڵ نییە، بە هۆکارێکی تایبەت دروست ئەبێت، پێشتر هیچ بەرنامەیەکی بۆ دانەڕێژراوە، و ڕێکخەرەکانی دیار نین

ماددەی چوارەم هەموار ئەکرێ بەم شێوەیە:

۱ لەکاتی خۆپێشاندانی کتوپڕ بێ ئاگاداری کردنەوە، یەکە کارگێرییەکان و پۆلیسی مەدەنی ئەرکی پاراستنی بنکە حیزبی و حکومی و سامانی گشتی و تایبەتیان لە ئەستۆیە،

۲- پێویستە خۆپیشاندان ئاشتیانە بێ و دووربێ لە کاری تۆندوتیژی

۳- ئەبێ دەزگاکانی پۆلیس خۆپیشاندەران بپارێزن

ماددەی حەوتەم:

بڕگەکانی یەکەم و دووەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، بڕگەکانی سێیەم چوارەم بەم شێوەی خوارەوە هەموار بکرێ.

٣- لەکاتی سەرپێچی خۆپیشاندەراندا بۆ مادده و بڕگەکانی ئەم یاسایانە، نابێ پۆلیس تەقە یان هەر شتێك ببێتە هۆی کوشتن بە هەر هۆکارێکەوە بێت بەرامبەر خۆپیشاندەران بەکار بهێنرێ.

٤- لەکاتی سەرپێچی خۆپیشاندەران ئەبێ بە بڕیاری دادگا ئەو کەسانەی سەرپێچیان کردووە دەستگیر بکرێن، و لێکۆڵینەوەیان لەگەڵ بکرێ

ماددەی هەشتەم لابرێ، کەواتە ماددەی ماددەی نۆیەم ئەبێ بە ماددەی هەشتەم، و ماددەی دەیەم ئەبێ بە نۆیەم، و بەم شێوەیەی لێدێ

هەرکەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ئەو یاسایە بکات سزای بەند کردنی بەسەردا ئەچەسپێ بە شێوەیەك کە بەند کردنی لە ١٠ ڕۆژ زیاتر نەبێ، و غەرامەیەك لە ٢٠٠ هەزار دینار زیاتر نەبێ

ماددەی یازدە ئەبێتە ماددەی دەیەم

ماددەی دوازدە ئەبێتە ماددەی یازدە، و ماددەکانی تر وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، بەڵام هەریەکە و ژمارەیەك دێنە پێش، ئەبن بە ماددەی ١٢، ١٣، ١٤

پرۆژە یاسای دووەم لەلایەن بەڕێز دکتۆرە بەهار ئەخوێدرێتەوە

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پرۆژە یاسای دووەم کە بۆ هەموار کردنی یاسای خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠ پێشکەش کراوە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان کە ئەمە ناوەکانیانە:

١ سالار محمود

٢- مریم صمد

٣- سعید مصیفی

٤- صالح فقی

٥- فەرهاد سەنگاوی

٦- دلێر مصطفی

٧- عزت صابر

٨- ڕێواز فایق

٩- قادر ئۆتمان

١٠- بێگەرد دڵشاد

١١- ئاواز جنگی

١٢- دەرباز عبدالله

١٣- زانا عبدالرحمن

١٤ تەلار لطيف

پرۆژە یاساکە بەو شێوەیە:

هەموار کردنی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠

ماددەی یەکەم دوو برگەی بۆ زیاد ئەکرێ (شەش، حەوت) بەم شێوەیە:

شەشەم: دەزگاکانی پۆلیس واتە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان (شرطة مكافحة الشغب)،

حەوتەم: خۆپیشاندانی لەناکاو بریتییە لە گردبوونەوەیەکی لە ناکاوی کۆمەڵێك بۆ ئامانجێکی ڕوون بێ بوونی پلان و ڕێکەوتنی پێش وەختە

ماددەی دووەم برگەی سێیەم بەم شێوەیەی لێ بێ و دوو برگەی تری بۆ زیاد بکرێ

سێیەم: نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گروپێك دژی گروپێکی تر بێ بەهۆی ئاین یان نەتەوە یان ڕەگەز

چوارەم: نابێ خۆپیشاندان لەبەردەم مۆزەخانە و شوێنەوارەکان کە بە پێی یاسای پاراستنی شوێنەوارەکان دیاری کراوە ئەنجام بدرێ

پێنجەم: ئەبێ حکومەت لە سەنتەری هەر پارێزگایەك شوێنێکی لەبار و شیاو تەرخان بکات بۆ گردبوونەوەی گشتی و ناوی لێ بنێ سەکۆی ئازاد

ماددەی سێیەم: یەکەم، برگەی یەك و دوو هەڵبوەشێنرێتەوە و بەم شێوەیەی لێ بێ:

یەك: ئەگەر خۆپیشاندان لەسەر ئاستی هەرێم بوو ئەوە وەزیری لێ ئاگادار ئەکرێتەوە

دوو: ئەگەر خۆپیشاندان لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو سەرۆکی یەکەی کارگێڕی لێ ئاگادار ئەکرێتەوە

ماددەی سێیەم: برگەی دووەم و سێیەم بگۆڕدرێ و بەم شێوەی لێ بێ و برگەی چوارەم لاببرێ

دووەم: هەتا ئاگادارینامەیەك پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێری نەکرێ نابێ خۆپیشاندان بکرێ

سێیەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێری بۆی هەیە لە گۆڕانکاری لە شوێنی یەکەی خۆپیشاندان بکات ئەگەر ساغ بۆوە شوێنی داوا کراو بۆ خۆپیشاندان پێشتر تەرخان کراوە بۆ گروپێکی تر، پێڕاگەیاندانی گۆڕانکاریش لەماوەی ٤٨ کاتژمێردا ئەبێ بە نووسراوی فەرمی و لەگەڵ دیاری کردنی هۆکارەکانی.

ماددەی سێیەم ئەم دوو بڕگەیەی بۆ زیاد بکرێ

چوارەم: خۆپیشاندانی لە ناکاو بەدەر ئەکرێ لە پێشکەش کردنی ئاگاداری نامە بۆ وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی کە لە بڕگەکانی یەکەم و دووەمی ئەم ماددەیە هاتوون

پێنجەم: خۆپیشادانی لە ناکاو حوکمی ماددەکانی پێنجەم و شەشەم و نۆیەم و یانزەیەمی ئەم یاسایەی بەسەردا جێ بەجێ ئەکرێ

ماددەی چوارەم: بڕگەی یەکەم و دووەم و سێیەم بەم شێوەیە ئەگۆڕدرێت و بڕگەی چوارەم لائەبرێ
یەکەم: ئاگادارینامەی ڕێکخستنی خۆپیشاندان لەلایەن لیژنەوە بە لایەنی کەم ٤٨ کاتژمێر پێش وادەی ئەنجامدانی پێشکەش بە لایەنی پەیوەندیدار ئەکرێ بە مەرجێ ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێ
دووەم: پێویستە ئاگاداری نامە ناونیشان و ئیمزای ئەندامانی لیژنەی سەرپەرشتیاری ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکە بگرێتە خۆ، مەبەستەکەشیان لەو بارەوە ڕوون بکرێتەوە ڕێگەی ڕۆیشتنەکەیان و کاتی شوێنی دەست نیشان بکرێ
سێیەم: پێویستە خۆپیشاندانەکە ئاشتیانە بێت و دوور بێت لە کاری تووندوتیژی و جیاکاری
ماددەی پێنجەم بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە ئەبێ
١ هەموو هاوولاتیان و ئەوانەی بە شێوەیەکی یاسایی لە هەرێم دا نیشتەجێن و پارتی سیاسی و ڕێکخراوەکانی کۆمەلگەی مەدەنی و سەندیکا پیشەییەکان و یەکێتی و کۆمەڵە و ڕێکخستنەکانی دیکە بە پێی یاسا مەڵەت دراوە، ئازادی ڕێکخستنی خۆپیشاندانیان فەراهەم کراوە لە پاش گرتنەبەری ڕێکارەکانی ناو ئەم یاسایە
ماددەی حەوتەم بڕگەی دووەم بەم شێوەیەی لێ دێ و بڕگەیەکیشی بۆ زیاد ئەکرێ:
دووەم: قەدەغەیە هەر ماددەیەکی تەقەمەنی یان ژەهراوی یان سووتێنەر لە کاتی خۆپیشاندان هەڵبگیرێ یان لەخۆ ببەسترێ یان بەکار بهێنرێ لەلایەن خۆپیشاندەران و پۆلیسەوە.
چوارەم: کارمەندانی پۆلیس لەکاتی ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکان ئەبێ جل و بەرگی فەرمی تایبەت بپۆشن و باجی تایبەتی بپۆشن کە ناونیشانی تەواوی لەسەر بێت و بە ڕوونی دیار بێ.
ماددەی هەشتەم: بڕگەی دووەم بەو شێوەیەی لێ بێ:
٢- ئەگەر دەزگاکانی پۆلیس زەحمەتیان لە بلاّوە پێکردنی خۆپیشاندان بینی وێڕای ئەوەی داوایان لێکرا و لەسەر ئەوەش سوور بوون، بۆی هەیە هۆکاری مۆرك مەدەنی بۆ بلاّوە پێکردنی بەکار بێ، وەك ئاو ڕشاندن و بەکارهێنانی قەڵغان بۆ خۆ پاراستن.
ماددەی دەیەم بەم شێوەیەی لێ بێ:
هەر کەسێك سەپێچی حوکمەکانی ماددەی سێیەم بڕگەکانی یەك و دوو و سێی ئەم یاسایە بکات، سزای بەند کردنی بەسەر ئەچەسپێ بە ماوەیەك کە لە یەك مانگ زیاتر نەبێ، یان بە غرامەیەك کە لە ٥٠ هەزار دینار کەمتر و لە ٥٠٠ هەزار دیناریش زیاتر نەبێ یان بە هەردوو سزاکە.
بەرێزان لەبەر ڕۆشنایی ئەو دوو پرۆژە یاسایەی کە پێشکەش کراوە لیژنەی هاوبەش ڕاپۆرتی خۆی نووسیوە بەم شێوەی خوارەوە:
بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان- بابەت: ڕاپۆرتی هاوبەش سەبارەت بە هەردوو پرۆژە یاسای هەموار کردنی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠، لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان و لیژنەی مافەکانی مرۆڤ و لیژنەی کاروباری

کۆمەڵگـەی مـەدەنی ڕۆژی سێـشەمە ٣ ی پووشـپەڕی ٢٧١٤ ی کـوردی بەرامبـەر بـە ٢٠١٤/٦/٢٤ ی زایـنی کۆبوونەوەی هاوبەشیان ئەنجام دا بۆ تاوتوێ کردنی هەردوو پرۆژە یاسای هەموار کردنی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لـە هـەرێمی کوردسـتان-عێـراق ژمـارە ١١ ی سـاڵی ٢٠١٠ کـە لەلایـەن ژمـارەی یاسـایی ئەنـدامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، و لە دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمـارە ٢ لـە ڕۆژی چـوار شـەمە بەرواری ٢٠١٤/٥/٧ و دانیشتنی ژمارە ٤ لە ڕۆژی چوارشەمە بەرواری ٢٠١٤/٥/١٤ ڕەوانەی لیژنەکـەمان کـراوە، دوای گفتوگۆ کردن و تاووتوێ کردن لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠ بەند و بڕگەکانی هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

ماددەی یەکەم: هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە

یەکەم وەزیر: وەزیری ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان

سێیەم: خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی مەدەنیانە و ئاشتیانەی ژمارەیەک هاوواڵتی لە شوێن و کاتی دیـاری کـراو بـە مەبەسـتی دەڕبـڕینی هەڵوێـست و گەیانـدنی داواکـاری و پـەیام بـۆ هێنانـەدی مەبەسـت و ئامانجێکی ڕەوا، جا بە شێوەی گردبوونەوە، یان ڕێپێوان یان مانگرتن، یان پەناگیری بێ

چوارەم: لیژنە: لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان، کە ژمارەیـان لـە ٣ کـەس کـەمتر و لـە ٥ کـەس زیـاتر نـین، خاوەنی شیاوی یاساییـن و ئەرکی بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندان ئەگرنە ئەستۆ

ماددەی دووەم: هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

٣- نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گروپێك دژی گروپێکی تر بێ بەهۆی ئاین یان نەتەوە یان ڕەگەز یان نەژاد یان هەر هۆیەکی تر

بڕگەی چوارەم: بۆ ماددەی دووەمی ئەم یاسایە زیاد ئەکرێت و بەم شێوەیە:

نـابێ خۆپیـشاندان ببێتـە مایـەی پەکخستنی کـارکردنی دامودەزگـای خزمـەت گـوزاری هاتوچـۆی گـشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری

بڕگەی پێنجەم بۆ ماددەی دووەمی ئەم یاسایە زیاد ئەکرێت بەم شێوەیە

نابێ هاوواڵتیان و کەسەکان کە بە پێی حوکمـەکانی ئـەم یاسـایە مـاق خۆپیـشاندانیان هەیـە بـەزۆر ناچـار بکرێن بەشدار بن یان بەشدار نەبن لە خۆپیشادان

ماددەی سێیەم: بڕگەی یەکەم و دووەم و پێنجەم بەم شێوەیە هەموار ئەکرێت و بڕگـەی سـێیەم و چـوارەم لائەبرێت و بڕگەی پێنجەم ئەبێ بە بڕگەی سێیەم و بەو شێوەیە ئەخوێندرێتەوە

١ وەزیر ئاگادار ئەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشادانەکە لەسەر ئاستی هەرێمی بوو

٢- سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئاگادار ئەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندان لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو

٣- هەتا ئاگـاداری نامەیـەك بـە نووسـراو پێـشکەش بـە وەزیـر یـان سـەرۆکی یەکـەی کـارگێڕی نـەکرێ نـابێ خۆپیشاندان بکرێ

٤- دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکان لە بۆنەی نیشتیمانی و نەتەوەیی و ئایینی بە پێی نەریتی خۆجێی و باو بەدەر ئەکرێ لە ئاگاداری کردنەوە

ماددەی چوارەم: بەم شێوەیە:

١ لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاداان لایەنی کەم بە ٤٨ کاتژمێر بەر لە ئەنامدانی خۆپیشاندان لە ڕێگەی ئاگادرینامەیەك کە بۆ ئەو مەبەستە پێشکەش ئەکرێ وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار ئەکرێتەوە بە مەرجێ ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێ

٢- پێویستە ئاگاداری نامە ئەم زانیاریانە لەخۆ بگرێ

١ کات و شوێنی خۆپیشاندان

٢- ئامانج و مەبەستی خۆپیشاندان

٣- ڕێگەی ڕۆیشتنی خۆپیشاندان

٤- ماوەی خۆپیشاندان

٥- ناو و واژووی ئەندامان و ڕێکخەری خۆپیشاندان

سێیەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە پاساوی دروست و شیاو لە پێناو بەرژەوەندی گشتی بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ بە مەرجێ لە ڕێگەی نووسراوی ڕەسمی ئاگادری لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان بکاتەوە لە ماوەیەکدا کە لە ٢٤ کاتژمێر لە دەست پێکردنی خۆپیشاندان کەمتر نەبێ

چوارەم: پێویستە خۆپیشاندان ئاشتیانە بێ و دووربێ لە کاری تووندوتیژی و جیاکاری

ماددەی پێنجەم: هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

١ هەموو هاوولاتیان ئەوانەی بە شێوەیەکی یاسایی لە هەرێمدا نیشتتەجێن و کەسە مەعنەویەکان کە بە پێی یاسا مۆڵەت دراون، ئازادی ڕێکخستنی خۆپیشاندانیان هەیە لە پاش گرتنەبەری ڕێکارەکانی ناو ئەو یاسایە، بە مەرجێ خۆپیشاندانەکە پێچەوانەی بەرژەوەندی گشتی یان سیستەمی گشتی، یان ئادابی گشتی نەبێ

٢- ئەبێ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران بپارێزن لە کاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکاریان ئەبن

ماددەی شەشەم: لائەبرێت و براوەتە ماددەی دووەم بڕگەی پێنجەم

ماددەی حەوتەم: بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی حەوتەم زیاد ئەکرێت و بەم شێوەیە

چوارەم: کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس لە کاتی ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکە ئەبێ جل و بەرگی فەرمی تایبەت بپۆشن و باجی تایبەت بپۆشن کە ناونیشان و ژمارەی تایبەتی لەسەر بێ

ماددەی هەشتەم: دووەم، خاڵی یەکەم هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە:

ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بلاّوە پێ کردنی خۆپیشاندەران بینی وێرای ئەوەی داوایان لێ کراوە، لەسەر ئەوەش سوور بوون، بۆیان هەیە هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بلاّوە پێکردنی خۆپیشاندەران بەکار بێنن، وەك ئاو ڕشاندن و بەکارهێنانی قەڵغان بۆ پاراستن و هیتر

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لەبەر بوونی دوو پرۆژە یاسا، و بوونی پرۆژە یاسایەکی تر کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ نەکراوە، بەلاّم پێشکەش بە بەڕێزتان کراوە، و هەروەها بوونی چەند سەرنج و تێبینیەك کە لەلایەن سەنتەری توێژینەوەی پەرلەمان پێشکەش بە لیژنەکەمان کراوە، و بوونی چەند تەوسیاتێك کە لەلایەن یەکێتی پەرلەمانتارانی کوردستان پێشکەش کراوە ئەمانە هەموویان بوونە هۆی ئەوەی ئێمە ڕاپۆرتێکی هاوبەش ئامادە بکەین، و داوا لە بەڕێزتان بکەین ئەو ڕاپۆرتە هاوبەشە ببێ بە ئەصل، و ببێ بە بنەما بۆ تاوتوێ کردنی ئەو بابەتە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەم پێشنیارەی لیژنەی یاسایی ئەخەینە دەنگدانەوە بۆ کردنی ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکان بە ئەصل بۆ وتوویژ کردن لەسەر هەموار کردنی یاسای خۆپیشاندان، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانی کوردستان لەسەر هەموار کردنی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان بکرێ بە بنەما بۆ وتوویژ کردن سەبارەت بە یاساکە؟ ٦٧ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ ٢٠ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە وە زۆرینەی ئامادەبووان ڕاپۆرتەکە کرایە بنەما، لە سەر ئەو بنەمایەیە کە یەکەم جار ئەوەمان خستە دەنگەوە، بەلاّم ئەگەر ڕایەك، ئەگەر پێشنیارێکی ئەندامانی پەرلەمان زیاتر لە چەند کەسێك پشتگیری کردبوو خۆ ئەوەش دەتوانین لە سەرەتاوە بیخەینە دەنگدانەوە با ئەویش کێشەمان بۆ دروست نەبێ، هیچ ڕوونکردنەوەیەکت هەیە؟ فەرموو

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە سەر بڕگەی سێیەم کە پەیوەندیدارە لە سەر تەعریفی خۆپیشاندان چەند ئەندام پەرلەمانێك کە لەلای من دوویان تەسجیل کراون داوایان کردووە کە تەعریفی خۆپیشاندان وەکو خۆی لە یاسا ئەسڵەکەدا چۆن هاتووە وەکو خۆی بمێنێتەوە، و زیاتریش لە (٣) ئەندام پەرلەمان داوایان کرد کە ئامانجێکی ڕەوا بکرێت بە ئامانجێکی دیاریکراو، بەلاّم ئەگەر بکرێ بە ئامانجێکی دیاریکراو ئەگەر بە ئامانجێکی ڕەواش بمێنێتەوە ئامانجی خۆپیشاندان هەر دەبێ ڕەوا بێ، چونکە ئێمە لە پێشنیەی تەعریفەکەدا وتوومانە خۆپیشاندانێکی ئاشتیانەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سالار،

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە وەکو پرەنسیپە گشتییەکە بۆچوونێك هەبوو کە تەعریفە ئەسڵیەکە بمێنێتەوە وەکو خۆی، و تێبینیش لە سەر ئامانجی رەوا یان نا رەوا هەبوو، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ تەعریفە ئەسڵیەکە ئەم دەستەواژەیە نییە، لەمەش دەربازمان دەبێ و لە ئەساسیشدا لە یەکێك لە پرۆژە هەموارەکاندا هاتووە دەستەواژەیەك لە ناو تەعریفی خۆپیشاندان بگۆڕێ، بەڵام لێژنە دەستەواژەکەی نەگۆڕیوە وەکو خۆی دایناینایتەوە، بۆیە ئێمە پشتگیری ئەوە دەکەین چۆن لە یاساکەدا تەعریفی خۆپیشاندان کراوە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سۆران هیچ تێبینیەکت هەیە؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا هەر ئەوەندەی چەند ئەندامێك داوایانکرد کە ئەم پێناسەیە خۆپیشاندانی لە ناکاو پێناسە ناکات کە ئێستا زۆرینەی خۆپیشاندان لە ناکاون، ئەوەش دەکرێ بەهەند وەربگیرێ، زیاتر لە (٣) ئەندام بوون، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لێرە کە خۆپیشاندانی لە ناکاو لەو کۆبوونەوە هاوبەشەی کە ئەنجاممانداو لە ناو هەر چوار لیژنەکەدا بە زۆرینەی دەنگ گەیشتینە ئەوە کە تەنزیمی خۆپیشاندانی لە ناو نەکرێ لە ناو یاساکەدا بەهیچ شێوەیەك، چونکە ئەو جۆرە خۆپیشاندانە لەلایەك پێشێلە یاخود موخالەفەی نیزامی عامە لەلایکی تریش یاساکەی ئێمە ناوی یاسای رێکخستنی خۆپیشاندانە لە ناو یاسایەك کە ناوی یاسای رێکخستنی خۆپیشاندان بێ چۆن خۆپیشاندانێك تەنزیم دەکەی کە خۆپیشاندانی لە ناکاو بێ هیچ بڕگە و مەرجەکانی ئەم یاسایەی لە سەر تەتبیق نابێت، بۆیە دوو سەبەبی رەئیسی هەیە لیژنەی یاسایی وەکو کە ئەرکی خۆیەتی سیاغەی یاسایی بکاتن ناتوانێ یەکەمیان موخالەفەی نیزامی عامە کە لە سەرووی خۆیەتی دووەم: یاساکە ناوی یاسای رێکخستنی خۆپیشاندانە ئەگەر بێتو ئێمە لێرانە خۆپیشاندانی لە ناکاو دابڕێژین دەبێ تەنزیمی بکەین هیچ جۆرە تەنزیمێکیش ئەو جۆرە خۆپیشاندانە ناگرێتەوە، خاڵی سێیەمیشمان ئەو جۆرە خۆپیشاندانەیە، بەڵێ وجودی هەیە ناتوانرێتن نە مەنع بکرێتن ئەم جۆرە خۆپیشاندانە و نە بە یاساش

تەنزیم بکرێتن، بەڵام لێرانە کە ناوی نەهاتووە مەعنای ئەوە نییە کە مەنع دەکرێ، چونکە هەم مەنع ناکرێ هەمیش بە یاسا ناتوانین تەنزیمی بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئێستا دوو پرسمان هەیە، یەکیان پرسی پێناسەی خۆپێشاندانە لەمەدا سێ پێشنیار هەیە، پێشنیاری یەکەمیان ئەوەیە کە ئەسڵی پێناسەکە لە یاساکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، پێشنیاری دووەم ئەوەیە کە ئامانجێکی ڕەوا لا ببرێ لە پێناسەکە و ڕای سێیەم ئەوەیە کە ئەوەی لیژنەی یاسایی لە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکاندا هاتووە بەو شێوەیە بمێنێتەوە، دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو کاك عادل نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا لە سەر زەوقی قسەکانی ڤالا خان وەك پرسیارێك دروست بووە تەقریبەن، کە دەڵێ مەسەلەن خۆپێشاندانی لە ناکاو نە دەکرێ مەنع بکرێ لەبەر ئەوەی تەبیعیە ئەگەر خۆپێشاندان لە ناکاو مەنع نەکرێ کەواتە ئیشمان بە یاسای خۆپێشاندان چییە؟ با هەموو خۆپێشاندانەکان لە ناکاو بێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پرسێکی تڕە، دوایی دێینە سەرئەوەش کە ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە کە پێناسەی خۆپێشاندانی لە ناکاویش بخرێتە نا پێناسەکانەوە ئەوکاتە باسی ئەوە دەکەین، کاك فەرهاد نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشتر وتم ڕاکانم بۆ دوایی هەڵدەگرم، بەڵام کاتێ کە بڕگە بڕگە پەسەند بکرێت دوایی شتێکی شازە بچیتەوە ناو موناقەشە و مەوزووعەکان لەبەر ئەوە من زۆر ڕام هەیە، ڕەنگە دروست بێ ڕەنگە پێچەوانەی ڕای برادەران بێ دوایی مەگەر نەیڵێم، ئەگەر بۆم هەیە ئێستا بیڵێم ئێستا ڕاکانی خۆم دەڵێم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نا، نا؟ ئێستا ناتوانی بییڵێ، چونکە وتو و ڕۆ وەستا لە سەر ئەم ماددەیە،

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوایی دەکرێ بگەڕێمەوە سەری،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، لە ماددەیەکی تر دەتوانی قسە بکەی، فەرموو کاك صالح،

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم لیژنەی یاسایی پێناسە ئەسڵەکە بخوێنێتەوە، رەنگە بەشێك لە برادەران پێناسەکەیان لا نەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئێستا بەتەمابووین ئەوە بکەین، پێناسەکە بخوێننەوە لە دەقی ئەسڵی یاساکە فەرموو د. بەهار،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: خۆپیشاندان کۆمەڵێك رێکخراوی یان نیمچە رێکخراوی خەڵکە بەشێوەیەکی ئاشتیانە لە گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکاندا بۆ ماوەیەکی دیاریکراو دەڕۆن، ئامانجی دروستکردنی رایەکی یەکگرتووی گشتییە بۆ وەدیهێنانی مەبەستێکی دیاریکراو و گردبونەوەی گشتی بە مەبەستی خۆپیشاندان، مانگرتن، پەناگیری لە خۆ دەگرێت،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەمە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە پێناسەکەی وەکو ئەسڵی یاساکە بمێنێتەوە؟ پێناسەی خۆپێشاندان، (٣١) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٤٤) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، رای دووەم دەخەینە دەنگدانەوە، کە ئامانجی رەوا لا ببرێ، بکرێ بە ئامانجی دیاریکراو، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئامانجی رەوا بکرێ بە ئامانجی دیاریکراو؟ لە پێناسەی کە لە راپۆرتی لیژنە هاوبەشەکەدا هاتووە، (٥٩) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٢١) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم جارێکی تر بیخوێنێتەوە، فەرموو

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتیانە و مەدەنیانەی ژمارەیەك کەس و هاوولاتی لە شوێن و کاتێکی دیاریکراو بە مەبەستی دەربڕینی هەڵوێست و راو گەیاندنی داواکاری و پەیام بۆ هێنانەدی مەبەست و ئامانجێکی دیاریکراو ئینجا بەشێوەی گردبونەوە یان رێپێوان یان مانگرتن یان پەناگیری بێت،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دێینە سەر بڕگەی چوارەم، رووونکردنەوەتان چییە لە سەر بڕگەی چوارەم؟ دەزانی کە خستمانە دەنگدانەوە، وتمان ئەو پێناسەیەی کە لە راپۆرتە هاوبەشەکەدا هاتووە، جگە لە گۆڕینی ئامانجی رەوا بۆ ئامانجی دیاریکراو، ئەوەمان خستۆتە دەنگەوە، یەعنی بەم شێوەیە، ئەم پێناسەیە پەسەند بکرێ بەو مەرجەی ئامانجی رەوا بکرێ بە ئامانجی دیاریکراو، خوێندرایەوە و پەسەند کرا، لە سەر لیژنە بەڵێ د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر لێژنە چەند پێشنیارێك هەبوو لێژنەی رێکخەری خۆپیشاندان کە ژمارەیان لە سێ کەس کەمتر و لە پێنج کەس زیاتر نەبێتن، دیارە لە سێ کەس زیاتر پێشنیاریان کرد کە حەدی ئەعلا دیاری نەکرێ پێنج کەسەکە، هەندێك لە ئەندام پەرلەمانتارانیش کە ژمارەیان نەگەیشتۆتە سێ کەس داوایان کرد کە ژمارەی حەدی ئەدناشی دیاری نەکرێ، بەڵام کە گوتمان لێژنە دەبێ حەدی ئەدنای دیاری بکرێ، واتە دەبێ لە سێ کەس کەمتر نەبێ، بەڵام حەدی ئەعلا دەتوانرێتن دەستکاری بکرێتن و بە هینی بە جێ بمێنێ، بەڵام حەدی ئەدنای لێژنە دەبێ دیاری بکرێ، چونکە ناوی لێژنەیە نابێ لە سێ کەس کەمتر بێ، ئینجا بە نیسبەت شیاوی یاساییش مولاحەزات هەبوو کە دەڵێن شیاوی یاسایی لێرانە هەڵبگیرێ ئەوانەی کە ئەندامی لێژنەن، ئەوانە مەسئوولیەتی قانونی دەگرنە ئەستۆ لێرە مەبەستمان لە شیاوی یاسایی یەعنی ساحێبی ئەهلیەت بێت لە یاسادا، واتە تەمەنی (١٨) سالْ بێ و قوەی ئیدڕاك و تەمیزی هەبێت و خاوەنی عەقلی تەواو بێ بۆ ئەوەی بەیانی هەر کارێکی نا رەوا کرا لێرانە لە رێگای شیاوی یاسایی ئەویان بەرپرس دەبێ کەسێك کە شیاوی یاسایی نەبێ و ئەهلیەی نەبێ چۆن دەتوانێ بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندانداندان بگرێتە ئەستۆ لەلایەك و چۆن دەتوانێتن نوێنەرایەتی خۆپیشاندان بکاتن لەلایەکی تر و بەڕێز د. بەهار رووونکردنەوەی زیاتری هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهەمان شێوە ئێمە لێرە پێناسەی لێژنە دەکەین، لێرە کە دەڵێن لێژنە لە (٣) کەس کەمتر نەبێ بەو واتایە نایێ کە ئێمە حەقی خۆپیشاندان لە کەسی تاك بسێنینەوە، ئێمە لێرە باسی لێژنەی رێکخەری خۆپیشاندان دەکەین باسی بەشداربووانی خۆپیشاندانەکە ناکەین، ئێمە باسی کاتێك دەکەین کە خۆپیشاندانەکە لە (٣) کەس زیاتر بێ پێویستی بە لێژنەیەك هەبێ رێکی بخات ئەگەر نا ئێمە لە ماددەی (٥)م لە راپۆرتەکەدا هاتووە لە ماددەیەکی تردا دێینە سەری دەڵێ هەموو هاوولاتیان و کەسەکان مافی خۆپیشاندانیان هەیە بەس لێرە مەبەستمان لە لێژنەکەیە کە دەڵێن نابێ لە (٣) کەس کەمتر بێ و شیاوی یاسایی بە مەعنای ئەوەی کە وەکو د. ڤالا روونیکردەوە بە مەعنای ئەوە نییە کە دەبێ یاسایی بن کەسەکان، بەڵکو دەبێ ئەهلیەتیان هەبێ بۆ تەحەمولکردنی مەسئوولیەت،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

من هەر رووونکردنەوەیك بدەم کاك گۆران دوایی نەڵێی وەڵا ئاڕستەی دەکەی و ئەوانە، بەڵام لە ماددەی چوارەمدا ئێوە لێژنەی رێکخەری خۆپیشاندانتان کردووە بە مەرج بۆ خۆپیشاندان، بڕگەی یەکەم: لێژنەی

رێکخەری خۆپیشاندان لایەنی کەم بە (٤٨) کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندانەکە لە رێگەی ئاگاداری نامەیەکەوە کە بۆ ئەو مەبەستە پێشکەش دەکرێت، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئاگادار دەکرێنەوە بە مەرجێك رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو بکرێ، باشە هەندێك لە ئەندامان پێیان وابوو کە مان گرتن دەکرێ یەك کەس بێ، ئایا لەو کاتەشەوە دیسان پێویست دەکات لیژنەیەك هەبێ بۆ ئەوەی ئاگاداری وەربگرێ یان نا، با لیژنەکانی تریش رای خۆیان بڵێین، لیژنەی مافی مرۆڤ،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان تێبینی لە سەر ئەوەیە کە مادام تۆ لە پێناسەکە چەسپاندت مانگرتن هەیە رێپێوان هەیە، بۆی هەیە یەك کەس رێپێوان بکا و بۆی هەیە یەك کەس مان بگرێ، ئەو کاتە لیژنەی رێکخەری نییە ئەم مانگرتن و ئەم رێپێوانە، ئیشکالەکە لێرە دروست دەبێ، ئەگەر نا کەسێك کە شیاوی یاسایی نەبێ چۆن دەبێ بە رێکخەری خۆپیشاندان ئەوەیان وازحە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سالار،

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتێك شتێك یان بابەتێك لە هەردوو هەموارەکەدا نەهاتبوو، لێرە ئیزافەی دەکەی ئاوا جەدوەلێکی لێزەتی لێ دەکەوێتەوە، بۆیە لە بنەمادا ئەسڵ ئەوە بوو کە ئەم بڕگەیە هەر نەیەتە ناو هەموارکە، نەیەتە ناو پڕۆژەکەوە، لەبەر ئەوە کە هاتووە ئەوە ئێستا رۆیشت، بەڵام ئێمە رەئمان وایە ئەم مەسەلەیەی خاوەنی شیاوی یاسایی کەسانی مەعنەویی و سروشتیش دەگرێتەوە واتە لە پاڵ ئەو ئەهلیەتەی (د. ڤالا) باسی کرد زەروورە هەبێ پێشنیاری جدی کراوە کە ئەو (٥) کەسە واتە حەدی ئەعلای دیاریکراو نەبێت، تەحدید بکرێ حەدی ئەدنای کە (٣) کەس بێ، بۆچوونەکەم موعتەبەرە و دەبێ بخرێتە دەنگدانەوە، سەبارەت بە یەك کەس کە مافی خۆپیشاندان یان مانگرتن یان گەیاندنی نا رەزایی هەبێ ئەمە مافێکی سروشتی و دەستورییە مادام لێرە قسە لە سەر لیژنەیە پێم وایە لیژنە دەبێ لە یەك کەس زیاتر بێ جێگەی نییە، بەڵام ئەم مافە دەبێ لەم یاسایەدا موحقەق بێ ئینجا لە هەرکوێەك بێ و لە هەر بڕگەیەك بێ ئەو مەسەلەیە جێی بکرێتەوە، بەڵام لێرە تەسەورم وایە جێگەی خۆی نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ایوب تۆ هیچ رووونکردنەوەیەکت هەیە؟

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پێمان وایە کە حەدی ئەعلایەکە زیاتر بکرێ، ببێ بە (٩) کەس، چونکە جاری وا هەیە کۆمەڵێك ڕێکخراوی مەدەنی بەیەکەوە خۆپیشاندان ڕێك دەخەن، و بۆ چارەسەرکردنی ئەو حاڵەتەی کە ئەگەر خۆپیشاندان کەسێك بوو یان ددو کەس بوون بەو شێوازە مەعالەجە بکرێ، لە کۆتایی پێناسەکەدا ئەوە ئیزافە بکرێ ئەگەر خۆپیشاندان لە دوو کەس زیاتر بوو،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا، ڕوونکرنەوەت هەبوو؟

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە ماددەی یەکەمدا لە تەعریف کردنی موستەڵەحەکانی کە تەعریفی موستەڵەحی لیژنە دەکەین، ناکرێ بڵێین لیژنە لە یەك کەس پێك دێ، کە وتمان لیژنە لەگەڵ لیژنەدا واتە دەبێ حەدەی ئەدنای دیاری بکرێتن کە (٣) کەسە، بەڵام کە یەك کەس مافی مان گرتنی هەیە ئەوە دەبێ لە شوێنێکی دیکە موعالەجەی ئەو کارە بکرێتن، بەڵام لە تەعریفی لیژنە بە هیچ شێوەیەك ناتوانین جێگای بکەینەوە، بەڵام حەدی ئەعلایەکە کە پێشنیارکراوە ئێمە دەتوانین بڵێین تەنها لە (٣) کەس کەمتر نییە، ئەوەی کە پەیوەندی بە حەدی ئەعلایە، هەڵبگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سۆران،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر بۆ لیژنەی یاسایی یەك شوێنی تر هەیە کە بتوانین جێگەی ئەوە بکەینەوە ڕاستە مادام لیژنەیە، لیژنە بە یەك کەس ناڕوات یەك شوێنی تر هەیە (د. ڤالا) هیوادارم هاوکارمان بێ، لەو شوێنەی کە پێویست بە ئاگادارینامە ناکا و بۆنەی ئایینی و نەتەوەیی و نیشتیمانی و ئەوانەیە و خەڵك دێتە سەر جادە و شەقامەکان دەتوانرێ مانگرتن و ئەوەی تاکە کەسی بخرێتە پاڵ ئەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەندامانی پەرلەمان قسەی خۆیان کردووە لەبەر ئەوە بەس نوقتەی نیزامی ڕێی پێ دەدەین ئێستا، فەرموو کاك عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە سێ کەس دەنگماندا بۆ ئەوەی لیژنە بکرێ بە نوێنەر، ئەگەر بکرێ بە نوێنەر کێشەی ئەو لیژنەیەش حەڵ دەکات، چونکە لیژنە دەبێ بە فەرمانێك پێکبهێنرێ، لیژنە لە خۆی پێك نایێ، ئەوانە نوێنەری خۆپیشاندەرانن، لیژنەی خۆپیشاندەران نین، لەبەر ئەوە دەبوایە لیژنە بخرایە دەنگدانەوە، ئیجا تەعریفەکەی بخرایە دەنگدانەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی ئەوە قسەی لێ دەکەین، دەیخەینە دەنگدانەوە، بەڵام جارێ دەبێ رووونکردنەوەکان وەربگرین، فەرموو کاك عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر لیژنەکە تەسبیت بکرێ ئیتر چۆن دەیدەیە دەنگدانەوە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جارێ هێشتا تەسبیت نەکراوە، فەرموو کاك عادل،

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی (کاك عمر)ە ئەگەر ئەو لیژنەیە بکرێ بە نوێنەر پێم وایە کێشەی ئەو تەناقوزەی لە نێوان خاڵی ماددەی چوارەم کە دەڵێ هەموو کەس بۆی هەیە لەگەڵ ئەوە ئەم کێشەش چارەسەر دەبێ،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە نوقتەی نیزامی نییە، را بووە و پێشتر وەرگیراوە و راکانتان نووسراوە، فەرموو کاك علی،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئاماژەی بەوەدا کەمتر لە (٣) کەس داوایان کردووە کە یەك کەس بێت، نەخێر، پێنج کەس داوای کردووە، و ئەگەر پێویست دەکات با خۆیان دەست بەرزکەنەوە زیاتر لە (٣) کەس داوایان کردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاتر لە (٣) کەس داوایان کردووە، ئەوەتە لەلای منیش هەیە، بەڵێ فەرموو کاك زانا،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەو پێشنیارە تازە لە رووی قانونیەوە هیچ شتێکی نەماوە، ئێمە لە پێناسەکە تەسبیتمان کردووە کە خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتییانەی مەدەنییانەی ژمارەیەك کەس و هاوولاتی یەعنی ئێمە لە پێناسەکەدا تەسبیتمان کرد بە رەئی من دەبوایە لە پێناسەکە وامان کردبایە کە بریتییە لە دەربڕینی نارەزایەتی یان پشتیوانی مەدەنیانەی هاوولاتییەك یان ژمارەیەك هاوولاتی، تازە لەوێ وتوومانە چەند کەس، یەعنی تەعریفی خۆپیشاندانمان واکردووە کە ژمارەیەك کەسن لەوێ ناتوانن بیکەن بە یەك کەس ئەوە دەنگیشی لە سەر دراوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا، رووونکرنەوەت هەبوو؟

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لە (٣) کەس زیاتر داوایان کردووە، کە ژمارە لە (٣) کەس کەمتر نەبێ ئەوەیان هەڵبگیرێتن من داوای لێ بووردن دەکەم، بەڵام لە رووی یاساییەوە لیژنە نابێ تەحدیدی ژمارەی لەگەڵ نەکرێ و نابێ لە (٣) کەسیش کەمتر بێ ئەوەیان ناتوانین لە رووی یاساییەوە دەستکاری بکەین، بەڵام ئەگەر لەمە بەسەرمدا تێپەڕی بێ سێ کەس زیاتر داوای کردبێ دووبارە داوای لێ بووردن بەڕێزان دەکەم،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەتوانرێ موعالەجەی خۆپیشاندانی یەك کەس وەکو پێشنیارێك بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنە پەیوەندیدارەکان لەوێدا موعالەجە بکرێ لە ماددەی چوارەم، بڕگەی یەکەم ئەوکات کە دێینە سەری لەوێدا بوترێ ئەو کەسەی کە خۆپیشاندان یان لیژنەی رێکخەری خۆپیشاندان لایەنی کەم بە (٤٨) کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندانەکە لە رێگەی ئاگادارینامەیەکەوە کە بۆ ئەو مەبەستە پێشکەش دەکرێت وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار دەکرێنەوە بە مەرجێك رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو بکرێ، ئەو کاتە یەك کەسیش دەتوانێ پێشکەشی بکات داوای ئەوە بکات کە خۆپیشاندان بکات، ئەگەر پێتان باش بێ ئەوە دەخەینە ئەو کات، کاك تحسین نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەیان لە ماددەی (٥) دەکرێ چارەسەر بکرێ هەروەکو (د. بەهار) ئیشارەی پێ دا،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا کەواتە دەبێ بیخەینە دەنگەوە، کاك ئومێد نوقتەی نیزامی بێ؟

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتەکەم نوقتەی پێشێلکاری مافی مرۆڤە، یەکەم ئەوەی کە لە شیاوی یاساییدا بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی باسی تەمەنی کردە (١٨) ساڵ ئەگەر وابێ بەپێی ئەم یاسایە خۆپیشاندانی خوێندکارانی ناوەندییەکان و ئامادەییەکان بەتەواوەتی قەدەغە دەکرێ، چونکە هیچ یەکێك لەوانە تەمەنیان ناگاتە (١٨) ساڵ،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك گۆران،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەعنی ئێمە وا بکەین یەك قیاسات دەرناکرێ ئەگەر هەموومان هاوکاری یەك نەبین، ئێمە وەك ئەندامانی پەرلەمان رەئی خۆمان وت، لیژنەش رەئی خۆی وت، ئێستا ئەو رەئیانە یەك یەك دەخرێتە دەنگەوە، خۆ ئەگەر شتێکی تازە هاتۆتە پێش پێویستی بە قسەیە پێشنیار دەکەم بەڕێزت جارێکی دیکە بڵێ کاکە لە سەر خۆپیشاندانی فەردی (٣) کەس بە پشتیوانی قسەی لە سەر بکا (٣) کەس لە دژی قسە بکات، ئەگەر نا یەعنی ئێمە کە قسەمان کردو لیژنە جەوابی دایناوە جارێك سوور بووین لە سەر رەئیەکەی خۆمان هۆڵی پەرلەمان بە دەنگدان یەکلا دەبێتەوە هەموو رەئیەکانیش جێگای ئیعتیبارن، بەڵام قسەم لە سەر ئەوەیە جەلسە ئەوها بەڕاستی نەتیجەی نابێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا هەورامان نوقتەی نیزامی؟،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی یەك خاڵی چوار دەڵێت یەعنی کۆت و بەندی دەکات ئەمە جۆرێك کۆت و بەند کردن

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە رەئییە، کاتی خۆی قسەت کردووە، رەئیەکانت وەرگیراوە،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێچەوانەی ماددەی (٥) خاڵی یەکە، یەعنی ئەمەیان ئەوەیان هەڵدەوەشێنێتەوە ئەو ماددە یەکتر هەڵدەوەشێننەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا، رووڵکرنەوەت هەبوو؟

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهیچ شێوەیەك تەعاروزو تەناقوز نییە لە نێوان بڕگەی چوارەمی ماددەی یەکەم کە تەعریفی لیژنە دەکات لەگەڵ ماددەی پێنجەم کە باس لە خۆپێشاندەران دەکاتن ئەوان خەڵکی خۆپێشاندەرن بۆیان هەیە، بەڵام ئەو لیژنەیە کە مەسئوولیەتی گرتنەبەر و ڕێکخستن و بەڕێوەبردنی خۆپیشاندانەکە دەگرێتە ئەستۆ مەبەستمان لە لیژنە تەنها ئەوان بووە بۆیە هیچ تەناقوزێك نییە لە نێوان ئەو دوو ماددەیە لە ڕووی یاساییەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شیاوی یاسایی، تەمەن دەگرێتەوە

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت لیژنە بەڵێ،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ئێستا لەبەرچاوتان ڕوونە هەموو پێشنیارەکان دەخەینە دەنگدانەوە، یەکێك لە پێشنیارەکان ئەوە بوو کە شیاوی یاسایی لا ببرێ، پێشنیارێکی تریان ئەوە بوو کە لیژنە لا ببرێ بکرێ بە نوێنەر، کە لیژنە بوو لە (٣) کەس کەمتر نابێ، پێشنیاری دوای ئەو ئەوەیە کە سەقفی ئەعلای لیژنەکە لە (٥) کەس زیاتر بێ واتە لیژنە لای زۆری دیاری نەکرێ، فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی من نیزامییە، بەس ئەو دووانە ئەوەی جەنابت فەرمووت ڕاستە بەس بۆچوونێکی سێیەمیش هەبوو کە (٣) کەس پشتیوانی لێکردووە، ئەوەی (کاك عمر) ئەوەت نەخستە دەنگەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگەوە کە لیژنە بکرێ بە نوێنەر، کێ لەگەڵ ئەوەیە لیژنە بکرێ بە نوێنەر، و دواتر لە پێناسەکە پێویست دەکات دەستکاری بکرێت؟ ٤٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ ٤٠ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، چوارەم دەبێتە نوێنەری خۆپیشاندەران، نوقتەی نیزامی کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من سەرنجێکم هەیە لە بەڕێزت نا، دەستەی سەرۆکایەتی هیچ کاتێك دەنگ نادەن، نە کاك جعفر دەنگ دەدات، نە کاك فخرالدین، ئەوە بۆ جەنابت بۆ یەك لایی کردنەوە کێشەمان نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عمر ئەتۆ ناتوانیت ئیجباریان بكەی.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.هەر دەنگ نا ئەوان هەر موشارەکە ناکەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە لیژنەی یاسایی پێویست دەکات ئیعادەی سیاغەی پێناسەکە بکرێتەوە، لە زمنی ئەم دەنەگدانە، دیسانەوە پێناسەکەی دەبێ بخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

٥ ئەندامەکەی حەدی ئەعلاش بدە دەنگدان ، لەبەرئەوەی ئەوەشیان پێشنیار بوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە کەواتە دوو مەسەلەی تر دەخەینە دەنگدانەوە، حەدی ئەعلاکەی لادەبەین، کە ٥ کەسە، ئەگەر ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان دەنگیان لەسەر دا شیاوی یاسایش دەخەینە دەنگەوە، ئەوکات پێناسەکەی رێك دەخرێتەوە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پێچەوانەی بنەما یاساییەکان بێت، لێرانە ناتوانرێت بخرێتە دەنگدان، شیاوی یاسایی پێچەوانەی بنەما یاساییە کە تەحدیدی مەسئولیەت دەکات، بەهەموو شێوەیەك ئەوەیان پێچەوانەی یاسایەو پێچەوانەی بنەماو رێساکانە نابێ بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە دکتۆر فرست فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شیاوی یاسایی بۆ کارێکی گرینگی وەکو خۆپیشاندان زۆر زەرورە، دەکرێت لەناو قەوسێك بنووسین (الاهلیە)، ئەمما لابردنی بەڕاستی پێچەوانەی نیزامی عامە، پشتگیری ڕای دکتۆرە ڤالاّ دەکەم، بەهیچ شێوەیەك نەیخەنە دەنگدان، چونکە ئەمە ناکرێت، کارێکی وەکو خۆپیشاندان ئەهلیەتی تێدا نەبێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە با ڕوونکردنەوەی زیاتر بدەن، بەڵام منیش پێم باشە کە ئەهلیە لەناو قەوسدا بێ، بۆئەوەی زۆر بەرفراوان نەبێ، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەژێر رۆشنایی ئەوەی کە لیژنە بوو بە نوێنەر، بۆیە دەتوانین ئەهلیە بخەینە ناو قەوسێکەوە یان ئەگەر هەر نەش بێت، چونکە لیژنە بەپێی ئەمرێکی ئیداری دروست دەکرێت، حەتمەن دەبێ ئەهلیەییان هەبێ بەمشێوەیە، بەلأم نوێنەر کەسانێکن کە دەچن داوای خۆپیشاندانەکە دەکەن، لەبەرئەوەی کە کۆمەڵێك یان چەند فیئەیەك لە کۆمەڵگا بێ بەش نەبن لە خۆپیشاندان، بۆیە کاتێك کە لیژنە بوو بە نوێنەر ئاساییە ئەگەر ئەهلیە لابرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك برزۆ نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز بەرزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی (شیاوی یاسایی) پێ دەچێ زۆر هەستیار بێ، شەریحەی گەنجان و خوێندکاران چین و توێژی زۆر زۆرن، بۆیە مافیان پێشێل نەکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ڕەئیە.

بەڕێز بەرزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بنووسرێت جگە لە تەمەن، بۆئەوەی حەلی بکەین، ئەهلیە جگە لە تەمەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا هەورامان فەرموو.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شتەکە زۆر وازحە، ئەمە دوو ماددەیە، ماددەی پێنج خاڵی یەك ڕێگا دەدات بە هەموو کەسێك کە خۆپیشاندان بکات، باسی شیاوی یاسایی ناکات، لەبەرئەوە ئەو دوو ماددەیە یەکیان هەڵدەوەشێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەمە ڕەئیە دەیخەینە دەنگەوە، مامۆستا هەورامان ئەو ڕەئیە باسکرا، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە (شیاوی یاساییەکە) بۆ کەسەکان نییە، خۆپیشاندانەکە لەوانەیە زیاتر لە ١٠٠٠ کەس بەشداری تێدا بکات، (شیاوی یاساییەکە) تەنها بۆ نوێنەرەکانە، تەنها بۆ لیژنەکەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە، پێویست ناکات ڕای تری لەسەر بوترێت، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەعریفی شیاوی یاسایی ئیشکالەکەمان حەل دەکات، دکتۆرە ڤالاڤ باسی لەوە کرد پێشتر تەمەن، ئەگەر تەمەن ١٨ بێت شیاوی یاساییە، کەواتە خوێندکارێکی پۆلی نۆی بنەڕەتی ناتوانێت نوێنەرایەتی بکات بۆ خۆپیشاندان، ئەوە ئیشکالەکەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە ڤالاڤ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەهلیە تەعریفی تایبەتی خۆی کراوە لەناو قانونی مەدەنیدا، لەوێ تەعریفی هەیە دەتوانن بگەڕێنەوە سەری، دەڵێ ئەو کەسە پێویستە قودرەتی ئیدراك و تەمیزی هەبێت، چونکە خۆتان دەزانن لەنێوان یاسا و لەنێوان فقهو و لەنێوان شەریعەتدا، لەسەر مەسەلەی بلوغ ئەوە کێشەی لەسەرە، دەبێ ئەو کەسە بالغ بێ، هەورەها قودەرتی عاقل بێ و قودەرتی تەمیز و ئیدراکی هەبێتن، لێرەدا کێشەی تەمەنمان نییە و کێشەی ئەو قوتابیانەشمان نابێ، کە بەڕێزان باسیان کرد، بۆیە موستەلەحی شیاوی یاسایی کە ئەهلیە بێ وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرباشە ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگەوە، داوای ئەوەیان کرد بوو ٥ کەس نەمێنێ، لیژنەی ناوخۆ قسەتان هەیە؟ نوقتەی نیزامی بەڵێ کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فەقی محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە نوێنەر کە باس لە نوێنەر کرا، ئەوەی ئێمە دەنگی نەهێنا ئەوەی کە باس لە نوێنەر کرا بوو، نوێنەران بووایە یان لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەی زیاتریان بدایە، نوێنەر بۆ تەنها کەسە، بۆ ژمارەیەك نییە کە تاوەکو دیاری بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ویستم ئەوە بڵێم ئێستا، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەوکاتەش بەڕاستی دەستم هەڵبڕی، بەڕەئی من ئەوە بکرایە بە رێکخەر حەلی دەکرد، یەعنی لەڕووی زمانەوانیش تۆ حەقە هەندێ مەسەلە وردبیت تێدا، نوێنەر ئەگەر بکرایە بە رێکخەر، ئەگەر ١ کەس بێ، ئەگەر زۆریش بێ کێشەکەی حەل دەکرد، بەس ئێستا کێشەمان بۆ دروست دەکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا لەکاتی وتوویژەکاندا ئەم ڕایەت تەرح نەکرد.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی هەر دەستم هەڵبڕی بوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر تۆ کە دەستت هەڵدەبڕی ئەوە بۆ نوقتەی نیزامی دەست هەڵبدەبڕی، ئەگەر پێتوابوو بکرێت بە رێکخەر ئەبوو لەکاتی وتوویژ ئەمە باس بکەیت، کەواتە لیژنەی یاسایی، تکایە بێ دەنگی، لیژنەی یاسایی ئەو ڕایە ڕاستە کە مادام کرا بە نوێنەر، ئەوکات ئیتر پێویست ناکات سەقفی هەبێت، یەك کەس بێت یان ٥ کەس بێ یان چەند کەس بێ، نوێنەرانی خۆپیشاندان ئەوکات دەتوانن داواکاری ئاگادارنامە پێشکەش بکەن، بەڵێ.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنە تەنها لە تەعریفەکەی دەتوانێ جێی لیژنەی خۆپیشاندەران بکەینە لیژنەی نوێنەرایەتی خۆپیشاندەران، ئەمما موستەلەحی لیژنە هەڵگرن و بیکەن بە نوێنەر، یەعنی دەقیق دەرناچێت لە ڕووی یاساییەوە سیاغە ناکرێت و کێشەشمان بۆ دروست دەکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تازە ئەوە خرایە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

تکایە بخرێە دەنگدانیش تازە ئەوە لەڕووی یاساییەوە سیاغە ناکرێت، نوێنەران چۆن سیاغە دەکرێتن، لیژنە بریتیە لە لیژنەی نوێنەرایەتی خۆپیشاندەران، کە ژمارەیان لەوەندە زیاتر نەبێتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەهار خان نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك کە نوقتەی نیزامی هەبێتن ناکرێت کە تەماشای بکەیت و وەری نەگری، ٣ جار تەماشات کردم و وەرت نەگرتم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تۆم نەبینیوە، فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهەرحاڵ کاتێك کە ئەمە بکرێت بە نوێنەر، دەبێ خۆپیشاندان پێناسە بکرێتەوە، ئێمە دەنگمان دا لەسەر خۆپیشاندان، کە دەنگیش درا ناگەڕێیتەوە بۆ شتێك کە دەنگی لەسەر دراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەگەڕاوینەتەوە سەری.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بکرێت بە نوێنەر، قسەکە لەوەیە تەناقوز دەردەچێ، ئەبێ بگەڕێینەوە پێناسەکە بگۆڕین، پێناسەکەش دەنگی بۆ دراوە، کەواتە چۆن ئەگەڕێیتەوە بۆ شتێك کە دەنگی لەسەر درابێت؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێناسەی خۆپیشاندان نەگۆڕاوە، باسی پێناسەی خۆپیشاندانمان نەکردووە، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پێناسەی خۆپیشاندان هیچ پەیوەندی بە گۆڕینی لیژنە بە نوێنەرەوە نییە، ناوی لیژنە نەهاتووە لەناو پێناسەی خۆپیشاندان، لەبەرئەوە هیچ تەناقوزێك دروست ناکات، جگە لەوە کە ئێمە لیژنەمان کرد بە نوێنەر ئەوکاتە پێناسەی نوێنەر دەکەین، نەك پێناسەی لیژنە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەپێی دەنگدانی پێشوو، لیژنە نەما کرا بە نوێنەر، ئەوکات پێویست دەکات سەر لەنوێ لەبەری تەعریفەکە گۆڕانکاری تێدا بکرێت وەکو وتمان، پێویست دەکات ئیعادەی سیاغە بکرێتەوە، بەڵام پێش ئەوەی ئەوە بخەینە دەنگەوە، پێویست دەکات ئەو ڕایانەش هەبوو کە لەسەر (لای زۆری نوێنەرەکان)، (لای کەمی نوێنەرەکان)، (شیاوی یاسایی) ئەوانە بخەینە دەنگەوە، بۆئەوەی دوایی ئیعادەی سیاغە بکرێتەوە، مامۆستا رابون بەس نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك عمر حاجی عینایەت کە پێشناری نوێنەرایەتی کرد مەبەستی ئەوە بوو، ئەوەنەبوو ئیشەکە بکرێت بە نوێنەر، چۆن لێرە وشەی لیژنە پێناسە کراوە، وشەی نوێنەرانی خۆپیشاندەران پێناسە دەکرێ، دوایی لە پێناسەکە دەبێتە نوێنەرانی خۆپیشاندەران ئەو کەسانەی کە ژمارەیان لە ٣ کەس کەمتر نییە و خاوەنی شیاوی یاسایین، ئەرکی بەڕێوەبردن و خۆ ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

٥ کەس دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە لای زۆرینە بێ؟ نوێنەرانی خۆپیشاندەران لای زۆرینە بێ؟ سەقفی ئەعلای نەبێ لای زۆرینە بێ، ٧٤ کەس لەگەڵ ئەوە بوو، کێ لەگەڵی نییە؟ ١١ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسەند کرا، بۆ (شیاوی یاسایش) کە داوای ئەوە کرابوو لابرێت، با لیژنەی یاسایی دوا ڕوونکردنەوەی خۆیان لەسەر ئەم بابەتەش بدەن، فەرموو کاك فەرهاد نوقتەی نیزامیت هەیە، ئاخر نوقتەی نیزامی نەك ڕایەکت هەبێ لەسەری و بیڵێی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا شت دەبێت لۆجیکی تێدابێت، یەعنی کاتێك کە ئەوان دەڵێن لیژنەی یاسایی، دەبێ لیژنەی خۆپیشاندەران لە ٣ کەس کەمتر نەبێ و لە ٥کەس زیاتر نەبێ، یەعنی ٢٠٠٠ کەس بچن بۆلای پۆلیس بۆ داواکردنی ئاگاداری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خرایە دەنگەوە کاك فەرهاد، پرسەکە خرایە دەنگەوە، دوایی قسەی لەسەر ناکرێت، فەرموو لیژنەی یاسایی دوا ڕوونکردنەوەی خۆتان لەسەر ئەم پرسە بدەن، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ئەمە بەمشێوەیە ئەو یاسایە هەر تەواو نابێ، فەرموو.

بەڕێز د. فالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی یاسایی بەنیسبەت (خاوەنی شیاوی یاسایی) بن، ئێمە داواکارین کە ئەو بڕگەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە، لەبەرئەوەی ئەو نوێنەرانە ئەرکی بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندەران دەگرنە ئەستۆ، بۆیە پێویستە (خاوەنی شیاوی یاسایی) بن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شیاوی یاسایی چیە لە یاسادا؟ فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شیاوی یاسایی، کەسێك پێی دەوترێت شیاوی یاسایی هەیە، کە تەحەمولی مەسئولیەت بکات، کەسێکە بالغ، عاقل، راشد، بالغ واتە ١٨ ساڵی تەواو کردبێ، عاقل و راشد واتە تەمیزو ئیدراکی هەبێ، واتە کەسێك ئەگەر مەجنون بێ، ئەگەر ١٨ ساڵیشی تەواو کردبێ ئەهلییەی نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەیارمەتی ماموّستا هەورامان، بەیارمەتیت قسە دەکات، فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ١٨ ساڵیشی تەواو کردبێ ئەوا شیاوی یاسایی نییە، ئەگەر کەسێك ئیدراك وە عەقلی نوقسان بێ، بالغ، عاقل، راشد.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە شیاوی یاسایی نەمێنێ لەپێناسەکە؟ پێویست بە وتوویژ ناکات کاك ئومێد زۆرباسکرا، کێ لەگەڵ ئەوەیە شیاوی یاسایی نەمێنێ لە یاساکە؟ ١٧ کەس لەگەڵ ئەوەیە کە نەمێنێ ، کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێ؟ ٦٨ کەس لەگەڵ ئەوەیە کە بمێنێ، کەواتە دەمێنێت، ئێستا سەر لەبەری پێناسەکە پێویست دەکات ئیعادەی سیاغە بکرێتەوە، بخرێتە دەنگەوە، کاك فەرهاد نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا زۆر سەیرە، یەعنی ئەوکەسانەی لە ئەوروپا دەچن بۆ وەرگرتنی ئیجازە، ئەو کەسانە دەبێ وەکو حیزب و وەکو (NGO) لای پۆلیس تۆمار کرابێت ئینجا پۆلیس دەرگایان لێ دەکاتەوە، ئێمە لە ئەوروپی ئەوروپی ترین؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ تازە ئەوە خرایە دەنگەوە، ئەوە قبوڵ کرا لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە، فەرموو سیاغەکەی بخوێنەرەوە.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم: نوێنەر: لیژنەی رێکخەری خۆپیشاندەرانە کە ژمارەیان لە ٣ کەمتر نییە، خاوەنی شیاوی یاساین و ئەرکی بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندەران دەگرنە ئەستۆ، لەجێگای لیژنە کراوە بە نوێنەر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کرد بوو، کە یەك کەسیش دەتوانێت ببێت بە نوێنەری خۆی، بۆیە ئەوەش دەخەینە دەنگەوە، بۆئەوەی لە پێناسەکەدا ئەوەش جێ بکرێتەوە، بەڵام لیژنەی یاسایی ڕایەکیان هەبوو کە وتت لیژنە پێویست دەکات لە ٣ کەس کەمتر نەبێ، ئەوکات خۆپیشاندانی کەسی لە شوێنێکی تر جێی بکەینەوە، وتمان لە ماددەی چوار بڕگەی یەك ئەوکات جێی بکرێتەوە، ماددەی چوار بڕگەی یەك، ئەو کەسەی کە خۆپیشاندان دەکات نوێنەری خۆپیشاندەران یان نوێنەری خۆپیشاندەران داوای مۆڵەت بکەن پێش ٤٨ کاتژمێر، دەزانی نوقتەی نیزامی ڕای تر نەبێ، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەکە وەك خۆی داندراوەتەوە دەڵێت نوێنەر لیژنەیە، هیچ نەگۆڕاوە، وشەی نوێنەرەکە لەجێی لیژنەکەیە، هیچ نەگۆڕاوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز د. فاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوێنەر، نوێنەری خۆپیشاندەرانە کە ژمارەیان لە ٣ کەس کەمتر نییە، خاوەن شیاوی یاساین و، ئەرکی بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرباشە کەواتە ئێستا ئەو پێناسەیە دەیخەینە دەنگەوە، دکتۆر شێرکۆ نوقتەی نیزامی ، فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ٣ پەرلەمانتار داوای ئەوەمان کرد، کە تاکە کەس و دوو کەس بتوانن نوێنەرایەتی خۆیان بکەن لە ڕێکخستنی خۆپیشاندان، لەبەرئەوە ئەوەی کە ئێستا هەیە موناقزی ئەو سێ سەوتەیە کە سەوتمان بۆ دا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها لەڕووی سیاغەوە دروست نییە، نوێنەر خۆت دەڵێی لە ٣ کەس کەمتر نەبێ، کەواتە نوێنەران تەعریفی نوێنەران دەکرێ، نوێنەرانی ڕێکخەری خۆپیشاندان، کە ژمارەیان لە ٣ کەس کەمتر نەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستیەکە من حەزدەکەم یەك تۆز وردبین بین، بۆئەوەی هەمیشە ئەو کێشانەمان بۆ دروست نەبێ، مەسەلەی نوێنەر ئەوانەی کە زمان زانن حەزدەکەم یەك تەعریفی نوێنەر بکەن، نوێنەر دەبێ نوێنەری خەڵك بێ، کەسێك ناتوانێت بە تەنها بۆ خۆی نوێنەری خۆی بێ، شتی وا لەڕووی زمانەوانییەوە تەواو نییە، لەبەرئەوە ئەوکاتە ئەگەر بکرایە بە ڕێکخەر ئەو کێشەیەمان بۆ دروست نەدەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەدی ئەدنایەکە نازانم نەدرایە دەنگدان، ئەگەر ئەو مەوزوعانە هەمووی بدرێتە دەنگدان و دواجاریش فرسەتێك بدەن بە ئێمە، بۆئەوەی پێداچوونەوەو سیاغەی نیهائیی بکەین بۆ مەسەلەی ئەو بابەتەی کە وروژێنراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهانەی عەدەد بۆ ئەوەبوو، کە مادام دەڵێی لیژنە یاسایی، لیژنە ڕەقەمی ئەدناو ئەعلای هەیە، کە نوێنەر هاتە شوێنی لیژنە، لیژنە نەما ئەوکات عەدەدیش بەهانەی نامێنێ، لێرە ٣ کەس بێ یان کەمتر نەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە کە ٣ کەسیش نەمێنێ لە پێناسەکە، واتە یەك کەسیش بۆی هەبێت داوای ئاگادار کردنەوە پێشکەش بکات، دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ ٢٧ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ ٣٤ کەس لەگەڵی نەبوو، بۆیە ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین، کاك سالار نوقتەی نیزامیت هەبوو؟ باشە ، ئێستا لیژنەی یاسایی دوا سیاغەی پێناسەکە دەخوێننەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوێنەر، نوێنەری خۆپیشاندەرانن کە خاوەنی شیاوی یاساین و ئەرکی بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو پێناسەیە؟ بیخوێنەرەوە ئەمجارەش، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، کە لیژنە بوو بە نوێنەر، بەوجۆرە سیاغەمان کردووەتەوە، تەعریفەکەی بۆئەوەی پێشنیارەکان لەخۆی بگرێت، نوێنەر، نوێنەری خۆپیشاندەرانن کە خاوەنی شیاوی یاسایین و ئەرکی بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی، کاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو ئەو وشانەی لەو پێناسەدایە، یەك یەك بەڕێزتان خستتانە دەنگدان، نوێنەر، شیاوی یاسایی، حەددی ئەعلا، حەددی ئەدنا، ئێستا ئەدنایەکی تیا نییە، یەعنی هەر لە ڕووی مەنتیقی دەنگدانەوە دەنگی هێنا.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وا خستمانە دەنگدانەوە، ئەگەر بە هەڵە دا نەچووبم، وا خستمانە دەنگەوە کە یەك کەسیش بۆی هەبێ نوێنەر بێ، ئەوە دەنگی نەهێناوە، د.ڤالاّ، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەسەکە دەنگی هێناوە، دەتوانین بڵێین نوێنەر نوێنەری خۆپیشاندەرانن، کە ژمارەیان لە ٣ کەس کەمتر نییە و خاوەنی شیاوی یاسایین و ئەرکی بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئەوە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵییەتی؟ (٦٨) کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ (٧) کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسند کرا، ماددەی دووەم دەخوێنرێتەوە، کاك سالار، نوقتەی نیزامی.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەم ماددەیە کە چوار بڕگەیە، بڕگەیەکی تریشی ماوە هێشتا، بڕگەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ١٩ بۆ ٢٠ کەس ناوی نووسیبوو قسەی کرد، بەڵام لە رێگەی نوقتەی نیزامەوە ٣٣ ئەندامی پەرلەمان قسەی کردووە، هیوادارم جارێکی تر بە مەسەلەی نەسیحەت و نەسیحەتکاری وەرنەگیرێ، جەنابتان ئەرکی تەنزیم کردنی جەلسەکەتان هەیە، نوێنەرانی لیژنەکان لەسەر ئەوە ناتوانن ئەو هەموو ڕەئیە دوای

گفتوگۆ وەرگرن، لە ڕووی قانونییەوە ئەوانەی ناویان نووسیوە قسە بکەن، دوای ئەوە بۆچوونەکان تەتەڵە دەکرێ، دەخرێتە دەنگدان، حەتمەن سەر لەبەری گفتوگۆکان بۆچوونی تازە دەهێنێتە پێشەوە، لای ئەندامانی بەڕێز بۆچوونە تازەکە بنەمای قانونی نییە ئەگەر مەنتیقیش بێ، بەڵام ڕۆیشتووە، لە هەموار، لە ڕاپۆرتی موشتەرەك، دوای ئەوە لە ناو گفتوگۆی ئەندامانی پەرلەمان دا ئێمە بۆچوونەکان وەردەگرین، ئەگەر زیاد لە سێ کەس بوو دەخرێتە دەنگدان، ئەگەر کەمتر بوو ناخرێتە دەنگدان، لەبەر ئەوە بۆ ئەوەی جەلسەکە بڕوا بۆ ئەوەی ماددەکان وەکو خۆیان تێپەڕن، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ تۆ، دوو بابەت ماوە کە پێویست دەکات لەم ماددەیە بیخەینە دەنگدانەوە، یەکیان ئەوە بوو کە داوا کرابوو پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پێناسەی بۆ بکرێ، دووەمیان ئەوە بوو کە خۆپیشاندانی لە ناکاویش لە ناو ماددەکەدا پێناسەی بۆ بکرێ، بەڵام لە کۆبوونەوەی هاوبەش ڕەفزی کردبێ، ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوایان کردووە، کاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وشەیەکی وەکو خۆپیشاندانی لە ناکاو هیچ لە ڕاپۆرتەکەدا نییە، بەڵام ئەگەر بڕیارە قسەی لەسەر بکرێ بۆ ئیزافە کردن، شتێکی زۆر تازەیە هاتۆتە ناو موناقەشە، دەبێ ڕێگە بە ئەندامان بدرێ بۆچوونی خۆیان لەسەر خۆپیشاندانی لە ناکاو بدەن، یەعنی ئەوە جوملەیەك نییە بڵێی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەیە لەولا، با لێرە پێناسە بکرێ، یاخود لێژنە هەیە با لیژنە بەم شێوەیە پێناسە بکرێ، خۆپیشاندانی لە ناکاو هەر تیای نییە یاساکە، لەبەر ئەوە ئەگەر قسە بێ بۆ زیاد کردن، ئەوە گرفتی پێناسە نییە، ئەوە جەوهەری یاساکەیە، دەبێ ئەو کاتە دەرگای گفتوگۆ بۆ ئەندامان بکرێتەوە، هەر کەسەی ڕەئی خۆی بدا ئیتر، ئەوەی دیفاعی لێ دەکات، یاخود ئەوەی موبەریراتی هەیە، چونکە ئەوە خۆپیشاندانی لە ناکاو لە ناو کۆی یاساکە نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، لە ناو کۆی یاساکە نییە، ڕاستە، بەڵام ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە پێناسە بکرێ، ئەگەر دوایی دەنگی هێنا کە لە ماددەی (١)دا پێناسە بکرێ، ئەو کات دەرگای وتوویژ دەکەینەوە بۆ ئەوەی کە پێناسەکەی چۆن صیاغە بکەین؟ بۆ پێناسەکەی کاك باپیر، لێرە ئەم ماددەیە هەمووی پێناسەیە، ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە کە پێناسەی ئەوەش بکرێ، ئەگەر دابندرێ لەگەڵ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ئێستا پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ڕوونکردنەوەتان چیە لەسەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان؟ پێناسەکردنی؟

بەڕێز د. ڤالاّ فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانمان نەهێناوەتە ناو برگەی پێناسەکردن، لەبەر ئەوە بووە لە یەکێك لە پرۆژە یاساکان داوا دەکرێت کە پێناسەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بکرێ، لە پرۆژە یاسای دووەم داوا دەکرێ کە دەزگاکانی پۆلیس خۆپیشاندەران بپارێزن، ئێمە لەسەر گرنگی ئەو خاڵە میواندارى لێژنەیەکی تایبەتمان کرد لە وەزارەتی ناوخۆ، بۆ ئەوەی گوێ لەوان بگرین، ئایا ئەوان دەتوانن لە ڕێگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان تەغتیەی ئەوە بکەن کە حیمایەی گیان و سەروەت و سامانی خەڵك بکەن؟ لە وەڵامی ئەو پرسیارەدا لیژنەی ناوخۆ پێی ڕاگەیاندین کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لە هەموو قەزا و، لە هەموو ناحییە و لە هەموو شوێنەکان تەواجودی نییە، بۆیە ناچار دەبن ئەوان لە کاتی نەبوونی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دەبێ پەنا ببەنە بەر دەزگای پۆلیس بۆ حیمایەت کردنیان، بۆیە ئێمە بۆ ئەوەی تەوفیق بکەین لە بەینی هەردوو پرۆژە یاساکە لەلایەك، لە بەینی پێداویستی جیهەتی مەعنی کە بانگمان کردووون، گوێمان لێ گرتووون، بۆ ئەوە گوێمان لێ گرتووون کە بتوانین جێگای بکەینەوە، بەو شێوەیە دامان ڕشتۆتەوە لە ناو یاساکەدا، یان لە ناو ڕاپۆرتی هاوبەش دا، لە ماددەی پێنجەم، لە خاڵی دووەم وتوومانە (دەبێت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران بپارێزن)، واتا کە ئەصڵ حەقی پاراستن و واجیبی پاراستنی خۆپیشاندەرانمان کردۆتە واجیبی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ئینجا فاریزەمان داناوە و گوتوومانە (لە کاتی پێویست دا دەزگای پۆلیس هاوکاریان دەبێ)، ئەوەیان لە دوو ڕووەوە بووە بەڕێزان، ئەندامانی پەرلەمان، یەکەمیان/ بۆ ئەوەی دەزگاکانی پۆلیس خۆپیشاندەران بپارێزن لەلایەك، لەلایەکی تر/ بۆ ئەوەی ئەم دام و دەزگایانەی کە مەعنین و پێویستە خۆپیشاندەران بپارێزن، جگە لە پۆلیس و پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پەنا نەبەنە بەر هێزەکانی تر، چونکە کاتێك تۆ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان کە لە تەعریف دێنی، تەنها ئەرکەکان دەخەیە ئەستۆی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ئەوان بە پاساوی ئەوەی کە توانای ئەوەی نییە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەو پێداویستییەیان بۆ پڕ بکاتەوە، ئەگەر ناوی دەزگای پۆلیس نەهێنێ لەوانەیە پەنا ببەن بۆ هێزەکانی تر، هێزەکانی تر بەکار بێنن بۆ مەسەلەی حیمایە کردن و، ئیخماد کردنی خۆپیشاندەران، واتا لێرە ئێمە ئەوەی ڕێکمان خستووە دوو سەرەیە، هەم پێداویستییەکانی جیهەتی مەعنییە و جیهەتی جێبەجێکارە، هەم بۆ پارێزگاری کردنە لە جیهەتی خۆپیشاندەران لەلایەکی تر، ئینجا بۆ ناتوانین ئێمە ئەوە لە تەعریف دا جێ بکەینەوە؟ ئەگەر لە تەعریف دا گوتمان (پۆلیس بریتی یە لە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان) لێرە نوقتە دادەنێین و ناتوانین لە برگەکانی تر ئەو تەعریفەی کە کردووومانە فراوانی بکەین، چونکە یەکێك لە خەسائیسەکانی تەعریف ئەوەیە کە مانیع بێ، جامعە، شاملە، مانعە، کە مانعە تۆ ناتوانی لە جێگایەکی تر فراوانی بکەی، کە من لە تەعریف بڵێم/ پۆلیس بریتی یە لە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، نابێ لە ناو یاساکەدا وەکو موشەریع حەق بدەم بە خۆم لە ماددەیەکی تر بڵێم پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و

دەزگای پۆلیس کاری پارێزگاری کردن و حیمایەت کردنی خۆپیشاندەران دەگرنە ئەستۆ، تەنها ئەوەیان قەصدی موشەریعە لە دارشتنی ئەو ماددەیەدا، ئێمە داواکارین لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان وەکو خۆی وەری بگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە یاسایەکی تایبەتە بە مافێکی مەدەنی و دەستووری، ڕێ و شوێنی تایبەتی لەلایەن دەسەڵاتی ئیجرائی و جێبەجێ کردنەوە پێویستە بۆ بگیرێتە بەر، لە پرۆژەی هەموار کراودا داوا کراوە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بەم شەئن و ڕێکخستنی خۆپیشاندانە هەڵبستن بۆ جوولّەدانی پشێوی، بۆ ڕوونەدانی پێشێلکاری، بۆیە ئەوە لەلایەن ئەندامانی بەڕێزیشەوە کە موناقەشە کرا زیاد لە ٣ کەس پێشنیاری کردووە، موتەبەعە بخرێتە دەنگدانەوە، تەعریف کردنیشی مەسەلەیەکی ئاسانە، ئەستەم نییە، دەزگای پۆلیس لەم یاسایە تایبەتەدا مەبەست پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە، بەڵێ، هەندێك جار خۆپیشاندان ڕوو دەدا، بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان کۆنترۆل ناکرێ، دەکرێ ئێمە ئەو بڕگە دووەمەی کە لە ماددەی پێنجەم دا هاتووە، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندان دەپارێزن، لە کاتی پێویست دا دەزگای پۆلیس هاوکار دەبن بە ماددەیەکی صەریح بێت، بۆ ئەوەی ئەم مەسەلەیەش ببڕێتەوە، چونکە ئێمە داوامان کرد لە تەعریفەکەدا، بەڕێزان لە لیژنەی قانونی ڕایان وابوو لە تەعریفەکەدا نەبێ، لە ماددەی پێنج و شەش دا بە فەقەرە بێ، بەڵام بۆ کۆی ئەم یاسایە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پێویستە لەلایەن حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە ئیستیحداس بکرێ، لە ڕابردوودا کار لەسەر ئەم بابەتەدا کراوە، کارێکی ئاسانە، بۆ ئەوەی سیمایەکی تەواو مەدەنی لە خۆوە بگرێ، لە کاتی پێویستیش دا پۆلیسی گشتی هاوکاری چالاکییە مەدەنییەکان بن، بۆیە ئەو ڕەئیە بخرێتە دەنگدانەوە، بۆ ئەوەی وەکو ماددەکان بڕگەکانی پێشوو جەدەلی زۆر هەڵنەگرێ، لە چوارچێوەی قانونی مامەڵە لەگەڵ پێشنیارەکان بکرێ، سوپاست دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك سۆران، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە نوێنەرانی وەزارەتی ناوخۆ کە هاتن، بەهانەی ئەوەی کە تەنیا لەم یاسایە پۆلیسی چالاکی مەدەنی دەبێ، وەزارەتی ناوخۆ بەهانەی ئەوەی هێنایەوە کە کەمیان هەیە لەم پۆلیسانە، هەرچەندە لە شارەکان هەتاکو قەزاکان پۆلیسی چاکییە مەدەنییەکان هەیە، تەنها لە ناحیەکان دا نیە، ئەمما ئەو حاڵەتەی کە

خۆپیشاندان بە لارێ دا دەڕوا، یاخود لە کۆنترۆڵی هێزی چالاکی مەدەنی نامێنێ، ئەوەمان حەل کردووە کە دەزگای پۆلیس بەشداری دەکات، نەك دەزگاکانی پۆلیس داوا بکات پۆلیسی جۆرا و جۆر بێت، دەزگای پۆلیس دوای ئەوەی مەشورەتمان لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ کرد، تەنیا پۆلیسی محەلی دەگرێتەوە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە تەعریفی ئەساسی لە پۆلیس، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە ئیزافە ببێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز د. بەهار، فەرموو، تکایە بە کورتی.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەم بابەتە ئایا پێناسەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لە پێناسەکان دا بکەین یان نەیکەین، ئەوە دەکەوێتە سەر ئەوەی ئایا ئێمە مەسئولیەتەکە بە کامل دەخەینە سەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ئەگەر ئەوەمان کرد، ئەوە دەبێ لێرە پێناسەی بکەین، ئەگەر دەزگای پۆلیسی ترمان هاوبەشی پێ کردن، ئەوە لێرە پێناسەی ناکەین، مەبەستی ئێمەش کە پێناسەمان نەکردووە هەر ئەوە بووە، یەعنی ناکرێ ئێمە لێرە پێناسەی بکەین و دوایی پێناسەکەی خۆمان تەقید بکەین بە شتێکی تری بۆ زیاد بکەین، بۆیە ئەگەر بڕیارمان دا ئەوان مەسئول بن پێناسەی دەکەین، ئەگەر بڕیارمان دا هاوکاریان هەبێ دەبێ پێناسە نەکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروا خان، فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە تێکەڵ کردنی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لە پێناسەکەدا، بەڵێ بە زۆرینەی دەنگ، ئەو کاتەش بڕیار لەسەر ئەوە درابوو کە لە پێناسەکەدا بکرێ، مەسئولیەتەکەی بخرێتە سەرشانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، ئەو بیانووەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان ئەیوت کە ئێمە ژمارەیەکی کەممان هەیە، دەکرێ هەوڵ بدرێ بۆ زیاد کردنی، نەك ئەوە ببێ بە بیانوویەك، سەبارەت بە خۆپیشاندانی لە ناکاو، ئەویش لە یەکێ لە پرۆژەکان دا، بمبووڕە بەس تەنیا مەبەستم ئەوەیە کە دەکرێ بخرێتە دەنگدانەوە، چونکە لە یەکێ لە پرۆژەکان دا هاتووە، ئەوە بۆ قسەکەی کاك گۆران، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ئەوەش دەخەینە دەنگدانەوە، لیژنەی ناوخۆ، کاك ناظم، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە لێرەدا هاتووە بە نیسبەت، لە کاتی پێویست دا دەزگای پۆلیس هاوکاریان بکات، پێویست ناکات پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پێناسەی بۆ بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگەوە کە پێناسەی پۆلیس بکرێ بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، کاك تحسین، فەرموو.

بەڕێز تحسین إسماعیل أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو لێژنانەی کە بەیەکەوە کاریان کردووە، زیاتر لە ئێمە قسەیان کرد، دیارە تەناقووز هەیە لە بەینیان، ئەوە باشتر بوو ئەوان گەیشتبانە ئیتیفاقێك، ئینجا هاتبانە ئێرە دیفاعیان لە ڕاپۆرتەکەی خۆیان دا بکردبا، جەنابت ئەم ڕاپۆرتەت خستە دەنگدانەوە، کە موناقەشەی لەسەر ئەوە دەکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك تحسین، ئەوان ڕاستە بە یەکەوە ڕاپۆرتیان نووسیوە، بەڵام لەوە دەچێ تەحەفوزیان هەبووبێ، هەندێکیان لەسەر هەندێك لە بڕگەکان بە زۆرینە یەکلا کرابێتەوە، بە زۆرینەی دەنگی لیژنەکان یەکلا کرابێتەوە، ئێستا مافی ئەوەشیان هەیە کە خۆشیان ڕەئیان هەبێ، ڕەئیەکی تریان هەبێ، د.فرست، نوقتەی نیزامی، فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو کۆبوونەوەیە بەشدار بووم، ئێمە لەسەر ئەم بابەتە ڕێککەوتبووین، کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان زائیدەن پۆلیس، ئەوە یەك، دوو/ ئەم مەسەلەیە لە ناو ئەم بڕگانەدا نەبووە، بۆیە ئێستا ئەگەر نوقتە نیزامیش وەرنەگرم، حەقی منە قسە لەسەر ئەم بابەتە بکەم، لەبەر ئەوەی مەسەلەی، ببوورە....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاتی خۆی دەتتوانی گفتوگۆی لەسەر بکەی لە کاتی گفتوگۆدا، د. فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە لە ناو گفتوگۆدا نەبووە کاك دکتۆر، تاوەکو ئێستا تۆ بڵێی نوقتە نیزامی وەرگرە، ئەوە مەسەلەیەك بووە لە خاریجی گفتوگۆ بووە، خۆپێشاندانی لە ناکاو، چالاکییە مەدەنییەکان لە ناو ئەو بڕگانەدا بۆم ببینەوە، تاوەکو من دەستم هەڵبڕیبایە گفتوکۆی لەسەر بکەم، لە ناو ئەو گفتوگۆیەدا نەبووە، بۆیە ئەگەر بڕیارە بیخەیە دەنگدان، مەجال بدە قسەی لەسەر بکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با من عەرزت بکەم، ئێمە ماددەی یەکەمی پرۆژە یاساکەمان خستۆتە گفتوگۆوە، کە ماددەی یەکەم بریتی بووە لە پێناسەکان، ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە کە ئەو پێناسانە جێ بگرێ، بۆیە دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە دەزگای پۆلیس، بەڵێ لیژنەی یاسایی، د. ڤالاّ، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، پێش دەنگدان بەس ئەو ڕوونکردنەوەیە دەدەین، ئەگەر بێت و ئێمە تەعریفی پۆلیس بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بکەین، دەبێ ئێمە لێرە برگەی دووەم لە ماددەی پێنجەم هەڵگیرێت، چونکە دوای تەعریف ناتوانین بڵێین/ دەبێ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران بپارێزن، ئینجا لە کاتی پێویستیش دا دەزگای پۆلیس هاوکاریان بن، واتا هەردووکی بەیەکەوە جەمع ناکرێ، ئێمە لێرە بۆیە ئەوەمان داناوە، بۆ ئەوەی دەسەڵاتی جێبەجێ کردن پەنا نەبا بۆ بەکارهێنانی هێزی تر بۆ مەسەلەی ئەو بابەتە، بۆیە تکایە ئاگادار بن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر بە تەفصیل د. ڤالاّ ئەو بۆچوونانەی ڕوونکردەوە کاك د. فرست، فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تۆ چیت خستە دەنگدان، سەرۆکی پەرلەمان؟ ئەوەت خستە دەنگدان کە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکان موناقەشە بکرێ؟ ئەگەر ئێمە بڕیار بێ لە قانونە ئەصڵییەکەمان موناقەشە کردبایە، ئەو کات حەق نەدەبوایە ئێمە موناقەشە بکەین، تۆ ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکانت خستە دەنگدان، ئێمە بڕیارمان دا موناقەشە لەسەر ڕاپۆرتی هاوبەشی هەر چوار لیژنە بکەین، هەر شتێك لە ڕاپۆرتی هاوبەش دا هاتبێت، دەستمان هەڵنەبڕیبێ، بەڵام ئێستا تۆ ئیستیحداسی دوو نوقتە دەکەی لە ناو ڕاپۆرتی هاوبەش دا نیە، مافی منە موناقەشەی لەسەر بکەم، دیفاع لەوە بکەم کە چۆنە و چۆن نیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. فرست، ڕاستە ڕاپۆرتی هاوبەش بەو شێوەیە هاتووە، بەڵام ئەندامانی پەرلەمان دەتوانن ڕایەکی جیاوازیان لە ڕاپۆرتی لیژنە هاوبەشەکان هەبێ، پشتگیری لە ڕایەکی تر بکەن، کە زیاتر لە سێ کەسیش داوای ئەوەیان کردووە، بۆیە مادام ئێستا دەتانەوێ گفتوگۆی لەسەر بکەن، ڕاستە ئەم دوو برگەیە لە ناو ڕاپۆرتە هاوبەشەکەدا نییە، دوو کەس بۆ پشتگیری، دوو کەسیش بۆ دژایەتی کردنی ئەم دوو پێناسەیە قسە بکەن، بۆ ئەوەی دوایی بە بەرچاو ڕوونییەوە دەنگی لەسەر بدرێ، کاك سالار نوقتە نیزامی.

بەڕێز سالار محمود مراد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەیڕەو تەجزیئە ناکرێ، لە کوێ دا بەرژەوەندیم لەگەڵی بوو لەگەڵی بم، لە کوێ دا بەرژەوەندیم لەگەڵ نەبوو تەبریراتی ناپەیڕەوی بۆ بێنمەوە، زیاتر لە سێ کەس داوای کردووە هاوشێوەی نوێنەر، هاوشێوەی بڕگەکانی تر کە لە پێشووتردا دەنگمان بۆ دا، وەزیر و وەزارەت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لەم تەعریفە هەبێ، نیقاش هەڵناگرێ ئەم مەسەلەیە، بۆ؟ یەکەم/ لەبەر ئەوەی لە پرۆژەی هەموارەکەدا هاتووە، دووەم/ بەشێکی زۆر لە ئەندامان و لە لیژنەکان لەگەڵ ئەوە بوون پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەم مەسئولیەتە هەڵبگرێ، سێیەم/ ئێمەش دەزانین، لە کاتی دەرچوون لە نیزام دا لە خۆپێشاندان پێویستمان بە پۆلیسی گشتیش دەبێ، لەو ڕوانگەیەوە ئێمە ماددەیەك ئیزافە دەکەین بۆ ئەو مەسەلەی، دەیخەینە بەردەست پەرلەمانتارانی بەڕێز، بۆیە دەرگا کردنەوە بۆ گفتوگۆ ئێمە لە ماددەی یەکەم دا دەچەقین، ناشمەوێ بچمە سەر تەفاصیلی ڕاپۆرتەکە و نووسینی ڕاپۆرتەکە و ئیزافە و لادانی هەندێ بڕگە، بۆیە ئێمە بە پێی پەیڕەو بۆچوونەکان وەردەگرین، داوا لە جەنابت دەکەین بیخاتە دەنگدانەوە، قبوڵ کرا جێی دەکەینەوە، قبوڵ نەکرا وەکو خۆی دەیهێڵینەوە، سوپاست دەکەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی لەبەر ئەوەی ئێمە بە دەنگدان ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکانمان خستە دەنگەوە، ئەوەمان کرد بە ئەساس، هەندێك لە پەرلەمانتاران ڕایان وابوو کە دوو پێناسە بۆ ماددەی یەکەم ئیزافە بکرێ، ڕاکەیان بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرێ، دەیخەینە دەنگەوە، بەڵام ئەو ڕایەش بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرین کە داوای ئەوە دەکا، ئەو کەسانەی کە دژ بەوەن ڕای خۆیان بڵێن کە لە ئەصلی یاساکەدا نەبووە تا مونافەشەی بکەن، بۆیە دوو کەس لەوانەی کە دژن وەردەگرین، لەوانەی کە دژن ئەو دوو پێناسەیە لە ناو ماددەی یەکەم دا هەبێ، ڕای خۆیان بڵێن، دوایی دەیخەینە دەنگەوە، د. فرست یەکێکیان، ئەوەی کە دژە ئەو دوو پێناسەیەی تیا بێ، د. ڤالاش، بەس با د. فرست لە پێش دا قسە بکات.

بەڕێز د. ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دکتۆر عەفوو، ئێمە بەس بۆ دیفاع کردن لە ڕاپۆرتەکەی خۆمان، ئەو ڕاپۆرتە ئەو تەعریفانەی تێدا نەهاتووە، یەعنی بەڕێزت ئەوە نابێ بخرێتە دەنگدان، بە ڕای ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی، چونکە ئەوە لە کۆبوونەوەی هاوبەش دا ئەو بابەتە کۆتایی پێهاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاتر لە سێ کەس داوای ئەوەیان کردووە، زیاتر لە سێ کەس داوای ئەوەیان کردووە کە ئەو پێناسە جێ بگرێ، بەڵێ د. فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ئەو عورفە موتەبەعەی کە لە دارشتنی هەر یاسایەك هەیە، تۆ تەعریف کاتێك دادەنێی کە لە ناوەوە ڕەنگدانەوەی هەبێت، کاتێك ئێمە لە ناو ناوەڕۆکی قانونەکە شتێکمان نەبێت بە ناوی خۆپیشاندانی لە ناکاو، ئەوەی تریشیان موعالەجە کرابێ، ئەوەی چالاکییە مەدەنییەکان و پۆلیس، هیچ پاساوێك نییە بۆ ئەوەی جارێ یەکەم ئەوە لە پێناسە دابنێین، دووەم/ ئێمە لە نیزامێکی پەرلەمانی دا دەژین، لە نیزامی پەرلەمانیش خۆ دوژمنداری لە نێوان حکومەت و پەرلەمان دا نییە، دواییش کاتێ ئێمە لە لیژنەیەکی هاوبەش کۆبوونەوەیەکی فراوانمان کردووە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بۆ ئەوەمان بووە گوێ لە حکومەت بگرین، ئایا ئیستیعدادی حکومەت هەیە بۆ ئەوەی ئێمە لەم یاسایەی کە تەعدیلی دەکەین، توانای ئەوەمان هەیە تەنها بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەم کێشەیە چارەسەر بکرێ؟ وەلامی حکومەت ڕاست و ڕەوان بووە، ئەو بەڕێزانەی لەوێ دانیشتوون کە ئێستا لە کاتی ئێستادا، لەوانەیە تا مەودایەکی درێژیش حکومەت ئیستیعداد و قودرەی ئەوەی نەبێ تەنها بە بوونی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان تەغتیەی خۆپیشاندانەکان بکات، بە تایبەتی لە قەزا و ناحیەکان، بۆیە ئێستا ئێمە ئەو حکومەتە هی هەموومانە، هەموومان بەشدارین، ئێستاش مەجالی ئەوە نییە ئێمە بڵێین با حکومەت زیاد بکە، با حکومەت دایانبمەزرێنێ، ئێمە لە ئەزمەیەکی مالیداین، لەوانەیە بە دوو ساڵی تریش نەتوانرێ لە هەموو قەزا و ناحیەکان پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دروست بکرێ، بۆیە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، پێمانوایە لەم قۆناغە بۆ ئەوەی تووشی فەراغێکی ئیداری نەبین لە کاتی بوونی خۆپیشاندانەکان، فەراغێکی ئەمنی دروست نەبێت، وا باشە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەفزەلییەتی پێ بدرێت، ئەگەر گریمان لە حاڵەتی (أسوأ الإحتمال) پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دەست نەکەوت، دەستی حکومەت گرێ نەدەین، مەجالی تێدا، پۆلیس بەڵام بەو پێوەرانەی، بەو قەیدانەی لە ناو قانونەکە داماننناوە، دەبێ مەدەنی بێ، لە کاتی ڕووبەڕوو بوونەوەی خۆپیشاندان دەبێ بە شێوازێکی مەدەنی بێ، بە ئاو پڕژێن بێ، ئەوانەی هەموو تێدایە، ئێمە چ مەترسییەکمان لە پۆلیس دەبێ، ئەوانیش کوڕی ئەو وڵاتەن، ئەوان بە شێوازێکی مەدەنی ڕووبەڕووی خۆپیشاندان دەبنەوە، بۆیە پێمان باشە ئێمە ئەگەر بمانەوێ ئەم یاسایە هەموار بکەین، لێی دەربچین، ئیلتیزام بکەین بەوەی کە نوێنەری هەموو لیستەکان لە ناو ئەو لیژنانەدا هەبووە، ئیتیفاقمان کردووە، ئێستا ئەوەی کە باسی خۆپیشاندانی لە ناوەوە دەکرێ، باسی ئەوە گەڕاینەوە خاڵی صفر، ئێمە لەوانەیە بە ئاسانی لێی دەرنەچین، ئێمە چەند مانگ کۆبوونەوەمان کرد، دانیشتین بەیەکەوە، مانگێك و شتێکە بۆ ئەوەی بگەینە ئەو مەرحەلەی کە ئەو ڕاپۆرتە هاوبەشە دروست بوو، ئێستا لەسەر ئەو گفتوگۆیانە گەڕاینەوە خاڵی صفر و لێشی دەرناچین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێی تر دژی ئەوەیە کە پێناسەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و، پێناسەی خۆپیشاندانی لە ناکاو بخرێتە ناو ڕاپۆرتەکەوە؟ بۆ ئەوەی قسە بکات، کاك ڤەمان.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د.فرست بەباشی بەحسی پۆلیسی چالاکی مەدەنی کر، ئەزێ بەحسێ خۆپیشاندانی لە ناکاو دکەم، کەژ بەرچی ئەم دژی هەندێنە؟ ئەگەر هەڤاڵێت ئەندام پەرلەمان یەعنی باشتر بەرەخۆدن دەبێ یاسایێ ئەڤا کو هاتیە تەعدیل کرنێ بە هیچ شێوەیەکی حکومەت یان ژی وەزیر، یان سەرۆکی یەکا کارگێڕی، مافێ هەندێ نینە و داخازا خۆپیشاندەرا، یەعنی کو چەند کەسەك ڕابن پێشکەش کرنا داخازەکی، ئاگادار نامەیەکی بۆ حکومەتی، بۆ هەندێ خۆپیشاندانێ بکا، بە هیچ شێوەیەك حکومەتی ئەو مافە نینە کوڤێ ئاگاداری نامە ڕەتکریتن، کەواتە لێرەدا یەعنی ئەم تیناگەین، مەرامیش خۆپیشاندان نەکا یەعنی چیە؟ ئەگەر حوکمەتی ئەو دەسەلاتە نەبیتن بشێتن ئاگادارینامە ڕەت بکرێتن، بۆچی یە خۆپیشاندانی لە ناکاو؟ ئەڤە ژ ناحیەك، ژ ناحیەکی تر، خۆپیشاندانا لە ناکاو حاڵەتەکی فوجائی یە، ئەڤ یاسا هەیە تەنزیمی حالەتەکی کر، حالەتەکی دیار، کودڤیتن نیەتێت هەردوو تەرەف دیار بێت، ب تایبەتی لایەنی دەسەلآت و لایەنی دی تەژی ئەڤی خۆپیشاندانی رابن، چونکە ئەگەر هەر تەصەروفەکا بیتن ئەنجام دان لای خۆپیشاندان، ئەو تەصەروفا دژوار بیتن، حوکمەت یان ژی دەسەلآت رەت داوان دژواری، کەواتە مە دڤیتن گیانی هاوولآتیا بپارێزین، ژ بەر هەندێ ئێمە دبێژین بلا خۆپیشاندانا لە ناکاو نبیتن، بەلکو دڤێتن خۆپیشاندان بە تەنزیم کرن بیتن، وەکی لەو قانونە هاتیە دارشتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە پێناسەی دەزگای پۆلیس ئیزافە بکرێ بۆ ماددەی یەك و، تیا بچەسپێنرێ کە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەست بەرز بکاتەوە؟ (٤٢) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ (٣٨) کەس لەگەڵی نیە، کەواتە پەسند کرا، (٤٢) کەس لەگەڵیەتی، بۆ پێناسەکەشی سوود لە یەکێك لە پرۆژە یاساکان وەردەگرین کە خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئەگەر لیژنەی یاسایی لەگەڵم بن کە لێرە پێناسەی دەزگاکانی پۆلیس کراوە، شەشەم ئیزافە بکرێ، ئێستا ماددە بە ماددە ڕاپۆرتەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆ، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم: هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

١- وەزیر

٢- وەزیری ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان

٣- خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتییانە و مەدەنییانەی ژمارەیەک کەس و هاوولاتی لە شوێن و کاتێکی دیاری کراو بە مەبەستی دەربڕینی هەڵوێست و راو گەیاندنی داواکاری و پەیام بۆ هێنانە دی مەبەست و ئامانجێکی ڕەوا، جا بە شێوەی گردبوونەوە، یان ڕێ پێوان، یان مان گرتن، یان پەناگیری بێت.

٤- لیژنە: لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندانە کە ژمارەیان لە (٣) کەس کەمتر و لە (٥) کەس زیاتر نەبێت، خاوەنی شیاوی یاسایین و ئەرکی بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کی قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ با ناوەکان بنووسین، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دوای ئەوەی کە ڕاپۆرتی لیژنەی هاوبەش بوو بە بنەما، دیارە ئەمە دەبێتە بنەما بۆ گفتوگۆ کردن، بەڵام ئێمە پێمان خۆشە ئەو ڕوونکردنەوەیە بدەین وەکو سەرۆکی لیژنەی کۆمەڵگەی مەدەنی، یان بەشێك لەو بەڕێزانەی کە ئەندام بوونە لە لیژنە هاوبەشەکە، بە گەڕانەوە بۆ پڕۆژە هەموارکراوەکان هەندێك بڕگە هەبووە داوا بکرێت هەموار بکرێتەوە لێرەدا بە دوو ڕەئی جیاوازیش نەهاتووە لە کاتێکدا کە دەکرا بە دوو ڕەئی جیاواز بێت، ئەسڵ ئەوەیە ئەوەی داوا کراوە هەموار بکرێتەوە گفتوگۆ لەوە بکرێت، بۆ نموونە کاتێك قسە لەسەر ئەوە دەکرێ دەزگای پۆلیس تەعریفە بکرێ بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دەکرێ ئەوە داخل بکرێت یان نەکرێت؟ یەك خاڵی گرنگم ماوە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بۆ نموونە قسەکردن لەسەر تەعریفەی لیژنە نەهاتووە لە هیچ یەکێك لە هەموارکراوەکاندا جا داخل کراوە، یەعنی ئەوەی داوا نەکراوە داخل کراوە، ئەوەی داوا کراوە داخل نەکراوە، بۆیە ئەمە بۆ بەرچاو ڕوونی بێت دەکرێ گفتوگۆ لەسەر ئەو بنەمایانە بکرێ و ئەو ئیزافانەی لە هەموارەکە داوا کراوە لە غەیری پڕۆژەکە، واتە پڕۆژە هاوبەشەکە جێگەی جەدل بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالاڤ قسەیەکت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ڕاپۆرتانەی کە نووسراوە لە بەر ڕۆشنایی ئەو دوو پڕۆژە یاسایە کە پێشکەش کراوە، بەڵام خۆتان دەزانن ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی ئەرکی سیاغەکردنی یاسامان هەیە، زۆر جار پڕۆژە یاسا لە هەندێك لە بنەماکان و لە نیزامی عام و لە بنەما ئەساسیەکان لادەدات، ئەرکی ئێمە و کاری ئێمە و مافی ئێمەش ئەگەر بە ئەرك و مافیشی دابنێین ئەوەیە کە ئێمە ئەو پڕۆژە یاسایانە بە جۆرێکی ئەوتۆ سیاغە بکەین کە

لەگەڵ بنەما گشتییەکان و لەگەڵ ڕێسا گشتییەکان پێچەوانە نەبێت، بەڵام لەوە تەئکید دەکەینەوە کە خاڵ بە خاڵ هاتینە سەر ماددەکان کامەی ئیزافە نەکرابوو، کامەی بە نەزەری ئیعتیبار وەرنەگیرابوو جەنابتان داوای ڕوونکردنەوە لە ئێمە بکەن، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی وەڵامی خۆمان دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیت هەیە؟ د.شوان قەڵادزەیی فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی (د.شوان قەڵادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسی خۆپیشاندان کراوە، بەڵام ئێستا زۆرینەی خۆپیشاندانەکانی کوردستان ڕۆژانە بە چاوی خۆمان دەبینین کە خۆپیشاندانی لە ناکاوە، ئێمە لە دانیشتنەکە زۆر داکۆکیمان لێکرد لێرە هیچ ئاماژەی پێ نەکراوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شوان دەتوانی ناوی خۆت بنووسی بۆ ئەوەی قسە لەسەر ئەو بابەتە بکەی، ئەگەر نا ئەوە نوقتە نیزامی نییە، کاك عادل نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە ویستم زیاتر تەوزیح بدەن لەوەی کە ئەم موناقەشە لەسەر ماددەی یەکەمە، نەك لەسەر کۆی پڕۆژەکە، چونکە هەموویان دەستیان هەڵ بڕیوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، لەسەر ماددەی یەکەمی ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بە هەمواری یاسای خۆپیشاندان، بەڕێز سکرتێری پەرلەمان با ناوەکان بخوێنێتەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ناوانە بۆ گفتوگۆ لای ئێمە تۆمار کراوە، ناوی تر هات ئیزافەی دەکەین (گۆران ئازاد، صالح فقێ، فەرهاد سەنگاوی، ئومێد خۆشناو، د.سراج، حەیات مجید، جمال مورتکە،

امنە زکری، شێرکۆ حەمە امین، کاك هەورامان، کاك انور، کاك ماجد، مامۆستا رابوون، کاك فائق، پەروا خان، بێگەرد خان، د.ابراهیم، زانا عبدالرحمن، گەشە دارا، شێرکۆ جەودەت، د.سرود).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك یروانت فەرموو.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەیا کاروبارێ کومەلگەی مەدەنی (١١) ئەندامن، یەك لە لیژنەیێ دەرکەتییە (مەردان خدر) پێنجیش ئیمزای کردووە، کاك سالار دی بخۆ تەصویت نەکات، دێ بێژە من ئەڤ راپۆرتانە ناچیت نافدا، ناچیتە لیژنەیا هاوبەش، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

من سەیرم کرد ژمارەی یاسایی ئیمزایان کردووە، لەبەر ئەوە هیچ کێشەی تێدا نییە، سەیرم کرد ژمارەی یاسایی ئیمزای کردووە.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(٥) لەسەر (١١) ئەندام ئیمزای کردووە، (٥) کەس ئیمزای کردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

(٦) ئیمزای لەسەرە.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر یەك تەحەفوز هەیە...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئیمزای کردووە بە تەحەفوزەوە، کاك یروانت ئیمزای کردووە، کاك سالار رووونکرنەوەت هەیە لەسەر ئەوە؟ فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە واژووەکان، لە راستیدا ئێمە ئەو لەحزەیەی کە راپۆرتەکە پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمان کراوە دوا کۆبوونەی چڕمان نەکرد پێکەوە ئیمزا بکەین، بۆیە لە راپۆرتی تەواوی لیژنەکان و بە تایبەتی لیژنەی کۆمەلگەی مەدەنی (٣) کەس بە لە جیاتی ئیمزا کراوە بۆی، لە لیژنەکانی تریش بە هامان شێوەیە، بەلأم ئیسراری جەنابتان بۆ تەواو کردنی راپۆرت وای کردووە پێ دەچی لە لیژنەی کاروباری یاسایی کە هەمیشە ئەزیەت دەکێشن و زیاتر ماندوو دەبن لە لیژنەکانی تر بۆ ئەم مەسەلانە، هەروەها فشاری سەرۆکایەتی لەوانەیە لەسەر لیژنەی یاسایی هەبووبێ بۆ ئەوەی بیزەبت ئەم مەسەلەیە لە ماوەی قانونی خۆیدا تەواو بکەین، بۆیە ئەمە رووبداوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە بەشدار بوون لە نووسینی راپۆرتەکە، بەڵام لە کاتی ئیمزا کردن لەوێ نەبوون، کاك سۆران عمر رووڕنکردنەوەیەکی هەبوو، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش وەکو لیژنەی مافەکانی مرۆڤ هەمان شتمان هەیە، ئەو (٨) ئیمزایەی کە لەسەرە چواریان بە لە بری واژوو کراوە، واتە ئێمە لە لەحزەی ئەخیردا ئەم راپۆرتە کە سیاغە کراوە بە پەلە لەسەر خواستی دەستەی سەرۆکایەتی یاخود لیژنەی یاسایی بووە، بۆیە بۆ ئەوەی زۆر نەبات بە لە بری واژووی لەسەر کراوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهار خان فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم راپۆرتەی ئێمە لە دوای دوو رۆژ لە گفتوگۆی تەواو ئینجا سیاغەمان کردۆتەوە، جگەلەوە راستە لە واژووەکان لە جیاتی تێدایە، بەڵام ئەو لە جیاتییانە هەمووی رەئی خاوەنەکانیان وەرگیراوە، یان خۆیان خاوەنەکانیان پێیان وتووین بۆمان واژوو بکەن لەبەر ئەوەی ئەو کاتە دەورەی شەقلاوە هەبوو زۆریان لەناو هەولێردا نەبوون، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەلەکردنی تێدا نەبووە لە لایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە، هەر پڕۆژە یاسایەك دەستەی سەرۆکایەتی پەلەی تێدا بکات دەبێ لە ماوەی (٥) رۆژدا راپۆرتەکەی حازر بکرێت، بە پێی ئەوەی کە لەبەر دەستی ئیوەدایە ئەم پڕۆژە یاسایانە یەکییان لە (٢٠١٤/٥/٧) خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئەوەی تریان لە (٢٠١٤/٥/١٤) خوێندنەوەی بۆ کراوە، واتە زیاتر لە مانگ و نیوێك تێپەڕیوە بەسەر خوێندنەوەی یەکەم، بۆیە هیچ پەلەیەکی پێوە نییە، هیچ پەلەیەکی تێدا نەکراوە، چەند جارێکیش داوامان لێکردن ئەم کۆبوونەوەیە هاوبەش ئەنجام بدەن، کۆبوونەوەکانتان نەکردووە، بۆیە ئێستا لە کاتی یاسایی خۆیدا موناقەشە دەکرێت، ناوەکان خوێندرانەوە دەست دەکەین بە گفتوگۆ کردن لەسەر تەنها ماددەی یەکەم لە راپۆرتی هاوبەشی لیژنەکان، بەڵێ، کاك عمر عینایەت نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هیچ ماددەیەکی پەیڕەو و پڕۆگرامدا نەهاتووە کە کەسێك لە بری کسێکی دیکە ئیمزا بکات، نەهاتووە کە کەس ببێتە بریکاری کەس، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس ئەوەش نەهاتووە کە کەس ناتوانێ بریکاری کەس بکات، د.فالاّ رەئی ئێوە چییە لەسەری؟ لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.فالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عورفێکی موتەبەع بووە لە زۆربەی راپۆرتەکان هەیە لەو خولە و لە خولەکانی تریش دەتوانن دیراسە و پێداچوونەوە بکەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

(الاصل في الاشياء الاباحة)، مادام پەیوەندی تەلەفۆنیان پێوە کرابێت و رەئیان وەرگیرا بێت، هەروەها مادام نەصێك نەبێت بڵێ نابێ لە بری ئیمزا بکات، کەواتە دەتوانرێ ئەوە بکرێت، ئێستا ناوەکان دەخوێنینەوە بۆ گفتوگۆ کردن بەڕێز ئومێد حەمە علی فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت من ناوم پێشتر تۆمار کردووە بۆ تەواوی پرۆژەکە، بەڵام ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی یەکەمەوە هەیە تەنها سەرەنجێکم هەبێ ئەویش لە چوارەمە، لە پێناسەی (لیژنە): لیژنەی رێکخەری خۆپیشاندانە کە ژمارەیان لە (٣) کەس کەمتر و لە (٥) کەس زیاتر نەبێت، خاوەنی شیاوی یاسایین و ئەرکی بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ، من پێموایە هیچ سنوورێك بۆ ئەوە دانەنرێت، چونکە ئەو سنوور دیاری کردنە بۆ لیژنە من بە باشی نازانم، تێبینی دووەمم ئەوەیە کە ئەمە سنوور دادەنێ، یەعنی ئازادی تاکە کەسی کەم دەکاتەوە، چونکە دەشێ خۆپیشاندان خۆپیشاندانێکی تاکە کەسی بێت لە سیستەمە دیموکراتیەکانیشدا ئاساییە، بۆیە ئێمە با ئەو رێگریانە نەکەین، ئەمە پێداچوونەوە پێدا بکرێ بە شێوەیەکی تر دابڕێژرێتەوە کە دەرفەت بۆ خۆپیشاندان و ناڕەزایی تاکە کەسیانەش کە چەندین جار نموونەی ئەوهامان بینیوە لە کوردستاندا، بۆیە دەبێ مامەڵە لەگەڵ ئەو حاڵەتەش بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشتر ناوی خۆم نووسیوە بۆ ماددەکانی تر نەك ئەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك گۆران ئازاد فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەست خۆشی لە لیژنە، دیارە ئەوان پێناسەیەکیان بۆ خۆپیشاندان دارشتۆتەوە، بەلأم بە خۆیندنەوەی خودی پێناسەکەی ئەسڵی پڕۆژە یاساکە، پێموایە کەم و کوڕی نییە، بۆیە من داوا دەکەم ئەسڵی پێناسەکە کە لە یاساکەدا هەیە وەك خۆی بمێنێتەوە و لە پڕۆژەیەکیان دەست کاری پێناسەکە کرا ئەویش تەنها بە زیاد کردنی وشەیەکە، بۆیە ئەم وشەیەش لە پێناسەکەدا جێگەی خۆی نەکردۆتەوە، لەبەر ئەوە من داوا کرام ئەسڵی پێناسەی پڕۆژە یاساکە وەك خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز صالح فەقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر سێیەم خۆپیشاندان هەمان رەئی کاك گۆرانم هەیە، لەسەر لیژنە وەك کاك سالاریش ئاماژەی پێدا لەبەر ئەوەی لیژنە پێناسە نەکراوە هەر دەتوانێ بنووسێ لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندانەکە، ئەو (٣) کەسە بە باشی دەزانم لای کەمی، بەلأم لای زۆرەکەی ئەو (٥) کەسە دیاری نەکرێت، یان فراوانتر بێت بۆ (١١)، ئەوەیان دیاری نەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئومێد خۆشناو فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن (ئومێد خۆشناو):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەست خۆشی لە هەردوو لیژنە ئامادە کردنی ڕاپۆرتیان، تێبینی من تایبەت بە بڕگەی چوارەم باسی لێوە کرا، لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندانەکە کە ژمارەیان لە (٣) کەس کەمتر نەبێت و لە (٥) کەس زیاتر نەبێت، لەبۆ زیاتر نەبوونەکە ئاساییە ئەگەر نەبێتن، سێیەکە دەکرێ لەوێدا ئەگەر (٥) کەس بێت، بەلأم لەوەی کۆتاییدا پێویست ناکات دیاری بکرێت، چونکە خۆپیشاندان هەیە هەم مەساحەکەی، هەم بەشدار بووەکانی چەند گرووپێك یەك دەگرن، لەوێ چەند ڕێکخراوێکی کۆمەڵگەی مەدەنی یەك دەگرن کەمپینێك پێك دەهێنن، لەو کەمپینەدا دەیانەوێت ئیعلانی ئەوە بکەن خۆپیشاندان دەکەن، واتە لەوێدا دەبێ مەجالەکەی زیاتر بێت لیژنەی سەرپەرشتی مەسئولیاتەکەی قورستر دەبێ ئەو چەند گرووپەی کە یەکیان گرتووە بۆ ئەنجام دانی ئەو خۆپیشاندانە بەرپرسیاریەتەکە لەسەر شانیان دەبێت، بۆیە پێویست ناکات دیاری بکرێتن لە (٥) کەس زیاتر نەبێت، زیاترەکە دەبێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە پێموابێت دووبارەی رەئی برادەرێکی تر بوو، دەتوانی هەر راستەوخۆ ئیشادە بە رەئیەکەی ئەو بکەیت و بڵێی پشتگیری دەکەی، بۆ ئەوەی کاتمان زۆر بۆ بگەڕێتەوە، چونکە ژمارەی ماددەکانی ئەم راپۆرتە زۆرە، بۆیە تکاتان لێ دەکەم ئەگەر رەئیەکتان هەبوو پێشتر وترابوو ئیشادە بە رەئی پێش خۆتان بکەن و پشتگیری رەئی هاوڕێکانتان بکەن، بەڕێز د.سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەستخۆشیمان لەبۆ لیژنەکانی ناوبراو، پاڵپشتی لە قسەکەی کاك ئومێد دەکەم، منیش هەر هەمان تێبینیم هەبوو دەکرێتن ئەو (٥) کەسە نەنووسرێت، تەحدید زەحمەتە تەحدید ناکرێتن، خاڵی دووەم: لە ماددەی یەکەم خاڵی سێیەم باسی خۆپیشاندان دەکات تەعریف دەکات دەڵێت بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتیانەی مەدەنیانە، من داوا دەکەم تێك هەڵکێش بکرێ ئەو ماددەیە ئەو فەقەرەیە لەگەڵ ماددەی چوارەم فەقەرەی چوار کە باس لەوە دەکات دەڵێت پێویستە خۆپیشاندانەکە ئاشتیانە بێ و دوور بێت لە کاری توند و تیژی و جیاکاری، من داوا دەکەم ئەو چوارەمەی ئێرە تێکهەڵکێش بکرێت لەگەڵ سێیەمی ماددەی یەکەم، وای لێ بێت:- خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتیانە و مەدەنیانەی ژمارەیەك کەس و هاوولاتیان لە شوێن و کاتێکی دیاری کراو و دوور بێت لە کاری توند و تیژی و جیاکاری مەبەست تێدا دەربڕینی هەڵویست بێت، یەعنی ئەگەر بێتو ماددەی چوارەم فەقەرەی چوار بێتە ئێرانە، یەعنی شتەکە زیاتر گشتگیر دەبێ و فراوانتر دەبێتن، جا بۆیە داوا دەکەم لیژنەی یاسایی پێداچوونە بکات بۆ ئەوەی فەقەرەی چوار لە ماددەی چوارەم بێتە ماددەی یەکەم لە خاڵی سێیەم، ئەوەندە بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز شێرکۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی کاك گۆران و کاك ئومێد حەمە عەلی دەکەم، بەڵام دوو تێبینی دەخەمە روو، بە رەئی من ماددەی یەکەم بڕگەی یەکەم لە بری وەزیر بکرێت بە وەزارەت، زۆر جار دەکرێت وەزیر لەوێ نەبێت، یەعنی مۆڵەتی وەرگرتبێت، لەسەفەر بێت، یان لە هەرێمی کوردستان نەبێت، لەبەر ئەوە بکرێ بە وەزارەت و لە شوێنەکانی تریشدا بکرێ بە یەکەی کارگێڕی لە بری سەرۆکی یەکەی کارگێڕی، هەر ماددەی یەکەم خاڵی چوارەم لە بری لیژنە بکرێت بە نوێنەر، (١) بۆ (٣) ئەمە هەمان ئەو شتەی پەرلەمانتار (کاك ئومێد حەمە علی)ش دەگرێتەوە کە خۆپیشاندانی تاکە کەسیش موعالەجە دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا هەورامان گێچەنەیی فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەم لەسەر ماددەی چواردەم هەیە، کە تێیدا باسی ئەوە دەکات کە دەڵێت خاوەنی شیاوی یاساییین لیژنەکە، دیارە ئەمە پێچەوانەیە لەگەڵ ماددەی (٥) خاڵی (١) کە تێیدا بە شێوەیەکی گشتی مافی ئەوە دەدات بەهەر هاوولاتییەك کە بتوانێ خۆپیشاندان بکات، کە دەڵێت (هەموو هاوولاتیان و ئەوانەی بە شێوەیەکی یاسایی لە هەرێمدا نیشتەجێن و تا کۆتایی)، بەلاّم لێرەدا ئەمە تەبعەن وا دەکات کە ئەوانەی کە هەڵ دەستن بە خۆپیشاندان دەبێت خاوەنی دەستەیەکی یاسایی بن، سەندیکا بن، یان رێکخراو بن، یان چی، کە ئەوەش پێچەوانەی ئەو یاسایەی کە ئاماژەم پێکرد، پێچەوانەی ماددەی (٥) لە خاڵی (١)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها لە ماددەی یەکەم بڕگەی سێیەم لە تەعریفی خۆپیشاندان لەبەر ئەوەی ئەمە تەعریفە، یەعنی باشتر وایە کە لێرە هاتووە (دەربڕینی هەڵوێست و را و گەیاندنی داواکاری و پەیام بۆ هێنانە دی مەبەست و ئامانجێکی رەوا)، پێمباشە بکرێ بە ئامانجێکی دیاری کراو، چونکە شەرت نییە رەوا بێت، خۆ شتەکە تەعریف کردنە، یەعنی لەوانەیە رەواش نەبێت خۆپیشاندانەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك فەرهاد سەنگاوی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە لەسەر کۆی شتەکان قسە بکەم، مەبەستم ناو نووسینەکە بۆ هەمووی بوو، دوایی قسە دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو حەیات مجید فەرموو.

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیار بوو پەیامەکەی من لە لایان (کاك ئومێد خۆشناو و کاك ئومێد حەمە علی)یەوە گەیشت کە باشترە (open) بێت لیژنەکە دیاری نەکرێت (٥) کەسەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جمال مۆرتکە فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتكە):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو تێبنییەكەی كاك شێركۆ بە نیسبەت ئێستای بەڕێوەبردنی ئیش و كاری ئەمنی ئەگەر تەمەشا بكەی ئاسایشی گشتی سەر بە وەزارەتی ناوخۆ نییە، بە رەئی من سیاغەیەك ببینرێتەوە وەكو بڵێی كە ئیجازە وەربگرێت یان شێوازێك بێتن لەوەی كە دەزگای ئەمنیش ئاگادار بێت وەكو ئاسایشێك كە وەزارەتی ناوخۆ جارێ دەبینی ئیجازە دەداتن، دەزگای ئاسایشی گشتی لەبەر ئەوەی سەر بە وەزارەتی ناوخۆ نییە، ئیمكان هەیە وەكو بڵێی بێخەبەرێەك دروست دەبێتن، یەعنی بە رەئی من وەزیری ناوخۆ و دەزگای ئەمنی ئیشارەتەك پێ بدرێت لۆ ئەوەی بە تایبەتی لە یەكە ئیداریەكان، فەقەرەی چوارەم بە رەئی من كە دەڵێت بە پێی لیژنەكەی كە رێكخەری خۆپیشاندانەكان لە (٣) كەس كەمتر نەبێت و لە (٥) كەس زیاتر نەبێت خاوەنی شیاوی یاسایی و ئەرك و بەڕێوەبردن و رێكخستنی خۆپیشاندانی گرتۆتە ئەستۆی، خۆی خۆپیشاندان لە راستیدا زۆر جار كراوە، بەڵام بە رەئی من زۆر جاریش كە دەبینی ئیجازەش وەردەگرن لە كاتی كێشە یان خیلافەكی زۆر دەبێتن ئەو كەسەی كە ئیجازەی وەرگرتووە بەرپرسیاریەتییەكی دیاری نییە، یەعنی ئیمكان هەیە لە رووی یاساییەوە وەكو پێویست ئیمكان هەیە مەسئولیەتیەكە تەواو ناكەوێتە ئەستۆی، بە رەئی من وەكو ئیشارەتێك بە مەرجێك دابنرێت، ئەو كەسانەی كە ئیجازەیان پێ دەدرێت خاوەنی كەسانی دیار و بەرچاو بن بۆ ئەوەی نەك هەر مەسەلەن ئەجندای دەرەكی كەسانی تری لابەلا كە دەست تێوەردن لە وەزعی ئەمنیەتی كوردستان كەسانێك رێك بێخن و خۆپیشاندان بكەن ئیجازەی رەسمیش وەربگرن، ئەو تێبینیەم هەیە لەو بوارەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە من تێبینیم لەسەر كۆی یاساكە هەیە، بەڵام لەسەر ماددەی یەكەم لە بڕگەی چوارەم (لیژنە) كە تەحدیدی كردووە من لەگەڵ ئەوە نیمە تەحدید بكرێت، جاری وا هەیە خۆپیشاندان زۆر فراوانە، بۆیە ژمارە تەحدید كردن من پێموایە بەر تەسك كردنەوەی ئازادییە، هەروەها حاڵەتێكی تریش هەیە ئەمە بەدەر لەوە پێویستە باسی بكەم لە لیژنەكاندا دیاردەیەكی زۆر خراپ هەیە، ئەویش ئیمزاكردنە لە جیاتی یەكتر، چونكە ئیمزا یان كەسەكە دەبێ بە خۆی بیكات بە پێی یاسا، یان دەبێ كەسێك بە وەكالەتێكی رەسمی ئیمزا لە جیاتی یەكتر بكەن، بۆیە جاری وا هەیە لەوانەیە لە لیژنەكاندا ناوەرۆكی راپۆرتەكە بە شێوازێك بێت یان بڕگەیەك گۆڕانكاری بەسەر دادێ لەوانەیە ئەگەر ئەوە ئامادە بێ ئیمزایەكە نەكات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.سروود فەرموو.

بەڕێز سروود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر عەینی قسەی (کاك ئومێد حەمە علی)م هەیە، لەسەر بڕگەی چوارەم (خاوەنی شیاوی یاسایین)، ئەوە بە رەئی من موستەلەحێکی مەتاتیە و مەجالی زۆر دەدات بۆ تەفسیر و ئیجتیهادات، ئاخیرەکەشی دەبێتە وەك موعەتەل، یان سنوور بۆ خۆپیشاندان، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەم فەقەرەیە لا بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەڵ (بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین) سەبارەت بەوەی کە وەزیر بکرێ بە وەزارەت، بەڕێوەبەرانی یەکە ئیداریەکان بکرێن بە یەکە ئیداریەکە، لەبەر ئەوەی رەنگە جەنابی وەزیر بۆ نموونە نەخۆش بێت لە سەفەر بێت لەو کاتەدا کەواتە خۆپیشاندانەکە پەکی دەکەوێت تا وەزیر دەگەڕێتەوە، یان سەرۆکی یەکە ئیداریەکە، بۆیە بکرێت بە یەکە ئیداریەکە، واتە وەزارەت پێناسەکەشی بکرێتە وەزارەتی ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان، بۆ یەکە ئیداریەکانیش بە هەمان شێوە، کەواتە لەگەڵ رەئیەکەی (بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین)م، سەبارەت بە ئامانجێکی رەوا لەگەڵ رەئیەکەی (بەڕێز مەلا ماجد)م، کە مەتاتیە دەکرێ بکرێتە رێگرییەك، یەعنی لەبەر ئەوەی پێناسەیەکی دیاری کراوی نییە ئامانجێکی رەوا چییە، بۆیە ئەو ئامانجێکی رەوایە هەر بکرێت بۆ ئامانجێکی دیاری کراو وەکو (بەڕێز مەلا ماجد) باسی کرد، سەبارەت بە (لیژنە) ئەگەر دەکرێ جێ بکرێتەوە بۆ (١) کەس، واتە لە (١) کەسەوە وا دابڕێژرێ زەمانی (١) کەسی بکات خۆپیشاندانەکە، خۆپیشاندانی (١) کەسی، خۆ ئەگەر نایکات لەگەڵ رەئیەکەی (بەڕێز صالح فقێ و کاك ئومێد خۆشناو و د.سراج)م کە لە (٣) کەسەوە، بەڵام ژمارەی زیاترەکەی بۆ دا نەنرێت، چونکە دەکرێ خۆپیشاندانەکە گەورە بێت بە (٣) کەس و (٥) کەس رێك نەخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شوان قەڵادزەیی فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی (د.شوان قەڵادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە خۆپیشاندانی لە ناکاو ئەوە لە کوردستاندا شتێکی واقیعییە، لێرەش ئاماژەی پێ نەکراوە ئەوەی کە لە ماددەی یەکەم بڕگەی سێیەم جا بە شێوەی گردبوونەوە، یان رێپێوان، یان مان گرتن، یان پەناگیری بێت، ئەو خۆپیشاندانەی لە ناکاو شوێنێکی بۆ بکرێتەوە لێرە، هەروەها دوور بێت لە توند و تیژیش هەر بۆ پێناسەی خۆپیشاندان زیاد بکرێت، ئەوەی کە دەڵێت (شیاوی یاساین) لەوانەیە بەناوی شیاوی یاساییەوە زۆر جار رێگە بگیرێت لە رێکخەرانی خۆپیشاندانەکە، ئەوە زیاتر تەوزیح بکرێت، لەوانەیە

بوترێت تەمەنت تەواو نییە، یان پەیوەندار نی بە داواکارییەکانی خۆپیشاندانەکە، ئەوەی کە لە (٣) کەس بۆ (٥) کەس، ئەمەش دەکرێت مەسەلەن لە (١) کەسەوە بەرەو زیاتر، لە (١)کەسەوە بۆ (٤) کەس یان (٥) کەس، چونکە زۆر جاری وا هەیە لەوانەیە بارودۆخێك بە شێوازێك بێت ئەوانەی کە جورئەت دەکەن خۆپیشاندان بکەن بەرامبەر فشاری ئەوەندە زۆر بێت ئەو ژمارەیە کۆنەبێتەوە، لەوانەیە بە چاوی خۆشمان بمان دیبێت لە هەرێمی کوردستاندا، ئینجا هەر لە خۆپیشاندانەکەش لە پێناسەکە ئەگەر ئەوەی بۆ زیاد بکرێت ئەو خۆپیشاندانە وەلاّم بدرێتەوە بە شێوازێك رێك بخرێت، چونکە ئێستا خۆپیشاندانەکان بووە لە کوردستان لە (١٧)ی شوبات تا ئێستا نە وەلاّم هەیە و نە هیچ هەیە و کەسیش باسی لێوە ناکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز امنە خان فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنێت من هاتنە کرن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بێگەر خان فەرموو.

بەڕێز بێگەر دلّشاد شکرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی کاك گۆران دەکەم، لە هەمان کاتیشدا لەبەر ئەوەی ئەو ماددەیە کۆمەلّێك چەمك پێناسە دەکات، پێشنیار دەکەم پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پێناسەی بۆ دابنرێت، چونکە لە ئەسڵی یاساکەشدا هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ابراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە راستی رەئیا مە هەمیا وەك یەکن، ئەز بێژم حەق نینە هەڤالّێت مە وەختی دبێژیتن تەئیدا فلان کەسی دکەم پێویست ناکات دووبارەکەت ئاخافتنا ڤی کەسی، ژبەر وەختی ژی، هەر چەندەش ژی هەڤالّێت مە رەئیا مە گۆتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك فائق فەرموو.

بەڕێز فائق مصطفى رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەیامەکەی من لە لایەن کاك ئومێد و د.شێرکۆ گەیشت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو پەروا فەرموو.

بەڕێز پەروا على حمه محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی ئەوە دەکەم یان ئەوە پێشنیار دەکرێ کە لە ماددەی یەکەم لە بڕگەی پێنجدا کە سەبارەت بە (لیژنە) پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانی بۆ زیاد بکرێت لە پێناسەکە بوونی هەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابو کاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر دەست خۆشی بۆ ئامادە کردنی راپۆرتەکە دەکەم، عەینی لە خاڵی سێیەم من لە پێناسەی خۆپیشاندانەکە کە فەقەرەیەکی گەڕاوەتەوە بۆ ئامانجێکی رەوا، من پێموایە ئەو رەوایە پێوستە لا بدرێت، چونکە هەموو کەسێك، هەموو گرووپێك کە خۆپیشاندان دەکات ئەو داخوازییەی خۆی بە رەوا دەزانێت، لەبەر ئەوە باشە وەکو برادەران وتیان ئەوە لا بدرێت بۆ مەبەستێکی دیاری کراو بێت، لە خاڵی دووەمدا لەگەڵ ئەو برادەرانەم کە هەم خاوەنی شیاوی یاسایی و ئەرکی بەڕێوەبردنن لیژنەکە مەبەستە لێرە، منیش پێموایە ئەوە زۆر روون نییە و پێویستە لا بدرێت، (٣) کەس داوای خۆپیشاندان دەکەن لیژنەکەیان ئەوەندەیە، تەبعەن نازام کێ هەیە رێگر بێت لەبەردەم ئەوەی یاسایی بن یان یاسایی نەبن، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەدام یەك روون نییە یان تەوزیح بکرێ،یان بە تەواوەتی لا بدرێت، لیژنەکەش وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا عبدالرحمن

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشیم هەیە بۆ ئەو چوار لیژنەیە ، ڕاستیەکەی بەشێکی قسەکان کرا بەس من لەسەر مەسەلەی تەعریفی لیژنەکە پێم باشە ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێ بۆ ئەوەی کە بزانن لیژنەکە چی ئەکەن ، لیژنەی رێکخەری خۆپیشاندان ژمارەیان لە (٣) کەس کەمتر نابێ ، خاوەنی شیاوی یاسایین و ئەرکی بەڕێوەبردن و رێکخستنی خۆپیشاندان دەگرنە ئەستۆ و نوێنەرایەتی خۆپیشاندەران دەکەن لە کاتی دانوستان و ڕاوێژ

لەگەڵ یەکە ئیداریەکان بۆ کۆتایهێنانی گرفتێك کە دروست دەبێ ، بۆ ئەوەی کاتێك کە خۆپیشاندەرێك زۆر جار گرفت دروست دەبێ ئەمانە ئەرکیان نوێنەرایەتیە لەگەڵ موئەسەسات بۆ دانیشتن و دانوستان ڕوون بێ لە پێناسەکە کە ئەرکی ئەم لیژنەیە چیە؟ لە تەعریفەکان مادام باسی خۆپیشاندەران کراوە ئەبێ تەعریفی ئەو لایەنەش بکرێ کە خۆپیشاندەر ئەپارێزێ ، بۆی بنووسرێ پۆلیس مەبەست لێی پۆلیسی چالاکی مەدەنییە یان هەر لایەنەکی تر کە بۆ ئەوەی ئەوەش با ڕوونبێ لەگەڵ ئەوەی کاك ئەبو کاروانم پەیام بۆ بەدەست هێنانی مەبەست و ئامانجێك یەعنی ئەو ڕەوایە لابرێ چونکە هەر کەس پێیوایە ئەوەی خۆی ڕەوایە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو گەشە دارا فەرموو

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری زیادکردنی ئەو برگەیە دەکەم ، پۆلیس بە موتلەقی نەیەت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ، بۆ؟ چونکە لە دونیایە خۆی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە مامەڵە لەگەڵ خۆپیشاندان دەکات کە ڕاهێنراون ، ئەزانن بە چ شێوازێك لەگەڵ خۆپیشاندەران مامەڵە ئەکەن ، لەکاتێکدا خۆمان ئەزانین کە پۆلیس چەکی قورسترى پێیە لە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ، تا چەکی قرست پێبێ کاری قورستریش ئەکەی ڕەنگە خراپی لێبکەوێتەوە ، لێرەدا ئەگەر پۆلیس بە موتلّقی بێ هیچ مانایەك نامێنێ بۆ برگەی (٢) لە ماددەی (٥) کە ئەڵێ (پۆلیس لەکاتی پێویستدا هاوکار دەبێ) لێرە وا هاتووە کە ئەسڵە پۆلیس ، هەر کاتێك بێ ئەتوانێ ئەو دەسەلاتەی بەکار بێنێ لەگەڵ خۆپیشاندەراندا لەگەڵ چالاکییە مەدەنییەکاندا ، بەڵام ئەگەر هاوکار بێ لە کاتی پێویستدا کەواتە ئەسڵ ئەوەیە کە تەعریفی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بکەین ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە بۆچوونەکەی دکتۆر شێرکۆ حمەامین و مامۆستا ڕابوون مەعروف ئەکەم ، سەبارەت بەوەی کە وەزیر بکرێ بە وەزارەت ، بەڕێوەبەران بکرێن بە یەکە کارگێڕیەکان ، پشتگیری لە ڕای خوشکە گەشە دارا ئەکەم سەبارەت بەوەی کە گۆڕینی پۆلیس بۆ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان وە ئەوانی تریش کە ئەو ڕایەیان هەبوو ، پشتگیری لە ڕای مامۆستا ماجد دەکەم سەبارەت بەوەی کە ئامانجێکی ڕەوا بکرێت بە ئامانجێکی دیاریکراو ، هەروەها سەبارەت بە شێوەی گردبوونەوە یان ڕێپێوان یان مانگرتن یان پەناگیری ئەمە پشتگیری لە قسەکەی مامۆستا شوان قەلادزەیی دەکەم بەڵام بە بەعزێك دەستکاریەوە کە بیکەین یان

به هەر (شێوازێکی مەدەنی تر) ، چونکە (شێوازی مەدەنی تر) هەیە بۆ ئەوەی حەسری نەکەین بە ئەم سێ ، چوار شێوازە کە ئەوە پێچەوانەی جارنامەی جیهانی مافی مرۆڤیشە ئەگەر ئاوا قەیدیان بکەین بۆ خۆ پیشاندان ، پشتگیری لە ڕای دکتۆر شێرکۆ حمە امین دەکەم سەبارەت بە گۆڕینی لیژنە ، (لیژنە) بکرێ بە (نوێنەر) چونکە تاك بۆی هەیە خۆپیشاندان بکا بە پێی جارنامەی جیهانی مافی مرۆڤ ، ئەگەر ئێمە بیکەین بە سێ ئەوکاتە موخالەفەی جارنامەی جیهانی مافی مرۆڤیش ئەکەین بەوەی کە دوو کەسەکە یانی یەکەم و دووەم مافیان لێ ئەسەنێنینەوە کە ببنە نوێنەر ، هەروەها پشتگیری لە ڕای کاك ئومێد خۆشناو دەکەم سەبارەت بەوەی کە پێنج کەسەکە لابدرێ بەوەی کە بتوانن تەمسیلی خۆپیشاندەران بکەن ، با هەر ژمارەیەکی مەعقول بێ ، پشتگیری لە ڕای مامۆستا هەورامان دەکەم سەبارەت بەوەی کە خاوەنی شیاوی یاسایی مەتاتیە پێویستە لابرێ لەم ماددەیە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر وەتمان فەرموو

بەڕێز قادر ئۆتمان رسوڵ (قادر ڕەزگەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی زۆری پەیامەکەی ئێمە گەیشت ، دیارە من لەگەڵ ئەوەدام کە مادام لە هەردوو پرۆژەکە باس لە خۆپیشاندانی لەناکاو کرابوو هەرچەندە تازە ئەمە بوو بە ئەساسێك دەکرێ لەسەر ئەمە قسە بکرێ ، ئەبوایە خۆپیشاندانی لەناکاو لانەبرابایە ، چونکە وەك مامۆستا شوان گوتی واقیعێکە لە کۆمەڵگا هەیە ، مادام وایە ئەگەر ڕووبدا ئەبێ ماددەی (١٠)ی ئەم قانونەی بەسەردا جێبەجێ بکرێ ، ئەمەش ڕێکخستنی فەوزانیە ، یەعنی فەوزاو پاشاگەردانی بە تەشریع ، لەبەر ئەوە زۆرترینی لە کۆبوونەوەی لیژنە تایبەتمەندیەکان بە شێوەیەکی هاوبەش لەگەڵ لیژنەی یاسایی زۆرترینی برادەران کە گفتوگۆیان لەسەردا کرد لەگەڵ بوونی دابوون ، من پێموایە ئەبوایە بهێڵرابایەوە یان لە ئەنجامی گفتوگۆکردن یان ڕەتدەکرایەوە یان پەسند دەکرا ، من لەگەڵ ئەوەدام پشتگیری ئەو برادەرانە دەکەم کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان تایبەت بکرێ بە مامەڵە کردن لەگەڵ خۆپیشاندان نەك دەزگاکانی پۆلیس ، چونکە دەزگاکانی پۆلیس ناکرێ بیلێینەوە زۆر شت دەگرێتەوە لە هەمان کاتدا پشتگیری کاك گۆران دەکەم دەقە ئەسڵیەکە ، ئەوەی لە قانونەکە دا هەیە سەبارەت بە بڕگەی سێیەم پێناسەی خۆپیشاندانی بە بەباشی کردووە ، ئەم سەرنجانەی برادەرانیش وتیان ئەمەش نامێنێ ئەگەر دەقە ئەسڵیەکەی وەك خۆی بهێڵدرێتەوە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا هەورامان نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ سوود وەرگرتن لەکات بڕیارە ئێمە ماددە ماددە قسە لەسەر ئەم هەمواڕە بکەین ، ماددەی یەکەم تەنها باسی وەزیرو پێناسەی خۆپیشاندان و لیژنە ئەکات ، ئیتر باسی پۆلیس و ئەوانە ناکات لەبەر ئەوەی بۆ ئەوەی ئیستفادە لە وەقت بکەین ماددە ماددە قسەی لەسەر بکەین....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا هەورامان ئەو پەرلەمانتارانە داوا ئەکەن پێناسەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بهێنرێتە ماددەی (١) لە ڕوانگەی ئەوەیە کە باسی ئەوە دەکات ، مامۆستا حەسەن فەرموو.

بەڕێز حسن صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی منیش هەموو کران ، بەڵام دەکرێ ئەمن هەر ببمە لیژنەی پشتگیری ، پشتگیری لە قسەکانیان بکەم بەوەی هینی یاسایی ئەوە بێ ، پشتگیری لە قسەکانی مامۆستا ئومێد حمە علی دەکەم کە بەڕاستی تۆ خۆپیشاندان لە دوو کەس و یەك کەس دەستێنیەوە کە سێ کەست دانا ، جاری وا دوو کەس یەك مەعاناتیان هەیە نابن بە سێ ، سێت بۆ دروست نابێ ، پشتیوانی لە قسەکانی کاك ئومێد ، دکتۆر شێرکۆ ، مامۆستا هەورامان دەکەم کە شیاوی یاسایی بەڕاستی ئەمە شیان ڕێگرە ، تۆ بیانووەکی بۆ دەدۆزیەوە کە ئەمە لە ڕووی ئەوە یاسایی نییە ، ئیجازەی نییە ، نازانم تەمەنی ئەوە نییە ، دکتۆر شوان قەلادزەیی نازانم باس لەوەی دەکرێ لە یاسایەکەدا تێیدا نییە ، لەو هەمواڕە تێیدانییە یەعنی ئەگەر ئەندامان کۆی ئەندامان یان سێ ئەندام داوای ئەوە بکەن خۆپیشاندانی لەناکاو زیادبکرێ ناکرێ بۆی زیاد بکرێ؟ بەڕاستی ئەوە نوقستانە ، چونکە خۆپیشاندانی لەناکاو حاڵەتە دروست دەبێ ، پشتیوانی لە قسەکەی مامۆستا ماجدیش دەکەم ، تەواو ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە قسەکان زۆر کران من نامەوێ دووبارەی کەمەوە ، بەس ئەوەی کە زۆر حەزدەکەم قسەی لەسەر بکەم مەسەلەی لە پێناسەکە هاتووە خۆپیشاندان باسی مان گرتن و ڕێپێوانیش ئەکا ، مان گرتن یەك کەسیش مان دەگرێ کاکە یەعنی من ئێستا لەم پەرلەمانە بمەوێ لە دەرەوە مان بگرم بۆ ڕێم لێ بگیرێ مان بگرم یان ببین بە دوو کەس ، بۆ ئەبێ ، لەبەر ئەوە حەلێکی ئەوە بکەن لە پێناسەکە کە خۆپیشاندان بریتی بێ لە مان گرتن و ڕێپێوان و پەناگیری یەك کەسیش ئەتوانێ مان بگرێت و دوو کەسیش ئاساییە بیکا ، ئەوەی کە من زۆر بە خەلەل بینیم لەم پڕۆژە بەگشتی حساب نەکردن بوو بۆ خۆپیشاندانی لەناکاو کە لە ئێستا

ئێمە ئەزانین ڕۆژانە بەس لەسەرەی بەنزین بە دەیان خۆپیشاندانی لەناکاو دروست ئەبێت ، بۆیە ئەکرێت ئەمە جیابکرێتەوە ئەو یاسایە بەو شێوەیە تێپەڕێنرێت ، لە ڕاستیا خراپە ، من پشتگیری لە قسەکەی دکتۆر شێرکۆ ئەکەم وەزارەت لەجیاتی وەزیر بەکاربێت زائیدەن شتەکانی دیکەش ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو شکریە فەرموو

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا ، بەس زۆر بە خێرایی پاڵپشتی بۆ ئەو ڕاو بۆچوونە ئەکەم ، بە بۆچوونی منیش وشەی ڕەوا پێویستە لابدرێ هەروەها لە برگەی (٤) شیاوی یاسایی ئەمەش لابدرێ ، چونکە بەڕاستی دەبێتە ڕێگر، خۆپیشاندانە لەناکاوەکان بەڕاستی زۆر دووبارە دەبێتەوە ڕۆژانە ئەمانە هەیە ، بۆیە دەبێ لەپێناسەکە جێگای بۆ بکرێتەوە بە پێویستی دەزانم ، هەروەها پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان جێگای بگرێتەوە پێویستە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عمر عینایەت فەرموو

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەست دەکەم لە سیاغەی سێهەم خۆپیشاندان بریتییە لە کۆبوونەوەی ئاشتیانە ، بە ڕەئی من بکرێتە دەربڕینی هەڵوێستێکی ئاشتیانەو مەدەنیانە لەبەر ئەوەی لە خوارەوە باسی کۆبوونەوە کراوە ، گردبوونەوە یان ڕێپێوان یان مان گرتن ، لەسەر ئەوە بکرێ بە دەربڕینی هەڵوێستێکی ئاشتیانەو مەدەنیانەی ژمارەیەك کەس ، هاوولاتی لە شوێن و کاتێکی دیاریکراو بەمەبەستی دەربڕینی هەڵوێستی ، ئەم هەڵوێستی پێویست ناکا ، یان ئەمەی سەرەوە لابچرێ ، بە کوردیەکەی ئەم عیبارەتە دەستکاریەکە ئەوێ پێویستە کارەکە دابڕێژرێت ، پشتگیری لە کاك ماجد ئەکەم ئەو وشەی (ڕەوایە) لابدرێ ، هەروەها پشتگیری لە بەڕێز کاك شێرکۆ ئەکەم کە وتی لیژنە بکرێتە (نوێنەر) ، پشتگیری لەوە ئەکەم یان (وەزیر) بکرێتە (وەزارەت) وە سەرۆکی (یەکەی کارگێڕی) بکرێتە (یەکەی کارگێڕی) یان تەعریفی ئەو دووانەش بکرێ یەعنی وەزیر و وەزارەت ، یەکەی کارگێڕی و سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ، بکرێت تەعریفیان بکرێت ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئێستا ڕوونکردنەوەکانی خۆیان بڵێن ، دوایی ئەو پێشنیارانەی زیاتر لە سێ ئەندام پێشنیاریان کردووە ئەیخەینە دەنگدانەوە ، فەرموو .

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگە بڕگە ماددەکان مولاحەزەکان دەخەینە ڕوو یەکەمیان داواکراوە وەکو (وەزیر) بکرێ بە (وەزارەت) ، (وەزارەت) ئاگادار بکرێتەوە ئێمە لێرە کە وەزیرمان ئاگادار کردووە وەکو بەرپرسی یەکەم لە دەسەلاتەکەی خۆیدا پێویستە ئاگادار بێ ، چونکە دواجار هەر بەر پرسی یەکەم مەسئول دەبێ لە هەر پێشێلکاریەك بەرامبەر بەگیان و سەرو مالّی خۆ پیشاندەران و هاوولاتیان دا بکرێتن ، ئەو پەرلەمانە بەڕێزەش دەتوانێ کەسی یەکەم بانگ بکاتن لێرانە پرسیار و پرساندنی لەگەڵ بکات و مەسئولیەتەکەی بخاتە ئەستۆ ، واتە لە ڕووی یاساییەوە کاتێك کە دەڵێین وەزارەت لەوانەیە حەرەسێکی بەر دەرگای وەزارەتیش کە ئاگادارت کردەوە ئەوا لێرە ناتوانین دواجار ئێمە وەکو پەرلەمان لێپێچینەوە لەگەڵ ئەو کارمەندەی وەزارەت دا بکەین ، ئێمە وەکو پەرلەمان کاتێك کە جیهەتی ئەمنی وە شەخسی وەزیر لێرانە مەسولیەتەکە نەخەینە ئەستۆی شەخسی وەزیر دواجاریش ناتوانین پرس و پرساندن لەگەڵ شەخسی وەزیر بکەین کە تەنها ئێمە مافی ئەوەمان هەیە ئەو بەرپرس بکەین ، بۆیە لە ڕووی یاساییەوە پێویستە وەزیر بێ و لە زۆربەی ئەو یاسایانەش کە موتەبەعن شەخسی یەکەمی مەسئول چ لە هینی کارگێڕی وە چ لە وەزارەتەکە دەکاتە بەرپرس لەسەر ئەو کارە وە مەبەستیشی لێرانە تەنها ئەوەیە ئەوە بۆ وەزیر ، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ماددەکە هەمووی وەکو خۆی دەخەیە دەنگدان یان بڕگە ، بڕگەی ماددەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگە ، بڕگە وە دەبێ ئەو تێبینیانەش ڕەچاوبکرێ بزانین لیژنەکانی تریش هیچ تێبینیەکیان نییە؟ لیژنەی مافی مرۆڤ کاك سۆران عمر تێبینیت هەیە؟ بەڵێ فەرموو .

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە لە لیژنەش ئەم گفتوگۆیەمان کردوە ، بەڵام دواجار بە ڕەئی ئەغلەبییە ئەوە چەسپێنرا ، ئەگەرنا لەگەڵ پێناسەی پۆلیس بووین کە مادام لیژنەی ئامادەکار تەعریف بکرێ کە (٣) کەس بۆ چەند کەسە؟ ئەوە مولاحەزەی لەسەرە لەبەر ئەوە .....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سۆران ئێستا بەس تەنها لەسەر بڕگەی (١) ئەگەر مولاحەزەیەکت هەیە بیڵێ ، بڕگەی یەکەم (وەزیر) ، (وەزارەت) نیتە لەسەر ئەوە؟ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا بۆ تەحدید کردنی مەسولیەت ، تەشخیس کردنی مەسولیەت باشە وەزیر بێ وە سەرۆکی وەحدەی کارگێڕی بێ ، بۆیە لە ئاستی هەرێم دابێ بزەبت مەسولیەتەکە مەسولیەتەکی بەرفراوانە ، بۆیە

وەزیر وەکو خۆی ، ئەمە رەئی لیژنەیە یەعنی ئەکرێ ئێوە ئەخرێتە دەنگدانەوە ئەگەر دەنگی ئەغلەبیەی هێنا ئەوکاتە ئێمە مولزەمین جێبەجێی بکەین ، ئینجا با تێڕوانینی خۆمان بخەینە بەردەست بەڕێزتان ، لە ئاستی وەحدەی کارگێڕیشابێ قائیمە قام یان مودیری ناحیە هەموو ئەوانە ئەگەر بەرپرسیاریێتەکە بسپێرێتە خوارەوە ون ئەبێ ، بۆیە ئەبێ ئەم سەرۆکی وەحدەی کارگێڕی وە خودی وەزیر ئیلزام بکرێ بە جێبەجێکردنی قانونێکی مەدەنی کە خۆپیشاندانە ، بۆیە دیوەکەی تری بخوێندرێتەوە کە تەحدیدی مەسولیەت بکرێ نەك ئەمە بۆ حەسرکردنی مەسئولیەتە ، تەحدید بکرێ وە ئیلزام بکرێ کە خودی وەزیر جێبەجێی ئەم یاساو بنەماکانی یاساکان بکا کە خۆی ئیلزامکرا بە قانون شۆڕەکرێتەوە بۆ خواری خوارەوە ، کە خۆی ونکرا وەزیر پێموایە خواری خوارەوەش ون ئەبێ و ئەوە بوو تێڕوانینی ئێمە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش نوقتەی نیزامیتان هەیە ئەبێ نوقتەی نیزامی بێ ، نابێ ڕوونکردنەوە بێ ، چونکە ئێوە ڕای خۆتانتان وت ئەوانەشی کە ڕاپۆرتەکانیان نووسیوە ڕای خۆیان ئەڵێن ، دوایی ئەیخەینە دەنگدانەوە ، کام لایە براوە بوو ئەوا ئەوە تەسبیت دەکرێ ، نوقتە نیزامی کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕووی یاساییەوە ڕاستە وەزیر مەسئولیەتەکە هەڵدەگرێ بەڵام کاتێك کە وەزیر سەلاحیەت ئەداتە مودیر عامێك بەرپرسیارەکەش هەڵدەگرێ لە ڕووی قانونیەوە ، دوو خەڵکی کوردستان .....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو باسم کرد ئەندامانی پەرلەمان پێشتر ڕای خۆیان وت لەسەر ئەمە داوای ئەوەیان کردوە بەشێکیان ژمارەی زیاتر لە سێ کەس داوای ئەوەی کردووە کە وەزارەت بێ نەك وەزیر ، یەکەی کارگێڕی بێ نەك سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە ، بەڵام ئێستا ئیتر پێویست بە ڕوونکردنەوە ناکا ، دکتۆر ابراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز حەزدەکەم ئەو ئاخافتنەی کاك(علی حمه صالح) بێتە سڕاندن ئەوی بێژ ڕاوەستا نێتە سەر پڕۆتۆکۆل، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شیاو نییە کاك علی نوقتە نیزامی نەبوو نوقتەکەت ، ئێستا با بزانین لیژنەی ناوخۆ هیچ ڕوونکردنەوەکتان هەیە؟

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەسەر ئەوەی قسەکرا لەسەر زیادکردنی ژمارەی لیژنەکان ، ئێمە ئەو تێبینیەمان کرد ئەگەر سەقفی ژمارەی لیژنەکان زیادبکرێ لە (٣) کەس کە حەدی.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ایوب تەنها لەسەر بڕگەی (١) هیچ ڕوونکردنەوەکت هەیە؟

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

نەخێر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئێستا ڕای لیژنەی یاسایی ، لیژنە پەیوەندیدارەکان لە ڕاپۆرتە هاوبەشەکە ، دوایی ئەو ڕایەش هەبوو لەوەی کە وەزیر بکرێ بە وەزارەت ، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بکرێ بە یەکەی کارگێڕی ئەخەینە دەنگدانەوە ، کاك سەهراب نوقتەی نیزامی هەبوو فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمان.

چەند ئەندام پەرلەمانەك هەن بەریز پسیارێکر ، پەرسڤا پرسیارێ نەبوو؟ ئەگەر وەزیر حازر نەبوو بێ مۆڵەت.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی .

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو تەعدیلاتەی کە کراوە مۆڵەت نەماوە ، بە ئاگادارکردنەوە تەنزیمکراوە ، تکایە ئاگاداری هەموو پڕۆژەکەبن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە کە ئاگادارکردنەوە بوو ئیجازەی لایەنی مەعنی پێویست نییە ، بەس نوقتەی نیزامی کاك هەورامان قسە نەبێ ، فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من زۆر تەئیدی قسەکەی بەڕێز کاك علی ئەکەم فیعلەن لە کوردستان ئەو کێشەیە هەیە ، بەڕاستی خەڵك کێشەی ئەوەی هەیە بەو ئاسانییە ناگاتە لای وەزیر....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا هەورامان دەتوانی دەنگی بۆ بدەی ، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە تێبینیەکەی کاك سراج و هەندێك لە برادەرەکانی تر ، کاتێك داوا دەکرێت بۆ خۆپیشاندان لەماوەی ٢٤ سەعاتدا ئەبێ وەلأم بدرێتەوە ، وەزیر لەوێ بێ یان لەوێ نەبێ ، ئەو فەراغە لە ڕووی قانونییەوە نابێ ، دووش بە پێی قانون قائیمەقام لەوێ نەبێ و یەکێك قانونیەن وەکیلی قائیمەقامە وە بە پێی تەدەروجی ئیداری لەبەر ئەوە ئەم فەراغە دروست نابێ ، هیوادارم وەکو خۆی وەرگیرێ مولاحەزەکە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە ڤالأ.

بەڕێز د. ڤالأ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر وەزیر لەوێ نەبوو وەزارەت بەبێ وەزیر نییە ، وەکالەت دەدا بە کەسێکی تر لەو کاتەدا ئەو ئاگادار دەکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ هەمان شتی دکتۆرە ڤالام هەبوو ، لە ماددەکانی تر مەرجی ئاگادارکردنەوەکە هەیە ، ڕەنگە لەوێ ئەوە ئاسانتر ، وازحتر بێ ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە دەیخەینە دەنگدانەوە ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بڕگەی (١)م لەماددەی (١)ی ڕاپۆرتی لیژنە هاوبەشەکان وەکو خۆی بمێنێتەوە ، پێناسەی وەزیر بەو شێوەیەی کە لەوێ هاتووە؟ (٦٠) ئەندام لە گەڵیەتی ، کێ لەگەڵی نییە؟ (٢٦) کەس لەگەڵی نییە ، کەواتە پەسەندکرا . بڕگەی سێهەم پێناسەی خۆپیشاندان ، نوقتەی نیزامی هەیە کاك ڕابوون فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق مەعروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو تێبینیم هەیە هیوادارم نیزامیین ، خاڵێکیان ئەوەیە کە تۆ مەسەلەن بۆ نموونە بۆچوونەکان دەخەیە دەنگدانەوە ، ئەو بۆ چوونەی یەکەمجار دەیخەیە دەنگدانەوە دەکرێ زۆرتر دەنگ بێنێ بۆ نموونە تۆ بتوتایە کێ لەگەڵ ئەوەیە بکرێت بە وەزارەت ڕەنگە دەنگی زۆرتر بهێنابایە ، بۆیە پێشنیارەکان دەبێ یەکەمجار بخرێنە دەنگدانەوە....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە نوقتە نیزامی نییە با من وەلأمت بدەمەوە مامۆستا ڕابوون ، ڕاپۆرتەکە کراوە بە ئەساسی گفتوگۆ ، کەواتە یەکەمجار ڕاپۆرتەکە ئەخرێتە دەنگدانەوە ، ئەگەر ئەوەی لە ڕاپۆرتەکدا هاتبوو دەنگی نەهێنا ،ئەو ماددەیەی یان ئەو بڕگەیەی دەنگی نەهێنا ئەوا ئەچینە سەر ڕاکانی تر ، فەرموو تەواو هەر ئەوە ....

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی دووەم منی ئەوە وەك پرسیارە لە لیژنە بەڕێزەکانی لەوێن ، ئایا ئەو لیژنانە بەڕێزانەی لەوێن لە ڕووی یاساییەوە بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ مافیان هەیە دیفاع لە ڕەئیەك بکەن لە دژی ڕەئیەکی تر یان بەس ڕەئیەکەی خۆیان دەخەنە پێش چاو ، چونکە هەردوو لیژنەی بەڕێز سەرۆرکی لیژنەی یاسایی و بە ڕێز سەرۆکی لیژنەی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی دیفاعیان لە ڕەئیەك کرد لە دژی ڕەئیەکی تر....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوان خۆیان ڕاپۆرتەکەیان نووسیوە لەبەر ئەوە دەتوانن دیفاع لە ڕاپۆرتی خۆیان بکەن ، پێموایە کاك سۆرانیش ڕەئیەکی موخالفی هەبوو ڕاکەی خۆی باس کرد ، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لیژنە مەعنیەکان تەنها ئەتوانن ڕوونکردنەوە بدەن نەك دیفاع لە ڕەئیەك بکەن دژی ڕەئیەکەی تر ، ئەوە پێچەوانەی بۆچوونی برای بەڕێزم کاك ڕبوونە ، بەلأم پشتگیری ڕەئی یەکەم دەکەم ، ئەوەی تەرحکرا ، ئێستا ڕاپۆرتەکە ئەسلە ئەوەی تەرحکرا وەکو وەزارەت دەبوو بخرایەتە پێش ئەگەر بۆ نموونە بۆ بابەتێك پێنج ڕا هەبوو ، چوار ڕا هەبوو ، سێ ڕا هەبوو ئەبێ ڕای کەمینە بخرێتە دەنگدان واتە ڕای سێ کەسەکە ئینجا چوار کەسەکە ئینجا پێنج کەسەکە بۆ عەدالەت سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با دکتۆرە ڤالأ بزانین ڕوونکردنەوەی لیژنەی یاسایی چییە لەسەر ئەوە ، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالأ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لە ڕووی هینەوە دەبێ ئەسڵی ڕاپۆرتەکە بخرێتە دەنگدان یەکەم جار ، بەلأم ئەوە مانای ئەوە نییە کە ئەسڵی ڕاپۆرتەکە خرایە دەنگدان ئەگەر پێشنیاری بەڕێزیان ئەندامانی پەرلەمان یەکەمجار بخرێتە دەنگدان دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئەوان زۆرینە بەدەست بێنن و ئەوەی کە دەبێتە دووەم دوا دەخرێ ، چونکە ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز هەمووی بە قەناعەتەوە دەنگدەداو بە قەناعەتیشەوە دەنگ ناداتن ، ئیزەن لێرانە ئەگەر یەکەمجاریش ئی ڕاپۆرتەکە بخەیە دەنگدان و ئەگەر یەکەمجاریش پێشنیارەکان بخەیە دەنگدان بەهەمان شێوە پێموایە کارێکی ئەوتۆ ناکاتە سەر پاش و پێش خستنی دەنگدان ، نابێت کارێکی

ئەوتۆ بکاتە سەر نەفسیەتی پەرلەمانتار ، یەکەمجار بیخەیە دەنگدان هەمووی لەگەڵ بن ، بەڵام ببێتە دووەم جار زۆربەیان دەنگ نەدەن ، یان پاشگەز ببنەوە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئێوە نوخبەی موجتەمەعن ، یەعنی چۆن ئەبێ یەکەمجار بابەتێك بخەیتە دەنگدانەوە کارت تێبکا ، دەنگ بۆ ئەوە بدەن ، دووەم جار بخرێتە دەنگدانەوە دەنگی بۆ نەدەن ، ئێوە ئەبێ سەرجەم ئەو پرۆژەیاسایانەی هاتۆتە بەردەستان بیخوێننەوە ڕاپۆرتەکانتان خوێندبێتەوە ، ڕای خۆتان سیاغە کردبێ ، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەوەی کە یەکەمجار ئەخرێتە دەنگەوە ، ئەوەی دووەم جار دەخرێتە دەنگەوە تەئسیر لە ڕای ئێوە ناکا ، نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیوادارم قسەی کەسێك ، پەرلەمانتارێك تەعمیم نەکرێتن و نەخرێتە مل و گەردەنی هەموومانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نا ، نا من باسی ئەو ڕەئیەم کردووە .....

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێوە یەك پەرلەمانتار قسە ئەکا بەڵگە نییە لەسەر ئەوەی هەموومان ئەگەر شتێك یەکەمجار بخرێتە دەنگدانەوە دەنگی بدەینێ و ئەگەر دووەم جارێ دەنگی نەدەینێ ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

منیش پێموانییە ئێوە بەو شێوەیە بکەن ، خاتوو امنە فەرموو نوقتەی نیزامی.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك تشتەکان عورفی پەرلەمانییە خۆ ئەوە کو ناڤ خولێ پێشوودا هاتییە جێبەجێکرن ، ئەگەر چەند ڕەئیێ جودا جودا هەبوون ڕەئیە دوور تر ئەوەل دکەڤتە دەنگدانێدا پشتەنگی ئێك ، ئێکەت بۆ تەسەسول دەنگدان سەرهەڵیا ، یەعنی ڕەئیە دووەکە دەکەوتە دەنگدان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوش دەکرێ ، بەڵام ئێستا ئێمە لەسەرەتای ئەم دانیشتنەوە ، لەسەرەتای ئەم کۆبوونەوەیەوە ڕاپۆرتمان خستە دەنگدانەوە ، بەدەنگی زۆرینەی ئامادەبووان ڕاپۆرتەکە کرایە بنەما ، لەسەر ئەو بنەمایەیە کە یەکەمجار ئەوەمان خستە دەنگەوە ، بەڵام ئەگەر ڕایەك پێشنیارەکی ئەندامانی پەرلەمان زیاتر لە چەند کەسێك پشتگیری کردبوو خۆ ئەوەش ئەتوانین لەسەرەتاوە بیخەینە دەنگدانەوە با ئەو کێشەیەمان بۆ

دروست نەبێ ، فەرموو لەسەر بڕگەی سێیەم هیچ ڕوونکردنەوەیەك هەیە. شەشەم ئیزافە بکرێ، پێناسەی دەزگاکانی پۆلیس واتە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر تەنها دەزگای پۆلیس بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ببەستینەوە و دەزگای پۆلیسی بۆ ئیزافە نەکەین، ئێمە دەبێ بڕگەی ٢ لە ماددەی ٥ لێرە هەلگرین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو کات دەبێ لەکاتی ئەوەوە وتوویژی لەسەر دەکەین، لە کاتی خوێندنەوەی ئەو ماددەیە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای سیاغەمان لێ دەکەی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، دەبێ بڵێین دەزگاکانی پۆلیس واتە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس، دەبێ ئیزافە بکرێ لێرە، ئێمە ناتوانین ئەو ئەرکە بخەینە ئەستۆی پۆلیس و ئەو کاتی جیهەتی جێ بەجێ کار لەوانەیە هێزی تر بەکاربهێنێ بۆ ئەو بابەتە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگ لەسەر ئەوە درا کە پێناسەی دەزگای پۆلیس بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بکرێ، د.ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سیاغە نەکراوە جارێ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، دەزگای پۆلیس جارێ تەعریف نەکراوە، دەنگی لەسەر نەدراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە نوقتە نیزامییەکان وەردەگرین، کاك ئومێد خۆشناو بەڵام نوقتەی نیزامی بێت، فەرموو.

بەڕێز ئومێد خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەنگمان بەشتێك دا بە یاسا نییە، دەزگایەك نییە لەم وڵاتە بەناوی دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، پۆلیس پۆلیسە، بەشی هەیە، بەشی چالاکییە مەدەنییەکانی هەیە، شەغەبی هەیە، هێزی ئامادەی هەیە، شتێك نییە بە ناوی ئەو دەزگایە و ئەوە نوقتە نیزامیەکەمە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەیە، کاك زانا فەرموو.

زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پێناسەکە نەنووسرێ دەزگا، هەر بنووسرێ پۆلیس کە ناوی هاتووە لە پرۆژەکە، پۆلیس، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، لە برگەکەی تر وای لێ بکرێ، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بە هاوکاری دەزگای پۆلیس، یەعنی ئەگەر تەنها بەو بەشە کۆنترۆڵ نەکرا، ئینجا هاوکاری کۆی دەزگاکەی لە پشت بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهاوکاری پۆلیس، کاکە پۆلیس؟؟ هێزی زێڕەڤانی و پێشمەرگەی زێڕەڤانی لەسەر وەزارەتی ناوخۆیە، بە پۆلیس ناسراوە، بەرگری فریاکەوتنیش هەر سەر بە پۆلیسە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئێستا ڕوونکردنەوە دەدەن، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر وەکو ئەرکیش، ئەرکی ئێمەیە سیاغە کردن، وەکو مافیش مافی ئێمەیە، رجا دەکەم کاتێ کە دێینە سەر تەعریف یەعنی ئەوە عەلامەتی ئیستفهام لەسەر موشەریعی کوردستانی دروست دەکات، کە تۆ تەعریفێك دەکەی لەلایەك و تەعریفەکەت مانع نییە و شامل نییە و جامع نییە، لەلایەکی تر دەزگایەکی تری بۆ زیاد دەکەی بۆ مەبەستی هاوکاری کردن ئەمە بە هیچ شێوەیەك لەگەڵ بنەمای عیلمی ناگونجێ، داوا لە بەڕێزتان دەکەین ئێوە سیاغەی بکەنەوە ئەو بابەتە، لەبەرئەوەی لە بنەما یاساییەکەی و لە بنەمای سیاغە کردن لادەدات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە د.ڤالا دەبێ ئیحترامی ڕای پەرلەمانتارانی تریش بگیرێ لەناو پەرلەمان کە دەنگیان لەسەر ئەوە داوە، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بوونی هەبێ لە پێناسەکە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوپەڕی ڕێزم هەیە، بەڵام مەسئولیەتی سیاغە مەسئولیەتی لیژنەی قانونییە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەوە بڵێین کە دەزگای پۆلیس کە لە یاسایەکەدا ناوی هاتووە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە، یان پێویستە لەسەر ئێمە کە دەزگای پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان پێناسە بکەین، ئەگەر مەبەستەکە ئەوە بێ و بڵێین مەبەست پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە ئەوا هیچ کێشەیەکی تیا نییە، چونکە وەکو کاك ئومێد وتی دەزگاکانی پۆلیس بەش بەش کراوە، کە وتمان دەزگای پۆلیس لێرە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە، کێشەی تیا نییە و هەتا ئەگەر لە ئەخیرا بڕگەی زیاتریشی بۆ ئیزافە بکەین، نایبینم کێشەیەکی یاسایی تیا بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە چوارچێوەیەکی هەیە، بە پێی دەستووری هەمیشەیی عیراق ماددە ٣٨ لە بڕگەی ٣ مافی خۆپیشاندانی ئازادانەی داوە و بە یاسا تەنزیم دەکرێ، بۆ ڕێکخستنی ئەم خۆپیشاندانە پێویستە دامودەزگای حکومەت ئەوپەڕی ڕێوشوێنی مەدەنی بگرنە بەر، ئێمە لە گفتوگۆمان لەگەڵ نوێنەرانی وەزارەتی ناوخۆ بە تەحدید و بە جومڵە ئەوەیان پێ ڕاگەیاندین، ئەوان لەگەڵ بۆ نموونە خۆپیشاندانی لەناکاو نین، ئەوان لەگەڵ ئەوە نین تەنها پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەم بەرپرسیاریەتە بگرێتە بەر، من کە کاتێ قسە لەسەر خۆپیشاندانەکانی لەناکاو هات ڕەئیەکی ترم دەبێ، بەڵام بۆ مەسەلەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لەڕاستی دا دەبێ لەم قانونەدا بە وازحی و بە شاملی، بەڕوونی دیار بکرێ و حکومەتیش ئیلزام بکرێ، دەبێ لە هەموو کوردستاندا ئەم دەزگایە ئیستحداس بکرێ و ئەگەر لە هەیکەلیەی وەزارەتی ناوخۆش دا نییە ئێمە لەدوای ئەم یاسایە کار بکەین بۆ هەموار کردنەوەی یاسای وەزارەتی ناوخۆ ئەمە بۆ خزمەتی حکومەتە، بۆ خزمەتی هاوواڵتیانە سورەتێکی مەدەنی دانە بە هەموو هەرێمەکەمان، قسە کردن لەوەی جێگای پۆلیسی چالاکیە مەدەنییەکان نەگرێتەوە مەترسی نییە لەوەی ئەو بۆچوونەی کە دەربڕا، بەڵکو پۆلیس بۆ ئێمەن و ئێمە نوێنەرایەتی پۆلیس و هاوواڵتی و هەموو لایەنەکان دەکەین، بۆیە چوونە ئەو بابەی بۆ تەبریر هێنانەوە کە پێویست ناکات پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لێرەدا باس بکرێ بۆچوونێکی هەڵەیە و خیلافی نیزامیشە ئەگەر ئیسرار بکەین لەسەر ئەوەی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەبێ واتە لەبەرامبەر دا ترس هەیە لە پۆلیس، ئەو بۆچوونە بۆچوونێکی ناقانونیە، بۆیە ئێستاکە خرایە دەنگدانەوە و تەواو بووە و ٤٢ دەنگی هێناوە پۆلیس لەم تەعریفەدا پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، بەڵام وەکو لیژنە ئێمە پێشنیار دەکەین لە ماددەی ٥ دا ئەو

ماددەیە بەسەریحی بێتەوە و برگەی ٢ لە کاتی خۆپیشاندان پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران دەپارێزن، بەڵام لە کاتی پێویست دا پۆلیس هاوکاریان دەبن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با لیژنەی یاسایی سیاغەمان بدەنێ بۆ ئەم پێناسەیە و بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پۆلیس: مەبەست لە پۆلیس پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو پێناسەیە پۆلیس بریتییە لە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان؟ ٥٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١٧ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای خۆپیشاندانی لەناکاویان کردبوو، با لیژنە پەیوەندارەکان ڕای خۆیانی لەسەر بڵێن و ئەوەش دەخەینە دەنگەوە، لیژنەی یاسایی؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشتریش ڕای خۆمان وت لەسەر خۆپیشاندانی لەناکاو، ئێستاش دووبارەی دەکەینەوە، خۆپیشاندانی لەناکاو لەلایەك موخالەفەیە لەگەڵ نیزامی عام، لەلایەکی تریشەوە ئەو یاسایەی ئێمە لە نیزامەوە بۆی دەچێ واتە ناوی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، کە یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان بێ خۆپیشاندانی لەناکاو لە کوێ جێگای دەکەیەوە، کە خۆپیشاندانی لە ناکاو لێرە تەعریف کراوە، واتە ئەو یاسایە لە محتەوا بەتاڵ کرایەوە و هیچ زەرورەتێکی نەما، ئەمما خۆپیشاندانی لەناکاو بێ، ئەمما ئەم یاسایە تەواجودی نەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی؟ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا دوای ئەوەی کە گۆڕانکاری لە سلکی پۆلیس لە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، هەروەها ئێمە لە ماددەکانی تریشدا موتەفقین وەکو لیژنەی هاوبەش کە مۆڵەت دەکەین بە ئاگادار کردنەوە، کۆمەڵێ ڕێوشوێنی مەدەنی جیاوازتر لە ئەسڵی یاسایەکە گیراوەتە بەر، بۆیە هەمان ڕای لیژنەی یاساییمان هەیە کە پێویست ناکات خۆپیشاندانی لەناکاو لێرەدا هەبێ، ئەگەر هەبێ بە بۆچوونی ئێمە بەتاڵ کردنەوەی بەشێکە لە محتەوای یاسایەکە، بەڵام واقیعەك هەیە کە ناوی خۆپیشاندانی لەناکاوە، پێمانوایە ئەو حاڵەتانەی کە ناونراوە خۆپیشاندانی لەناکاو ئێستا ئەویش لەڕێگەی قانونەوە تەنزیم بکرێ، پێمانوایە ناتوانرێ لە ڕێگەی قانونەوە ئەو حاڵەتانە تەنزیم بکرێ، بۆیە مەسەلەی خۆپیشاندان و مان و گرتن و ڕێپێوانی هێمنانە

مافێکی دەستووریە و بە یاسا تەنزیم دەکرێ و ڕێك دەخرێ و مەسئولیەتی دوولایەنەی تیایە، کەسێك پێم دەڵێ کە خۆپیشاندانی لەناکاو مەسئولیەتی بەرامبەری تێدا نییە لەڕاستی دا ئەمە چۆن دەتوانێ حەقی قانونی بەیتێ کە پشتوانی ئەم مەسەلەیە هەم خودی خۆیان بپارێزێ کە ئەوانەی خۆپیشاندان لە ڕێگەی خۆپیشاندانی لەناکاوەوە دەیانەوێ جۆرێك لە ناڕەزایی و وەقتی یان حاڵەتێکی دەروونی دروستبێ، بۆیە ئێمە وەکو لیژنە ڕامان وایە پێویست ناکات دوای ئەوەی کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان مەسەلەی کات و شوێن و مانەوە و هەموو ئەو شتانە پیاچوونەوەی بۆ کراوە لە مۆڵەتەوە کراوەتە ئاگادارکردنەوە، ئیلزامی هاوبەش لە نێوان حکومەت و هاوولاتیان و ئەوانەی ناڕەزایی دەردەبڕن بە ستاندارد دابەش کراوە، پێویست ناکات ئینفراد بکەین یان لاڕێی بکەین بۆ شتێکی تر کە لە محتەوای ئەو دوو لایەنە بسڕێتەوە، بۆیە لەگەڵ خۆپیشاندانی لەناکاو نین تەعریفەکە بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوخۆ؟ کاك ایوب فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم ئەگەر ئێمە خۆپیشاندانی لەناکاو کە پێناسە نەکرێ و کە ئێمە ڕۆژانە بەچاوی خۆمان دەیبینین و لە واقعدا هەیە، شەوانەش گوێبیستی هەواڵەکانی خۆپیشاندان دەبین، ئێستاکە زۆر گەرم و گوڕە بە پێی ماددەی دەیەمی ئەو یاسایە کەواتە هەموو ئەو خۆپیشاندانە لە ناکاوانەی کە لە کودستاندا دەکرێ بە پێی ماددەی دەیەمی ئەو یاسایە مەحکوم دەبن، چونکە ئەو خۆپیشاندەرانە نە ئیجازە وەردەگرن و نە ئاگاداری نامەیان پێشکەش کردووە، نە لیژنەیان هەیە بە پێی ئەو ماددانەی لەو یاسایەدا هەیە هەموو ئەو خۆپیشاندەرانەی کە ئێستا ڕۆژانە دەیانبینین مەحکومن، ئەی چۆن چارەسەر و موعالەجەی ئەوە دەکەین؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك نازم فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەر خۆپیشاندانی لەناکاو زیاد بکرێ، کۆ دەقەکانی یاسایەکە تووشی جمود و وەستان و پەککەوتن دەبیتەوە، چونکە هەموو خۆپیشاندانێك بە ئاسانی دەکرێ بکرێتە لەناکاو، کە لەناکاویش بێت بەدەر دەبێ لە دەقەکانی ئەم یاسایە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕێز و سوپاسم بۆ لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی بەڵێ لە لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی بەڵێ هاوڕا بووین لەسەر ئەوەی کە خۆپیشاندانی لە ناکاو نەبێ، لەبەرئەوەی ئەمە کۆی یاسایەکە بەتاڵ دەکاتەوە، بەڵام من بۆ خۆم وەکو جێگری سەرۆکی لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی تەحەفوزم هەبوو، بەبڕوای من ئێستا لە واقیعی کوردستاندا خۆپیشاندانی لەناکاو بوونی هەیە و هەمیشە لە هەموو شوێنێك دا دروست دەبێ، لەبەرئەوە زۆر ئاساییە کە دەبێ ئیعترافی پێ بکرێت و قسەی لەسەر بکرێ، ئەم خۆپیشاندانی لە ناکاوە گرنگە بوونی هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافەکانی مرۆڤ؟ کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت ئێمە ئەو یاسایەمان بۆ واقیعە، شتێکیش کەلە واقیع دا بوونی هەبێ، ئەمە حاڵەتێکە دەبێ موعالجەی بکەین، ئێمە دەزانین خۆپیشاندانی لەناکاو یان ناڕەزایەتی لەناکاو نە بە یاسا ڕێك دەخرێ و نە بە یاسا، ئەگەر بە یاسا نەتوانین ڕێکی بخەین، ئێستا بە پێی ئەم یاسایە ڕێی لێ دەگیرێ، ماددەی ١٠ هەرکەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات سزای بەندکردنی بەسەردا دەسەپێ، ئاگادارینامەی نییە، ڕێکخەری نییە و نوێنەری نییە، کەواتە ئەم یاسایەی بەسەردا دەچەسپێ، ماددەی ١٢ حوکمەکانی ئەم یاسایە بەسەر هەموو حاڵەتەکانی مانگرتن و پەناگیری و ئەوانە پیادە دەبن، ماددەی ١٣ نابێ هیچ خۆپیشاندانێك پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە ڕێك بخرێ، ئێمە کە دەزانین بە یاسا ڕێك ناخرێ، بۆیە دەمانەوێ تەعریفی نەکەین، بەڵام بە یاسا ڕێی لێ دەگیرێ، ئەمەش واقیعی هەرێمی کوردستان هەموو ئەوانەی ئێستا زۆرینەن و ڕوودەدەن، خۆپیشاندانی لە ناکاوە بەهۆی نەبوونی کارەوە، بەهۆی نەبوونی خزمەتگوزاری بەنزین و ئەو قەیرانانەی کە ڕوویداوە، ئەمە چۆن موعالەجە دەکەین کەبە یاسا ڕێك نەخرێ دەبێ ڕێی لێ نەگیرێ، بەڵام یاساییەکە ڕێی لێ گرتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ جەنابیشت لە لیژنەی مافەکانی مرۆڤ؟ فیرۆز خان فەرموو.

بەڕێز فیرۆز طه عبدالخالق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڤە ماوەیەکی زۆر بوو کە هەر چار لیژنا کار کریە لسەر دروست کرنا ڤێ ڕاپۆرتا هاوبەش، بیدایەتێ مە دەنگێ سەر دای کە ئەڤ ڕاپۆرتا بێتە گفتوگۆ کرن، من ب پێویستی نازانم و لەگەڵ خۆپیشاندانی لەناکاو نیمە، چونکە تشتەکی نییە لە خۆپیشاندانی لەناکاو، چونکە هەموو خۆپیشاندانەك ئامادەکاری بۆ دەکرێ،

مەسەلەن نووسینی لافیتە، ئەوە دەبینم موتەناقزە لەگەڵ هەدەفی قانونەکە کە هەدەف تەنزیمە نەك فەوزایە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی بەلای منەوە سەیرە ڕاپۆرتێکی هاوبەش نووسراوە لە هەموو لێژنەکان، ئێستا هەموویان دابەش بوون، هەریەکە و لە ئاوازێك دەخوێنێ، یەکێك دەڵێ با هەبێ و یەکێك دەڵێ با نەبێ، هەندێ نوقتەی نیزامی هەیە، کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی قسەکانی بەڕێزت دەکەم، ئەمە ناوی ڕاپۆرتی هاوبەشە، بەشێك لەو بەڕێزانە لەسەر مەنەسەن و لێرە واژوویان کردووە بە بێ ئەوەی تەحەفوز بنووسن بالعکس قسە دەکەن، بەشێك لە ئەندامان دانیشتوونە و بە بێ ئەوەی تەحەفوز بنووسن بە پێچەوانەوە پێشنیار دەکەن، نەك بالعکس دەنگ دەدەن، من تێ ناگەم مادام بۆ کۆبوونەوەی هاوبەش دەکەین؟ با ڕاپۆرتی پرۆژە یاسا لێرە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێ و ئەی لیژنە یەعنی چی؟ ئەی ڕاپۆرت یەعنی چی؟ ئەی ئیحترامی واژوو کردنیان یەعنی چی؟ ئەی تەحەفوز یەعنی چی؟ کە تۆ دەینووسی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا خۆپیشاندانی لەناکاو لەگەڵ ئاگادارکردنەوە یەك زەرە پەیوەندی بە بەرژوەندی ئەم میللەتەوە نییە، چونکە ئێمە جەزیرەیەك نین لە ئەسکەندەنافیا بێ، چوار لە داگیرکەر لە دەورو پشتمانە، خۆپیشاندانی لەناکاو ..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ڕەئیە کاك فەرهاد، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئاماژەی بەوەدا ئیتفاق کراوە، عەهد کراوە، ئەگەر عەهد کراوە پێمان بڵێن بۆ ئەوەی ئێمە (اوفوا بالعهد) نەبین، ئەگەر عەهدیش و ئیتفاقێکیش نەکراوە پێمان بڵێن، چونکە ئێمە وەکو خۆمان ئیلتزام دەکەین بە هەر ئیتفاقێك کەنوێنەرەکانمان کردوویەتیان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن پێمواییـه خۆپیـشاندانی لـەناکاو بـۆ خـۆی نـاوی خـۆی بەخۆیـەوەتی، بـۆ خـۆی لـەناکاو ڕووەدات، ئـەکرێ لـه یاسایەکەدا جێ بکرێتەوە ئەو خۆپیشاندانە لە ناکاوانەی تەنها بۆ خزمەتگوزاریە، وەك بەنزین و ئاو و کارەبا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل ئەوە ڕایە و پێشتر ڕای خۆتت گوتووە، نوقتە نیزامی نییە، ببورە، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی هاوبەش، ئەگەر مولاحەزە بکەن لیژنـەی هاوبـەش ئەوانـەی کـە هەنـدێکی واژووی نـەکردووە، هەندێکیشی تەحەفوزی نووسیوە، واتە ئەمەی کە دەگوزەرێ پێچەوانە نییە لەگەڵ ئەوەی لیژنەی هاوبەش دا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا کەواتە دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیـە کـە خۆپیـشاندانی لـەناکاو لـەناو پـرۆژە یاسایەکەدا جێ بکرێتـەوە و پێناسـە بکـرێ؟ ٢٥ کـەس لەگـەڵیـەتی، کـێ لەگـەڵی نییـە؟ ٥٦ کـەس لەگـەڵی نییـە، کەواتـە پەسەند نەکرا، ئێستا مـاددەی یەکـەم بخوێننـەوە بـۆ ئـەوەی کۆتـایی بـە دانیـشتنی ئـەمڕۆ بێـنین، مـاددەی یەکەم بە هەموارکراوی بخوێننەوە، فریا ناکەوین تازە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بەم شێوەیە بێ پرۆژە یاسایەکان موناقەشە ناکرێ لە پەرلەمانی کوردستان، بەڕاستی ئەمەی کە ئێوە هـەموو جـار ڕاکـانی خۆتـان دەڵێن و دوایـی بـە نوقتـە نیزامـی دەتانـەوێ ڕای تـریش بڵێنـەوە ئەمـە بەڕاسـتی وا دەکـات کـە نیزکـەی ٢ سەعاتە ئێمە تەنها یەك ماددەی ئەو پرۆژە یاسایەمان موناقەشە کردووە، بۆیە بە دڵنیاییەوە لە سبەینێوە کـە موناقەشـەی ماددەکـانی تـری ڕاپۆرتەکـە دەکەینـەوە بەوشـێوەیە گفتوگـۆ ناکـەین، سـبەینێ سـەعات ١١ کۆبوونەوەکـەمان درێـژە پـێ دەدەیـن دانیـشتنەکەمان هەڵـدەگرین بـۆ سـبەینێ سـەعات ١١، سـبەینێ کۆبوونەوەی ترمان هەیە کاك عزت فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم هەر کەسێك نوقتە نیزامی کرد یەکسەر بـە بڕگەیـەکی پـەیڕەوی نـاوخۆ دەسـت پـێ بکـات، ئەگەر نەیوت بە پێی پەیڕەو بڕگەی ئەوە و ئەوە ئەو کاتە نەتوانێ قسە بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

تەواو ڕاستە، زۆر سوپاس دانیشتنەکەمان هەڵدەگرین بۆ سبەینێ سەعات ١١.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

٩٦

سالّی/ ٢٠١٤ — بەرگی نەوەت و شەش

چاپی یەکەم/ سالّی ٢٠١٤

پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (١٣) خولى چوارەمى هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٤/٧/١ ل ٥

پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (١٤) خولى چوارەمى هەڵبژاردن – دووشەممە ٢٠١٤/٧/٧ ل ٨٣

پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (١٥) خولى چوارەمى هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٤/٧/٩ ل ٢٣١

٣- تەواو كردنی گفتوگۆ كردنی ئەندامانی پەرلەمان لەسەر راپۆرتی لیژنەی كاروباری پێشمەرگە و شەهیدان و قوربانیانی جینۆساید و زیندانیانی سیاسی، و لیژنەی مافەكانی مرۆڤ و لیژنەی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن و هونەر سەبارەت بە دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان

٤- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردن لەسەر پرۆژە یاسای هەموارى یەكەمی یاسای ڕێكخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی كوردستان ژمارە ١١ ی ساڵی ٢٠١٠، و ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەكان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێمە چاوەڕێین لیژنە پەیوەندیدارەكان سەبارەت بە دۆخی ناوچە كوردستانییەكانی دەرەوەی هەرێم، یان ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان لەم یەك، دوو ڕۆژەی داهاتوودا ڕاپۆرتی خۆیان ئامادە بكەن، ڕاسپاردەكانی خۆیان جارێكی تر ئامادە بكەن، و ئەو ڕاو پێشنیارەی ئەندامانی پەرلەمان لە دانیشتنەكانی پێشوو خرایە ڕوو، بۆ ئەوەی بەرنامەی ئەو ڕاسپاردانە و ئەو دانیشتنانەش كە لەگەڵ بەڕێز سەرۆكی هەرێم و وەزیری پێشمەرگە و وەزیری ناوخۆ و وەزیری دارایی لە چەند ڕۆژی داهاتوودا ئەنجامی ئەدەین، بگەینە چەند بڕیارێك لە پەرلەمانی كوردستان، و لەو ڕوانگەیەوە بە بڕیار لە پەرلەمانی كوردستان دەربچین، ئێستا داوا لە لیژنە پەیوەندیدارەكان بە پرۆژە یاسای هەموارى یەكەمی ڕێكخستنی خۆپیشاندان ئەكەین، دەستەی سەرۆكایەتی بێتە سەر مەنەسە، بۆ ئەوەی دەست بكەینەوە بە گفتوگۆ كردن لەسەر پرۆژە یاساكە، لیژنەی كاروباری یاسایی، لیژنەی كاروباری ڕێكخراوەكانی كۆمەڵگەی مەدەنی، لیژنەكانی مافەكانی مرۆڤ، لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەكان، بەڕێزان دوێنێ ماددەی یەكەمی ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەكانمان تاوتوێ كرد، و وتووێژمان لەسەر كرد، دەنگمان لەسەری دا، ئەمڕۆ وتوووێژ لەسەر ماددەكانی تری ڕاپۆرتی هاوبەش ئەكەین، بەڵام ئەمەوێ سەرنجتان بۆ ئەوە ڕابكێشم كە نوقتەی نیزامی ئەمڕۆ بەس تەنیا نوقتەی نیزامی ئەبێ، لەكاتی كردنەوەی دەرگا بۆ گفتوگۆ كردن ئێوە ئەتوانن هەموتان ڕەئیەكانی خۆتان بڵێن، دوای تەواو بوونی قسەكانی ئێوە، ڕوون كردنەوەی لیژنە پەیوەندیدارەكان وەرئەگرین، و یەك، بەیەك ئەو ڕایانەی ژمارەی یاساییان تێپەڕاندووە بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەن، بۆ ئەوەی وتوووێژەكانمان لەوە زیاتر درێژ نەبێتەوە، دوێنێ ماددەی یەكەم بە ٣ سەعات لە پەرلەمان وتوووێژ كراوە، ئەگەر بەم ڕێتمە بڕوات ئەوە بەراستی ڕەنگە بە هەفتەیەكی تریش ئەم پڕۆژە یاسایە تەواو نەكەین، بۆیە داوا ئەكەین پابەند بن بە ڕێنماییەكانی قسە كردن، چۆنیەتی قسە كردن لە ناو پەرلەمانی كوررستان وەك لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستاندا هاتووە، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی ئەكەین كە ماددەی دووەم لە ڕاپۆرتە هاوبەشەكەیان بخوێننەوە، بۆ ئەوەی دەرگای گفتوگۆی لەسەر بكەینەوە.

بەڕێز د.فاڵا فرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی دووەم هەموار ئەكرێت و بەم شێوەیە:

سێیەم: نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێکی دژی گرووپێکی دیاری کراو بێ بەهۆی ئاین، یان نەتەوە، یان ڕەگەز، یان نەژاد یان هەر هۆیەکی تر.

بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی دووەمی ئەم یاسایە زیاد ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

نابێ خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەخستنی کارکردنی دامودەزگای خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری.

بڕگەی پێنجەم بۆ ماددەی دووەمی ئەم یاسایە زیاد ئەکرێت و بەم شێوەیە:

نابێ هاوولاتیان و کەسەکان کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە مافی خۆپیشاندانیان هەیە بە زۆر ناچار بکرێن بەشدار بن یان بەشدار نەبن لە خۆپیشاندان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەرگای گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە ئەکەینەوە، کێ قسەی لەسەر هەیە؟ نوقتەی نیزامیە کاك ناظم؟ فەرموو

بەڕێز ناظم کبیر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی دووەم کە لە ٣ بڕگە پێکهاتووە گفتوگۆیەکان هەر لەسەر یەك بڕگە ئەبێ یان لەسەر کۆی ماددەکە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر کۆی ماددەی دووەم لە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکان، نوقتەی نیزامیە دکتۆر عیزت؟

بەڕێز د.عزت صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەندەی ئاگادار بین ئەو تەکنەلۆجیایەی کە لە پەرلەمان هەیە بە سەدان هەزار دۆلاری تێدا خەرج کراوە، ئەم پرۆسەی ناونووسین و دەست بەرز کردنەوە چەندین دەقە و کات و سەعاتمان لێ ئەبات، پێشنیار ئەکەم زۆر بە خێرایی کار لەسەر ئەوە بکرێ ئەو پرۆسەی ناونووسینە و ئەم تەکنەلۆجیایەی لەبەر دەستمانە بەکاربهێنرێ، کاتێکی زۆرمان بۆ ئەگێڕێتەوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەراستی ڕوون کردنەوەی زۆری ئەوێ بۆچی تا ئێستا نەکراوە، ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی گیرمان بە دەست ئەوە خواردووە کە ناتوانین ئەو کۆمپانیایە بدۆزینەوە کە ئەم ئیشەی کردووە، ئەم کۆمپانیایە کۆمپانیایەکی کوردی وەری گرتووە، داویەتی بە کۆمپانیایەکی تورکی، کۆمپانیا تورکیەکەش داویەتی بە کۆمپانیایەکی صینی، دەوەرە لە ناو ئەمانە بیدۆزەوە کێ بەرپرسە کە ئەم ئامێرە تا ئێستا نەکەوتۆتە کار؟ کاك عمر نوقتەی نیزامیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر نابێتە هین کۆمپانیای یەکەم بەرپرسە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە، لە بەدواداچووین بۆ ئەوەی بتوانین ئیشەکانی لەگەڵ دا تەنزیم بکەین، هەر ئەوە نییە، کۆمەڵێك کەموکورتی زۆر هەیە کە لێرە هەیە، ئەبێ چارەسەر بکرێ

بەڕێز فخرالدین قادر-سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەم کەسانە ناوی خۆیان نووسی بۆ گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژە یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان، ئەگەر هەر ناوێکی تر مابوو دوایی ئیزافەی ئەکەین، ڕۆژی پێشتر ئەم ٥ ناوە ناویان نووسی بوو، (علی حمه علی، فەرهاد سەنگاوی، علی حمه صالح، بەهار عبدالرحمن، عادل عزیز) (بێگەرد خان، کاك خەلف، کاك صالح، سعید مصیفی، سەرکەوت سەرحەد، قادر ئۆتمان، دکتۆر عزت، دکتۆر فرست، ئاری هەرسین، کاك بەیار، امنه زکری، جەمال مورتکە، کاك تحسین، شیرین حسنی، کاك ڤەمان، کاك محمد علی، کاك علی هالۆ، عباس غزالی، مروان گەلاڵی، مامۆستا ڕابوون، کاك انوەر، سەهراب میکائیل، دکتۆرە پەری، برزۆ مجید، مامۆستا حسن، شێرکۆ حمه امین، شێرکۆ جودت، کاك فائق، کاك عبدالرحمن، مامۆستا هەورامان، منیرە خان، د.شوان قەلادزەیی، ابو کاروان، وحیده خان، مامۆستا غریب، مەلا ماجید، کاك ایدن)

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان

من دوێنێ ناوی خۆم نووسیوە، بەس لەو ٥ ناوە ناوی منی تێدا نیە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان هەروەکو دوێنێش ئاماژەمان پێ کرد، زۆر بە کروتی ڕاکانتان بڵێن، ڕای پێش خۆتان دووبارە مەکەنەوە، ئەگەر ڕاکان پێشتر وترابوون، پشتگیری ڕای ئەندام پەرلەمانەکەی هاوکارتان بکەن، بۆ ئەوەی بە زوویی بتوانین گفتوگۆ لەسەر ماددەکانی ئەم پرۆژە یاسایە و ڕاپۆرتی لیژنە هاوبەشە پەیوەندیدارەکان بکەین

بەڕێز فخرالدین قادر-سکرتێری پەرلەمان

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەم ناوانەی ترمان ئیزافە کرد (کاك عمر عینایەت، دکتۆر عبدالله، ئاواز جەنگی، فیروز خان، مدینه خان، شوان شیخ احمد، نجیبه خان، حاجی کاروان)

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

سێیەم لە ماددەی دووەم ئەڵێ نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێك دژی گرووپێکی دیاری کراو بێ بە هۆی ئاین، من بە باشی ئەزانم وەکو پێشنیارێك ئەو (یان، و) ئەمانە لابرێ، ئاین، نەتەوە، ڕەگەز و نەژاد، (و)، و ئەوە کۆتایی ڕستەکە بێ، چونکە یان هەر هۆیەکی تر ئەمە ئەگەر خۆپیشاندان دژی ڕەفتاری سیاسی یان هەر هۆکارێکی تر و دیاردەیەکی تری کۆمەڵگاکە بێ کە پەیوەندی بە حوکمڕانی یان بە ڕەهەندی سیاسی و ئابووری هەبێ، ئەتوانرێ بخرێتە چوارچێوەی هەر هۆیەکی تر و ببێتە ڕێگری لە خۆپیشاندان، بۆیە ئەبێ ئەوە لابرێ، یان هەر هۆیەکی تر لابرێ، بڕگەی چوارەم، (نابێ خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کارکردنی دامودەزگای خزمەتگوزاری، ئەم پەکخستنی کارکردنی دامودەزگای خزمەتگوزاریە ئەوەش ئیشکالێکی گەورە بۆ مەسەلەی خۆپیشادان و ناڕەزایی دروست ئەکات، چونکە خۆپیشاندانی فەرمانبەران کە ئەمساڵ بە تەواوی ئێمە دەرگیر بووین لەگەڵی، ئەگەر بەوە بێ هەموو ئەو خۆپیشاندان و ناڕەزاییانەش بە شێوەیەك لە شێوەکان قەدەغە ئەکرێ، چونکە بێگومان ئەگەر فەرمانبەران مانبگرن کاروباری خزمەتگوزاری و ئیش و کارەکانی دامودەزگا خیزمەتگوزارییەکان ڕائەوەستێ، هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری، ئەو هاتوچۆی گشتییە، ئەوە مەتاتیە، ئەکرێ ڕێگە سەرەکییەکان دابنرێ، یان ڕێگە سەرەکییەکانی نێوان شار و شارۆچکەکان، ئەگەرنا خۆپیشاندان لە ولاتی ئێمە هەمیشە لە شەقامەکان ئەکرێ، بۆیە هەموو شەقامەکان هاتوچۆی گشتی هاوولاتیانن، شوێنی گشتی هاوولاتیانن، بۆیە ئەکرێ لەم چوارچێوەیە ببێتە هۆکاری بەرتەسك کردنی خۆپیشاندان، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك فەرهاد.

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

من ناچارم دوو دێڕ بڵێم، بۆ ئەوەی هەموو هەڤاڵان وا تێنەگەن کە من دژی ئازادی و ڕادەڕبرین، یان خۆپیشاندان و مانگ گرتنم، من لەگەڵ ئازادیم هەتا دوا لوتکە و ئەوپەڕی، چونکە ئازادی بۆ پێشخستنی ئینسانەکانە، بۆ مافی ئینسانەکانە، نەك ئازادی بەهەڵە تەفسیری بکەین دژی ئازادی و بۆ کێشە دروست کردن بێ لە ولاتەکەمان، من لەو دیدەوە قسە ئەکەم، هیوادارم کەس بە هەڵە تەفسیری نەکات، لە خۆپیشاندانی لە ناکاو لەگەڵ ئاگادار کردنەوە، لە ڕاستیدا سەیرە تۆ پۆلیس ئاگادار بکەیتەوە بێ ئەوەی داوای مۆڵەتی لێ بکەی.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد ئەوە بابەتی کۆبوونەوەکەی ئەمڕۆمان نییە.

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

مانگگرتنیش بەشێکە لە خۆپیشاندان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەی دوو قسە بکە تکایە

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

کەواتە ناتوانم قسە بکەم، لەبەر ئەوەی.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوێنێ مافی ئەوەت هەبوو قسە بکەی، قسەت نەکرد

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

ئێ پێم خۆش نییە هەموو ڕۆژێ دەست هەڵبڕم و قسە بکەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوێنێ دەرفەتمان پێدای قسە بکەی لەسەر ماددەی یەکەم قسەت نەکرد کاك فەرهاد، ئێستا خرایە دەنگدانەوە

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

باشە خستووتانەوە دەنگدانەوە، من ئەوەنە ئەڵێم کێ مەسئولە لە خوێنی سورکێو و ڕێژوان و بڕیار و هەموو ئەوانەی شەهید بوون، کێ مەسئولە؟ ئاخر ئەوە غەڵەتە، ئەو یاسای خۆپیشاندانە لە بەرژەوەندی خەڵکی کوردستان و ئازادی نیە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك علی حەمە صالح

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

من دوو سەرنج هەیە، زۆر کورتی ئەکەمەوە، خاڵی سێیەم تەنیا لادانی وشەی (هەر هۆیەکی تر)، چونکە ڕەنگە خوانەخواستە حیزبێك هەبێ یان هەر حیزبێك بێ ڕۆژێك لە ڕۆژان خیانەتێکی نیشتیمانی بکات و بەپێی ئەو ماددە کەس بۆی نەبێ دژی خۆپیشاندان بکات، خاڵی دووەم، هەموومان ئەزانین خۆپیشاندان مافە، هەمووشمان نیەتی ئەوەمان هەیە یاسایەك دەربکەین بۆ ئەوەی بە باشترین شێوە ئەم مافە بۆ هاوولاتیانی هەرێمی کوردستان دەستەبەر بکرێ، لە واقیعی ئێستای کوردستان و هەموو دونیاش وایە، خەڵك کە خۆپیشاندان ئەکات ڕێگە پەکئەخات، بۆ؟ بۆ ئەوەی دەستەلات ناچار بکات گوێی لێ بگرێ، و بەدەم داخوازییەکانییەوە بچێ، چونکە سروشتی ئینسان وایە، تا فشاری لەسەر دروست نەکرێ، بەدەم ئەو داخوازییەوە ناچێ، بۆ نموونە ئەگەر یەکێ بزانێ خۆپیشاندان هیچ کاریگەری نییە، لە حەدیقەیەك دایە، سەعاتێك دێت و ئەڕوات، گوێی لێ ناگرێ، و ئێستا لە ناو ئەمری واقیعدا بۆ نموونە هەرکاتێ خۆپیشاندان

کرابێ لەبەردەم پەرلەمانی کوردستان، ڕاستەوخۆ هێزەکانی پۆلیس خۆیان ڕێگاکەیان گرتووە، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەو ماددەیە بگۆڕدرێ بەم شێوەی لای خوارەوە (نابێ خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی ڕێگەی نێوان دوو شاری سەرەکی، ئەگەرنا دەمودەزگاکانی حکومەت ئاساییە بەردەم پەرلەمان، شۆفێر ئەتوانێ بڕوات، بەردەم وەزارەتێك ئەتوانێ لە ڕێگەی پشتەوە بڕوات، بۆیە پێم وایە هەموو خۆپیشاندانێك ڕێگە ئەگرێ، زۆر بە دەگمەن نەبێ، و ئەمە ئەبێ بەهۆی دروست کردنی ئاستەنگ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عادل.

بەڕێز عادل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نەوعەن ما زۆرێك لە قسەکانم کرا، زۆر کورتی ئەکەمەوە، لەگەڵ کاك ئومێدم کە بڕگەی سێیەم (هەر هۆیەکی تری) تێدا نەمێنێ، لەبەر ئەوەی هەر هۆیەکی تر ڕەنگە فەزایەکی زۆر گەورە بێ بۆ هەر خۆپیشاندانێك، هەر هۆیەکی تر ببێتە ڕێگر لەبەردەم خۆپیشاندان، بڕگەی چوارەم من پێچەوانەی بڕگەی چوارەمم، پێم باشە بڕگەی چوارەم وای لێبکرێ (هەموو ئەو ڕێوشوێنانەی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئەیانگرێتە بەر نابێتە ڕێگر لەبەردەم هێنانەدی ئامانج و مەبەستەکانی خۆپیشاندنەکە، نەك بۆ ئەوەی ئەبێ خۆپیشاندەران نەبنە هۆی مایەی پەکخستنی دەمودەزگا، وەك کاك ئومێد ئیشارەتی پێدا، مامۆستایان خۆپیشاندان ئەکەن، لە مەکتەبەکە دەرس پەکی ئەکەوێ، فەرمانبەران خۆپیشاندان ئەکەن، دەوائیرەکان پەکی ئەکەوێ، کەواتە ئەوە ڕێگریە لەبەردەم هەموو خۆپیشاندانێکی فەرمانبەران و مامۆستایان و هەموو پەکە ئیداریەکان، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاتوو منیرە فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ڕایەکەی کاك ئومێد حەمە علی ئەکەم بۆ لابردنی هەر هۆیەك، بەڵام لە بڕگەی چوارەم کە بۆ ماددەی دووەم زیاد کراوە، پێویستە لێژنەی یاسایی جوابێکی قانونی ئێمە بدەنەوە ئایا ئەو بڕگەیەی کە بۆ ئێرە زیاد کراوە، لەو دوو پرۆژە یاسایەی کە پێشکەشیان کراوە و لەبەر دەستیان دایە، بەهیچ شێوەیەك ئەو خاڵەی تێدایە؟ ئەگەر تێیدایە هۆکارەکەی چییە بەو شێوە داڕێژراوەتەوە؟ ئەگەر تێشیدا نییە ئەوە لە ڕووی قانونیەوە ئەوان ناتوانن ئەو خاڵەی بۆ زیاد بکەن، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بێگەرد خان.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی سێیەم لە ماددەی دووەم منیش پشتیوانی لە قسەکەی کاك ئومێد حەمە علی ئەکەم کە هەر هۆیەکی تر لابرێ، و بڕگەی چوارەمی ماددەی دووەم پێم وایە وشەی نابێ ئەوە وشەیەکە زۆر تونـدە بۆ ئەو ڕستەیەی کە نووسراوە، لەبەر ئەوەی پێشنیار ئەکەم بەم شێوەی لێ بێ (کاتێ خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کارکردنی دامودەزگای خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکییە بازرگانی و ئابووریـیەکان، بە ڕاوێژ لەگەڵ نوێنەری ڕێکخەری خۆپیشاندەران، کۆتایی بە خۆپیشاندان بهێنرێ، و ئەمەوێ قسەیەکی تریش بکەم، لە ڕاستیدا ئەمەوێ چەند نموونەیەك بهێنمەوە بە کورتی، چونکە ئەم حاڵەتە لێرە فەرمانبەران کە ئەڵێین نابێ، مافێك پێشێل ئەکەین کە مافی ئەو کەسە یان فەرمانبەرانەیە کە ئەیانەوێ لە ناو هەر سێکتەرێکی ئیداریدا بۆ ئامانجێکی دیاری کراو مانبگرن، یان خۆپیشادان بکەن، بەڵام لە بەرامبەریش ئەوە دوو لایەنە، ئەبێ حیسابی ئەوەش بکەین کە ئەو کەسانەی کاریان ئەکەوێتە ئەو دامودەزگا ئیداریانە، بۆ نموونە خوێندنگایەك مامۆستاکانی مانئەگرن، خوێنکارەکان باجی مانگرتنی مامۆستاکانیان بدەن؟ یان نەخۆشخانەیەك، فەرمانبەرێك داوای مافی خۆی ئەکات، نەخۆشێك حاڵەتێکی کتوپڕی هەیە و دێتە نەخۆشخانەکە، گیان لە دەست بدات؟ دادگا بە هەمان شێوە، چۆن چارەسەر بکرێ؟ لەبەر ئەوە بە ڕەئی من ئەو بڕگەیە کە زیاد کراوە بۆ ماددەی دووەم زەڕووڕە هەبێ، بەڵام بەو شێوەی کە خوێندمەوە دابڕێژرێتەوە، نازانم لیژنەی یاسایی لای خۆیان تۆماریان کردووە یان نا؟ (کاتێ خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کارکردنی دامودەزگا خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری بەڕاوێژ لەگەڵ نوێنەری ڕێکخەری خۆپیشاندەران، کۆتایی بە خۆپیشاندان بهێنرێ)، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر فرست

بەڕێز د.فرست صوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

سەبارەت بە بڕگەی هیتر ئەکرێ لابچێ، یەعنی هیچ کێشە بۆ نەصەکە دروست ناکات، سەبارەت بە مەسەلەی پەکخستنی ڕێگای گشتی و ئەوانە، ئەگەر ڕوخسەت بدەی، ئێمە لە هەرێمی کوردستان لە پەرلەمانی کوردستان یاسای ژمارە ٣ ی ساڵی ٢٠١٢ یاسای ڕێگە گشتییەکانی هەرێمی کوردستانمان هەیە، لەوێ لە ماددەی ١١ ی بە وازیحی ئەڵێ بە غەرامەیەك سزا ئەدرێ لە ١٥٠ هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە ٥٠٠ هەزار دینار زیاتر نەبێ هەر کەسێك، جا لە بڕگەی یەکەم ئەڵێ زیانێکی ئەوتۆ بە ڕێگا گشتییەکان بگەیەنێ کە ببێتە مایەی بەربەست دانان لەبەردەم هاتوچۆ و یان هەتا دوایی، لە هەمان ئەو یاسایە لە ئامانجە گشتییەکان یەکێ لە پاراستنی ڕێگە سەرەکییەکانی نێوانی شارەکانە، ئەگەر بگەڕێیەوە بۆ قانونی عقوبات ڕەقەم ١١١ ساڵی ١٩٦٩ لەوێ لە ماددەی ٣٥٤ فەصڵێکی کاملمان هەیە(الاعتداء علی سلامة النقل.....)

به تەفاصیل باسی مەسەلەی هاتوچۆی گشتی نێوان شارەکانی کردووە، و هەر شەوی ڕابردوو گەڕامەوە بۆ قانونی زۆر ولاتانی دونیا، مەسەلەی سەلامەتی هاتوچۆ گشتی و پاراستن، ئەوە مەسەلەیەکی گشتییە، بۆیە پێم وایە حاڵەتێکی زۆر ئاساییە ئەگەر ئەو ماددەی کە باس کرا، ئەو بڕگەی کە زیاد کراوە صیاغەیەکی تری بۆ بکرێتەوە تەبیعیە، نەبێتە هۆی بەربەست لەبەردەم خۆپیشاندان و ڕێگەگرتن لێی، ئەمە ئێستا لە هەرێمی کوردستان هەموو خۆپیشاندانەك لە نەتیجەی نیهائی ڕێگە گرتنی لێ ئەکەوێتەوە، وەکو عورفێکی لێ هاتووە، لە کەنالەکانی ڕاگەیاندن ئەبینین ڕێگەی نێوان سلێمانی و عەربەت داخرا، ڕێگەی نێوان خەبات-هەولێر داخرا، ڕێگەی سەرەکی داخرا، ئەمە بەراستی مەبەستی سەرەکی خۆپیشاندان ئەمانە نایەتەوە، بۆیە بە تێڕوانینی من زیاد کردنی دەقێك یان نەصێك لە ناو ئەم یاسایە بۆ پارێزگاری کردن لە سەلامەتی هاتوچۆ، لە پارێزگاری کردن لە ڕێگەی گشتی و هاتوچۆی سەلامەتی هاووڵاتیان کارێکی زۆر باشە، و ئەوەی منیش لەو ماددەیە تێگەیشتم، مەسەلەی پەکخستنی دامودەزگای گشتی ئەوە نییە کە مامۆستایەك سەعاتێك هات خۆپیشاندانی کرد مانای ئەوەیە دەوام پەکی کەوت، زۆر زۆر ئاساییە، بەلام ئەگەر بووە مایەی ئەوەی چەند ڕۆژێك لە پارێزگاری لێکردن لە ڕێگای گشتی و سەلامەتی هاتوچۆی هاووڵاتییان کارێکی زۆر باشە، هەروەها ئەوەی منیش لێی تێگەیشتووم لەو ماددەیە مەسەلەی پەکخستنی دامودەزگای گشتی ئەوە نییە کە مامۆستایەك سەعاتێك هات خۆپیشاندانی کرد مانای ئەوەیە دەوام پەکی کەوت، لێرە زۆر ئاساییە، ئەما ئەگەر بووە مایەی ئەوەی چەند ڕۆژێك دەوام پەکبخات بۆ نموونە زەرەر بە تەندروستی دەگەیەنێت کە مەسەلەیەکی زۆر حەساسە لەوێوە کێشە دروست دەبێت، بۆیە من پاڵ پشتی ئەو دەقە دەکەم کە بێگەرد خان خستیە ڕوو ئەمە لەوانەیە تۆزێك نەرمتر بێت، هەتا ئەگەر دەستکاری تریش بکرێت، بەلام وەکو مبدء بوونی ئەم نەصە لێرە من بە پێویستی دەزانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەروان گەلاڵی فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕەئی برای بەڕێزم (کاك ئومێد و کاك علی) دەکەم لە فەقەرەی یەکەمیان بڵێی سێیەم کە دەڵێت هەر هۆیەکی تر ئەوە نەمێنێت، ئەوەی تریشیان ئاوای لێ بکرێت هەر کاتێك خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی ڕێگای سەرەکی نێوان شارەکان لەگەڵ نوێنەرەکان چارەسەر بکرێت، یەعنی ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، مەسەلەی غەرامە دیارە کە خۆپیشاندان کرا تۆ ناتوانی ئەو خەڵکە هەمووی غەرامە بکەی، بەڵێ لە ڕووی قانونییەوە قسەی کاك دکتۆرە سەد لە سەد لەگەڵیدام، دەزانم لە نەصەکەیدا هاتووە، بەلام بۆ نموونە ئەمڕۆ بەیانی هاتووم بۆ دانیشتنی پەرلەمان بەسەر خۆپیشاندانێکی لە ناکاودا کەوتووم و شەقامیان قەتع کردووە و قەبوولیان نەکرد هیچ کەسێك بڕوات لەسەر کێشەی بەنزین، یەعنی ئەو

شێوازانە کە ئێستا بڵێین مەسەلەی رێگای هاتوچۆ دەبێتە شتێکی مەتاتی و ناشتوانین بەسەریدا زاڵبین، لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم ئاوای لێبکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قارەمان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی چوار لە ماددەی دوو لە هیچ کام لە پرۆژە پێشنیار کراوەکاندا نییە، مافی لێژنە پەیوەندیدارەکانیش نییە ئەگەر ماددەیەك بۆ هەموار کردن پێشکەش نەکرابێت پێویستی بەوەیە پرۆژەیەك پێشکەش بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با لێژنەی یاسایی رووونکردنەوە بدات فەموو.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەر دوو پرۆژە یاساکەدا دەست براوە بۆ تەعدیل کردنی ماددەی دووەم، کاتێك کە دەست دەبرێتن بۆ تەعدیل کردنی ماددەیەك لێژنەی یاسایی و لێژنەی هاوبەش کە دادەنیشن پێویستە لە سەرانسەری پرۆسەکە و لە سەرانسەری یاساکە و پرۆژەکان سەیر بکات و لە کوێ پێویستی بە تەعدیلە دەتوانێ تەعدیلی بکاتن، واتە دەست بۆ ماددەی دووەم لە هەر دوو پرۆژە یاساکە براوە، بۆیە لێژنەی یاسایی مافی خۆیەتی، تەعدیل: بریتییە لە زیادە و لە نەقص کردن، هەروەها گۆڕانکاری کردن بەسەر ماددەکاندا لە هەر شوێنێك کە بە پێویستی دەزانێت دەتوانێ سیاغەی بکاتەوە بەو جۆرەی کە بگونجێتن لەگەڵ ئەوەی کە داوا کراوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیت هەیە منیرە خان؟ فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی من باسی دەکەم هەمان پرسیارم لە د.ڤالاً کرد، بەڵام من وەڵامم وەرنەگرتەوە، ئەم برگەیە موناقەشە کراوە لە کۆبوونەوەکاندا، بەڵام رێککەوتنی لەسەر نەکراوە زیاد کردنی ئەمە لە هیچ یەکێك لەو دەقانەدا باس نەکراوە، بۆیە من وەکو ئەندامێکی پەرلەمان کە ئیمزام لەسەر ئەم پرۆژەیە کردووە ئیمزاکەی خۆم دەکێشمەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهار فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاد کردنی ئەم دەقە لەسەر ئەساسی ئەوە بووە کە یەکەم: ماددەی دوو دەستی بۆ براوە، دووەمیان: ئێمە بە رێککەوتن لەگەڵ هەموو بەشداربووانی لیژنە هاوبەشەکان ئەم دەقەمان زیاد کردووە، بەڵام خەڵەکە لەوە دایە کە هەندێك لە ئەندامەکانمان ئامادە نابن لە کۆبوونەوە هاوبەشەکاندا و، ئیلا ئەمە بە رێککەوتن و رێککەوتنی لەسەر کراوە ئینجا لیژنەی یاسایی دایڕشتۆتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بەم بابەتە لە راستیدا ئێمە دەبێ بگەڕێینەوە سەر ماددەی یەکەم کە هەموارمان کردەوە، هەندێك برگە هەبوو کە لە هەردوو پڕۆژە هەموارەکەدا نەهاتبوو، بەڵام هەمووتان موناقەشەتان لەسەر کرد و ئەو کاتە ئیعترازێك نەبوو، نەبوو بە بنەما، بۆیە لە ماددەی یەکەم ئەوەی کە ئێستا هاتووە دەبێ موناقەشە بکرێت، ئەگەر نا نەك لە هەر دوو هەمواڕەکە لە یەکێك لە هەمواڕەکاندا دەست براوە بۆ ماددەی دوو، ئەگەر نا لە هەمواری تردا کە هاتووە سەرۆکی لیژنەی مافی مرۆڤ و برادەران ئامادەیان کردووە دەست نەبراوە بۆ ماددەی دوو، بەڵام تەرحێکە کراوە لای هەندێك لە برادەران لە لیژنەکان، بەڵام رێککەوتنی گشتی لەسەر نەکراوە جێگەی موناقەشەیە، بۆیە دەکرێت ئێستا بەشێك موناقەشە کرا و موناقەشە لەسەری بەردەوام بێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە بەردەوامە لەسەری، کاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان هەر شتێك پەرلەمان دەنگی لەسەر دا ئەوە ئەوڵەویەتی هەیە، ئێمە دەنگمان لەسەر راپۆرتی هاوبەش داوە، ئێستا راپۆرتی هاوبەش ئەساسە، بۆیە زۆر ئاساییە لەسەر هەموو ئەوانەی کە لە ناوی هەیە گفتوگۆ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شوان قەلادزەیی فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی(د.شوان قەلادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم برگەی سێیەم ئەوەی کە نووسراوە بە هۆی ئاین، من پێموایە هەموو ئاینەکان بۆ پێکەوە ژیان و رێزگرتن و تەسامۆح هاتوون، پێغەمبەری خوا دەفەرموێ (الانبیاء کلهم اخوة و دینهم واحد)، لەبەر

ئەوە ئاین لێرە ئێمە کە بیچەسپێنین، کەواتە ئێمە سەلماندمان کە ئاپینەکان بۆ ئەوە هاتوون گرووپێک دژی گرووپێکی تر ئەنجام بدەن، ئەوەی کە وا دەکات لە بری ئایین بنووسرێت مەزهەب، چونکە مەزهەب ئیجتیهاداتی ئینسانە جاری وا هەیە بە خراپ بەکار دەهێنرێت، لە بڕگەی چوارەمیش ئەوەی کە دەڵێت نابێ خۆپیشاندان ببیتە مایەی پەکخستنی کار کردن لە هەر داموەدزگایەک لە هەر ناوەندێکی خوێندن خۆپیشاندان بکرێت ئەو ناوەندە بە حدێك پەکی کارەکانی دەکەوێت، کەواتە ئەگەر ئەوە پچەسپێندرێت، کەواتە خۆپیشاندان هەر ناکرێت، لە بنکەیەکی تەندروستی ئەگەر مان بگرن ماوەیەک پەکی دەکەوێت، ئەگەر لە بری ئەوەی کاك ئومێد حەمە علی ئاماژەی پێکرد لەگەڵ برایانی تر کە ببێتە مایەی وەستاندنی هاتوچۆ لە نێوان شارەکاندا ئەوە بچەسپێت نەک ئەوەی کە ئێستا هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەر لە هینەکە یەك پێشنیار بە کورتی، ئێمە مانگێکمان درێژکردەوە بۆ خولی پەرلەمان بۆ ئەوەی ئەو بارودۆخەی کە ئێستا کە لە هەرێمی کوردستان هەیە تایبەت بەم بارودۆخە زیاتر پەرلەمانی کوردستان کارەکانی ئەنجام بدات، بۆیە پێشنیار دەکەم لەسەر قەیرانی دارایی و بەنزین و پێشمەرگە زیاتر ئەم مانگە ئیشەکانمان چڕ بکرێتەوە زۆر باشترە، سەبارەت بە ماددەی دووەم خاڵی سێیەم نابێت مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێکی دژی گرووپێکی دیاریکراو بێت بە هۆی ئاین، من پێشنیار دەکەم ئاین و مەزهەبیشی بۆ زیاد بکرێ، نەك ئاین لابدرێت مەزهەبیشی بۆ زیاد بکرێت، چونکە بە خۆمان دەزانین ئێستا جگەلەوەی دانیشتووانی هەرێمی کوردستان لە مەزهەبی جۆراو جۆری تێدایە ئێستا بە داخەوە بە هۆی بارودۆخی عێراقەوە هەندێك تەعسوب هەیە، ئێستا عەرەبی تریش هاتۆتە ئێرە کە لێرە ئەوان لە مەزهەبی جیاوازن، دەکرێت بەو خاڵە رێگە لەوە بگرین، لە کۆتایی خاڵی سێیەمدا هۆیەکی تر ئەو (هۆیەکی تر)ەش لابرێت، ئەگەر هۆیەکی موحدەدی تر هەیە بە موحدەدی بۆی زیاد بکرێت، ئەگەر نییە هۆیەکی تر مەتاتیە پێویست ناکات تێدا هەبێت، سەبارەت بە بڕگەی چوارەم بە تەواوی پشتگیری لە ئەم رەئیەی خاتوو بێگەرد دەکەم کە بەم جۆرە سیاغەی کردەوە، بۆیە دەیخوێنمەوە بۆ ئەوەی رەئیەکی تر هەبێت بە تەنها پشتگیری لەو رەئیە دەکەم، کاتێك خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کار کردنی داموەدزگای خزمەت گوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری، پێویست ناکات برادەران هەموویان لە (کاك ئومێد)دوە تا ئەخیر قسەیان لەسەر ئەوە کرد کە نابێ مافی خۆپیشاندان لە شەریحەیەکی دیاری کراو یان لە کارمەندانی تەندروستی وەك نموونە، یان مامۆستایان بسەنینەوە، مافی خۆیانە، بەڵام لە هەمان کاتدا مافی نەخۆشیشە کە پزیشك و کارمەندانی تەندروستی بیپارێزن، ئەوەی بۆ

زیاد بکرێ بە راوێژ لەگەڵ لیژنەی خوێپیشاندەران کۆتایی بەو خوێپیشاندانە بێنێت، واتە چارەسەری گرفتەکە بکرێ و لە هەمان کاتدا بار و زروفی نەخوێش یان خوێندکار لەبەر چاو بگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئاری هەرسین فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە من ئەو قسانەی کە دەمویست بیکەم زۆربەی لە لایان کاك ئومێد و کاك علی حەمە صالح و کاك فرست صوفی و بەشێکی خوشکە بێگەردەوە کران، بەڵام دەمویست تەئکید کەمەوە لەسەر ئەوەی مەسەلەی پەکخستن لە هەموو کۆمەڵگەیەکی مەدەنیدا لە هەموو وڵاتێکی دیموکراسیدا کۆمەڵێك شوێن هەیە، موئەسەسات هەیە وەکو نەخوێشخانە وەکو پۆلیس، پۆلیسی ئاگر کوژێنەوەکان هیچ مەنتقێك قەبوولی ناکات کە ئەمانە دەست کراوە بن بۆ مەسەلەی مانگرتن و ئەمانە، ئەمە یەك، دووەم: یەك نوقتەی زۆر بەسیتیش هەیە لە ماددەی دووەم بڕگەی سێیەم وا هاتووە کە ئامرازێکی پەیوەندییە ئەمە کوردی نییە ئەمە نەصی تەرجومەی (واو) عەرەبیەکەی فەتحەیەکی لەسەرە، تکایە بکرێتە (واو)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هەموو ئەو هاوڕیانە دەکەم کە زۆر بوون ژمارەیان کە لە خاڵی سێیەم (هەر هۆیەکی تر) لابڕێت و کەوانەکە دابخرێتەوە، لە بڕگەی چوارەم من بۆ خۆم پێموایە ئەو بڕگەیە پێویست نییە، زیادەیە خراوەتە سەری بەو ئیعتیبارەی کە خاڵی حوجەکانە، لە ماددەی چوارەم نوێنەرانی خوێپیشاندەران کاتێك داوای ئاگادار کردنەوە دەکەن بۆ خوێپیشاندانەکەیان، بەس سەرنجی هەموو پەرلەمانتارەکان رادەکێشم لێرە لەم یاسایەدا خوێپیشاندان تکایە مانگرتنیش دەگرێتەوە، ئەوان لە ئاگادار کرنەوەکەی خوێیان ئامانجی خوێپیشاندان یان مانگرتنەکەی خوێیان رادەگەینن، هەروەها لە ماددەی هەشت ئاماژە بەوە کراوە ئەوە روونکراوەتەوە لە کاتێك دەکرێ ئەوە حەل بکرێ، کاتێك ئەو خوێپیشاندانە ئەو مانگرتنە لە ئامانجی خۆی لادەدات بلاوەی پێ دەکرێت، کەواتە پێویست ناکات ئەو خاڵە هەبێت، بەڵام ئەگەر هەبێ سەرەنجی هەر هەموو پەرلەمانتارە بەڕێزەکان بۆ ئەوە رادەکێشم ئەو بڕگەیە وەك خۆی بمێنێتەوە مانگرتن لە کوردستان قەدەغە دەکات، چونکە مانگرتن لێرە سەرەنجی برادەران زۆرتر لە خوێپیشاندانی زیادەیە کاتێك مەسەلەن هەموو جارێك کە حوجەکانیان دێننەوە باسی ئەوە دەکەن دەڵێن هێرش کردنە سەر نووسینگەی تیجاری و دامودەزگای دەوڵەت و کەرتەکانی تایبەت، بەڵام مانگرتن لە شوێنێکی دیاری کراوە، مەسەلەن بۆ نموونە کۆمەڵێك مامۆستا لە قوتابخانەیەکی سەرەتایی لە گوندێك مان دەگرن، هەندێك مامۆستای زانکۆ لە

بەشێك لە شوعبەیەك لە كۆلیژێك مان دەگرن، خۆپیشاندان لەم یاسایە یەعنی مانگرتنیشە ئەمە وەكو خۆی بڕوات مانگرتن قەدەغە دەكات، چونكە مانگرتن یەعنی پەكخستن هەر لە بنەڕەتەوە، مانگرتن یەعنی پەكخستن، ئەگەر مانگرتنەكە سەعاتێك بێت، یەك سەعات پەكی دەخات، ئەگەر رۆژێك بێت رۆژێك پەكی دەخات، ئەگەر دوو رۆژ بێت دوو رۆژ پەكی دەخات، بۆیە من چەند پێشنیارێك دەكەم بۆ ئەوەی دوا جار بگەینە نەتیجەیەك كە هەموو لامان رەزامەندی لەسەر دەربڕین، خاڵی یەكەم ئەوەیە وا باشە تێبیدا نەبێ لەبەر ئەوەی یاساكە خۆی موعالەجە كراوە، بەڵام ئەگەر تێبیدا بێ من پشتگیری ئەو هاوڕیانە دەكەم كە پشتگیریان لەم دوو بنەڕەتە كرد، بنەڕەتێكیان ئەوەیە كە یاساكە جێی بكرێتەوە، سیاغە بكرێ نابێ خۆپیشاندان ببێتە هۆی گرتنی رێگای هاتوچۆ لە نێوان شار و شارۆچكە و گوندەكان و هاوینە هەوارەكان، هەروەها سەبارەت بە برای بەڕێزم پەرلەمانتاری بەڕێز كاك ئاری هەرسینیش ئاماژەی بەوە كرد لە دونیاشدا ئەو پڕەنسیپە هەیە، دەكرێ خاڵی دوو ئەلفێكی بۆ زیاد بكرێت، یەعنی دوو بڕگە، بكرێت بە (أ، ب)، لە (ب): ئاماژە بە نەخۆشخانەكان بكرێت بە تایبەتی بەشی ورد بینی و شوێنە حەساسەكانی نەخۆشخانەكان كە ئەو دووە ئیستسنا بكرێت لە خۆپیشاندان، باقیەكی ئەگەر ئەو بڕگەیە ئەوها بڕوات مانگرتن لە كوردستان قەدەغە دەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك ابو كاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ رەئی كاك ئومێد و برادەرانی تردام لەسەر لابردنی هەر هۆیەكی تر، لە خاڵی دووەمدا لەگەڵ رەئی بێگەرد خان دام ببێتە هەر كاتێك ، یەعنی كاتێك كە خۆپیشاندان تا دووایی دەبێت، دواتریش بڕوام وایە ئەو چالاكی و بازرگانی و ئابووری زیادە لابدرێت، چونكە هەتا ئێستا خۆپیشاندانەكان لە كوردستان نەگەیشتۆتە ئەو ئاستەی كە پەكی كاری ئابووری بخات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك صالح فقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی سێیەم منیش لەگەڵ ئەوەدام هەر هۆیەكی تر لابرێت، لە بڕگەی چوارەمدا من پێموایە هەموو رێپێوانێك یان راستەخۆ پەكخستنە، بۆیە ئەو پەكخستنە منیش بە زیادی دەزانم، من پێموایە جیاوازی دەبێ بكرێت لە نێوان خۆپیشاندان و لە نێوان مانگرتندا، مانگرتن فەرمانبەران حەقی خۆیەتی لە ناو دائیرەكەی خۆیدا مان بگرێت خۆپیشاندان بۆ دەرەوە، ئەم واقیعەی ئەمڕۆی ئێمەش وایە لە راستیدا تا شەقامە سەرەكیەكان نەگیری وەك پێویست حكومەت نایەتە دەنگ ئەگەر داواكاریەكە رەوا

بێت، بۆیە من لەگەڵ گرتنی شەقامی سەرەکیم، بەڵام بە مەرجێك كات دیاری بكرێت، كات دیاری بكرێت بۆ نموونە كاتژمێرێك، یان ئەگەر رەوا بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك بەیار فەرموو.

بەڕێز بەیار طاهرسعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانیا ئاخافتنێت د.فرست دكەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لە ماددەی دووەم لە بڕگەی سێیەم لەگەڵ ئەوەدام هەر هۆیەكی تر لابرێت كاك ئومێد ئەمەی رووندكردەوە، زیاتر روونی ناكەمەوە، لە بڕگەی چوارەم هەر لەگەڵ ئەوەم بە تەواوی ئەو بڕگەیە لابرێت، چونكە ئەم بڕگەیە رێگەی گرتووە لە خۆپیشاندانی چین وتوێژەكانی كۆمەڵگە و مافی هاوولاتیان پێشێل دەكات، پێموایە دیفاع كردنە لە دەسەلاّت بەم شێوەیە كە دەمێنێتەوە، دەسەلاّتێك كە باوەڕی بە دیموكراسی و ئازادی و راست گۆیی بێت لەگەڵ هاوولاتیانی، پێویست ناكات لە خۆپیشاندان لە پەكخستن بترسێت، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام ئەم بڕگەیە بە تەواوی لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا غریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفی (غریب پێنجوێنی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی سێیەم لە ماددەی دووەم مەسەلەی ئاین كە دوو كەس قسەیان لەسەر كرد، كە یەكی رەئی وایە بكرێت بە ئاینزا، یەكێكیش رەئی وایە كە ئاینزا یەك بگرێتەوە لەگەڵ ئاینەكە، من رام وایە ئاین هەر وەكو خۆی بهێڵدرێتەوە، چونكە ئاینزاكان ئەگەر كێشەیان بوو هەر كێشەیەك دوا جار هەر كێشەی ئایینە، لەبەر ئەوە گشتی تر وەكو خۆی بهێڵدرێتەوە دەستكاری نەكرێت وشەی ئاین، خاڵی چوارەم لە ماددەی دووەم پەكخستنی كار كردنی دامودەزگای خزمەت گوزاری و هاتوچۆی گشتی سەرەنجی من لەسەری ئەگەر چی بە نزیكی لەوە وردتر دەزگای خزمەت گوزاری كاتژمێرێكی بۆ زیاد بكرێت، وەكو دوایی داڕشتنەكە كە دەیخوێنمەوە، هاتوچۆی گشتیش بۆتە دیاردەیەك لەم وڵاتەی ئێمە هەر چوار كەس كێشەیەكیان هەبێ یەكسەر پەلامار دەدەن شەقامی گشتی دەگرن و دوو تایە دەسووتێنن و هەرایەك دەنێنەوە كە ژیان دەوەستێت تەقریبەن، ئەمە بەراستی كارەساتە لەگەڵ بۆچوونەكەی (كاك رابوون)م، كەواتە ئاوای لێبكرێت،

نـابێ خۆپیـشاندان ببێتـه مایـەی پەکخـستنی دامودەزگـای خزمـەت گـوزاری بـۆ زیـاتر لـه کاتـژمێرێك و هاتوچـۆی گـشتی نێـوان شـار و شارۆچـکه و گونـدەکان و سـەیرانگاکان و چـالاکی بازرگـانی و ئـابووری، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سەهراب فەرموو.

بەڕێز سەهراب میکائیل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نامەیا من گەیشت، پشتەڤانیا کاك ئومێد حەمە علی و مامۆستا غریب دکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو امنە زکری فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆ قانون بۆ پەروەردەی تـاك و کۆمەڵگەیـە، هەوڵـدان و خـەباتا مـە هـەمی بـۆ هەنـدێ دچیتن بـۆ ئاشـتیا کۆمەڵایەتی و پەروەردەیەکا نا توندو تیـژی، قـانون دڤـێتن تـاکی بـەرەڤ ئاخـافتن و نییـەت و کـارێکی بـاش ئاراستە بکەن، نە بۆ هەندێ بچیتن کو نەریتەکا نەخۆش، یـان تەلیحـەکی پـێ بـدەتن کـو بـەرەڤ ئاراسـتەیا رفتارەکا سلبی ببـاتن، سـەرەڕای پشتەڤانی کرنا هاڤکاری من د.فرست بۆ ئەو یاسا یا رێك و بانا ئەز ئاماژەیا دەدەمە هەندەك یاسایا سزادانێ کو ئەگەر ئەم سەحکەینێ ماددەی (٣٤٢) برگەیا دوو ماددەی (٣٤٣) بەحسێ هەندێ دکەتن کو ئەگەر هەر کەسەك ببیتە ئەگەرێ سۆتنا هەر جۆرە دائیرەیەکا رەسمی یان شوبهە رەسمی یان موئەسەسەیەکا گشتی عقوبەی ئیعدام و سجنا موئەبـەدە ئەگـەر ببیتـە سـەبەبا کوشـتنا کەسـەکی، یـان ئەگـەر مـاددەی (٣٥٤) هـەتا مـاددەی (٣٥٩) ئـەڤ هـەمی ماددەیـان تایبـەتن ب سـزادانە ڤـی کەسـی ئـەوی پەلاماردانێ سەر سەلامەتیا نەڤل و ئامرازێن مواصلاتا گشتی دکـەت، مـاددەی (٣٦١) هـەتا مـاددەی (٣٦٣) یـا تایبەتە ب سزادانە هەر کەسەکێ پەلاماری دەداتە سەر وەسیلەیەت ئیتصالا سلکی و لا سلکی، ماددەی (٣٦٦) هەتا ماددەی (٣٦٧) سەر پەلاماردانا مافێ کاری کەسێکی تر یان ژی پـەلاماردانا ئالەتـەکی تایبـەت بـە کـارێ، ماددەی (٣٦٨) هەتا ماددەی (٣٦٩) سەر ئەو زیانێت تەندروستیا گشتی دگەهینیت، مـاددەی (٤٧٧) و مـاددەی (٤٨١) یا تایبەتە ب سزادانا ئەو کەسێت کو تاوانا ناڤ برن و کار کەفتنێت دگریتە بەر کو مـەعنا وی نابیـت ببیتە ئەگەرێ کار کەفتنا خزمەت گوزاریا گشتی یـان هـەر کـارەکی کـو مەسلەحەتا خـودان بەرژەوەنـدییێت عام بیتن، یان ببیتـە ئەگـەرێ هەنـدێ کـو ژیانـا خـەڵکی تەندروسـتی و ئاسایشا خـەڵکی بخەیتـە خەتـەری، تەنانەت ئەگەر ببیتە ئەگەرێ سۆتن یان نـاڤ برنـا دارەکـێ یـان ژی رووخانـا دیـوارەکێ ئەڤـە هـەمی یاسایا سزادانا عیراقیدا بەحس کریە، ماددەی (٤٨٧) یەکەم و دووەم هـەر کەسـەك ببیتـە ئەگـەرێ ئیزدیحامـا رێکا گشتی بە بێ زەرورەت یان بێ وەرگرتنا ئیزنـا سـولتەیا تایبـەت هـەتا دومـاهیکێ رێکا گشتی یـان عـەردەکی

دەست نیشان کری بۆ مەنفەعەتا عام بگریتن ئەڤە دێتە سزادان، ماددەی (٥٠٠) شەشەم یا تایبەتە ب سەرپێچێێن روو بە رووبوونا ئەملاك و ئەموالێت گشتی، ئەڤە هەمی ئەڤ برگەو ماددەیا کو تایبەتن ب تەجربین کرنا فیعلەکێ یان ئیباحە کرنا ئەڤە ڤی واتای دگەهینیتن سزادان یان رێگە پێدان نابیت هەروایە ئاسانی هەروەسا سەر پەرلەمانی دەربازبیتن، ئەز پشتگیریا هەمی وان ماددەیان دکەم، ماددەی دووەم کو ڤی شێوازی هاتینە داڕشتن، چونکە بۆ نموونە ئەز بەحسەکی نموونەیەکی بۆ هەوە دینم گەلەك هەڤالاً بەحس کر کو چالاکییەت بازرگانی و ئابووری پێتڤیە سەر رابیتن، خولاچوویی لیژنەیا پەروەردە مە سەرەدانەك بۆ دەڤەرا سۆران کر، چۆمان یان بێژین رێکا هاملتۆن کێشەیەك ما بەینا دوو کەسان دروست بوو بو یەکیش وان هاتە کوشتن بۆ ماوەی پێنج رۆژدا رێکا هاملتۆن هاتە گرتن کو رێکا سەرەکییە یا بازرگانییە، باشە کێ مەسئولە لە بەرامبەر ئەو ناخۆشێت کو هاتنو چوونێ سنوور بۆ ڤی رەخی دکەت، خەلکی نەخۆش پێدا نەدەهات، یەعنی ئەڤە گلەییا خەلکەکی بوو کو لە رێگا لەمە پەرلەمانتارا گرت، خەلکی نەخۆش بە پێیان ماوەی چەند سەعاتان رێك دهاتن هەتا کو خۆ دەرباز ڤی رەخی دیبکەن، دەرباز ببن، مەوزوعێ چ ئەو کەسێ ئەو مرۆڤ کوشتی خەلکی دگۆتێ دڤێتن تەسلیمی مە بکەن، یەعنی داواکاریێت نا مەعقول، بۆ سەبەبا هەندێ گرفت کو سنووری دەربازێ ڤێرە دەبیت بووە سەبەبا گرانیا بازاڕی، تشتێت ئەو صادیراتێت کو ل ئێرانی هاتن خراپ دەبوون، یەعنی ئەڤە هەمی تەئسیرێ سەر بازاڕی و سەلامەتیا خەلکی و هاتن و چوونا خەلکی دامودەزگای حکومی دکەتن، ژبەر هەندێ ئەز ئەڤێ ماددەیێ پشتگیری دکەم وەکی خۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سعید مەصیفی فەرموو.

بەڕێز سعید محمد سعید (سعید مەصیفی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری تەواوی قسەکانی کاك ئومێد حەمە علی و کاك علی و بێگەرد خان دەکەم سەبارەت بە لابردنی (هەر هۆیەکی تر)، (هەر هۆیەکی تر) لابرێت، لەبەر ئەوەی یاسایەکەی زیاتر بەر تەسك کردۆتەوە لەو خالە، ماددەی دووەم برگەی چوارەم کە دەڵێت نابێ خۆپیشاندان پشتگیری قسەکەی بێگەرد خان دەکەم، بەلاّم کە دەڵێ ببێتە مایەی پەکخستنی کار کردنی دامودەزگای خزمەت گوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی و بازرگانی و ئابووری، بەدەر لە فەرمانبەران و کرێکارنی ئەو دامودەزگایانەی گرفتیان هەیە ماندەگرن یان خۆپیشاندان دەکەن، یەعنی ئێستا لە هەر دائیرەیەك کە ماندەگرێ جگەلە نەخۆشخانەکان کە خەلکی نەخۆش پێویستە زوو چارەسەر بکرێتن، پێویستە هەر فەرمانبەرێك هەر کرێکارێك ئەگەر ئەوەی لێ قۆرخ بکرێت نەتوانێ مانبگرێ بۆ ماوەیەك، بۆ ماوەیەکی دیاریکراو کە دیار بکرێتن، ئەی چۆن بۆ علاجی چارەسەر و کێشەکانی کەسی مەعنی ئاوڕی لێ ناداتەوە، بۆیە من پێم باشە بەدەر بێت لە

فەرمانبەر و کرێکارانی ئەو دامودەزگایانەی گرفتیان هەیە لە دائیرەکەی خۆ مان دەگرێ یان خۆپیشاندان دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك جمال مۆرتکە فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بەندی سێیەم کە دەڵێ نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێك بێت، بە رەئی من بە نیسبەت ئیدارەی هەرێمی کوردستان یان هەر ئەو کێشانەی کە دروست دەبن زیاتر وەکو بڵێی پشتگیریە لەبۆ کەم و کوڕیەکانی خزمەت گوزاری داوای هاوواڵتییان هەر بابەتێکی تر، بەڵام دەبینین زۆر جار هەیە بە ئامانجێکی سیاسی دەیانەوێت لە پشت پەردەوە خۆپیشاندان بکەن، بۆیە بە رەئی من بەو شێوەیە بابەتەکە دابڕێژرێ نابێت خۆپیشاندان بە هۆی ئامانجی سیاسی هاندانی گرووپێك یان ئایین یان رەگەزپەرستی بکەنە ئامانجی خۆپیشاندان بەو تەسمیە، بە رەئی من ئامانجی سیاسی کێیە، چونکە ئەتۆ خۆپیشاندان رەوایە، بەڵام جار هەیە بە حوکمی ئەوەی پێکهاتەی ئیدارەی هەرێمی کوردستان بە شێوەی هەڵبژاردن و دەنگدانە شەرعیەتی لەلایەن گەلەوە وەرگرتووە، بەڵام زۆر جار هەیە دەبینی بەعزێك ئەجیندا هەیە وا دەکات فەوزایەك لە کوردستان دروست بکاتن، ئامانجێك دیاری دەکات و خەڵکێك هان دەدات، بەڵام لە پشت پەردەکە ئامانجێکی سیاسییە، بۆیە ئەوە بە رەئی من زۆر زەروریە، بابەتی تر بەندی چوارەم کە دەڵێ نابێت خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کار کردنی دامودەزگای خزمەت گوزاری و هاتوچۆی گشتی، بە رەئی من لێرەدا زۆر جار دەبینین خۆپیشاندان دەکرێتن دوو بابەت هەیە کە هەڤاڵان باسییان نەکرد، یەکێکیان راستە دەزگاکانی خزمەت گوزارییە، ڕێگا و بانە، مەسەلەن دائیرەکانە زۆر جار، بەڵام بە گشتی ژیانی هاوواڵتییان زیاتر وەکو بڵێی بەهێز ترە بۆ ئەوەی مەسلەن لە بازاڕ یان لە بەعزێك جێگەی گشتی یان دوکاندارە یان هەر بابەتێکی تر ژیانی هاوواڵتییان تێك دەدات، لە لایەکی تریش مەسائیلی ژینگە مەسەلەن بۆ نموونە زۆر جار هەیە خۆپیشاندان کراوە لە پێش پەرلەمان کراوە ئەو دار وئەو تەرتیباتە و ئەو دیکۆراتەی کە چاندرایە دەبینی هاتووە لۆ ئامانجێکی خۆی کە کرێکارە مووچەکەی تەواو نییە، یان کێشەی هەیە یان بابەتی هەیە پڕ دەداتە دار و هەرچی ئاسەواری ئەو شەقامەیە تێك و پێك دەداتن، ئەوە بە رەئی من زۆر گرنگە کە دابڕێژرێت بەو تەصمیمەی نابێت خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کار کردنی دامودەزگای خزمەت گوزاری هاتوچۆی گشتی و ژیانی هاوواڵتییان و ژینگە و چاڵاکی بازرگانی و ئابووری هەتا دوایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا هەورامان فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچینەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر بە کورتی لەگەڵ ئەو ڕەئیەم کە باس کرا کە ئاین نەمێنێت، لەبەر ئەوە لە کوردستاندا هیچ دیاردەیەک لەو بابەتە نەبووە هەتا وەکو ئێستا خۆپێشاندانێک نەکراوە کە بۆنی ئەو مەوزوعەی لێ بێت، لەبەر ئەوە هەر باسی لێ نەکرێ باشە، سەبارەت بە برگەی چوارەم بەراستی پێموایە کە ئێمە دانیشتووین ئەم یاسایە یاسای ڕێکخستنی خۆپێشاندانە، بەس بە نەزەری من ئەم یاسایە وردە وردە بەرەو ئەوەی لێ دەفامرێتەوە کە ئەسڵەن ناوی لێ بنرێت یاسای نەهێشتنی خۆپێشاندان، دەزانی بۆ؟ لەبەر ئەوە دوێنێ ئێمە لە (٩٠٪)ی خۆپێشاندانەکان لە هەرێمی کوردستاندا خۆپێشاندانی لە ناکاوە، ئەوە لە (٩٠٪)ی خۆپێشاندانەکانت نەهێشت، دەمێنێتەوە لە (١٠٪)ی، لە (١٠٪)ی بەو برگەیەی کە تەسبیت کرا شیاوی یاسایی هەرچی لە تەمەنی (١٧) ساڵە مافی ئەوەی پێ نادەی کە بتوانێ خۆپێشاندان ڕێکبخات یان ببێتە نوێنەری خەڵکی خۆی ئەوەش ڕۆیی، ئینجا ئەمەش دەڵێت نابێت خۆپێشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی دامودەزگا و خزمەت گوزاری و هاتوچۆ و هەتاکو ئاخیری، من ئەوە دەڵێم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئێمە بەراستی تەجروبەیەکی زۆر تاڵ و ناڕەحەتمان هەیە لە کوردستان لەگەڵ خۆپێشاندانداء هیوادارم کاتێک کە باسی دەسەلاّت دەکرێ ئێستا هەموومان لە دەسەلاّتداین هیچ کەس بە حەساسیەتەوە وەری نەگرێت بەراستی، چونکە ئێمە هەموومان لە دەسەلاّتداین ئۆپۆزسیۆن نەماوە، بەلاّم ئەم پەرلەمانە دەبێ دەوری ئۆپۆزسیۆن هەر ببینێت، لەبەر ئەوە تکا دەکەم کە باسی دەسەلاّت دەکەین کەس حەساسیەت نەیگرێت، تەعامولێکی نا ڕەحەت و زۆر خراپ کراوە لەگەڵ خۆپێشاندەراندا، هەر خۆپێشاندەران کاتێک خۆپێشاندانیان کردووە پەکسەر تۆمەتیان پێدا بەخشراوەتەوە ئەمانە دەستیان لە پشتە، ئەمانە ئاوان و ئاوان، وەلاّمی خەڵک نادرێتەوە دەبێ ئێمە لەوە بکۆڵینەوە بزانین خەڵک بۆ وای لێهاتووە کە دەچێت شەقام دەگرێت.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماموّستا گیان موناقەشەکەمان لەسەر ماددەی دووەمی ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە تایبەتەکانە.

بەڕێز هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچینەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوو من لەگەڵ ئەوەم ئەو برگەی چوارەمە نەمێنێت، لەبەر ئەوە خەڵک ناچارە، من لەگەڵ ئەوەدا نیم خەڵک شەقام بگرێت، بەلاّم خەڵک ناچارە، چونکە ئێستاشی لەگەڵدا بێت وەلاّمی داخوازیەکانی خۆپێشاندەرانی سەرای ئازادییەکان نەدراوەتەوە، ئێستاشی لەگەڵدا بێت، جا کە خەڵک وەلاّمی نەدرێتەوە ناچار دەبێ بڕوات شەقام بگرێت، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان من زۆر جار کە خۆپێشاندەران کە خۆپێشاندانیان کردووە چووینە لەگەڵیان دابووین، جەنابت لەگەڵمان دابووی کاتێک کە ڕۆیشتین بۆ سەیدسادق و خەڵک شەقامەکانی گرتبوو، پرسیارمان لە خەڵک دەکرد دەمان وت بۆ ئێرە بەجێ ناهێڵن،

دەیان وت کاکە ئێمە (٢٠) دانە ساڵە داوا لەم دەسەلاتە دەکەین نایەن بەسەر دەمانەوە، بۆیە ناچار بووین شەقام بگرین، رۆیشتینە بازیان لەگەڵ خۆپیشاندەراندا شەقامیان گرتبوو، وتمان کاکە شەقام مەگرن باش نییە وتیان کاکە ئێمە ئێستاش کە دەکۆکین تەپ و تۆزی ئەم هەموو مەعمەلانە دێتە دەرەوە لە قورگماندا، بۆیە شەقام دەگرین، ئێمە لەگەڵ شەقام گرتن نین، بەڵام لەگەڵ ئەوەین کە دەسەلاّت بە خۆیدا بچێتەوە لە ئاستی داخوازیەکاندا بێت، خەڵك ناچار نەکات شەقام بگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا گیان موناقەشەکەمان لەسەر ماددەی (٢) ڕاپۆرتی هاوبەشی.....

بەڕێز د. هەورامان حمە شریف (هەورامان گەچینەیی)

ماددەی (٢) من لەگەڵ ئەوەم ئەو بڕگەی (٤) نەمێنێ ، لەبەر ئەوە خەڵك ناچارە ، من لەگەڵ ئەوە نیم خەڵك جادە بگرێ بەڵام خەڵك ناچارە ، چونکە ئێستاشی لەگەڵدابێ وەڵامی داخوازیەکانی خۆپیشاندەرانی سەرای ئازادیەکان نەدراوەتەوە ئێستاشی لەگەڵدابێ ، جا خەڵك وەڵامی نەدرێتەوە ناچار ئەبێ بڕوا جادە بگرێ ، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان من زۆر جار کە خۆپیشاندەران خۆپیشاندانیان کردووە چوونە لەگەڵیاندا بوونە ، جەنابت لەگەڵماندابووی کاتێك کە ڕۆیشتین بۆ سەیدسادق و خەڵك جادەکانی گرتبوو پرسیارمان لە خەڵك ئەکرد ئەمان وت بۆ ئێرە بە جێناهێڵن ، ئەیانوت کاکە ئێمە بیست دانە ساڵە داوا لەم دەسەلاتە ئەکەین نایە بە دەمانەوە ، بۆیە ناچار بووین جادەبگرین ، ڕۆشتینە بازیان لە گەڵ خۆپیشاندەران جادەیان گرتبوو گوتمان کاکە جادەمەگرن باش نییە ، وتیان کاکە ئێستاش کە ئێمە ئەکۆکین تەپوتۆزی ئەو هەموو مەعمەلانە دێتە دەرەوە لە قورگمانا ، بۆیە جادە دەگرین ، ئێمە لەگەڵ جادە گرتن ، نین بەڵام لەگڵ ئەوەین دەسەلاّت بەخۆیدا بچێتەوە لەئاستی داخوازیەکاندا بێ خەڵك ناچار نەکا جادە بگرێ ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش سوپاس ، دوو نوقتە نیزامی هەیە کاك خەڵەف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە قەناعەتێکمان لا دروست بووە ، دروست بوونی ئەم پەرلەمان و ئەم خولە تازە بۆ ئەوە بووە ئەو قەناعەتە وای لێکردین ئێمە ئەمانەوێ کاربکەین لەم پەرلەمانەدا ، ئەگەر قسەکان تەنها بۆ مزایەداتە ، ئێمەش ڕوونکردنەوەمان هەیە و قسەمان هەیە بۆ ئەوەی بابەتەکە نەکوژین ، ناوم نەهێناوە ئەوە شم نەوتووە ، مەبەستم دانیشتنەکەیە....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێویست ناکا کاك خەڵەف ئەو ڕای خۆی وتووە ، تۆ نابێ قسەی لەسەر بکەی ، باشە دەست خۆش ، کاك ئاری تۆش نوقتە نیزامیت هەبوو فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی ئێمە نوقتە نیزامیە ، خۆی دوو شێوە قسەکردن هەیە لەناو هۆڵی پەرلەماندا ، یەکێکیان ئەوکاتەیە کە لە دوای خوێندنەوەی هەر ڕاپۆرتێك ناو دەنووسرێ بۆ دەربڕینی ڕەئی لەسەر ئەو نوقتەیەو هیچی ترنا ، یەکێکی تریش هەیە ئەگەر لە حاڵەتێکدا شتێکی نائاسایی لە دەرەوەی ئەم پەیڕەوە لەم هۆڵەدا ڕووبدات ، کەسێك بۆی هەیە ئەم حەرەکەیە بکات بڵێ ئەمە نوقتەی نیزامیەو ئەوە ببڕێت ، بەڵام بەڕاستی پێویستە جەنابتان زیاتر وشیاربن لەوەی کە ئێرە نەبێتە مینبەری خیتاباتی سیاسی و خوتبەو ئەمانە ، چونکە ئەوە قبوڵناکرێت ، ئێمە ناچار ئەبین نوقتەی نیزامی بدەین ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، وەستاندمان ، باسمان لەوە کرد پێویست دەکا لەسەر ڕاپۆرتە هاوبەشەکە قسەبکەین ، فەرموو کاك شامۆ.

بەڕێز شامۆ شێخۆ نەعمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕێزی من بۆ بۆچوونا هەردووك مامۆستا دکتۆر شوان و مامۆستا فخرالدین ، بەس ئەز نە لگەل هەندێمە پەیڤە ئاینێش ڤێ ماددەیا دەرکەڤە .....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شامۆ ئەوە ڕەئییە نوقتەی نیزامی نیە ، سوپاس ، بەڕێز وەحیدە یاقۆ فەرموو.

بەڕێز وەحیدە یاقۆ هرمز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەت من دووبارە هاتنە گۆتن ژ لای گەلەك برادەران ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە پەری فەرموو.

بەڕێز د. پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم لە لایەن برادەرانەوە گەیشتن ، تەنیا تێبینیەکم هەیە لە داڕشتنی نووسراوەکان ڕەچاوکردنی لایەنی داڕشتنی ڕستەکان بن ، چونکە لە کۆنفڕاسەکانی زمان یەکەم نووسراوەکان کە زۆرترین ڕەخنەیان لێدەگیرێ لەسەر ئاستی حکومەت و وەزارەت و پەرلەمانن تکاتان لێدەکەین ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز کاك تەحسین دۆلەمەڕی فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هـەر خۆپـیـشاندانێك کـە دەکـرێتن دیـارە دەڕبڕینـی ئامـانجی خۆیـەتی ، لـە بڕگـەی (٤) بـرادەران یـان بڕیاریانداوە دژی بن هەندێکیان یاخود تەواو لێی تێنەگەیشتوون ، دەڵێ نابێ خۆپیشاندان ببێتـە مایـەی پەکخستنی کارکردنی دام و دەزگای خزمـەتگوزاری ، واتـە ئـەو دام و دەزگایانـەی کـە مەعنینـە بـە کـاری ڕۆژانـەی هاوواڵتیـان بـۆ ڕاپەڕاندنی ئیش و کاری هاووڵاتیان ئەمـە لایـەکی مەسـئەلەکەیە ، ئـەوەی ئێمـە هەوڵدەدەین ئەوەیە ئازادی تا ئەو شوێنەی مرۆڤ ئازادە کە ئـازادی خـەڵکی تـر پێشێل نـەکاتن ، تـۆ کاتێك ڕێگاوبان ئەگری کاری تیجارەت پـەك ئەخـەی ، کـاری خزمـەتگوزاری ڕۆژانـەی دەوائیری دیکـە مەعنیـە بـە خەڵك پەکبخەیت ، ئەمانە هەمووی تەئسیر لە ژیانی ڕۆژانەی هاووڵاتیان دەکا ، کە غەدرێکە لێیان دەکـەی ، ئەوەی تریان لە ماددەی (٤) بڕگەی (٢) کات و شوێنی خۆپیشاندان دیاریکراوە هیچ گرفتێك لـەوە نایەتـە پێش ، هەتا من لەگەڵ ئەوە نیم دەڵێتن هـەرکاتێك خۆپیـشاندان ببێتـە مایـەی پەکـەوتن کـە بـووە مایـەی پەکـەوتن کـەڵکی نـامێنێ ، تـۆ هەوڵـدەدەی کـە شـتی خراپـە نـەکرێتن ، دام و دەزگـای حکومـەت ئـازاری پێنـەگاتن ، هاوڵاتیـان ئازاریـان پێنـەگاتن ، ڕێگاوبانـەکان نـەگیرێن ، کـە گـیران تەسـەور دەکـەم ئەویـشیان جێگای باسە کەواتە من پێم باشە بڕگەی (٤) لە ماددەی (٢) وەکو خۆی بمێنێتەوە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، بەڕێز کاك سەرکەوت سەرحەد.

بەڕێز سەرکەوت سەرحەد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە ماددەی دووەم بڕگەی سێهەم پشتگیری لە ڕای هاوڕێیانم دەکەم بە گشتی ، پێویست دەکا لـە ئـاین یان مەزهەب مەزهەبی بۆ زیاد بکرێت ، لەبەر هەر هۆیەکی تر لابدرێ ئەو لەو بڕگەیە ، بەنسبەت بڕگـەی (٤) بۆ ماددەی (٢) پشتیوانی لە ڕای بێگـەردخان دەکـەم بـە تـەواوی ئـەو ماددەیـە وەکـو خـۆی بمێنێتـەوە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، فەرموو خاتوو شیرین حوسنی.

بەڕێز د. شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئێستا هەندەك خۆپیـشاندان کارتێکردنێ گەلـەك خـراپ لەسـەر مومتەلـەکێ تایبـەتی ژ هاتێنـە کـرن تایبـەت خـەڵکێ تەبعـەن ، ئـەوان خـەڵکێ ژ داوا تـەعویزێ ژ حکومـەتێ کرینـە ، ژ لایـە امنـە خـانێ باسی مومتەلەکاتێ گشتیە هاتیە کـرن ، بـەلام کارتێکرن لەسـەر مومتەلـەکاتێ تایبـەت ژ هاتینـە کـرن ، پێمواپـە ئەگەر ئەم خاڵە لە بڕگەی (٤) ئیزافە بکرێتن نابێتـە زۆر کـرن لەسـەر مومتەلـەکاتێ یـان ژ کـەل و پـەلێن

گشتی ئو تایبەتی بکرێت ، لە هەندێك خۆپیشاندان ژ مەنەسەیەك یان تەختەیەك بۆ خەتیبێك یان بۆ گوتەبێژێك دادەنرێتن ، ئەو گوتەبێژە پەیڤێك دروست دەکاتن ، پەیڤێك پێشکەش دەکاتن ئیحتیمالە ئەو پەیڤە پەیڤی خۆی شەخسی بێتن ، دەربڕینێ ژ خۆپیشاندانێ نەکاتن پێم باشە ئەگەر ئەو خاڵش ئیزافە بکرێتن نابێتن تەختەیەك بۆ گوتەبێژ دابنرێتن ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز کاك برزۆ مەجید فەرموو.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆربەی قسەکان کرا لەسەر برگەی (٣) و (٤) ماددەی (٢) ، بەڵام ئەوەی تایبەتە بە دەستەواژە لەبەر هۆیەکی تر خۆشحاڵانە هەستم کرد پێدەچێ زۆربەی ڕاکان لەسەر ئەوە بێ لابرێ ، بەڵام من لە لایەنێکی تری سیلبی ئەم خاڵەیان قسەدەکەم ، ئەگەر دەسەڵات لەم هەرێمە یان لە هەر هەرێمێکی تر لەگەڵ خۆپیشاندانیش بێت چونکە لەبیرمان نەچێت خۆپیشاندان دیوێکی دیموکراتی و جوانی هەموو هەرێمێك پیشان دەدات ئەگەر لەگەڵیش بێ ، بەڵام لێرە ئەو مەتاتە زۆرەی لەبەر هەر هۆیەکی تر لەوانەیە دەرفەت بدا بە سیاسەتی پێکهاتەیەك یاخود تەنانەت بە میزاجی کەسێکیشدا بە نموونە مودیری ناحیەیەك یان قایمە قامێك لە قەزایەك ئەو دەسەڵاتە خراپ بەکاردێنێ لەبەر هەر هۆیەکی دروستکراوی خۆی دەڵێ نەم هێشت خۆپیشاندان بکرێ ، ئەگەر محافز یان وەزیری داخیلیەش سیاسەتە دروستەکەی حکومەتی ئەم هەرێمە جێبەجێ بکەن و بڵێ کاکە تۆ دەستت زۆر گوشیوە ئەویش دیسان بیانووی دەهێنێتەوە دەڵێ ئاخر لە ناحیەکەی من ، لە قەزایەکەی من داب ونەریتی کۆمەڵایەتی وایە ، یاخود دوژمنداری عەشایری هەیە ، یاخود فلاّن حزب لەگەڵ فلاّن حزب کێشەی هەیە دەتوانێ بە ئاسانی بیانوو بدۆزێتەوە ، بۆیە منیش لەگەڵ لابردنیمە لەبەر هەر هۆیەکی تر ، سەبارەت بە پەکخستن ئەوەی بینومانە زیاتر ڕێگا و بان و ئەوانەیە دەشێ حکومەت مولزەم بکرێ لەکاتی گرتنی ڕێگاوبانەکان ، ڕێگای کاتی یان لادانی کاتی دروست بکرێ ئەو کاتە کێشەکە حەل دەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بەڕێز مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من لە ماددەی دووەم برگەی سێهەم ، ئەو برگەیە حەزدەکەم زیاد بکرێ لەجیاتی ئەوەی کە برادەران باسیان کرد یان (هەر هۆیەکی) تر لابرێت ئەوە ئیزافە بکرێتە سەری یان سووکایەتی کردن بەدابو نەریتێك زۆر جار وایە ، مەسەلەن لە کاتی موزاهەرەکە مەسەلەن تەعەدا لە عادات و تەقالیدی

خەڵکانێك دەکرێتن ، بەنسبەت بڕگەی (٤) وە دەزگا خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی و بازرگانی و ئابووری ئەوەشی بخرێتە سەر پێم باشە بوارەکانی پەروەردەو فێرکردن ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز دکتۆر شێرکۆ جودت فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٢) بڕگەی (٣) پشتگیری لە ڕای کاك ئومێد و کاك علی و کاك برزۆ دەکەم بۆ لابردنی (هەر هۆیەکی تر) ، لە بڕگەی (٤) پشتیوانی لە ڕای کاك عادل و مامۆستا مەڕوان و خوشکە بێگەرد دەکەم سەبارەت بەوەی کە بەو دەقەی کە بێگەرد تەرحی کرد ، لە بڕگەی (٥) کە ئەڵێت نابێ هاوولاتیان و کەسەکان کە بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە مافی خۆپیشاندانیان هەیە (هاوولاتیان و کەسەکان) بکەین بە (ئەو کەسانەی) چونکە هاوولاتیان خۆیان کەسن لە ئەسڵدا ، بۆیە دووبارە کردنەوەی هاولاتیان دیارە (ئەو کەسەکان) مەبەستی ئەوانەن کە هاونیشتمانی نین واتە بڵێین ئەوانەی کەسانی تری غەیری هاولاتیان ، بۆیە بۆ ئەوەی هەردووکیان یەك بخەینەوە بیکەین بە (نابێ ئەو کەسانەی کە بە پێی حوکمەکانی ئەو یاسایانەی مافی خۆپیشاندانیان هەیە بەزۆر ناچار بکرێن) هتد... ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر سەبارەت بە ماددە (٢) بڕگە (٣٠) خۆزی کو نافێ ڕێکخستنا خۆپیشاندانا لسەر نافێ ڤێ یاسایێ نەبا ، بەڵکو پتر ڕێکخستنا ناڤ جەوهەرێ یاسایێ دا هەبا ، سەبارەت بڕگە (٣٠) نابت مەبەست لە خۆپیشاندانا هاندانا گروپەکی دژی گروپەکی دیتر نەبتن ، ڤێرێ ئەڤ جومڵە هەیە ئەو نینە یا هاتیە خۆ تەقید کرنێ یان خاسکردنێ بەهۆی ئاین ، ڕەگەز ، نەتەوە ، باشە پرسیار ل ڤێرێ ئەڤەیە ئەگەر هاتو (هەر هۆیەکی تر) هاتە لادانێ سبەی هاندەرێکێ یانەیەکا وەرزشی ڤیان دژی یانا دیترێ خۆپیشاندانێکێ بکەن جائیزە؟ کەواتە دەرگا دێ بۆ وە ڤتن خۆپیشاندانێکێ دژی وانە بکەن یان نا ، یان ڕێکخراوەکی موجتەمەعی مەدەنی ئەندامێ خۆیەت هەین ڤیان خۆپیشاندانێکی دژی ڕێکخراوەکا دیتر منافەسە خۆیان بکەن ، واتە جائیزە ئەڤە ژی ، دیساوە دڤە گێرم سەر هەندێ کو هەمی هەڤاڵ یەعنی پێشنیارا هەندێکا مەزهەب بێتە داهێنانێ کەواتە (هەرهۆیەکی تر) موعالەجە هەمی تشتا کری یەعنی کو مورەشەحی ڤێرێ عیلاجە حالەتەکی کیری کو هێشتا ڕووی نەدابی لەئەمش تنێش جانبەکی بەبەرێخۆ نەداینێ ، یەعنی ئەم تەنزیما حالە تێکی بکەین پاشی فەوزایێ ، یەعنی نەکو پەرلەمان فەزا بکەڤتە ناو حالەتەکی دی ، سەبارەت بڕگە (٤) هەر دیسان ل هەمان ماددەیێ بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانێ عەهدێ دەولیێ گرێدایە مافێ مەدەنی و

سیاسیڤە دیسان ڤە جارنامە جیهانی مافێ مرۆڤیت دیسافە دستووری عیراقێ ماددە (٣٨) برگا (٣٠) هەمی ئاماژە بهەندێ دەن دڤێتن خۆپیشاندانیا سلمی بتن کەواتە ئەگەر شارع هاتنە گرتنێ ئەگەری پەکخستنا دام و دەزگاو کاری خزمەتگوزاری چ سلمیەتەك ناڤ خۆپیشاندانێدا هەیە ، یەعنی تێناگەم دگەڵ هەندێ دا یاسایا مەغریبی ، ئوردنی ، کوێتی ، مصری ، فەڵەستینی هەمی ئیشارەتێ بهەندێ ددەن و ماددەیەکا سەریحی داهێنانداێ ئەگەر هەڤالا ببیت ژ دێت نوکە ئاماژێ بوان ماددە ددەن کو نابێتن ببتن ئەگەرێ پەکخستنا دام و دەزگا و رێگای گشتی ، یەعنی بۆچی دێیە کوردستانێ لازمە ئەڤە تێدا نەبتن یەعنی تێناگەهیێین بۆچیە! دیساوە وەسیقەحقوقێ حکومەتی ئەمریکی هەر دیسافەوە ئاماژە بهەندێ دایە کو نەبتنێ چێنابتن رێگا گشتیێ بێن گرتنێ یان دام و دەزگایێ خزمەتگوزاری بێن پەکخستنێ ، بەڵکو چێنابێ شیعاراتێ مەمنوع ژ کوردستانێ چ یاسا نینە ڤە هەندێك شیعاراتێ مەمنوعکەن ، نابتن چ شیعاراتە مەمنوعێ ژ بێتن گۆتنێ ناڤ خۆپیشاندانا وەکو شیعاراتە هیتلەر و نازی یان بۆ نموونە ئەگەر عیراقێ دابوایە بەعسی یان دژی ئەخلاقێ عام یان دژی مەسەلەن دینی و تەعلیماتا بوا ، یا من دڤیا بێژم هەر ئەڤەبی ، بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانێ تنێ یەك ئیزافا دی بۆ برگە (٤) بۆ ماددە (٢) کو نابت خۆپشاندان ببن مایەیی پەکخستنێ دام و دەزگا خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری ، دڤیا سەلامەو سحە ئاماژە هاتیبا کرنێ و کو جزئەکی گەلەکی گرنگە نابێت خۆپیشاندانێ ببت لەگەڵ هەلکرنا ئاگراو ، تێکدانا ژینگەهێ کوردستانێ ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بەڕێز مامۆستا حەسەن فەرموو.

بەڕێز حسن صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەوەی لاچوونی (هەر هۆیەك) پشتگیری کاك ئومێد و هەموو ئەو برادەرانە دەکەم کە ئەوەیان باسکرد زۆر تەفاسیلی نادەمێ ، بۆ برگەی (٤) بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دیارە خۆپیشاندان پێموایە مافی رەوای هەموو ئینسانێکە ، مافێکی سەرەتاییە وە زۆر لە برادەران باس لەوە دەکەن ئێرە ئەوروپا نییە ، من پێموایە لە ئەوروپا ئەسڵەن لە ئەوروپا خۆپیشاندان دەکرێت ، رێگا دەگیرێت ، سەیارە دەسووتێ ، مەحەتەی قیتار ڕادەوەستێ کوڕە فرۆکەخانە ، یەعنی بە هەفتە هەندێك شوێن ڕادەوەستێن ، خێرە لە ولاتێك کە ولاتێکی موئەسەساتە ولاتێك کە مافەکانیان مافی ئینسان لە نزیك لوتکە دایە ، بەڵام لە ولاتی ئێمەدا کە ئاواینە ئێمە ڕێ لە خۆپیشاندان بگرین ، بۆیە من بەش بە حاڵی خۆم پێشنیار دەکەم ئەم برگەیە هەر نەمێنێ لەبەر ئەوەی خەڵك خۆپیشاندان دەکا ، ڕەنگە زۆرجار خۆپیشاندان ببێتە هۆی دامرکاندنەوەی هەندێك غەریزەو هەندێك شت ، جاری وا هەیە خۆپیشاندان کە ڕێی لێدەگری بە جۆرێکی دیکە لە شوێنێکی دیکە سەرهەڵ دەدات کە ئەمە کارەساتی گەورە بەدوای خۆیدادێنی ، بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم کە ئەم برگەیە نەمێنێ و وەکو زۆربەی برادەران پێشنیاریان کرد ، ئەگەر نا (اضعف الایمان)

ئەگەر ئەو بڕگەیە هەرماو دەنگی بۆدرا پێشنیار دەکەم ئەوەی بێگەردخان ئەم دەستەواژەی بێگەردخان بەکاربهێنا ، بەڵام لە ئاخیریدا لەگەڵی نیم کە دەڵێ (بەڕاوێژ لەگەڵ ڕێکخەری خۆپیشاندانەکان خۆپیشاندانەکە کۆتایی پێبێ) من دەڵێم چارەسەری بۆ بدۆزنەوە نەك خۆپیشاندانەکە کۆتایی پێبێ ، چونکە ڕەنگە نەیانەوێ کۆتایی بە خۆپیشاندانەکە بێنن بە ڕاوێژ لەگەڵ ئەمان چارەسەر بۆ ئەم گرفتە دروستکەن کە دێتە پێشەوە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك ئایدن فەرموو.

بەڕێز ئایدن معروف سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ڕەئی کاك ئومێد و کاك علی وە کاك فرسەت سۆفی ئەکەم ، هەروەها تەئیدی ڕەئی کاك ماجدیش دەکەم ، دەربارەی بڕگەی (٤) ئیزافەك هەیە کە پێشتر ئەو خۆپیشاندانانەی کە کراوە هەندێك لەو خۆپیشاندانانە کە بوویتە سەبەبەك وە هۆیەك بوویتە زەرەرو زیانێکی زۆری بە پارت و لایەنە سیاسیی و کۆمەڵگەی مەدەنیش داوە ، ئێمە لێرە لەو بڕگەی (٤) ئەوە بکرێ کە خۆپیشاندان نەبێتە زەرەوی زیانی بۆ کۆمەڵگای مەدەنی و حزبە سیاسییەکان ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز شێرکۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لەهەموو ئەو بۆ چوونانەدەکەم کە (هەر هۆیەکی تر) لابرێت واتە تا ڕەگەز و موقتەسیرە ، ئەو بڕگەی (٤) بۆ ماددەی (٢) ئەوەی کە نابێ خۆپیشاندان ببێتە پەکخستنی کارکردنی دام و دەزگاکانی خزمەتگوزاری زۆر قسەی لەسەر کرا ، لەبنەماوە خۆپیشاندان بۆ ئەوەیە کە شوێنێك پەك ئەخەی بۆ ئەوەی وەلامت بدەنەوە ، ئێ باشە ئەگەر ئەمانە هیچی نەبێ وە لایەنی دەسەلاتداریش وەلامی نەبێ ، ئەی چی بکا؟ خۆ ئەبێ بیرێك لەوە بکرێتەوە ، بۆیە من لە ڕاستیدا لەگەڵ ئەوەدام ئەوەی تیادا نەبێ ، ئەگەر تیاشیدا بوو ئەو دەقەی کە کاك ڕابوون خوێندیەوە وە کاك عمر عینایەتیش دڵنیام دوایی دەقێکی تر دەخوێنێتەوە من پشتگیری لەو دوو دەقە دەکەم ، لەبەر ئەوەی لە نزیکمەوەیە بۆیە ئەزانم ، لە ڕاستیدا یەك شت زۆر باس دەکرێت و ئەوانە بابڵێن هەمیشە تۆ بەرامبەرە کە ئەبینی ئێ باشە ئەی ئەگەر خۆپیشاندەر کوژرا ، ئەگەر ئەشکەنجەدرا ، ئەگەر ڕفێندرا ، ئەگەر تاوانی درایە پاڵ ، یەعنی ئەی ئەمە بۆ نموونە بەرامبەرەکەی چی بێت؟.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پەیوەندی بەو ماددەیەوە نییە لە ماددەکانی تردە باسکراوە.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڵێ باش ، ببووڕە ، بۆیە لە ڕاستیدا بمبووڕە هیوادارم وەکو دیسان ئەمە منیش وەکو جۆرێك لە نەسیحەت نەکەوێتەوە ، ئومێدەکەم وازبێنین لە وەعزدان و نەسیحەتکردن و ئەوانە ، ئیتر ئەمە لە راستیدا ئەمانەوێت هەموومان بەیەکەوە هەرێمەکە بخەینە سەر پێی خۆی ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش ، بەڕێز دکتۆر محمد علی فەرموو.

بەڕێز د. محمد علی یاسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڤ یاسایێت وەختێ خۆدا ساڵی٢٠١٠ وەختێ هاتی بۆ خۆپێشاندانێ بوو ڕێکخستنا خۆپێشاندانێ پترین خۆپێشاندان سەر هاتنە کرن ، پترین خۆپێشاندان هاڤدژ لگەڵ یاساییا سەر هاتنە کرن ، ئەوجا ئەز هێڤیدارم هەمی ببینە ئەگەرەك بۆ هەندێك کو ئەڤ یاسایە فعلەن بۆ ڕێکخستنا خۆپێشاندانا بیتن ، بڕەنگێك کو ئەم بشێین گەلەك ئازادیانە و مەدەنیانە سەرەداریە لەگەڵ بکەین ، ئەز لەگەڵ ڕەئیا وان هەوالأمە کە (هەر هۆیەکی تر) نەمینێتن ، دیتنا من (هەر هۆیەکی تر) شی ناوێ بێتە نڤیسین (هەر هۆیەکێ) ببێتە ئەگەرێ توند و تیژیێ ، هەرچەندە ئەڤە ماددە دیدا هاتی کو دەبێتن یا ئاشتیا نەبی بۆ نموونە ماددە یەکێ سێیەم ئاشتیانە بێژیتن ، لێ دیتنا من (هەر هۆیەکی تر) ڤێرەیا مەتاتیە هەروەك هەڤالأ دی ژ ئیشارەت پێدایی ، پەیڤێن دی هەڤالأن ئەو تشتێندی یەوێت مە جیاو باس بکەم لێ هاتنە باسکرن ، لێ من دڤێتن سەر بابەتێ پەکخستنا کارکرنا دام و دەزگەهان ژی ئاخافتنەکی بکەم ، دیتنە من تایبەت خۆپێشادان ئەسلێ خۆدا ، فەلسەفە خۆدا بۆهەندێ کو خەلك بهێن دەربڕینا ژ خۆبکەن و مافەکێ سروشتی وانە کو ڕەئی جارنامەی جیهانە ، مافێ مرۆڤان یاسا و ڕێسایان ڤێ ولاتی ژی ڕێگە دەداتە هەر تاکەکی کو خۆپێشاندانێ بکاتن ، ئەگەر هاتو خۆپێشاندان دەمێکێ ژ دەماندا بۆ ئەگەرێ پەکخستنا دام و دەزگەهێ ژی یان هاتوچوەکێ هەرچەندە موقارەنا خو دگەل ئەوروپا یان هەر ولاتێکی دی ناکەین ، لێ ئەو ژی ئالیەکێ ڕەوایە خۆپێشاندەریە بۆ هەندێ کو دەنگێ خۆ بگەینیت دەربڕینی ژ خۆ بکەت ، ئەگەر تو بوێرێکێ دەلیف نەدایە خەلکی کو ئازادانە دەربڕینی ژ خۆ بکەن ، وان تشتێت کو سینگێ خۆ دەربێخن ڕێگێن دییە خراپ تر دهەڤن بەهارە عەرەبی ژ نموونەیەکە دیبوو کو بەرچاڤێت مە هەبوو ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز کاك قادر ئۆتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول (قادر ڕەزگەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٢) بڕگەی (٣) پشتگیری هەموو ئەوانە دەکەم کە داوایان کرد (هەر هۆیەکی تر) لا ببرێت ، چونکە ئەمە دەسەلأت دەدا بە لایەنی پەیوەندیدار بۆ ئەوەی هەرچییەکی پێ خۆش بێت ئیزافەی بکات لە

ڕاستیدا لە کاتی جێبەجێکردنی ئەم قانونە ، لەسەر ئەوەی کە برگەی (٤) لە ڕاستیدا من لەگەڵ پەکخستنی کارکردنی دام و دەزگای گشتی و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی ، ئابووری نیم بەڵام لەگەڵ ئەوشدا ئەم برگەیە ئەگەر ببێ بە قانون بەدڵنیاییەوە تەفسیری جیاواز هەڵدەگرێ ، چونکە وەکو هەموو ئەو برادەرانەی ئیشارەتیان پێدا مەتاتیە ، مەسەلەن ئەتۆ باس لە هاتوچۆی گشتی ئەکەی خۆپیشاندان لە سەنتەری شارەکان ئەگەر بکرێ مومکین نییە لە یەکێ لە شەقامەکان نەکرێ هەر شەقامێك لەو شەقامانە هاتوچۆی گشتی پێدا تێپەڕ دەبێ ، کەواتە قەدەغەیە خۆپیشاندانی لێ بکرێ ، کەواتە خۆپیشاندەران لەکوێ خۆپیشاندان بکەن؟ بۆیە پێویستی بە داڕشتنەوەیە یان چالاکی بازرگانی لە ڕاستیدا چالاکی بازرگانی ڕاستە ئەوەی امنە خان ئیشارەی پێدا لەوانەیە لە مەرزە سنوورییەکان زۆر جار ئاستەنگ بۆ چالاکی بازرگانی و ئابووری دروست بووبێ ، بەڵام لەگەڵ ئەوەدا کە تۆ داڕێژەیەکی باشت بۆ هاتوچۆ گشتیەکە داڕێشتەوە ئەو کات ئەمەشیان دەگرێتەوە ، بە نموونە لەوانەیە سبەی چونکە ئەگەر تا چالاکی بازرگانی و ئابووری بەشێوەیەکی سەرتاسەری خوا نە خواستە پەکی کەوت کەواتە ئەمە شۆڕشە ، خۆپیشاندان نییە ، ئەمە لەلایەك لە لایەکە دیکەوە ئەگەر بە شێوەیەکی گشتی نەبوو یا مەسەلەن بۆی هەیە ڕۆژنامە نووسێك یا ڕاگەیاندنێك هەواڵێك بڵاوکاتەوە سبەی لە یەکێك لە ڕاگەیاندنەکان بوترێت بە نموونە ئەمە سەرمایەداران و وەبەرهێنەرانی ناوخۆ و بیانی لە ترسی ئەوەکانیان لە دڵەڕاوکێدان ئەو کاتە پاساو بۆ پێشگرتن بە خۆپیشاندان ، بۆیە من پێم باشە ئەمە داڕشتنەکی دیکەی بۆ بکەینەوە سیاغەی قانونی بۆ بکرێتەوە ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز کاك علی هالۆ فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دڵێت ئەز بێژم یاسا بۆ سنووردار کرنا دەسەلاتا دەوڵەت و حکومەتیە ، نەك بەر تەسکرنا ئازادیا خەلکێ ڕاستە لگەڵ ژ هەندێك یاسا بۆ ڕێکخستنا ژیانا خەلکیە بەس یاسایەکی ڕەق و هیشك نەشێت ژیانا خەلکی تەنزیم بکات ، بو هەندێ کو ژیانا خەلکی بێت تەنزیم کرن پێویستە داخوازیە خەلکی پێش چاڤ بێنە وەرگرتن ڕێکخراوا کۆمەلگەها مەدەنی ، سەندیکا بێن ئەکتیف کرن گوهێ خەلکی بهێتە گرتن ، ئەگەر خۆپیشاندەر بشێن بگەهێن جێیێ پەیوەندیدار داخاز و پەیاما خۆ بگەهیننە وان ئەگەر نەهێتە جێبەجێکرنیش بەس ڕاستی بۆ وان بێتە ڕوونکرن ئەزێت وێ باوەڕێدام سەدێ پێنجی خۆپیشاندانی کوردستانێ دێتە کێمکرن ، ئێکێك لە ئیشکالیات مەزن خۆپیشاندانا ئەڤەیە گەلەك جارا کو پێشوەخت هەوڵدەدەن کو بگەهن جێهەتا پەیوەندیدار ، نەشێن ئو ج ڕوونکرن ژ نینە ، ئیدی ئەڤەیە دبت سەبەب و خۆپیشاندان بێن کرن و گەلەك جارا ژ تونڊ و تیژی ژ لێ بکەڤت ، بۆ هەندێ ژ کو یاسا دروستی بەرژەوەندیا خەلکی دا بیۆ بۆ تەنزیم کرنا ژیانێ بت پێویستە خەلك بێتە بەژداری کرن د داڕشتنە

یاساێیدا ، ڕاستە ئەندام پەرلەمان نوێنەرێ خەڵکیە بەس بۆ هەندێ ئەڤ یاسا تێروتەسەڵ بێ گفتوگۆکرن یاسایەکێ ڕاست و دروست و بەرژەوەندیا گشتیا دەرکەفت ، پێویستە ڕێگەها ڕاگەیاندنێ ڕێگا ڕێکخراوە کۆمەڵگەها مەدەنی بە ڕێگا سەندیکا ئەڤ یاسایە چەند هەیڤ پێش وەخت بێت گفتوگۆ کرن خەڵك بەشداربت داکو یاسایەکێ دروستبت ، ئەز لەگەڵ ڕەئیا پرانیا هەلاّمە (هەر هۆیەکی تر) بێت لادان یساییێ ج ولاّتێکی پێشکەفتیدا ڤان ڕۆژادا شازدە ولاّتێن پێشکەفتی منێت خواندین (هەر هۆیەکی تر) و هەتا هەتا نوفتە نوفتە من تێدا نەدیتینە ، پێویستە ئەم ولاتێت پێشکەفتی ولاّتێت دیموکراسی ولاّتێت کو مافی مرۆڤ تێدا پاراستە بۆ خۆ بکەین نموونە و لۆگۆ ، نەك هەندێك وەلاّتێن پاشکەفت کو مافێ مرۆڤی تێدا پێشێلکرن ، ئەڤ خالاً دیژێك نابت خۆپیشاندان ببت مایەی پەکخستنی کارکردن و تا دوایی ، ڤێرێ ژك ئەز پشتگیریا ڕەئیا هەڤالاً دکەم ئەڤە دبت سەبەبێ بەر تەسك کردنا ئازادیا خەڵکیێ ڕێگرتن لە خۆپیشاندانا ، ئەم دشێین ڤێ ماددەی (٨) فەقەرە (٢)دا پێشنیارامن ئەڤەیە لیژنا یاسایی ماددە (٨) فەقەرە (٢)دا هاتی ئەگەر پۆلیسی چالاکی مەدەنی و دەزگاێن دیا پۆلیس نەشیان زەحمەتیان لە بلاّوە پێکردنی خۆپیشاندەراندا بینی ئیتر دەتوانن هۆکاری مۆرکی مەدەنی بەکاربێنن تەبعەن ئەڤە ژ بێ نوقتە و هتد ، چونکە ئەڤە ژکێ مەتانیەتا تێدا ئەز دیسا پێشنیارا خۆ دووبارە دکەم ئەو یاساێن کو ژیانا ڕاستەوخۆی خەڵکی گرێدایش ئەڤرۆ پێوەتر جدی کاربێکرن چەند هەیڤا پێشوەخت دناڤ خەڵکیدا گفتوگۆ بێتە کرن ، بۆ نموونە لە ئەوروپا بۆ قەدەغەکرنا جگارە لە جهێن گشتی پێنج سالێن ڕەبەق د ڕاگەیاندنێ داو هەمی کۆڕو کۆمەڵ و ڕیکلامەکا گەلەك مەزن هات بەحس و گفتوگۆ کرن ئێدی وەختێ بی بڕیارو یاسا گەلەك ئاسان لناڤ خەڵکی هاتە وەرگرتن ، گەلەك سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش سوپاس ، بەڕێز کاك فایەق فەرموو.

بەڕێز فائق مصطفی رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەموارکردنی یاسای خۆپیشاندان خۆی یاسایەکە ڕەهەندێکی مەدەنی و ئازادیخوازانەی هەیە ، بۆیە تا چەند لەو یاسایەدا کرانەوە و فەراهەمکردنی ئازادیەکانی هاولواتیان جێگیر بکرێ سیمای مەدەنیانە و ئازادیخوازانەی ئێمە پیشاندەدات ، من هەستدەکەم لێرە کە گفتوگۆی بڕگەو ماددەکان دەکرێت لە بیر و ڕای جیاوازدا ، ڕێك وا هەستدەکەم بەشێك خۆپیشاندەرین ، بەشەکەیترمان لە دەسەلاّتداین و لەسەر کورسین بەردەمان لێگرتووە بۆ لابردنی لەسەر کورسی دەسەلاّت ، ئێمە ئەوڕۆ حکومەتێکی بنکە فراوانمان هەیەو هەموومان بەشدارین لە دەسەلاّتدا ئەکسەریەتمان.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فایەق قسە لەسەر ماددەی (٢) دەکەین.

بەڕێز فائق مصطفى رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ پەیوەندی بە ماددەی (٢) هەیە ، دیارە ماددەی (٢) بڕگەی (٣) لەگەڵ (هەر هۆیەکی تر) نیم ، بڕگەی (٤) خودی خۆپیشاندان بۆ دروستکردنی فشارە بۆ جێبەجێکردنی داخوازی و مافەکانی هاوولاتیان ، بۆیە بە هیچ جۆرێك لەگەڵ ماددەی (٤)دا نیم کە ئەمە فیعلەن قەید و بەندکردنی خۆپیشاندان وە قەدەغەکردنی خۆپیشاندانە ، دەستکردنەوەی بەرپرسانە لە پێشێلکردنی ماف و داواکاریەکانی خەڵك ، بۆیە بە هیچ جۆرێك لەگەڵ ماددەی (٤)دا نیم ئەگەر ماددەی (٤) وەکو خۆی بمێنێتەوە ، خۆپیشاندان تەنها دەبێتە سەیران لە گەشتێك و هیچی تر ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر عبدالله.

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بکرێت من داوای ئیزافەی دوو بڕگەی دی دەکەم لە ماددەی دوو، یەکەم: قەدەغەکردنی بەکارهێنانی دەمامك یان ئەقنیعە بۆ پۆشینی دەم و چاو لە ناو خۆپیشاندەران چونکە ئەوە ئێستا بوویتە دیاردە لە ناو شەرقل ئەوسەت خەریکە بێتە کوردستانیش ئەو تەزاهوراتە، بڕگەیەکی تریش قەدەغەکردنی بەکارهێنانی شوێنی ئایینی بۆ مەرامی سیاسی وەهەروەها نابێت ئەو شوێنە بۆ خرفە بوون و چۆنە خۆپێشاندەران بێتە بەکارهێنان لە نەصەکەی عەرەبی ئەوها هاتووە (يمنع ارتداء الأقنعة لأخفاء الوجه من قبل المتظاهرين وكذلك يمنع حضر الأجتماع لأغراض سياسية في أماكن العبادة كما يمنع تنظيم المواكب منها واليها) سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی یەکی بەشی دووەمت پەیوەندی بەم پرۆژە یاسایە نییە، ئەوە لە یاسای حزبە سیاسییەکان رێکخراوە، بەڵام ئەوی تر دەتوانرێ وتوێژی لە سەر بکرێ، فەرموو د. عزت،

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم بڕگەی سێیەم هەر هۆیەکی تر لا ببرێت، ماددەی دووەم بڕگەی چوارەم پشتیوانی لە راکەی بەڕێز بێگەرد خان دەکەم رێك بخرێتەوە، هەر لە ماددەی سێیەمدا پشتیوانی کاك خلف دەکەم مەزهەبی بۆ زیاد بکرێ، چونکە بەشێکی گەورەی کێشە لە عێراق بە گشتی مەزهەبە، بڕگەی چوارەم بە هەمان شێوە چالاکی بازرگانی ئابووری پێش و پاش بخرێ لە هەموو کاتێکدا ئابووری لە پێش بازرگانی دادەنرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو فیروز خان،

بەڕێز فیروز طه عبدالخالق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە من یا ئیمزا ل سەر راپۆرتی موافەقم من چ خیلاف ل سەر نینە، بەس ل ناڤ کومبوونە لیژنە هاوبەشێ ژ من ئەڤ پێشنیار هەبوو لێرەش دووبارەکەمەڤە ل ماددە دوویێ بڕگەی چوارەم پێشنیار د کەم وەك نابێت خۆپیشاندان بێتە مایەی پەکخستنی هەتا دوایی هەر ئیزافە د کەم کە خۆپیشاندان نەبێتە رێگری خەڵك و بەکارهێنانی مافی خەڵك لە رێگە گشتییەکان و ژینگەی کوردستان، چونکە من مافی خۆپیشاندانم هەیە، بەڵام مافی بڕینی رزقی خەڵکم نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عبدالرحمن،

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆرێك لەو هاوڕێانەم کۆکن لە سەر ئەوەی کە هەر هۆیەکی تر لا ببرێ بە بڕوای من بۆ چارەسەرکردنی ئەم گرفتە بگەڕێینەوە بۆ دەقە ئەسڵیەکە، چونکە هەر هۆیەکی تر لە دەقە ئەسڵیەکە نییە، ئەگەر سەیر بکەین بەو شێوەیە نووسراوە، نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێك یان گرووپێکی دیاریکراو بێت بەهۆی ئاین یان نەتەوە یان رەگەز یان نەژاد ئەمە حەلی ئەوە دەکات هەر هۆیەکی تر منیش لەگەڵیدا نیم بەڕاستی، بڕگەی چوارەم کە بۆ ماددەی دووەم زیادکراوە بەڕاستی من بە پێویستی نازانم ئەگەر لیژنەی یاسایی زۆر سوورن لە سەر ئەوەی بڕگەیەکی لەو شێوەیە هەبێ لە یاساکە دەبێت پێناسەیەکی وا بکرێت کە بەهیچ شێوەیەك نەبێتە هۆی دانانی کۆت و بەند بۆ هاووڵاتیان و خۆپیشاندەران، چونکە لێمان تێك نەچێت خۆپیشاندان مافێکی دەستورپی هەموو خەڵکی کوردستانە و یەك شتی تر کە باسی رێگاوبان دەکرێ هاوڕێیان یەعنی ئێمە خۆمان هەموومان دەزانین هەموو خۆپیشاندانێك لە سەر رێگاوبانەکان دەکرێت ئینجا گەر ئێمە بچین لە سەر شۆستەکان خۆپیشاندان بکەین کەواتە ئەوە مەڕاسیمی پێشوازی دەکەین، خۆپیشاندان ناکەین، لەبەر ئەوە دەکرێت لە شارە گەورەکاندا یاخود لە سەنتەری شارە گەورەکان زۆر ئاساییە رێگاوبان دەگیرێت، بەڵام لە پێناسەکە ئەگەر داڕێژرایەوە رێگای نێوان شارە گەورەکان رێگا نەگیرێ لەو حاڵەتە شتێکی ئیعتیادییە، بەڵام لە ناو شارە گەورەکاندا بەداخەوە دەڵێم واشی لێهاتووە لەلایەن دەسەڵاتی خۆمانەوە زۆرجار خۆپیشاندانەکان رێگە نەگیرێت یاخود دەوام پەك نەخرێت لایەنی جێبەجێکار نایێ بەدەم خۆپیشاندانەکەوە، بەدەم مانگرتنەکەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مدینە خان،

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنا من هاتە گوتن ژ لایێ بەڕێز (مەڕوان و فرسەت صوفی) دووبارە ناکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاواز خان،

بەڕێز ئاواز جەنگی بورهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هاوڕام لەگەڵ ئەو بەڕێزانەی کە ماددەی دووەم بڕگەی سێیەم کە دەڵێین ئاین بمێنێتەوە وەهەروەها (هەر هۆیەکی تر) لا ببرێ لە بڕگەی چوارەم ماددەی دووەم هاوڕام لەگەڵ خاتوو بێگەرد داڕشتنەوەکە بەو شێوەیە بێت کە بەڕێزیان تەرحی کرد، بەڵام پێم باشە و پێشنیار دەکەم ئەگەر وشەی ژینگەشی بۆ زیاد بکرێ وەهەروەها ئەرکی پاککردنەوەی شوێنەکە لە کاتی خۆپیشاندان بخرێتە سەر رێکخەری خۆپیشاندانەکە لەبەر ئەوەی زۆرجار ژینگە پیس دەکرێ بەڕاستی خۆپیشاندان ماوەیەکی زۆری پێ دەچێ ئێمە دەبێ هەموومان بەتەنگ پاك و تەمیزی ژینگەوە بێین ئەوە پەیوەستە بە ژیانی هەموومانەوە، لە بڕگەی پێنجەم ماددەی دووەم پیم باشە منداڵ زیاد بکری، لە خۆپیشاندانداا زۆر جار ئێمە دەبینین منداڵ بەشداری پێدەکرێ، و زۆرجار بەداخەوە بەداخەوە تووندوتیژی لێ دەکەوێتەوە خۆپیشاندان و زۆربەی جار منداڵەکان دەبنە قوربانی لەو خۆپیشاندانە لەبەر ئەوەی داواکارم کە منداڵ زیاد بکرێ بۆ ئەوەی بەشداری پێ نەکرێ بە هیچ شێوەیەك لە خۆپیشاندان،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ابراهیم،

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم شتێکە لە مابەینی نوقتەی نیزام و نە نوقتەی نیزامە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر با نوقتەی نیزامی بێ؟ فەرموو د. ابراهیم،

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نزانم هەڤالێت مە خڕی وسا بەحسێ وێ پرۆژێ یاسایە د کەن کە ئەنەما چارچوفێ کۆمەلگەهی کوردەواری ژ بیر کری ئەم کۆمەلگەهی کوردەواریدا د ژین کۆمەلگەهەکە نە مە پێ جێ بیت رێکخەرێت مەیێ ێت خۆپیشاندان، گوتم لە ما بەینی هەردووکیان دایە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شوان،

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدامە کە ماددەی دوو هەروەکو خۆی بمێنێتەوە لەبەر ئەوەی هەر هۆیەکی تر لەوانە کۆمەڵێك شت دەگرێتەوە، ئەگەر دەکرێ بەناوێکی تر بێت، بەڵام کۆمەڵێك شت هەیە لێرە جێی بێتەوە، چەند هەڤاڵێك لێرە باسیان کرد ئەگەر تەنها ئەو ناوهێنانی ئاین یان نەتەوە یان رەگەز یان نەژاد بنووسرێت ئەوانی تر لێرانە ناکرێ جێیان بۆ بمێنێتەوە، بۆیە من پشتگیری دەکەم کە وەکو خۆی بمێنێتەوە و، ئەوەی تریش چونکە کە باس دەکەم پێم باشە بمێنێتەوە لەبەر ئەوەیە دەڵێ نەبێتە هاندانی هەر گروپێك دژی گروپێکی تر ئەوانەش بە دژەکە دێتن، بۆیە من پێم باشە وەکو خۆی بمێنێتەوە لەبەر ئەوەی دیاری نەکراوە کە هاندانێك بێتن تەنها بۆ دژایەتیکردنی ئەوانەیە کە تەئسیر لە سەر وەزعی کۆمەڵگەی کوردەواری خۆمان دەکاتن، ئەوەی تریش دەربارەی بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی دووەم ئەم یاسایە پێم باشە لە دواییدا نابێت خۆپیشاندان ئەوەش ئیزافە بکرێ بەردەوامی هەبێت کاتێك ببێتە مایەی پەکخستنی کارکردنی دام و دەزگا خزمەتگوزاری و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو هەموتان دەزانن بەڕاستی خۆپیشاندان ئامانجی ئەوەیە کە لایەنێك هەیە سزادراوە لایەنێکیش هەیە زوڵمی کردووە، ئیتر ئایا ئەو لایەنەی کە زوڵمی کردووە دام و دەزگاکانی حکومەتە یان دام و دەزگای کۆمپانیاکەیە، ناکرێت مرۆڤی خۆپیشاندەر بچێت داوای وەرگرتنەوەی ئەو زوڵمەی لێکراوە بۆ ئەوەی زوڵمەکەی لە سەر لا بکەوێ لە کەسێکی تری بکاتەوە لەبەر ئەوە من مەتنێکم داڕشتووە بۆ بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی دووەم هیوادارم بە نەزەری ئیعتیبار وەربگرن و دەربارەی بڕگەی سێیەمیش لە ماددەی دووەم من پێم وایە ئاوا بنووسرێت باشترە نابێت ئامانج لە خۆپیشاندان هاندانی گروپێك دژی گروپێکی دیاریکراو بێت بە هۆی ئاین، ئاینزا یان نەتەوە ئەوانە لا ببرێ، تەبعەن (و) لە کوردیدا نییە، بە فاریزە جێبەجێ بکرێ ئەو برادەرانە جارێکی دیکە دایڕێژن، بەنیسبەت بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم کە باس لەوە دەکات نابێت خۆپیشاندەر ببێتە مایەی پەکخستنی کارکردن لە دام و دەزگاکانی حکومەت منیش لەگەڵ ئەو رایەم کە مانای ئەوەیە خۆپیشاندان نەکرێ، لەبەر ئەوە باشترە ئەمە چارەسەرێکی مام ناوەند بکرێ لە بەینی داخوازی خۆپیشاندان و لە بەینی دەسەڵاتیشدا و خەڵکیش ناکرێت کە نەخۆش بۆ نەخۆشخانە دەچێت پەکی بخەیت و نەهێڵی بچێتە نەخۆشخانە، نەخۆشەکە بمرێ یان تووشی کارەساتێك

ببێ لەبەر ئەوەی کۆمەڵێك خەڵك هەندێك داوایان هەیە لە کۆمەڵێك خەڵکی تر یان لە دەسەڵات، پێم باشە بەو شێوەیە بکرێ ئەگەر برادەرانی لیژنەی یاسا سەرنجی بدەن نابێت خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی کار لە یەکە هەستیارەکانی نەخۆشخانەکان وەك چاودێری ورد و فریاکەوتن و پۆلیسی فریاکەوتن، ئەمە زۆر گرنگە ئەگەر بەم شێوەیە بنووسرێتەوە، دووەم نابێت خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی هاتوچۆی نێوان شار و شارۆچکە و گوندەکان و هاوینە هاوارەکان لە کاتی پەکخستنی هاتوچۆ لە ناو شار و شارۆچکەکاندا بە هۆی خۆپیشاندانەوە بۆ ماوەیەکی دیاریکراو پێویستە پۆلیس رێگای بەدیل بۆ هاتوچۆکەران دیاری بکا، سێیەم: نابێت خۆپیشاندان لەو رێرەوەی بۆی دیاریکراوە ئاراستەکەی بگۆڕێت، چوارەم: نابێت خۆپیشاندان زیان بە مالْ و مەڵکی گشتی و تایبەت بگەێنێ، ببووره جەنابی سەرۆکی پەرلەمان پشتگیری بەڕێز د. عبدالله دەکەم کە وتی قەدەغەکردنی دەمامك لەلایەن خۆپیشاندەران و لەلایەن پۆلیسیشەوە ئەوکاتە پۆلیسیش، چونکە ئێمە بینیمان لە سەید سادق پۆلیس دەمامکی لە چاو بوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کە نووسیوتە بینێرە بۆ لیژنەی یاسایی داوای دەکەن، فەرموو نجیبە خان،

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێشنیارەکانم گوتراوە پشتگیری لەو رایە دەکەم کە (هۆیەکی تر) لا ببرێ، و پشتگیری لەو رایەش دەکەم کە (ئاین) لا ببرێ، ئەگەر (ئاینزا) دابنرێ ئاساییە، ئەگەر نەشبێت ئەوا (ئاین) لا ببرێ، و پشتگیری لەو داڕشتنانەی کاك عمر عینایەت دەکەم کە بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە ئەو بڕگەیە و ئەو تێبینیانەی کە امنە خان باسی کرد لە سەر بڕگە قانوونییەکان ئەگەر بەو شێوەیە ئەم یاسایە دژی کۆمەڵێ بڕگەی تری لە یاسایەکی تر کە بەرکارە لە هەرێمی کوردستان چۆن بەڕاستی یەعنی ئەم یاسایە دانراوە یاسای خۆپیشاندان چۆن لە پەرلەمانی کوردستان دەرچووە، بۆیە ئەگەر ئەو دژایەتییەی هەبێ پێویست بە پێداچوونەوەی دەکا، سوپاس،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو حاجی کاروان،

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من رەئیەکی جیاوازم هەیە لە هەر هەمووی، گلەییەکیشم هەیە لەبەر ئەوەی ئێمە لە ئاخیرین وەکو داوای لێبوردن دەکەم کە ئەو قسەیە دەکەم لە ناو پاص ئاخیر کەس دائەبەزین وای لێهاتووە هیوادارم چاك بکرێ ئەو سڕەیە، من پێم باشە هەردوو بڕگەکە لیژنەی یاسایی د. ڤالا و ئەوان هەتا بکرێ موختەسەر بێ، یاسا هەتا موختەسەر بێ تەنفیزکردنی باشتر دەبێ، پێم باشە هەردوو بڕگە ببێتە یەك بەم شێوازە دوو دێڕ و

نیوه خۆپیشاندان نەبێتە مایەی تێکدان، چونکە لێرە دەڵێ نەبێتە مایەی پەکخستن بۆ نموونە وەزارەتی تەربیە ئەگەر موەزەفەکانی مان نەگرن دائیرەکە پەکی نەکەوێ خەڵك بەدەمیانەوە نایێ، لەبەر ئەوە پەکخستن لە ئەوروپا، لە ئەمریکا، لە وڵاتانی تر موتەبەعە، حاڵاتێکی زۆر تەبیعیە و تەندروستییە، بەڵام تێکدانەکە گرنگترە، من دەڵێم بەم شێوەیە بێ خۆپیشاندان نەبێتە مایەی تێکدانی دام و دەزگاکان و پەکخستنی هاتوچۆی گشتی، هاتوچۆی گشتییەکە دەکرێ ببێتە هاتوچۆی دەرەوە و هاندانی گرووپێك دژی گرووپێکی دیاریکراو هەردوکی تێکەڵاو دەبێ ئەوە وەکو ئیقتیراح، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شێخ شامۆ

بەڕێز شامۆ شێخۆ نعمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یا من د ڤێ ئەز بێژم پشتەڤانیە لە ڤان هەڤالا د کەم پەیڤە ئاینێ برگە سێ ماددە دوو بمینێ، چونکە ئەم پێکهاتێت ئاینی و نەتەوە کەوردستانێ مە پێویستی پێ هەیە ب سەرێ مە ژی هاتییە، بەلکی دووجارا خۆپیشاندان جێ بوونە ل دەڤەرا مە نە بەس کراسەکی ئاینی وەرگرتینە، بەڵکو ئەدرێسەکی جیهادیشی وەرگرتینە ژ بەر ئەڤە بلا ئاین بمینێ پتر پێکڤە ژیانێ خورت د کە ئەڤ پەیڤە ل ناڤ قانونێتدا، ل برگە سێ ژی ئەخیر ئەگەر نەبێتە ئەگەرێ شۆتاندنە مالْ و مومتەلەکاتی خەڵکی تەسەورا من بێتە ئیزافە کرن باشترە، سوپاس،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا موداخەلە، فەرموو د. ابراهیم.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نیوەی نیسابە ئێستا، سوپاسیە هاڤالا خرە د کەم کو بەحس کرن راستی هەمی ژ خەم خۆری خۆیە، بەڵێ بەرا پتر هەڤالێت مە ئەڤ خالا من د ڤێت گوتن یەعنی تێکرای دەنگی هەڤالا سەر وێ چەندێ راوەستان ئەمە ل کۆمەڵگەیەکی شەرقل ئەوسەتێ دەژین، کۆمەڵەیەکی کوردەواری دەژین، ئەگەر خۆپیشاندان هاتە کرن خۆ ل هەندێ ناگرێ ژ بەر هەندێ ژی کو حکومەت بلا ئەو خۆ تەنزیم بکا، پۆلیسێ خۆ تەنزیم بکا، رێك و رێنمایێ خۆ تەنزیم بکات، خۆپیشاندانە بێلن زمانێ دانوساندنێ باشترین زمانە بۆ موعالەجە کرنا وێ چەندێ، ژ بەر هەندێ ژ بۆ مومتەلەکاتێ دەولەتێ، بۆ شارع گرتنێ، ئەسڵێ موزاهەرێ ئەوە تۆ شارعێ بگری یەعنی ئێستا بووە لە کوردستان لەو فەترەی چوو بووە موزاهەرایەك لە کۆڵانێك دەرکەوتییە؟ لە شارعە و نیازیش دیارە کە شارع بێتە گرتن، خەڵك باس بکات، ببێتە سەبەبی ئەوە کە ئەوە مەسئوولە یان ئەو حکومەتە بێتە د گەل ئەواندا، بۆیە پشتگیری ئەوانە دەکەم کە ئەوانەی گوتیان وەکی بێژن موزاهەرە دەستی لێکراوە بێت،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا سەرۆکی لیژنەکان یان لیژنە تایبەتمەندەکان هەریەکە و یەك کەسیان زۆر بە کورتی رووونکردنەوە بدەن لە سەر ئەو ماددەیە بۆ ئەوەی دوایی بیخەینە، دوا مواخەلە، فەرموو کاك عباس،

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆپیشاندان دیاردەیەکی سروشتی کۆمەلگەی مەدەنییە کە هەموو دەستورێك ئیجازەی پێداوە و ئامانجیش لە هەموو خۆپیشاندانێك لە کۆمەلگەیەك نیشانەی دیموکراسیەتی کۆمەلگەیە، هەروەها نیشانەی مەدەنیەتەیە، کەواتە کەواتە لازم و مەلزومی یەکترن دەبێ بە باشترین شێوە دەربېرین، کەواتە خۆپیشاندەر ئەم یاسا بۆ ئەوەیە بە باشترین شێوە پەیامەکەی بگەێنێ بە دەسەلات بە دەزگای جێبەجێکردن ئەو مافەی هەست دەکات لیێ خوراوە یان لێی بێبەشکراوە یان هەر هۆیەکی تر، هەر بۆیە ئەم یاسایە هاندەدات کە خۆپیشاندەران بە باشترین شێوە داوا رەواکانی خۆیان بگەێنن بە دەسەلات بۆ جێبەجێکردنی، کەواتە خۆپیشاندەریش موکەلەف دەبێ بە باشترین شێوە لە کۆمەلگایەکی مەدەنی رەچاوی ئەوە بکات، سەبارەت بە برگەی چوارەم بەڕێز د. فرسەت باسی کرد ریگاوبان و شوێنەکانی خزمەتگوزاری ناکەم، بەلام بە پێویستم زانی بۆ ئەوەی خۆپیشاندەرانی هەرێمی کوردستان جوانترین شێوە لە خۆیان پیشان بدەن دوو برگە هەرچەندە بە پچڕ پچڕ باسی کرا، دوو برگە زیاد بکرێ بۆ ئەوەی لە دونیادا بڵێین ئێمە کۆمەلگایەکی شارستانین، یەك ئەمرۆکە ژینگە و منداڵ باسی هەرە سەرەکی کۆمەلگای نەتەوەن نابێت خۆپیشاندەر، دەبێت ژینگە بپارێزێت بەهەر سیغەیەك بێ، دوو: بۆ رەچاوکردنی مافی منداڵان نابێ خۆپیشاندەران منداڵ بەکار بێنن بۆ مەرامی تایبەتی خۆیان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو منیرە خان، نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر دەنگدان رابگری تا ئەوکاتەی سەرۆکی فراکسیۆنەکان دێنەوە هۆڵی پەرلەمان تکایە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەرۆکی فراکسیۆنەکان خۆیان دەبێ لێرە بن، فەرموو منیرە خان،

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرۆکی فراکسیۆنەکان پێم وابێ چوونەتە دەرەوە بۆ کۆبوونەوە بۆ ئیتیفاقکردنی کۆتایی

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با رووونکردنەوە ی لیژنەکان بدرێ ئەو کاتە، فەرموو کاك فەرهاد نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەمە لە ژێر گوشارێکی زۆرە و لە ژێر نەشارەزاییەکی زۆرە و لە ژێر ناچارییەکی زۆرە نووسراوە، چونکە لە هیچ شوێنێکی دونیا رێگا نادریت جادە بگری و رێگا بگری،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد ئەمە رایە، تۆ رای خۆت لە کاتی خۆیدا نەگوت، ئێستا پێویست ناکات رای خۆت بڵێی، فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئێمە لە مەکتەبی ئیپتیدائی دانەنیشتووین تا چاوەڕێ بکەین مامۆستا جارێکی تر بگەڕێتەوە پۆل و، ئسولی خۆی هەیە ئەمەش پەیڕەوی ناوەخۆیە، جەنابت مولزەمی بەمە، نەك بەوەی فلان سەرۆکی فڕاکسیۆنی،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە برپارەکان دەنگدان و دەنگ نەدان لە سەر ماددەکان هەمووی بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەگەڕێتەوە ئەوە هیچ پەیوەندییەکی بە سەرۆك فڕاکسیۆنەکانەوە نییە، لێرە ئێمە وەکو لیژنە وەکو ئەندامانی پەرلەمان ئەوەی کە ئیتیفاقی لە سەر دەکرێ دەبێتە جێی رەزامەندی ئەندامان بۆ پاراستن و پارێزگاریکردنی هەم لە مەسڵەحەتی گشتی لەلایەك و هەم مەسڵەحەتی ئەو کەسانەی کە مافی خۆپیشاندانیان هەیە لە لایەکی تر کە گەیشتینە برپارێك ئەوەیان دەنگی لە سەر دەدرێ، بۆیە ئەو بابەتە بەو شێوەیە پێویستە روونبکرێتەوە، ئەوەی کە پەیوەندی بە برگەی سێیەمەوە هەیە دیارە زۆربەی ئەندامانی پەرلەمان لەگەڵ ئەوە بوون کە هەر هۆیەکی تر لا برێتن، ئێمە وەکو دارشتن لە لیژنەی یاسایی هەر هۆیکی ترمان داناوە بۆ ئەوەی لێرانە قەزا دەستکراوە بێت کاتێك لە ئەسڵی یاساکەدا خۆی دووبارە هەر گرووپێك دژی گرووپێکی تر ئەگەر مولاحەزە بکەن لە ناو قەوسدا هاتۆتەوە هەر بۆ ئەوە بووە کاتێك کە خۆپیشاندان کە (سوء النیة)ی دەبێ گرووپێك دژی گرووپێکی تر هان دەدات جگە لەو خاڵانەی کە تەحدید کراوە لە ناویدا قەزا دەست والا بێتن لە تەکیفکردنی لێرە تەفسیرکردن تەنها بۆ سولتەی قەزائیە ئەو کاتەش خۆتان دەزانن سولتەیەکی موستەقیلە و پێی دەوترێ (الحارس الطبیعي لحمایة حقوق الأنسان) حارسێکە بۆ حمایەتکردنی حقوقی ئینسان، بەڵام ئێمە وەکو لیژنە، زۆربەی ئەندامانی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەن (هەر هۆیکی تر) لا ببرێ، دوا جار برپارەکە بۆ بەڕێزیان دەگەڕێتەوە دەتوانی بیدەیە دەنگدان و

ئەمە هەڵبگیرێ، لە سەر بڕگەی چوارەم دیارە بەشێك لە ئەندام پەرلەمانان لەگەڵ ئەوەن وەکو خۆی بمێنێ، بەشێکی تریشیان لەگەڵ ئەوە بوون نەمێنێ بەشی زۆریشیان لەگەڵ ئەوەن داڕشتنەوەیەك بۆ ماددەکە بکرێ، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی هاوبەش لێرانە موتەفقین لە سەر ئەوەی لە کاتێکی دیاریکراو داڕشتنەوەی بۆ ئەم بڕگەیە بکەینەوە لە ماددەی دووەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافی مرۆڤ،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو یاسای خۆپیشاندانە ئێمە پێمان وایە تەنها ئێستا دیوێکی خۆپیشاندان دەبینین رەنگە بڕگەی چوار کە قسەی زۆر لە سەرە سبەینێ دام و دەزگا خزمەتگوزارییەکان خۆیان لە سەر مافەکانیان داوای خۆپیشاندان بکەن وەکو ئەو خۆپیشادانانەی لە دونیای دەرەوەی پێشکەوتوو هەیە، لە سەر مافەکانیانە، لە سەر بڕیارێکی کە پەیوەستە بە ژیانیانەوە، بۆیە رەنگە دام و دەزگا خزمەتگوزارییەکان خۆیان مانبگرن، رەنگە هێڵەکانی هاتوچۆ خۆیان مانبگرن، بۆیە ئێمەش لەگەڵ ئەوەین کە ئەمە دابڕێژرێتەوە، بۆ ئەوەی مەتانی نەبێ کە رێ بگرێ لە خۆپیشاندان ئەگەر نا ئێمەش بە کۆی دەنگ لەگەڵ ئەوە نین رێگای سەرەکی و خزمەتگوزاری و ئەوانە بگیرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کاروباری کۆمەڵگەی مەدەنی.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی موتەبەعە بەشێوەیەکی ستاندارد بە سیستەمێکی دیموکراسی پەرلەمانی ماف دەدرێ نەك بسەندرێ ئەوەی کە لە کۆمەڵگەی ئێمەدا زۆر باوە بۆ سەردەمی شۆڕش و راپەڕینەکان کە دەوتری ماف ئەسەندرێ، نادرێ، بۆیە ئەرکی یاسا و پەرلەمان و دەسەڵاتی گشتییە مافەکان رێك بخا و فەراهەمی بکا واتە لە بنەمادا تۆ مافەکان مەیسەر بکەیت ئینجا دەچیتە ناو تەفاصیل، بۆیە من مولاحەزەکەم ئەوەیە کاتێك ئێمە شتێکی زیاد دەخەینە ناو راپۆرتەکە دوایی سەر ئێشەمان بۆ دروست دەکا، چونکە ئەم دوو فەقەرەیەی کە ئێمە ئێستا موناقەشەی دەکەین لە ئەسڵی پرۆژەکەدا نەبووە، بۆیە ئێستا هاتووە ئێمە موتەفیق بووین و دەنگیشماندا لە سەر پرۆژەکە، تەعامولی لەگەڵ دەکەین، ئێمە وەکو لیژنەی کۆمەڵگەی مەدەنی لەگەڵ هۆیەکانی تر نین، ئەوەکەی تریش کە بڕگەی چوارەمە یەعنی ئەو دەستەواژانە لە سڵبی مافە گشتییەکانن کە نابێ رێگای هاتوچۆ بگیرێ، نابێ چالاکی بازرگانی و ئابووری ئەوانە پەك بخرێ، لە ماددە (٢٤)ی دەستوری هەمیشەیی عیراقدا لە بابی ماف و ئازادییەکان لە نەسی سەریح هاتووە ئەم مەسەلەیە و لە یاساکانی هەرێمی کوردستاندا بەشێك لە هەڤاڵان ئاماژەیان بە یاسا گشتییەکان کرد کە ساڵی ٢٠١٢ لە

ماددەی (٣) و لە ماددەی (١٢) و چەند برگەیەکی تردا بە نەسی سەریح باسی ئەوەکراوە و لە خودی ئەم یاسایەشدا ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ ماددەی (٨)م نابێت ئەو خۆپیشاندانە لە ئامانجی خۆی لا بدات، ئەو ئامانجانەی کە تۆ تیایدا دیاری دەکەی چۆن لە ڕێگای ئاگادارکردنەوە کات و شوێن و ئامانج و مەبەستی خۆپیشاندان دەست نیشان دەکەین، بەڵام مادام زیاد لە (٣) هاوکاری بەرێ پێشنیاری کردووە ئەم برگەیە هەبێ و بەجۆرێکی تر دابڕێژرێتەوە وە ئێمە وەکو لیژنە ڕێز لە ڕای زۆرینە دەگرین هەر رایەك درا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوەخۆ ئەنجومەنە خۆجەییەکان،

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بۆ هەموومان مەعلومە کە کەم و کورتیەکانی تەشریع بە (٣) هۆکار چارەسەر دەکرێ، یەکێکیان وردبوونە لە دارشتندا دووەم: بەشداریکردنی نوێنەرانی خەڵکە لە داڕشتنەکەدا ئێستا زۆربەی هەڤاڵانمان لە ئەندامانی پەرلەمان پێیان باش بوو کە برگەی سێیەم (هەر هۆیەکی تر)ی تێدا لا ببرێ، ئێمەش لەگەڵ ئەوەداین کە (هەر هۆیەکی تر) لە برگەی سێیەمدا نەمێنێ و کە دوای ئەوەی دەخرێتە دەنگدانەوە و لە برگەی چوارەمدا زۆر لە هەڤاڵان پێیان باش بوو کە داڕشتنەوەی بۆ بکرێ، ئێمەش پێیمان باشە کە داڕشتنەوەیەك بۆ برگەی چوارەم بکرێت و دەرفەتێك بە هەر چوار لیژنەمان بدرێت و بۆ ئەوەی داڕشتنەکی باشتری بۆ بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارانەی کە هەبوو دەیخەینە دەنگدانەوە، لە ماددەی دووەم برگەی سێیەم، فەرموو

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەم برگەی سێیەم، ئاین و مەزهەب زیاتر لە (٣) پەرلەمانتار ئەوەیان پێشنیار کرد

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر باسی نەکرد،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باسی نەکرد، بەڵام دەیخەینە دەنگەوە، نووسیمانە هەموومان تۆمار کردووە، فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رووبکردنەوەی لێژنەی یاسایی ئەوەیە کە ئاین کاتێك لێرە بە موتلەقی هاتووە کە دەڵێین ئاین، ئاینزاش دەگرێتەوە، بەڵام ئەگەر مەزهەب، ئاینزا لە جێی دانێن بەهیچ شێوەیەك ئاین ناگرێتەوە و کۆمەڵگای ئێمە زیاتر لە ئاینێك تێدا دەژێتن، بۆیە ئاین پێویستە لە رووی یاساییەوە وەکو خۆی بمێنێتەوە بۆ فەراهەمکردنی مافی هەموو ئەو ئاین و ئاینزایانەی کە لێرە دەژین موستەڵەحی ئاین ئاینزای لەگەڵە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك پروانت نوقتە نیزامە؟

بەڕێز پروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدا د کەم چونکە موجتەمەعە مە زۆربەی ئایینا تێدایە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەشێکی زۆر لە ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە کە لە بڕگەی سێیەم ماددەی دووەم (هۆیەکی تر) لا ببرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە (هۆیەکی تر) لا ببرێ با دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٤) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٦) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، هۆیەکی تر لا دەبرێ، هەندێك داوای ئەوەیان کرد (ئاین) لا ببرێ، هەندێکیش داوایان کرد بمێنێتەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە (ئاین) لا ببرێ؟(٦) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٧٧) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە بمینێتەوە، کەواتە دەمینێتەوە، رایەك هەبوو کە زیاد لە (٣) را هەبوو کە ئاینزای بۆ ئیزافە بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئاینزای بۆ زیاد بکرێ با دەست بەرزکاتەوە؟ (١٧) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئاینزا زیاد بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوە نییە کە ئاینزا ئیزافە بکرێ؟ (٥٦) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئاینزای تێدا نەبێ، کەوتە پەسەند کرا، وەکو خۆی دەمینێتەوە، زیاد لە (٣) را هەبوو کە لە رووی دارشتنەوە رێك بخرێتەوە فاریزە و واوەکان لا ببرێ، ئەوە لێژنەی یاسایی کە سیاغەی دەکاتەوە دەتوانێ ئەوە لەبەرچاو بگرێ پێویستی بە دەنگدان نییە، چونکە ئەوە پەیوەندی بە سیاغەوە هەیە، ئێستا بیخوێنەوە تکایە ئەوەی کە دەنگی لە سەر درا، ئیزافە کرا، لا برا، بۆ ئەوەی جارێکی تر بیخەینە دەنگەوە، فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم نابێت مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێك دژی گرووپێکی دیاریکراو بێت بەهۆی ئاین، نەتەوە، رەگەز یان نەژاد.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو برگەیەیە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە؟ (٧٨) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٢) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەندکرا، برگەی چوارەم لە ماددەی دووەم بەشێکی زۆر لە راکان لەگەڵ ئەوە بوون کە رێك بخرێتەوە، بۆیە داواتان لێ دەکەین لیژنە هاوبەشەکان سیاغەیەکی تازە بۆ ئەو ماددەیە رێك بخەنەوە بەپێی ئەوە پێشنیارانەی کە هاتۆتە بەردەستان بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، لە پێشدا ئەوە دەخەینە دەنگەوە کە هەندێکی لەگەڵ ئەوە بوو کە هەر نەمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە برگەی چوارەم نەمێنێ؟ (١٨) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو برگەیە نەمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو برگەیە بمێنێ؟ ئێستا بمێنێ دوایی تەعدیلات دەکەین، (٦٠) کەس لەگەڵ ئەوەن کە برگەکە بمێنێ، فەرموو ئێڤار خان،

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت رووونت نەکردەوە ئایا نەمێنێتن تەعدیلی لەگەڵ بکرێ، یەکەم جار وتت بمێنێ یان نەمێنێ، هیوادارم پێشتر رووونکردنەوەی باشت دابا،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەندێك لەگەڵ ئەوەبوون کە هەر نەمێنێ، فەرموو ئێڤار خان،

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێ باشە، دووەم جار کە وتت کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێ نەت وت تەعدیل بکرێتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وتم بمێنێ بەتەعدیلەوە، فەرموو ئێڤار خان،

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نا، باست نەکرد ببووڕە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەرێ چەند کەس لەگەڵ ئەوەیە کە من وتم بمێنێ بەتەعدیلەوە، ئەتوانی دوایی بگەڕێیتەوە بۆ پرۆتۆکۆلیش بزانی چیمان وتووە،راکانی تر پەیوەندی بە سیاغەوە هەیە، هەندێکی داوای ئەوە دەکەن پەکخستنی کارکردن لە دام و دەزگاکان لا ببرێ، هەندێك داوای ئەوەیان کرد کە هاتوچۆی گشتی بکرێ بە هاتوچۆی شەقامەکانی نێوان شارەکان، رایەکی تر هەبوو کە کۆتایی هێنان بە خۆپیشاندان لە کاتی پەکخستنی خزمەتگوزارییەکان و هاتوچۆی گشتی و چالاکی بازرگانی و ئابووری بە راوێژ لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندان هەندێك لەگەڵ ئەوەبوون کە بەس تەنها تەندروستی و پۆلیس لە زمنی ئەو چالاکیانە بێ کە

کێشەی بۆ دروست بوو نەهێڵرێ، کاك عمر عینایەت پێشنیاری هەبوو ناردوویەتی بۆ لێژنەی یاسایی حاجی کاروان بە هەمان شێوە، فەرموو گەشە خان،

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کاتی گفتوگۆ کردن لێژنەی هاوبەش ئەو رایانەیان نوسیووە کە ئایا لە (٣) پەرلەمانتار پێشنیاریان کرد، پێویستە ئێستا لێژنەی هاوبەش ئەو تەرحانە بدەن بە جەنابتان کە دەیخەنە دەنگدان یاخود نایخەن،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەوان مەشغولی سیاغەکردنن، مەزهەب، ئاینزا یەعنی مەزهەب، تکایە دەستتان بەرز بکەنەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئاینزا زیاد بکرێت؟ (١٧) کەس لەگەڵ ئەوەیە ئاینزا ئیزافە بکرێت، کێ لەگەڵ ئەوە نییە کە ئاینزا ئیزافە بکرێت؟ (٥٦) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئاینزای تێدا نەبێت، کەواتە پەسند کرا وەکو خۆی دەمێنێتەوە. زیاتر لە سێ رەئی هەبوو، بۆ ئەوەی لە رووی دارشتنەوە رێك بخرێتەوە، فاریزەو واوەکان لابېرێت، لێژنەی یاسایی کە صیاغەی دەکاتەوە دەتوانێت ئەوە لەبەرچاو بگرێت، پێویستی بە دەنگدان نییە، چونکە ئەوە پەیوەندی بە صیاغەوە هەیە، ئێستا بیخوێنەوە، تکایە لێژنەی یاسایی بیخوێننەوە ئەوەی کە دەنگی لەسەر درا، ئەوەی ئیزافە کراوە لابرا بۆ ئەوەی جارێکی تر بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم/ نابێت مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گروپێك دژی گروپێکی دیاریکراو بێت بەهۆی (ئاین، نەتەوە، رەگەز یان نەژاد).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە، ئەو بڕگەیە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە؟ (٧٨) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٢) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسند کرا، بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم، بەشێکی زۆر لە رەئیەکان لەگەڵ ئەوە بوون کە رێك بخرێتەوە، بۆیە داواتان لێ دەکەین لێژنە هاوبەشەکان صیاغەیەکی تازە بۆ ئەو ماددەیە رێك بخەنەوە، بەپێی ئەو پێشنیارانەی هاتۆتە بەردەستتان، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، لە پێشدا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە هەندێك لەگەڵ ئەوە بوو کە هەر نەمێنێت، واتا بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم هەر نەمێنێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم نەمێنێت؟ (١٨) کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو بڕگەیە نەمێنێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو بڕگەیە بمێنێت؟ ئێستا بمێنێت دوایی تەعدیلات دەکرێت، با دەنگدانەکە تەواو بێت، ئینجا، ناتوانی لە کاتی دەنگدان قسە بکەیت بەهار خان، لەکاتی دەنگداندا قسە ناکرێت، تکات لێ دەکەم بێ دەنگ بە، لە کاتی دەنگداندا قسە ناکرێت، دەنگەکان دەژمێردرێ بە یارمەتی خۆت با دەنگەکان بژمێردرێت و تەواو ببێت، ئەو کاتە دەرفەتت دەدەم،

دەستتان دامەنێن با بژمێردرێت، ئێوە دەست دانێن، ئێوە دەست دانێن، ئەم دوو موقاتەعە با دەست دانـەنێن، (٦٠) کەس لەگەڵ ئەوەن کە بڕگەکە بمێنێت، بەهار خان نوقتەی نیزامیت هەبوو؟ فەرموو ئێستا.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر، من نوقتەی نیزامیم نەما.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئێڤار خان.

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت رووتت نەکردەوە، ئایا نەمێنێت تەعدیلی لەگەڵ بکرێتن، یەکـەم جار وتت بمێنێت یـان نـەمێنێت، هیوادارم پێشتر رووت کردنەوەی باشت دابا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەندێك لەگەڵ ئەوە بوون کە هەر نەمێنێت.....

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە تۆ دووەم جار وتت کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێت، نەتوت تەعدیل بکرێت، دەبوایە بتگوتبا تەعدیل بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

گوتم بمێنێت، بەڵام بە تەعدیلەوە.

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببووڕە، باست نەکرد.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چەند کەس لەگەڵ ئەوەیە، من گوتم بمێنێت بـە تەعدیلـەوە؟ باشـە دەسـتتان خـۆش بێت، دەتوانیـت دوایـی بگەڕێیتەوە بۆ سەر پرۆتۆکۆڵ بزانی چیمان گوتووە؟

ئەوەی تر، ڕەئیەکانی تر پەیوەندی بە صیاغەوە هەیە، هەندێکیان داوای ئەوە دەکەن، تکایە بێ دەنگی، داوای ئەوەیان کرد کە پەکخستنی کار کـردن لـە دامودەزگاکـان لابـبرێت، هەنـدێك داوای ئـەوەیان کـرد کـە هاتوچـۆی گشتی بکرێت بە هاتوچۆی شەقامەکانی نێوان شارەکان، ڕەئیەکی تر هەبوو کە کۆتایی هێنان بە خۆپیـشاندان لە کاتی پەکخستنی خزمەتگوزارییـەکان و هاتوچـۆی گشتی و چالاکی بازرگـانی و ئـابووری بـە ڕاوێـژ لەگـەڵ نوێنـەری خۆپیـشاندان، هەنـدێك لەگـەڵ ئـەوە بـوون کـە بـەس تـەنها تەندروسـتی و پـۆلیس لـە زیمـنی ئـەو چالاکیانە بێت، ئەگەر کێشەی بۆ دروست بوو نەهێڵدرێت.

كاك عومەر عینایەت پێشنیاری هەبوو ناردی بۆ لیژنەی یاسایی، حاجی کاروان بە هەمان شێوە، فەرموو گەشە خان نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەکاتی گفتوگۆ کردن لیژنەی هاوبەش ئەو رەئیانەیان نووسیوە، کە ئایا لە سێ پەرلەمانتار پێشنیاریان کردووە، پێویستە ئێستا لیژنەی هاوبەش ئەو تەرحانە بکات، کە جەنابتان دەیخەینە دەنگدان، یاخود نا؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەوان مەشغولی صیاغە کردنن، تەواو، کاك ئومێد خۆشناو نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك لەو تێکستانەی کە باس کراو ئەو دەقەی کە بێگەرد خان خوێندیەوە، رەئی زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمانی لەسەر پشتگیری هەبوو، بۆیە هەر رەئیەکی تر ئیزافە بکرێت، من تەسەور ناکەم ئەوە بێتن، چونکە پشتگیری ئەندامانی پەرلەمانی بە دەست هێناوەو ئەو تێکستەی کە خوێندیەوە، دەکرێت ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە، پاشان ئەگەر رەئی تر هەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاتر لە رەئیەك هەبوو بۆ سیاغە کردن، ئەوەی بێگەرد خان پێموا بێت نزیکەی (١٠) کەس لەگەڵی بووە، رەئیەکانی تریش هەر یەکەو ئەندامانی پەرلەمان لەگەڵ بووە، ئەوە ئێستا لیژنەکان خەریکی صیاغە کردنەوەن، بە دڵنیاییەوە سوود لەو رەئیانە وەردەگرن کە بۆ سیاغە کردنەوەی پێشکەش کران.

بەڕێزان، بۆ ماوەی (١٠) دەقیقە دانیشتنەکە هەڵدەگرین، تا لیژنە پەیوەندیدارەکان صیاغەیەك ئامادە دەکەن، فەرموون.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان.

دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەینەوە، بەردەوام دەبین لەسەر گفتوگۆکردن، لەسەر ماددەی دووەم لە راپۆرتی هاوبەشی لیژنە تایبەتمەندەکانی پەرلەمانی کوردستاندا، سەبارەت بە پرۆژە یاسای هەموار کردنی یەکەم یاسای خۆپیشاندان، پێم وابێت لیژنەکانی پەیوەندیدار گەیشتوونەتە سیاغەیەکی هاوبەش، بۆ برگەی چوارەم با ئێستا بیخوێننەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای وتوێژێکی زۆر بۆ داڕشتنەوەی برگەی چوارەم لە ماددەی دووەم، گەیشتینە ئەم سیغەیەی خوارەوە، کاتێك خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی دامو دەزگا خزمەتگوزارییە بنەڕەتییەکان، وەك تەندروستی، فریاکەوتن، ڕێگا گشتییەکان و چالاکی بازرگانی و ئابووری، خۆپیشاندان کۆتایی پێ دێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو دەقەیە؟ جارێکی تر بیخوێنەرەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتێك خۆپیشاندان ببێتە مایەی پەکخستنی دامو دەزگا خزمەتگوزارییە بنەڕەتییەکان، وەك تەندروستی، فریاکەوتن، ڕێگا گشتییەکان و چالاکی بازرگانی و ئابووری، خۆپیشاندان کۆتایی پێ دێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ نوقتەی نیزامی نییە، تکایە بێ دەنگی کاك علی، ٤٥ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ ٢٧ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە ئەو دەقە پەسەند کرا، تکایە بێ دەنگی، مامۆستا هەورامان پێویست ناکات قسە بکەی، چونکە ئەم پرسانە لەناو پەرلەمان بە دەنگدان یەك لایی دەکرێتەوە، جەنابتان قسەی خۆتان کرد، هەموو ڕایە جیاوازەکان لەناو پەرلەماندا وتووێژی لەسەر کرا، دوایی بە دەنگدان یەك لایی دەکرێتەوە خۆ ناتوانین بەردەوام بین لە وتووێژکردن، دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە زیاتر لە ٣ کەس دەنگمان بۆ ئەوەدا، کە ئەمە دابڕێژرێتەوە، بەڵام نەك بەو سیغەیە، بەو سیغەیەی کە بێگەرد خان پەکەمجار ئیشارەتی کرد، کە باس لەوە کرا ئەگەر بێتو ڕێگای سەرەکی بگیرێت بە هەماهەنگی لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندەران چارەسەر بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو، تازە تەسویتی لەسەر کرا، دکتۆر شێرکۆ ناتواندرێت قسەی لەسەر بکرێت، کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەوافوق لەسەر ئەو بابەتە کرا، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو تێکستەی کە هەبوو سەرۆکی فراکسیۆنێك پێشنیاری کرد فراکسیۆنەکەی دەنگی نەدا، بۆیە لە دوێنێشدا ئەو حالاتانە ببوو، لە ئیعلام قسە دەربارەی دەکرێتن، کاتێك ئێمە فراکسیۆنەکان رێکەوتن لەسەر بابەتێك دەکەین با ئیلتیزامی پێوە بکەین، دەنگ بەوە کەسب نابیتن دوو کەس لە ئیعلام پێچەوانەی ئەو بابەتە قسە بکەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو قسەی لەسەر ناکرێت، ئیتر هیچ قسەیەك لەسەر ئەو برگەیە ناکرێت، چونکە خرایە دەنگدانەوە دەنگی لەسەر درا، لەسەر برگەی پێنجەم پێم وابێت هەندێك تێبینی هەبوو، کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ پێش هەر هەموو شتێك من لەگەڵ ئەوەم فراکسیۆنەکان پەیوەندییەکی باشیان هەبێ و ئیحترامی بگرن، من و کاك فرست صۆفی و کاك مەلا مەروان ئەو دوو پەرلەمانتارە بەڕێزە فۆرمولەیەکمان کرد بوو، من پێم باش بوو کاك فرستیش پێی باش بوو، کاك مەلاش پێی باش بوو، حاڵەتێکی تەبیعیشە ڕەئی جیاوازیش هەبوو، پیشانی بێگەرد خانیشمان دا ئەویش پێ باش بوو، باشە بێگەرد خان دەڵێ من پێم باش نەبوو، ئەم فۆرمولەیەم بۆ کاك جعفر خوێندەوە، کاك جعفر وتی من بۆ خۆم پێم باشە پێش ئەوەی بچینە دەنگدانەکەوە، بۆئەوەی ئەو دەنگە دەنگە دروست نەبێ، ئیتیفاقی لەسەر بکەی من پێم خۆشە ئەو یاسایە، ئەو بەندە لەجیاتی ئەوەی ٤٠ دەنگ بهێنێ، ٨٠ دەنگ بێنی، برادەران وتیان ئەوە دێین بۆلای کاك جعفر، لەلای کاك جعفر چاوەڕێی ئەوان بووم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا دەنگی لەسەر درا کۆتایی پێهات، تکایە بێ دەنگی، دەنگی لەسەر درا پێویست بە ڕوونکردنەوە ناکات، ئێستا رێکەوتن کرا بێ و یان نەکرابێ ئەوا تەسویتی لەسەر کراو کۆتایی پێهات، ئەگەر نوقتەی نیزامیت هەیە؟ قسە بکە، ئەگەر نا دەی فەرموو.

بەڕێز امنە ذکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك رابوون باسی هەندێ دکا، کو هەندێك گۆتیە مە بێتە نیك کاك جعفری، سەر مەنەسێ، دەقێ وێ بەندێ هاتە خوندن، ئیتیفاق کری، جەنابێ وی لەگەڵ دەقێ وی ئامادە بوویە، یەعنی ئیتیفاقەکە سیاسی

بەینی هەمی فراکسیۆنە هاتە کرن، یەعنی بهێنتە خواری خیلافا وێ بوو، رایا گشتی و پەرلەمانتارا بێژی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو، تەواو فەرموو بێگەرد خان.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە ئێستا لیژنەی یاسایی خوێندیەوە، دەقی ئەوە نەبوو کە من پێشنیارم کرد، لەپێناوی ئەوەی کە تەوافوقی هەموومانی لەسەر بێ، هەموومان کۆدەنگ بین لەسەرئەوەی کە دەقێك بخرێت بەردەمی پەرلەمانتاران، کە هەموومان دەنگی پێ بدەین، بە حزوری کاك رابوونیش لەوێ ئێمە ئیتفاقمان لەسەر ئەو نەسە کرد، ئێمە لە نەسەکەی خۆمان پاشگەز بووینەوە، بەڵام خێر ئێستا دەنگی پێنادەن، با وای لێ نەیەت شتەکان بچێتە ئەو قالبەیەوە کەسێك بەسەر کەسێکی تردا موزایەدە بکات، یەعنی ئیقتراحی خۆیان بوو، دەنگیشیان پێ نەداوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من لەگەڵ کاك رابوون من لەوێ بووم، دکتۆر فرسەتیش لەوێ بوو، پێشنیارەکە لەسەر ئەوە نەبوو، یەعنی وشەکانی ئێستا بەکارهێنانی مەتاتیە، لەوێ باس لەوەی کرا چالاکیە ئابووریە سەرەکییەکان، لەوەی دڵنیابین ئیهتمام بدەین بە کۆمپانیا بیانییەکان، یان کۆمپانیا ناوخۆییەکان، قسە لەسەر ئەوە کرا، رێگای نێوان شارەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قارەمان تەواو گفتوگۆی لەسەر کرا، کاك برزۆ فەرموو.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئیتفاق لەگەڵ فراکسۆنەکانیش کراوە، بەڵام ماددەی پەیڕەو زۆر بەهێزترە لە ئیتیفاقی فراکسیۆنەکان، ئەوەی بێگەرد خان و ئەوەی کاك عمری حاجی عینایەت و حاجی کاروانیش باسی کرد، زیاد لە ٣ پەرلەمانتار پێشنیاری کرد، دەبووایە بخرێە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو باسمان کرد زیاد لە پەرلەمانتارێك داوای ئیعادەی سیاغەی ئەو دەقەی کرد بوو، هەموو دەقەکان هاتبوونە لای لیژنە هاوبەشەکە، لای ئەم چوار لیژنەیەی کە لەسەر مەنەسەن، ئەوان ئیتفاقیان لەسەر

نەسێك كردووە خستوویانەتە دەنگدانەوە، ئێستا ئەو بڕگەیە لە ماددەی دوو بەوشێوەیە دەنگی لەسەر دراو پەسەند كرا، بڕگەی پێنجەم هیچ تێبینیەكی لەسەر هەبوو؟ تەواو نوقتەی نیزامی نەما، لیژنەی یاسایی بڕگەی پێنجەم هیچ تێبینیەكی لەسەر هەبوو؟ بەڵێ فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی پێنجەم تەنها یەك تێبینی لەسەر هەبوو، كە گوایە مەسەلەی كەسەكان من دەمەوێ ئەوە ڕوون بكەمەوە لێرە مەبەستمان لە كەسەكان كەسی ئاسایی و كەسی مەعنەویشە، چونكە كەسی مەعنەویش وەكو شەریكات و، وەكو جەمعیات ئەوانەش مافی خۆپیشاندانیان هەیە، بۆیە كەلیمەی كەسەكانمان بەكارهێناوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەس، پێم وابێت هاوواڵتیش هەر كەسە، یەعنی ئەو تێبینیە دروست بوو، هاووڵاتیش هەر كەسە كەسی مەعنەویە كەسی ئاساییە، یەعنی هیچ پێویست ناكات هاووڵای بنووسرێت و كەسەكانیش بنووسرێت، ئەو تێبینیەم بە ڕەوا بینی كە باسكرا، بەڵێ دكتۆرە ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو ماددەیەی كە لێرانە بە موتلەقی هاتووە، موستەلەحی كەسەكان بگەڕێنەوە بۆ ماددەی پێنجەم بڕگەی یەكەم، كە دەڵێین هەموو هاووڵاتیان و ئەوانەی بەشێوەیەكی یاسایی لە هەڕێمدا نیشتەجێن و كەسە مەعنەویەكان كە بەپێی یاسا مۆڵەت پێدراون، یەعنی لێران ئەمە تەقیدی كەسەكانمان كردووە، ئەو تەقیدە دەڕواتن تەقیدی ئەو موتلەقەی دەكاتن كە لەو ماددەیەدا هاتووە، بۆیە پێویستی نەدەكرد لەو ماددەیە تەقیدەكە بكەی، لە ماددەی پێنج كردوومانە، هاووڵاتی جیایە ئەوانەی نیشتەجێن و بە یاسایی مۆڵەتی نیشتەجێ كردنیان پێدراوە لە هەرێم ئەوانە جیان، ئینجا كەسە مەعنەویەكانیش كە ئیجازەیان هەیە مۆڵەتیان پێدراوە ئەوانیش جیان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە ئێستا ماددەی دوو بڕگەی پێنجەم بەوشێوەیەی كە هاتووە بێخوێننەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالاّفرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی پێنجەم بۆ ماددەی دووەمی ئەم یاسایە زیاد دەكرێت و بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە، نابێت هاووڵاتیان و كەسەكان كە بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە مافی خۆپیشاندانیان هەیە، بەزۆر ناچار بكرێن بەشداربن یان بەشدار نەبن لە خۆپیشاندان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو بڕگەیەیە بەوشێوەیە؟ ٧٥ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە کە لەگەڵی نەبێ، کەواتە پەسەند کرا، کاك فائق نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز فائق مصطفی رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی دوو بڕگەی چوار ئەمە یاسای قەدەغەکردنی خۆپیشاندانەو من نامەوێ درێژە بەوە بدەم، چونکە لە سایەی ئەم یاسایەدا دەبێت چاوەڕێی شەهید کردنی دەیان سورکێو و گەرمیان و ڕۆژانی تر بین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەچینە سەر وتووێژ کردن لەسەر ماددەی سێیەم لە راپۆرتی هاوبەشی لێژنە تایبەتمەندەکانی پەرلەمانی کوردستان، سەبارەت بە پرۆژە یاسای خۆپیشاندان، بیخوێننەوە دەقەکەی، بۆئەوەی وتووێژی لەسەر بکەین ، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم: بڕگەی یەکەم و دووەم و پێنجەم بەمشێوەیە هەموار دەکرێت و، بڕگەی سێیەم و چوارەم لادەبردرێت و، بڕگەی پێنجەم دەبێت بە بڕگەی سێیەم بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە،

یەکەم: ١- وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی هەرێم بوو.

٢- سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئاگادار دەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو.

دووەم: هەتا ئاگاداری نامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێت نابێت خۆپیشاندان بکرێت.

سێیەم: دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتیەکان لە بۆنەی نیشتمانی و نەتەوەیی و ئاینی بەپێی نەریتی خۆجێی باو بەدەردەکرێت لە ئاگادارکردنەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرباشە، ئێستا ناو دەنووسین بۆ وتووێژ کردن لەسەر ئەم ماددەیە، ئەم بلۆکە (حاجی کاروان- کاك عادل عزیز- کەژاڵ خان- مامۆستا عبدالرحمن- د. شێرکۆ جودت- د. شێرکۆ حمە امین- کاك عمر عینایەت- مامۆستا حەسەن- کاك بێستون- کاك فائق- دکتۆرە جوان- سهراب میکائیل- کاك برزۆ مجید- بەهار خان).

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم دوو کەرتە ئەوەندە ناوەم نووسیوە، ئەگەر ناوێکم نەنووسی بوو با ئیزافەی بکەین، ئەو بەڕێزانە (زانا عبدالرحمن- گەشە دارا- فەرهاد سەنگاوی- قادر وەتمان- محمد علی- ڤیان عباس- بشار مشیر- بێگەرد خان).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئومێد حمە علی فەرموو.

بەڕێز ئومێد حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرنجەکانی خۆم بۆ ماددەی سێیەم بڕگەی یەکەمی، وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی هەمان ئەو تێبینیەم هەیە، کە سەرباری ئەو پاساوو ڕوونکردنەوانەی دوێنێ لیژنەی یاسایی باسیان کردووە، گوایە وەزیر بەرپرسیاری یەکەمەو دەبێ بەرپرسیارێتی ئەوە هەڵبگرێ و، لە حاڵەتی ئامادەنەبوونیشیدا پاساوی ئەوەیان هێنایەوە کە گوایە کەسانی کە بریکاری یاخود ئەوانەی کە لەوێ کاردەکەن دەتوانن ئەو ئیشکالانە چارەسەر بکەن، لە نەبوونی وەزیردا دروست دەبێ، هەر لە دووەمدا ئەم پاساوو ڕوونکردنەوانەی ئەوان هەڵدەوەشێتەوە، چونکە دەڵێت هەتا ئاگاداری نامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر واتە بە خودی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێت، نابێت خۆپیشاندان بکرێت، یەعنی ئەوا ئەو پاساوانەی دوێنێ رەت دەکاتەوە، ڕێگر دەبێت لە حاڵەتی نەبوونی وەزیر یان لەو حاڵەتەی کە خودی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی دەڵێت ئاگاداری نامەم بە دەست نەگەیشتووە، یەعنی تۆ پێویستە وا ڕێکی بخەی کە هیچ بەرپرسێکی ئیداری یان وەزیر توانای خۆدزینەوەی لە وەرگرتنی ئاگاداری نامەکە نەبێ، بۆیە دەکرێت بە هەندێ شێواز چارەسەری ئەو مەوزوعە بکەین، دەکرێت ئەوە زیاد بکرێت کە پێشکەش کردنی ئاگاداری نامە لەو ماوە دیار کراوەی کە لە یاساکە هاتووە، ئەگەر وەزیر وەڵامی نەدایەوە ئەوا ئاگاداری نامەکە بە گەیشتوو حیساب دەکرێت، ئەگەر وانەبێ ئێمە هەر چاوەڕێی خۆپیشاندەران یان ئەوانەی خۆپیشاندان دەکەن، چاوەڕێی وەڵامی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بن دەتوانن وەڵام نەدەنەوە، بۆیە دەکرێ ئەوە زیاد بکرێ، ئەگەر لە ماوەی ٢٤ سەعات ئەوە دەچێتە موناقەشە یان ٤٨ سەعاتە، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی وەڵامی ئاگاداری نامەکەی نەدایەوە ئەوە ئاگاداری نامەکە بە گەیشتوو هەژمار دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێ کە هەموو بڕگەکانی تایبەتە بە ئاگادار کردنەوەو ڕێگا پێدان بە خۆپیشاندان، من پێشنیار دەکەم کە بڕگەیەکی بۆ زیاد بکرێت، کە ئەویش تایبەتە بە خۆپیشاندانی لەناکاو، لەوێدا بکرێتە بڕگەیەکی ئیزافە و، پێناسە بکرێت دواتر دەقی پێناسەکە دەخوێنمەوە، لەبەرئەوەی خۆپیشاندانی لەناکاو واقعێکەو هەیە، ناکرێت ئێمە لەناو ئەم یاسایە جێی نەکەینەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قسە لەسەر ماددەی سێیەم دەکەین بەهار خان، فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم ئاگاداری قسەکانی پێشووم نەبووی، من پێشنیار دەکەم بڕگەیەکی یاسایی بۆ ئەم ماددەیە زیاد بکرێت، کە ئەم ماددەیە پەیوەستە بە ڕێکخستن و ئاگادارکردنەوە، من پێم باشە ئەو بڕگە قانونییە زیاد بکرێت، بەوەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو بکرێت بە بڕگەیەك کە دواتر پێناسەی خۆپیشاندانی لەناکاو دەخوێنمەوە، بەوەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو واقعێکەو هەیە، هەروەها وەکو دوێنێ کە لیژنەی قانونی باسیان کرد، خۆپیشاندانی لەناکاو نە مەنع دەکرێ نە ڕێگای پێ دەدرێت، لە پێناسەکاندا جێگای نەکرایەوە، لەبەرئەوەی جۆرێك لە ڕێگا پێدانی پێ دەدەی، بەڵام مادام مەنعیش ناکرێ، دەبێ لێرە ماددەیەکی قانونی هەبێ، بۆئەوەی ئەم یاسایە ئەو کەموکورتیەی تێدانەبێ، کە خۆپیشاندانی لەناکاو واقعێکەو هەیە، هەروەها بە موبەریری ئەوەی کە کاتێ خۆپیشاندانی لەناکاو ڕووەدات سزای خۆپیشاندەران نەدرێت، پێناسەکە من دەقی فیدراسیۆنی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی، کە بە پێشنیار ناردوویانە بۆ سەنتەری توێژینەوەی پەرلەمان و، لیژنەی یاسایش وەکو بنەمایەك ئەوەی بەکارهێناوە، خۆپیشاندانی لەناکاو ئەو خۆپیشاندانەیە کتوپڕو بە پەلەیەو ڕێکخستنی پێش وەختی بۆ نەکراوە، دەرفەتی ئاگادارکردنەوەی لایەنی بەرپرس لە پاراستنی خۆپیشاندانی بۆ نەرەخساوەو ڕێکخەرەکانی دیار نین، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك زانا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە خەڵکی کوردستان ئومێدێکی زۆر بە پەرلەمانی کوردستان دەکات، بتوانین لێرە ئەم مەسەلەی دیموکراسی زیاتر گەشەی پێ بدرێت، هەم یاساکان باشتر ڕێك بخرێن، بەڵام ڕاستیەکەی لە مەسەلەی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان کە بابەتی گرینگەو، پەیوەندی بە مافی هاوولاتیانەوە هەیە، ئەوەی تێبینی کراوە بەڕاستی ناڕوونی هەیە، زاراوەی لاستیکی و ماددەی زۆر و درێژکراوەتەوە، ئەمە وای کردووە ئەم یاسایە زۆر ناڕوونی دروست بکات، من ئومێدم دەکرد ئەو لیژنانە کە ماندوبوونیان بەرز دەنرخێنین، بەس زیاتر ئەم بابەتەیان تەل تەلە بکردایە، بۆئەوەی ئەم گفتوگۆیانە لەناو ئەو هەموو زاراوە لاستیکی و هەندێ وشەی غامز و ئەوانە، کە بەڕاستی ڕوون بوو بۆ ئەندامانی پەرلەمان، ئەم جۆرە گفتوگیانە دروست نەبووایە، لە ماددەی سێیەم، بڕگەی سێیەم پێم وایە بڕگەیەکی زۆر زیادە، مادام ئێمە تەعریفی خۆپیشاندانمان کردووە، خۆپیشاندان چییە وەکو چالاکیەکی مەدەنی، ڕوونمان کردووەتەوە، لەبەرئەوە

هەرچی بکەوێتە چواردەورەی ئەم پێناسەیە خۆپیشاندان نییە، مادام خۆپیشاندان نییە بۆ لەناو ئەم یاسایە ئەم بڕگەیە زیاد کراوە؟ مەسەلەی دەرچوونی خەڵک بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکان لە بۆنەی نیشتمانی، ئەمانە ئەگەر نەریت بن خۆپیشاندان نەبن لەکوێی ئەم یاسایەیە؟ ئەگەر مەسەلەی پاراستن یان ئاگادارکردنەوەی خۆپیشاندان بۆ لایەنی ئەمنی ئەوەیە کە خەڵک کە بە کۆمەڵ دەچێتە دەرەوە بۆ خۆپیشاندان، لایەنی ئەمنی بیپارێزێ، پێم وایە بە کۆمەڵ چوونە دەرەوەیەو کۆبوونەوەی خەڵک لە شوێنێك هەر پێویستە لایەنی ئەمنی بۆ سەلامەتی ئەوان ئاگادار بکرێتەوە، لەبەرئەوە من پێم وایە ناڕوونی هەیە لە کۆی یاساکەو، ئومێد دەکەم ئەو بڕگەیە یان لابرێت یان ئەمەش بخرێتە چوارچێوەی پێناسەکەوە، کە مادام خەڵک کۆدەبنەوە ئەوە پێویستیان بە پاراستن هەیە، بە ئەمنیەت هەیە، یەعنی پێویستە لایەنی ئەمنی ئاگادار بکرێتەوە کە بۆنەکە دینی بێ، نیشتمانی بێ، چونکە خۆپیشاندان هەر ناڕەزایەتی نییە، زۆرجار پشتیوانییە، زۆرجار خۆشی دەربڕینە، زۆرجار پابەند بوونە بە مەسەلەیەکی نەتەوەیی، لەبەرئەوە یان ئەمە بخەنە چوارچێوەی خۆپێشاندان یان هەر باسی مەکەن وەکو نەریتێکی کۆمەڵایەتی بڕواو نازانم ئەو شتە زۆر زیادەیە بە بۆچوونی من.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز محمد علی فەرموو.

بەڕێز د. محمد علی یاسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێ، سێیەم من ئیزافەك هەیە ئەگەر پێ باش بێ و، دەرچوونی خەڵک بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکان لە بۆنەی نیشتمانی و نەتەوەیی، و ئاینی بەپێی نەریتی خۆجێی باو بەدەر دەکرێت لە ئاگادارکردنەوە، ئیزافەمە فێرایە هەروەها گردبوونەوەکان بۆ مەبەستی کەمپینی هەڵبژاردن بەدەردەکرێن لە حوکمەکانی ئەم یاسایە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری وتەکانی بەهار خان دەکەم، بۆ ئەو خۆپیشاندانی لەناکاو، بەس بۆ بڕگەی یەکەم و دووەم لەجیاتی هەر وەزیر بێت وا باشە یا وەزیر و وەزارەت، یان وەزارەت ئاگادار دەکرێتەوە، نەك تەنها وەزیر، لەجیاتی سەرۆکی یەکەی کارگێڕی سەرۆکایەتی یەکەی کارگێڕی بێت باشترە، بۆئەوەی بەدیلی ئەو سەرۆکیەك بێ، بۆ دووەم هەتا بکرێت ئەو ماددەیە نەمێنێت، چونکە زیادەو لەو بڕگەیەو، پشتگیری قسەکانی کاك زاناش دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

من هەر دەمەوێ ڕوونکردنەوەیەك بدەم، کە دوێنێ لیژنەی یاسایی دایان، بەڵێ کاك حاجی کاروان و کاك ئومێدیش ئێستا مۆڵەت نەماوە بەپێی ئەم یاسایە، کە تۆ ئاگاداری نامەکە پێشکەش دەکەی وەزیر لەوێ بێ یان لەوێ نەبێ، هەر کەسێك لەوێ بێ ئەوا لەجێگای وەزیرە، ئاگاداری نامەکەت بە گەیشتوو حیسابە، ئەو دەتوانێت وەلأمت بداتەوە بەوەی کە شوێنەکەی بگۆڕی یان نا، لەبەرئەوە مۆڵەت نییە، ئاگادارییە، وەکو جاران نەماوە کە پێویست بە مۆڵەت هەبێ، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە، لە ڕاستیدا دوای ٤٨ سەعات ئەگەر وەلأمیش نەدرێتەوە داواکارییەکە، ئەو داواکارییە بە قبوڵ کراو هەژمار دەکرێت، واتە لە ماددەی چوارەم ئەمە برای بەڕێزم کاك ئومێد حمە علی و برادەرانی تر دەتوانن بچنەوە سەری لە ماددەی چوارەمدا، بزەبت دەوتریت دوای ٤٨ سەعات ئەگەر وەلأم نەدرایەوە داواکارییەکە بە قبوڵ کراو هەژمار دەکرێت، بە نەسێکی سەریح هاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەزیش پشتیڤانیە لە هاڤ کارێ خۆ دکەم کاك محمد سەبارەت بە برگەی سێیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو گەشە دار فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل عزیز فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێ دووەم ماددەی سێیەم بە بڕوای من ئەو خاڵە هەر نەمێنێ، لەگەڵ ڕەئی بەهار خانم، تەعریفی خۆپێشاندانی لەناکاو بکرێت لەوێ، هەروەها لە برگەی سێیەم لەگەڵ ڕەئی دکتۆر محمدم کە جگە لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییە ئاینیەکان ئەوەش زیاد بکرێت، کە لە کەمپینی هەڵبژاردنەکاندا لەکاتێك کە خەڵك بە کۆمەڵ دەڕژێتە سەرجادەو شەقامەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بشار مشیر فەرموو.

بەڕێز بشار مشیر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر ماددەی سێیەم، برگەی یەکەم کە دەڵێت وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەکان لەسەر ئاستی هەرێم بوون، تەعریفی ئەوەچییە لەسەر ئاستی هەرێم؟ ئایا مەبەست پایتەختە؟ ئەمە دەزانین لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی ناحیەکان دەگرێتەوە و قەزایەکان دەگرێتەوە و پارێزگاکان دەگرێتەوە، بەڵام لەسەر ئاستی هەرێم ئەمن پێم باشە بنووسرێت پایتەخت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك فەرهاد سەنگاوی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من دەمێکە دەمویست قسە بکەم، بەڵام وەکو خۆتان وتتان بەش بەش کرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد ئێستا هەموو قسەکانی خۆت بکە، دوایی کە وتووێژ تەواو بوو دەست بەرز نەکەیتەوەو نوقتەی نیزامی بگری.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە بەسەرچاو، من بۆ بەرژەوەندی خەڵك قسە دەکەم، با ئیلتیباس دروست نەبێ، لەڕاستیدا من نەمزانیوە کوردستان کەوتوەتە نیوان فەرنساو بەریتانیاوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد لەسەر ماددەی سێ قسە دەکەین.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تۆ نەت وت قسەکانی خۆت هەمووی بکە، حکومەتێك کە تۆ داوای مۆڵەتی لێ نەکەیت، حەقت نییە داواکاری پارێزگاریشی لێ بکەی، ئێمە لەم ولاتە دواکەوتووە، لەم میللەتە قوڕ بەسەر و ماندووە، لەم هەموو داگیرکەرو دەوروپشتەی ئێمە، ئەم یاسایە ئەمە لە ئەوروپاش قبوڵ ناکرێت،.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد لەسەر ماددەی سێ قسە دەکەین.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ لەسەر ماددەی سێ قسە دەکەم، تۆ نەتوت قسەکانی خۆت هەمووی بکە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەی سێ.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ لەسەر ماددەی سێ، حکومەتێك کە تۆ داوای مۆڵەتی لێ نەکەی حەقت نییە داوای پارێزگاریشی لێ بکەی، ئێمە لەو ولاتە دواکەوتووە، لەو میللەتە قوربەسەر و ماندووە، لەو هەموو داگیرکەرەی دەوروپشتی ئێمە، ئەم یاسایە لە ئەوروپاش قبوڵ ناکرێ، من تەجروبەم زۆرە، لەوێ بووم، سجنیش کراوم، خۆپیشاندانیشم کردووە، ئیجازەشم وەرگرتووە، ئەگەر تۆ ئیجازە وەرناگریت و مۆڵەت وەرناگری، لیژنەت بۆچی یە نوێنەری خۆپیشاندەران بێ؟ ئەگەر تۆ داوای سەلامەتی لە حکومەت دەکەی، چۆن تۆ بپارێزێ؟ چۆن پۆلیس بۆ تۆ بنێرێ؟ ئەگەر تۆ دەتەوێ لەم ولاتە خۆپیشاندان بکەی و خەڵك فێری خۆپیشاندان و دیموکراسی بکەی، پێویستت بە دەوڵەتە، دەوڵەتیش پێویستی بە پۆلیسە، پۆلیسیش پێویستی بەوە دەبێ هەموو وردەکارییەکانی تۆ بزانێ کاتێ خۆپیشاندان دەکەی، من پێم سەیرە باسی شیاوی یاساییان کرد، دەیانوت نابێ هەبێ، زۆر باشە، کۆمەڵێ جاسوس و موجریم دەنێرین بچن بڵێن ئێمە خۆپیشاندان دەکەین، ئاخر چۆن دەبێ شتی وا؟ لەبەر ئەوە ئەصڵەن لە شوێنە پێشکەوتووەکانی دنیا دەبێ نوێنەرەکانی خۆپیشاندەران ناسراو بن، لە پۆلیس ناویان هەبێ، (NGO)ن یان حیزبن، ئەو کاتە ئیجازە بە نوێنەری خۆپیشاندان دەدرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی سێ، ماددەی سێ کاك فەرهاد.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، ماددەی سێ، دەبێ بە مۆڵەت بێ لەبەر خاتری خەڵك، لەبەر ئاسایشی ولاتەکە، لەبەر گیانی خۆپیشاندەران، ئاگادارینامە یەعنی چی؟ تۆ دەتوانی لە رۆژی جومعە ئاگادارینامەیەك بخەیتە ناو پۆستەکەی وەزیرەوە بچی بۆ خۆپیشاندان، بڵێی ئێمە ئاگادارمان کردوونەتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد رەنگە یاساکەت بە باشی نەخوێندبێتەوە، رۆژانی پشوو بەرچاو دەگیرێ بۆ ئەم مەسەلەیە.

بەڕێز فەرهاد حمە صالح سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ خوێندوومەتەوە، ئەوەتا لەبەر دەستمە، بەڵام ئەوە لە بەرژەوەندی ئەم میللەتە نییە، دەنگیشی پێ نادەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاتوو زۆزان، فەرموو.

بەڕێز زۆزان صادق سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مولاحەزا من، ئەز حەز دکەم لیژنا یاسایی کو ڕوونکردنەوەك لەسەر ڤی چەندی بدات، نەخاس بڕگا ئەم بژین دووەمدا، ئەگەر هاتو خۆپیشاندان هاتە کرنێ، ئەڤ خۆپیشاندانیت موفاجیئ بیت، یەعنی لە ناکاو، لەو حالەتەدا چ یاسایەك بیتن؟ چ بڕگەیەك بێتن؟ ئەز پشتەڤانیا بەهار خانی دکەم کو بڕگەیەکا تایبەت بە خۆپیشاندانی موفاجیئ بینیتە دانان، چونکە ئەگەر نا، دەبی حالەتی خەڵکی مە هانا بخاتە بەر هەندێ کو ئەڤە دوخەکی پەیدا ئەز خاسەتەن یەعنی نوکە ڤان حالاتا د بینین کو هەندێك قەیرانێ هەن باری ئابووری نە باشە، ل بەر هەندێ دێ موئازەرە بکەن، خۆپیشاندانی موفاجیئ، بەڵام حەز دکەین کو برگەیەکی تایبەت بێتە دانان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کەژاڵ خان.

بەڕێز کەژاڵ هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی یەکەم وەکو خۆی بی، برگەی دووەم و سێیەم نەمێنێ، لابرێت، هەردوو برگەکە، پشتگیری ڕاکەی بەهار خان دەکەم، کە پێناسەی خۆپیشاندانی لە ناکاو بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکان زۆری کرا، من ئەوەی کە مەبەستمە بیکەم، برگەی دووهەم نووسراوە هەتا ئاگادارینامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێت، نابێ خۆپیشاندان بکرێ، دەکرێت ئەو ئاگادارینامەیە کە بە نووسراوە، پێویستە بە ڕای من بکرێت بە ئاگادارینامەکە ئەگەر لە ڕێگەی تەلەفۆنەوە، یان پەیوەندی کردن بێت، ئاسایی بێت، شەرت نییە بە نووسراو بێت، ئەوە خاڵێك، دوو/ من لەگەڵ ئەو پێشنیارەی کاك د. محمدم، زۆرجار لە کەمپینی هەڵبژاردنەکان دا بە هەمان شێوە گردبوونەوە

دروست دەکرێت، ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، زائیدەن، من دوێنێش تەئکیدم لەوە کردەوە ئەم پرۆژە یاسایە خۆپیشاندانی لە ناکاو لە خۆ نەگرێ، جێی نەکرێتەوە، لە ڕاستی دا کەلێنێك دەبێ تیایا، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د. ڤالاّ ڕوونکردنەوەت هەیە؟

بەڕێز د. ڤالاّ فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەرلەمان دەنگی لەسەر دەدات و کۆتایی پێ دێ، بە پێی پەیڕەو نابێ بچینەوە سەری، یەکەمیان/ مەسەلەی تەعریف کردنی خۆپیشاندانی لە ناکاوە، ئەوە دوێنێ دەنگی لەسەر درا، بە هیچ شێوەیەك نابێ پەرلەمان بگەڕێتەوە سەری بە پێی پەیڕەو، خاڵی دووەم/ مەسەلەی وەزیر و وەزارەتە، ئەوەشیان دوێنێ یەکلایی کرایەوە و دەنگی لەسەر درا، نابێ بچینەوە سەری، بۆیە نابێ پێشنیار بکرێ لەلایەن پەرلەمانتاران، خاڵی چوارەم ئەوەی پەیوەستە بە کەمپینی هەڵبژاردن، ئەو بابەتانە دەچنە ناو نیتاقی ئیجتیماعاتی خاص، ئیجتیماعاتی خاص هەمووی لە ئاگادار کردنەوە و مۆڵەت بە دەردەکرێن، بۆیە پێویست ناکات بە تەفصیل هەموو ئەوانەی دەچنە ناو بابی ئیجتیماعاتی خاص، لەو یاسایەدا نابێ ناویان بهێندرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز امنه ذكري.

بەڕێز امنه ذكري سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنێ مە هاتنە کرن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو بێگەرد.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی منیش کرا، سوپاس.

بەڕێزد. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، كاك تحسين دۆڵەمەڕی.

بەڕێز تحسین إسماعیل أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس، وەڵا قسەکانی منیش کرا، تەنها یەك تەعدیلم هەیە، ئەگەر ئیجازەم بدەن، یەکەمیان ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی هەرێم بوو، ئینجا وەزیر ئاگادار بکرێ، نەك پێش و پاشێك دەبێ هەبێ،

ئەوەی دووەمیشیان بە هەمان شێوە، ئەگەر خۆپێشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو، سەرۆکی ئەوەی لێ ئاگادار دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د. شێرکۆ جودت.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام کە بڕگەی یەکەمی ماددەی سێیەمی ئەم یاسایە بەم شێوەیە هەموار بکرێ، یەکەم/ ئەگەر خۆپێشاندان لەسەر ئاستی سەرتاسەری هەرێم دا بوو، لەو کاتەدا وەزیر ئاگادار دەکرێت، ئەگەر خۆپێشاندان لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕییەکان دا ئەنجام درا، لەو کاتەدا بەرپرسەکەی کارگێڕی ئاگادار دەکرێت، بیرم نایەتەوە دوێنێ لە کۆبوونەوەکە باسمان لەوە کردبێ کە باس لە وەزیر و باس لە یەکەی کارگێڕی نەکرێ، یا تەنانەت دەنگمان لەسەر ئەوە دابێ کە خۆپێشاندانی لە ناکاو جارێکی تر باسی لێوە نەکرێت، بۆیە من تەئکید لە ڕەئی بەهار خان دەکەمەوە، لەوەی کە بڕگەی دووەم بۆ ماددەی سێیەمی ئەم یاسایە بەم شێوەیە زیاد بکرێ، خۆپێشاندانی لە ناکاو ئەو خۆپێشاندانەبوو کە پێناسەکەی بەهار خان کردی، بڕگەیەکی تریشی بۆ ئیزافە بکرێ، کە بڕگەی سێهەم بۆ ماددەی سێهەمی ئەم یاسایە بەم شێوەیە زیاد بکرێ (لە کاتی خۆپێشاندانی لە ناکاودا پێویستە لایەنی پەیوەندیدار ڕێوشوێنی مەدەنیانە لە بەرامبەر خۆپێشاندەران دا بگرێتە بەر ودەزگاکانی پۆلیس ئەرکی پاراستنی موڵک و سامانی گشتی و تایبەتی بگرنە ئەستۆ، ئەم خۆپێشاندانی لە ناکاوە بەڕێزان، زۆرجار حاڵەت ڕوویداوە، یەعنی لە کۆلێژەکان، لە بەشە ناوخۆییەکان کارەسات ڕوویداوە، زانیویانە کە سەعاتێکی تر، دوو سەعاتی تر کارەساتێکی گەورە ڕوو دەدا، پەیوەندیان کردووە بە لایەنە بەرپرسەکانەوە، نەهاتوون بە دەمیانەوە، ناچار هاتوونەتە سەر شەقامەکان، خۆ ناوەستن هەتاوەکو بەرپرسەکە مۆڵەتیان پێ دەدا پاش ٤٨ سەعات و پاش ئەوەندە سەعات، لەبەر ئەوە خۆپێشاندانی لە ناکاو زەروورەتە، جا هیوادارم بەڕاستی ئەم دەنگدانەی ئێستای ئێمە پشتگیری لە خۆپێشاندانی لە ناکاو دەکەین، زیاتر لە سێ پەرلەمانتار تەئکیدمان لەسەر کردەوە، بە هەڵەی جاری پێشوودا نەڕۆین کە ئێمە تەئکیدمان لەسەر جۆرێک دەق کردەوە، بەڵام دواتر لەلایەن لیژنەی هاوبەشەوە دەقێکی تر خرایە دەنگدان، دواتر موخالەفەی پەیڕەوی ناوخۆمان کرد، بەوەی کە ئەو دەقەی زیاتر لە ٣ پەرلەمانتار دەنگی لەسەر دا، بۆ ئەوەی کە دەنگدانی لەسەر بکرێ، ئەوە بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ دەبوایە تەصویتی لەسەر بکرایە، نەکرا، دەرەنجام بە بڕوای من کەم و کورتییەکی گەورە لە یاساکەدا هاتە دی، ئێمەش موخالەفەی پەیڕەوی ناوخۆی ئەم پەرلەمانەمان پێ کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د. شێرکۆ ئەو مەسەلەی کە زیاتر لە سێ کەس بابەتێك باس بکا و دوایی بخرێتە تەصویتەوە، بە شێوەیەکی عورفی هاتووە، زیاتر بۆ چەند بۆچوونێك هاتبوو بۆ تەعدیل کردنی، بۆیە لیژنە

پەیوەندیدارەکانمان ڕاسپارد کە صیاغەیەکی هەموو ئەو پێشنیارە جیا جیایانە بکەنەوە، خستمە دەنگەوە، سەبارەت بەوە ئەو تێبینییەی لیژنەی یاسایی، ڕاستە، ئێمە دوێنێ تەصویتمان لەسەر ئەوە کرد کە ئایا خۆپیشاندانی لە ناکاو پێناسە بکرێ یان نا؟، ڕەت کرایەوەو کە پێناسە بکرێ لە ماددەی یەکەم، بەڵام ئەوەی کە جەنابت باست کرد، ئەوە دەتواندرێ قسەی لەسەر بکرێ، کە لێرە وەکو چۆن لە بڕگەی سێیەم دا دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ، بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکان موعالەجە کراوە، بەو شێوەیەش ئەوە ڕێی تێدەچێ، دەبێ گفتوگۆی لەسەر بکرێ، لێرەدا خۆپیشاندانی لە ناکاویش موعالەجە بکرێ، بەڵام وەکو پێناسە کردن لە ماددەی یەك دا ڕەفز کرا پێناسەی بخرێتە ناو پرۆژە یاساکەوە، بەڕێز د. شێرکۆ حەمە أمین.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم، بڕگەی یەکەم، خاڵی یەك و دوو هەر لە سەرەتاوە دەتوانی تەنها بڵێی بە نووسراوێك ئاگادار بکرێت، ئەو کاتە دەتوانی بڕگەی دووەمیش هەر لابەری، لەگەڵ ئەوەی کاك د. شوانم بە نیسبەت بڕگەی سێیەمەوە، لەگەڵ ئەوەشدام کە جێی خۆپیشاندانی لە ناکاو بکرێتەوە، دەمەوێ یەك قسەی زۆر کورتیش بکەم کە پەیوەندی بەمۆڵەتەوە هەیە هەڵبەتە، بەڕاستی با دیسان وای لێ نەیێتەوە، بەرەیەك زۆر خەمخۆری ئەو وڵاتە دەرکەوێ، بەرەیەکی تر بە دژی ئەم وڵاتە دەرکەوێ، یەك ئامارم پێ بڵێن کە ئەو خۆپیشاندانانەی داوای مۆڵەتیان کردووە، کە بچووکترین ترسیان هەبووبێ لێی، مۆڵەتیان نەدا پێی، هەر لە زۆر شوێن دا، با ناوی هیچ شوێنێ نەڵێم، بە ئەنواع و ئەشکالی جیاواز کە مۆڵەتیان داوا کردووە، ڕەتیان کردۆتەوە، ئێمە بۆ خۆمان لە سلێمانی بووین بۆ نموونە، لە دوای ٦٢ ڕۆژ ئەگەر وەڵامیان نەدایەوە، ئەخیر ڕۆژ ئێمە لە ناو پاص دا بووین، گرتینیان، دوایی ئەو هێزەی کە منی گرتبوو.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. شێرکۆ پەیامەکەت گەیشت، بەڕێز کاك قادر وەتمان.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەرەتا دەمەوێ ئەوە بڵێم لە چوارچێوەی بابەت ناتوانین دەرچین، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باسی مۆڵەت بوو، ئاگادار کردنەوە لە چوارچێوەی ماددەی (٣)دایە، وەکو چۆن کاك فەرهاد باسی کرد.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە هەر حاڵ، من پێموایە لە ڕاپۆرتەکەدا بڕگەی چوارەمی یاساکە لابراوە، کە تەنها بڕگەیەك بوو کە مافی تانەی دەدا بەوانەی کە نوێنەرایەتی خۆپیشاندەران دەکەن، لەوانەیە لە ئێستادا وەڵامی لیژنەی یاسایی

ئەوە بێ کە مادام مۆڵەت نەما، تانەش نەما، بەڵام لە ڕاستی دا حەق بوو داڕشتنەوەی تیا بکرێ، چونکە بە پێی ماددەی (٥)ی ئەم پرۆژە یاسایەی بۆ هەموار لەبەر دەستمان دایە، لەڕاستی دا نزیکە لە مۆڵەتەوە، چونکە دەڵێن نابێ خۆپیشاندان پێچەوانەی بەرژەوەندی گشتی و ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی بێ، هەموومان پارێزەری بەرژەوەندی گشتی و ئادابی گشتی و سیستەمی گشتین، بەڵام لەگەڵ ئەوەش دا دەتوانی تێڕوانین هەبێ، یەعنی جیاوازی تێڕوانین هەبێ، بۆ بەرژەوەندی گشتی لەوانەیە هەموومان کۆك بین، تا ڕاددەیەکی کەم جیاوازی هەبێ، ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی لە ڕاستی دا بە هۆی جیاوازی ئاینی و مەزهەبی، تەنانەت ئایدۆلۆجی و ئەوانە....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دوایی لە ماددەکانی تر وتوویژی لەسەر دەکەین کاك قادر.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە تەئکید وایە، بەڵام هەر مۆڵەت دەگرێتەوە، نزیکە لە مۆڵەتەوە، چوتکە تۆ کە کاتت پێ دیاری کردن، ماوەی کۆتایی هاتنت پێ دیاری کرا، شوێنت پێ دیاری کرا، لە هەمان کات دا شوێنت پێ گۆڕدرا، دەتوانم بڵێم ڕاستە مۆڵەت نییە بە مانای مۆڵەت، هەر تەنها لایەنی پەیوەندیدار نالێ مۆڵەتت پێ دەدەم، یان پێت نادەم، ئەم وشەیە بەکار ناهێنێ، ئەگەر نا زۆر نزیکە لە مۆڵەتەوە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام لێژنەی یاسایی و لێژنە پەیوەندیدارەکان، دەبوایە ئەم ماددەیان بە شێوەیەکی تر ڕێکخستبایە، ئەم بڕگەیە، لەبەر ئەوە مەجالی ئەوەش هەیە، مادام ئێمە ئەوەمان گۆڕیوە، لێژنەمان گۆڕیوە بۆ نوێنەرانی خۆپیشاندەران، دەبوایە ئێمە داڕشتنێکی ترمان بۆ ئەوە کردبا، مەجالی هەمواریش هەیە، بۆ ئەوەی لایەنی کەم ئەوانەی نوێنەرایەتی خۆپیشاندەران دەکەن مافی ئەوەیان هەبێ لەو حاڵەتانەی کە پێویستە سکاڵای خۆیان پێشکەشی دادگای تایبەتمەند، یان دادگای تێهەڵچوون بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، من پێموایە بڕگەی دووەم دەتوانین لابەرین، ئەگەر وشەی بە نووسراوێك بخەینە پێش، بەم شێوەیە بیخوێنینەوە (نووسراوێك) وەزیر یان بەڕێوەبەری نووسینگەگەی ئاگادار دەکرێتەوە، ئەگەر خۆپیشاندان لەسەر ئاستی هەرێم بوو، یان وەکو ئەوەی جەنابی کاك تحسین گوتی ئەگەرەکە بخرێتە پێش خۆپیشاندانەکە ئەوەش هەر جائیزە، دووەم بە نووسراوێك سەرۆکی یەکەی ئیداری یان بەڕێوەبەری نووسینگەکەی ئاگادار دەکرێتەوە، ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی

ئیداری بوو، ئەوە پێویستە لەو کاتە بڕگەی دووەم پێویست ناکا، ئەوە پشتگیری قسەکانی بەڕێز بەهار خان و د. شێرکۆ دەکەم، لەسەر مەسەلەی خۆپیشاندانی لە ناکاو، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك خلف.

بەڕێز خلف أحمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من زۆربەی قسەکانم کرا، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی بە ئاگادارینامە و مۆڵەتەوە هەیە، ئێمە لەسەرەتا وتمان بەو ئاراستە قسە دەکەین، کە کارەکانی پەرلەمان زۆر بە باشی لە خزمەتی خەڵك بەڕێوە بچێ، بەڵام ئەگەر بچینەوە بۆ تەئریخ و کۆمەڵە شتێ هەڵبدەینەوە، بەو ئاقارە نارۆوا، بۆیە ئازادیش تا ئەو ڕادەیە، خۆپیشاندان تا ئەو ڕادەیە کە ئازادی بەرامبەر نەخاتە مەترسییەوە، یەعنی خۆپیشاندەر دەبێ حیساب بۆ خەڵکێکی کاسب و ناو بازاڕ و ئەوانەش بکرێ، بۆ خۆمان نموونەی ١٧ی شوباتمان لەبەر دەستە، کە زەرەری زۆرمان لەو مەجالە کردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باسی ماددەی (٣) دەکەین کاك خلف.

بەڕێز خلف أحمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، لە ماددەی سێ لە خاڵی دووەم کە باسی ئاگادارینامە دەکات، قسەکەم لەسەر ئەوەیە، لەبەر ئەوە گرنگە هەموومان ئیلتیزام بەو بابەتە بکەین، خۆشبەختانە مۆڵەت کراوە بە ئاگادارینامە، ئاگادارینامە لە ماوەی ٤٨ سەعات دا وەڵام نەدرێتەوە بەوە حیسابە کە خۆپیشاندەران مافی خۆیانە خۆپیشاندان بکەن، پێویست ناکات موزایەداتی سیاسی، تەئریخ بێنینەوە بەرچاو، کە تەئریخێکی ئەوە نەبووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تکایە واز لە نوقتەی نیزامی و نوقتەی نیزامی دژ بێنن، فەرموو مامۆستا حسن.

بەڕێز حسن صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بێستوون فائق.

بەڕێز بێستوون فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی من نەك جارێك، دوو، سێ جار، پێشنیازەکانم نەك جارێك، دوو، سێ جار، بە دوو، سێ شێوە کرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. جوان، با قسەکانی بکات د. شێرکۆ، بە یارمەتیت، با قسەکانی بکات، بێدەنگی، تکایە بێدەنگی، تکایە بێدەنگی، تکایە بێدەنگی، د. جوان فەرموو قسەکانت بکە.

بەڕێز د. جوان إسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی سێیەم، فەقەرەی یەکەم، ژمارە یەك/ وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە، ئەگەر وەزیر نەبێ لە قانون (وزیر أو من ینوب عنه)، یەعنی ئەوەی جێگای وەزیریش دەگری صەلاحییەتی هەیە، وەزیر ئەگەر صەلاحییەتی بداتێ، بتوانی ئەو شتەی بکات، باشە، عەینەن لەگەڵ حاجی کاروانم رەقەم (٢) سەرۆکایەتی بێ، ئەگەر هەتا سەرۆکی لیژنەکەی وەحدەکەی ئیداری نەبێ (من ینوب عنه) بتوانێ صەلاحییەتی هەبێ، خاڵی دووەم، فەقەرەی دووەم، بڕگەی دووەم، هەتا ئاگادارنامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێ نابێت خۆپیشاندان بکرێت، یەعنی ئەوە بڕێك حیددەی تێدایە، سەترەکە، دێرەکە حیددەی تێدایە، ئەگەر موافەقە نەکرێ (کأنه) مۆڵەتی نادەیە خۆپیشاندان، بە نووسراو نەبێ، ئاگادار بێ بەسە، یەعنی بەس ئاگاداری بکرێ، بەسە، چونکە نووسراوێکیش تکایە لەو قالبەی دەربێین، ئێستا ئێمە لە جیهانی (paperless) دەژین، یەعنی (عالم بدون أوراق)، ئێستا ئینتەرنێت هەیە، وەسائیلی زۆر متەتەور هەیە، (کتابنا و کتابکم) بۆ خۆمان هەمووی دەزانین، ئیجرائاتی رۆتینی چەند قاتیلە لە ناو دەوائیر، خۆپیشاندانیش سیفەتێکی تێدایە خێرا و پەلەیە، دەبێ نووسراوەکە هەڵبگیرێ، بە وەسائیلی موتەتەور ئاگاداری بکرێ، زۆر سوپاس، سوئالێکم لە جەنابیشتان هەبوو، کاك سالار وتی لە ماددەی چوارەم ئەگەر هاتو ئاگادارییەکە گەیشت بە قبولْ حیساب دەبێ بۆ ماوەی ٢٤ سەعات، من ماددەی چوارەمم هەموو خوێندنەوە ئەو فەقەرەیەم نەدیت، ئیحتیمالە من هەڵە بم، لەلای ئێمە نییە، لە ئەصڵەکە؟ باشە کاکە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەهراب میکائیل محمد فەرموو.

بەڕێز سەهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئامانجا یاسای خۆپیشاندانێ، چەند ئامانجن، یەکێکیان ڕێکخستن و پاراستنە، ئەز دبینم ئەگەر ب شێوەیا بەڕێوە بچێ، نە ڕێکخستن تێدا دەبی، نە پاراستن تێدا دەبی، خۆپیشاندانا لە ناکاو، یان موفاجیئ، زەرورەیەکە کە جیهەتی دبی ببینی، بەرە بەینەکی تەلەفۆنەکی بۆمە هات، شیلادزێ، ئەفە چەندین ڕۆژە کەهرەب نینە، قێ گەرما شەش، حەفت سەعات قەتع دەبی، چونکە کارەبای شیلادزی دەنە بالْندا، د شیلادزێ زەریبە دات، هەندێ گەنج کۆ بوون چوونە سەر وێستگەها کارەبا شیلادزێ، ڤ حالەت وەختی شت ڤی ڕوویدا، لایەنی بەرپرس دچین بەرامبەری دانا، بەر هەندێ ئەڤ پشتەڤانیا بەهار خانیمە، هەروەسا

پشتەڤانیا دکتۆرەیێ، یان دڤێ من تێبینی سەر هەیە، دەرچوونێ خەلکی کۆمەلێ بۆ گۆرەپانا، جاددە، جهێن گشتی ل بۆنەی نیشتمانی و نەتەوەیی و ئاینی و جەژناوان، ل ڤێرێ ئاگاداری تێدا نینە، ڕوخسەتا هەی تەبیعی یە، هەمی دگەل هەندێینە، بەس غەریب ئەوەیە، وەختی ئیمتیازەك هەبی، شەقام بێتە گرتن، ڕێ بێتە گرتن، بۆ وانە ماف هەبی، بەس ئەو کەسێن داخازی هەی، یەکێتی هەی، ئاریشە هەی، ڤێ دگەهینە حیکمەتێ، ئەوانە ماف نەبی شەقامەکی بچکیش بگرن، یان جێیەکی گشتی بگرن، بۆ هەندەکا هەیە، گەلە جار ئەمە حیزبەکا یا دیتی بازارەك هەمیا گرتی، شەقامیش ژی گرتی، پێت ڤیا ئەوەش بێتە ڕێکخستن، چۆن ئەوە ڤێتە ڕێکخستن، تێبینیا من ئەڤەیە بۆ چۆنێن خەلکی کۆمەلێ گۆڕەپانا بێتە ڕێکخستن، کو چۆن شەقام نەهێنە گرتن، خالا دوماهێ حەز دکەم پێتقیا ل ڤێرێ ئەم مافێ وان کەسا بپارێزین ئەوێ ژی واش ١٨ سالێ کەمتر، بۆ نموونە، قوتابخانەی بنەڕەت هەمی، حەتاکە یازدەی ئامادەیی، ئەوانە ماف نینە خۆپیشاندانا بکەن، چونکە ژ ١٨ سالێ کێمترن....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باسی ماددەی سێ دەکەین کاك سەهراب.

کاك سەهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەلێ ئەژی بەحسی ماددەی سێ دکەم، ئەم لڤێرێ زێدە کەین فەقەرەکی، بڕگەکی زێدە کەین، بلێین کەسەدا مەحروم نەبن، بۆ نموونە/ مە هەندەکی هەین نوێنەرایەتیا هەرێمێ دکەن، وەرزشێ، ئەشبالن، هەروەسا ناشیئن، چیدی مافێ ئەوانە بپارێزی، ماف نەبیت چۆن داخازا خۆ پێشکەش بکەن، یان خۆپیشاندانەکی بکەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك برزۆ مجید.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ڕۆشنایی ئەو ڕوونکردنەوەی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دای، دواتریش بەڕێز د. ڤالا سەرۆکی لیژنەی یاسایی دای، من سەبارەت بە ئاگادارینامەکە بۆ وەزیر یان بۆ ڕەئیسی وەحدەی ئیداری دەلێم/ لە حالەتێك دا ئەگەر ئەم وەزیرە یان ئەم ڕەئیسی وەحدەی ئیدارییە بە بیانووی نەخۆشی، یان سەفەری کورت، یان مەشغەلەتی زۆر دەسەلاتەکەی تەحویل نەکردبوو بۆ وەکیلەکەی، لەو حالەتەدا حەللەکە چی دەبێ؟ چونکە ئەگەر بویسترێ ئەوە بە ئاسانی بەکار دێ، ئەگەر نیەتی ئەم ڕەئیسی وەحدەیە، ئەم مەسئولە خەراپ بێ، سەبارەت بە خۆپیشاندانی لە ناکاویش کە زۆر زۆر قسەی لەسەر کرا، من پێموایە چۆن حەقی تەنزیم دراوە، کە ئەوە ئەو قسەشمان کردووە، حەقی تەنزیم نادرێ بە خۆپیشاندانی لە ناکاو، لە هەمان کات دا حەقی ئیجرائاتیش نادرێ بە حکومەت، بۆ ئەوەی بە ئارەزووی خۆی پەرش و بلاوی بکاتەوە، بۆیە

دەکرێ لەو بۆنە نیشتمانییەکاندا دا تۆزێ جێ بکرێتەوە، پشتگیری د. محمد علی و دواتر کاك عادل عزیز و کاك عبدالرحمن پشتگیریان کرد بۆ ئەوەی کەمپینی ئینتیخاباتیش جێگای بکرێتەوە، یەك حاڵەتی تر دەڵێم لەبەر ئەوەی ئەم مەوزووعە جەدەلی زۆری خواست، ئەو دەسەلاتی ئەو جارە دروست بووە لە هەرێمی کوردستان، کابینەی هەشتەم هەموو حیزبەکانی تێدایە، دەسەلاتێك دەبێ هەموو چین و توێژەکانی تێدایە، بۆیە هەموو پێکهاتە سیاسییەکان ئەگەر خۆپێشاندان بکرێ دەبێ وا حیساب بکەن بەرامبەر هەموویان دەکرێ، بۆیە دەبێ مافی خۆپێشاندەرانیش بپارێزرێ، دەسەلاتی بەهێز ئەوەیە بهێڵێ خۆپێشاندان بکات، لە توانای دابێ زەبتی خۆپێشاندانانەکان بکات، داواکاری خۆپێشاندەران جێبەجێ بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ڕابوون معروف.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێیەم/ یەکەم، خاڵی یەکەم، ئەگەر پێچەوانە نەبێت بە بەندی پێناسەکان، من پێم باشە لە جیاتی وەزیر وەزارەت بێ، خاڵی دووەم/ پێچەوانەش نابێتەوە لەگەڵ پێناسەکە، من لەگەڵ ڕەئی هاوڕێیانم حاجی کاروان، ئومێد حەمە علی، د. جوان و کۆمەڵێك پەرلەمانتاری تری بەڕێزیش ڕەئیان دا، من لەگەڵ ئەوەم سەرۆکایەتی یەکەی کارگێڕی، سەرۆك بکرێتە سەرۆکایەتی، بۆ خاڵی ئەخیریش لەگەڵ ڕەئی هاوڕێیانم د. محمد علی، برزۆ مجید، هەروەها سەرۆکی پەرلەمانیش ئاماژەی بەو بابەتە دەکرد، ئەگەر خاڵێکیان لەوێ جێی بکرێتەوە، بابەتی کۆبوونەوەیە بۆ هەڵبژاردنە گشتییەکان، ئەوەی تریش کە جێی بکرێتەوە بابەتی خۆپێشاندانی لە ناکاوە، لەو خاڵەدا ئەگەر جێی بکرێتەوە شتێکی باش دەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا غەریب.

بەڕێز غریب مصطفی حمەخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەوە دەست پێ دەکەم کە حکومەت پارێزەری مافی گشتی یە، وەکو د. فاڵا باسی کرد، ترس لە خۆپێشاندان، ڕێکخستنی خۆپێشاندان بە پاسا، بۆ ئەوەیە کە پشێوی دروست نەبێ، مافی گشتی پێشێل نەکرێ، بەڵام حکومەت بە هۆی ئەوەی کە دەیەوێ مافی گشتی پێشێل نەکرێ، دەبێ مافی هاوڵاتیش پێشێل نەکرێ کە کاتێك گرفتی بۆ دروست دەبێ، بۆیە بەڕای من لە ماددەی سێ دا بڕگەی یەکەم بەسە کە دوو خاڵی لەخۆ گرتووە، ئیتر بڕگەی دووەم جۆرە کۆت و پەیوەندیکە دروست دەکرێ کە ئاگادارینامەکە بەو جۆرە پێشکەش بکرێ بەڵایەنی پەیوەندیدار، بۆ نموونە کاتێ لە خەستەخانەیەك دا هاووڵاتی دەچێتە

خەستەخانەکە، دەستدرێژی دەکاتە سەر مافی دکتۆر، شەڕی لەگەڵ دەکات، دەکرێ ئەم هەواڵە بگەیەنرێتە وەزارەتی پەیوەندیدار تا موافەقەت دەکرێت؟ بێگومان ئەوە درانسییەتی، یان وەکو ئەو نموونەی د. شێرکۆ هێنایەوە، کەسێك کە مافی ئەخورێت ئەبێ ئەو حەقەی بدەینێ کە هاوار بکات، یەعنی خوا ئەو حەقەی داوە بە ئینسان لەسەر مافی هەڵفڕێ، ئەو ئایەتەی کە خوا دەفەرمێ (أيحب الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم) ئیشارەیەکی ڕاستەوخۆیە بە مافی خۆپیشاندانی ئینسان، کە بۆی هەیە دەنگ بەرز بکاتەوە، بۆیە هەیە قسەی خەراپیشی لە دەم دەرچێ، خوا ئەو حەقەی دابێ بە ئینسان، بەڕاستی دەبێ ئێمە ئەو حەقەی بدەینێ کە خوا خالقی ئێمەیە، کەواتە پشتیوانی لە ڕای ئەوانە دەکەم کە دەڵێن ماددەی دووەم لابەرێ، پشتیوانی لە ڕای د. شێرکۆ و بەهار خان و عمر عینایەت دەکەم، کە دەڵێن خۆپیشاندانی لە ناکاو زۆر پێویستە بخرێتە ناو یاساکەوە، ڕام وایە کە بڕگەی سێیەمیش لابرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئێڤار خان.

بەڕێز ئێڤار إبراهيم حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێیەم بڕگەی یەکەم وەزیر بکرێتە وەزارەت، پشتیوانی لە قسەی کاك ڕابون دەکەم، هەروەها ماددەی دووەم سەرۆکایەتی پشتیوانی لە قسەکانی کاك ئومێد حەمە علی دەکەم، سەبارەت بە بڕگەی دووەم/ خۆپیشاندانی لە ناکاو، ناکرێ تۆ لە هەرێمی کوردستان ٩٠٪ی خۆپیشاندانی لە ناکاوە کە ناکرێ جێگەی نەبێتەوە لەم یاسایە گەورە و گرانەی کە ڕەهەندی نیشتمانی لەسەرە، بۆیە زۆر گرنگە لە ماددەی دووەم جێگای بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك قارەمان.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خاڵی یەکەم لە ماددەی یەکەم، منیش لەگەڵ ڕەئیەکەی د. جوانم، کە وەزیر یان ئەو کەسەی کە وەزیر تەخویلی دەکات، بە هەمان شێوە بۆ یەکەی کارگێڕییەکەش، سەبارەت بە ماددەی دووەم، لەگەڵ ڕەئیەکەی بەهار خانم، پێموایە دەکرێ جێی بکەینەوە لە بڕگەی دوو دا، هەتا ئاگادارینامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان بە سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێت، نابێ خۆپیشاندان بکرێ، ئەم نوقتەیە بکەین بە فاریزە، جگە لە خۆپیشاندانی لە ناکاو، خاڵی سێیەم/ لەگەڵ ڕەئی کاك محمد علی و ئەو برادەرانەم کاك برزۆ و کاك عبدالرحمن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، وتووێژەکان تەواو بوو، بە کورتی، لیژنە پەیوەندیدارەکان ڕوونکردنەوەی خۆیان بدەن لەسەر ڕای ئەندامانی پەرلەمان، لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەوەی پەیوەست بوو بە داواکاری لەسەر مەسەلەی وەزیر و وەزارەت، گوتمان ئێمە لەسەر وەزیر دوێنێ دەنگدانی لەسەر کراوە، موستەڵەحی وەزارەت بە هیچ شێوەیەك ناتوانین بگەڕێینەوە سەری، ئەوەی پەیوەندی بەوە بوو لە پاڵ وەزیر (من ینوب عنه)، واتا وەکیل وەزیر، ئەوە یاسایە، قاعیدەی عامەی موجەرەد دادەنێ، ناچێتە ناو تەفصیلات و جوزئیات، خۆشی تەحصیل حاصلە، کاتێك کە وەزیر لەوێ نەبوو، جێگرەکەی، ئەوەی کە وەکالەتی دەکات، ئەویان دەبێتە وەزیر، بە کارەکانی وەزیر هەڵدەستێ، پێویستی بەو تەحدید کردنە نیە، ئەوەی کە پەیوەستە بە خۆپێشاندانی لە ناکاو، خۆپێشاندانی لە ناکاو دوێنێ دەنگی لەسەر دراوە، وەکو ئەو یاسایە پاسای تەنزیم کردنی خۆپێشاندانە، بە هیچ شێوەیەك ئەو جۆرە خۆپێشاندانە هیچ تەنزیمێك نایگرێتەوە، بۆیە جێگای لەو یاسایەدا نابێتەوە، ئەگەر پاساوی ئەوەش دێننەوە کە گوایە جێگای لە بڕگەی سێیەم دا دەبێتەوە، ئەوەی لە بڕگەی سێیەم دا هاتووە دەرچوونی خەڵکە، خۆپێشاندان نییە، سەیری صیاغەکەی بکەن، دەرچوونی خەڵکە بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقامەکان، دەرچوونی خەڵك لە بۆنە گشتی و ئاینییەکان، گردبوونەوەیان لە شوێنێکی دیاریکراو، جیاوازییەکی زۆری هەیە لەگەڵ مەسەلەی خۆپێشاندان، بۆیە موستەڵەحی خۆپێشاندان لە ناو بڕگەی سێیەمیش دا بە هیچ شێوەیەك ناتوانرێ جێگای بکرێتەوە، لە ڕووی یاساییەوە جێگای ناکرێتەوە، لەبەر ئەوەی خۆپێشاندان خۆپێشاندانە، دەرچوونی خەڵکیش بە کۆمەڵ بۆ شوێنەکان بە مەبەستی تەحقیق کردنی ئەو ئەعرافانەی کە هەیە، ئەوەیان مەوزووعێکی تر، ئەوەی کە پەیوەندی بە بڕگەی دووەمەوە هەبوو، ئایا هەر ئاگادارینامەیەك بە نووسراو پێشکەش نەکرێ، کاتێك کە ئاگادارینامەکەت تۆ بە نووسراو پێشکەش کرد، ئینجا ئەو کاتە دەتوانی ئەوەی ئاگادارینامەکەی بە دەست گەیشتووە بەرپرسی بکەی لەو مەسئولیاتەی کە دەکەوێتە ئەستۆی، کە مۆڵەت نەماوە، نابێ بڵێین ئاگادارینامەش بە نووسراو پێشکەش نەکرێ، خۆ ئەگەر مۆڵەت نەبێ، ئەگەر ئاگادارینامەش بە نووسراو پێشکەش بە جیهەتی مەعنی نەکرێ، خۆی لە خۆیدا خۆپێشاندانەکە هیچ تەنزیمێکی تێدا نەمێنێ و دەبێتە خۆپێشاندانی لە ناکاو، ئەوەی کە باس کرا، مەسەلەی تانە گرتنەکە بوو، کە حەقی ئیجازە لە تەرەفی بەرامبەر دەسێنییەوە، تەحصیل حاصلە، ئەو حەقە بۆ خۆت هاتووە، کە ئەو حەقە هی خۆتە، ٤٨ سەعات کە تێپەڕی، تۆ مافی خۆپێشاندانت هەیە، کە ٤٨ سەعات تێپەڕی بە بێ ئەوەی وەزیر ئیعتیراز بگرێ لەسەر کات و شوێنی خۆپێشاندانەکە، تۆ مافی خۆپێشاندانت هەیە ئەنجامی بدەی، (إذن) کە مافی خۆپێشاندانت هەبوو تانەی چی دەگری؟ کە ئەو مافی نییە ڕەفزی خۆپێشاندانەکەی تۆ بکاتەوە، سوپاس سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی ناوخۆ، کاك زانا نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر وشەی خۆپیشاندان، ڕاسنیەکەی ئەگەر لیژنەی یاسایی وا تێ گەیشتبن خۆپیشاندان بەس ناڕەزایەتیە، ئەوە تێ گەیشتنێکی زۆر خراپە، خۆپیشاندان دەکرێ ناڕەزایەتی بێ و دەکرێ پشتیوانی بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای خۆتت وت لەسەر ئەمە، کاك ناظم فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بە نیسبەت وەزیر و وەزارەتەکان وەکو د.ڤالا ئاماژەی پێی کرد ئەوە دەنگی لەسەر دراوە و پەسەند کراوە بە زۆرینەی دەنگ، دووەمیش مەسەلەی ئاگاداری نامە بە نووسراو، خۆی نووسرا ڕێك دەخرێتەوە لەوانەیە پێویست بێ واژووی نوێنەرانی لەسەر بێ لەبەرئەوەی ناکرێ بە نامەیەك یان بە (sms) یێك وەزیر ئاگادار بکرێتەوە، بە نیسبەت بڕگەی ٣ کە هەندێ لە هەڤالان باسیان کردووە کەمپینی هەڵبژاردن بخرێتە ناو ئەو ماددەیە، بە تەسەوری ئێمە شتێکی سروشتیە ئەگەر کەمپینی هەڵبژاردن لەناو ئەو بڕگەیەدا جێگای بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی کاروباری کۆمەڵگەی مەدەنی؟ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، پێش ئەوەی لەسەر ئەسڵی ماددەکە ڕوونکردنەوە بدەم، لەڕاستی دا پێم خۆشە بچمەوە سەر یەك بنەما ئەویش بۆچی ئێمە ئەم هەمواڕەمان پێشکەش کرد؟، ئەم هەمواڕە لە خولی پێشودا بە هەمان نەس پێشکەش کراوە، دوای ئەوەی یاسای خۆپیشاندان دەرکرا و ناڕەزایەتیەکی گەورە دژ بە یاسایەکە دەرچووێنرا کە مەسەلەی ئاگادارینامە و مەسەلەی مۆڵەت و مەسەلەی پۆلیس و پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، تەنانەت خۆپیشاندانی لەناکاو کۆمەڵێ بڕگەی تریش ئەو کاتە جێگەی جەدەل بوون و تەفاهوممان نەکرد ئێمە وەکو فراکسیۆنەکانی ناو پەرلەمان، ئەوکات بلۆکی دەسەڵات و بلۆکی ئۆپۆزسیۆن جیا بوون، ئێستا هەموولایەك لە حوکمڕانی دان، ئەم یاسایە ناکرێ بە دوو ئاراستە ماددەکان درێژەی پێ بدرێ، بۆیە دوای پەسەند کردنی ئەم ماددەیە من پێم باشە لە گفتوگۆ کردن ڕابوەستین تێگەیشتنێکی تەواو هاوبەشم لەسەر کۆتایی هێنانی بە یاسایەکەیە، دۆخێك هەیە لە دەرەوەی ئەم هۆڵە و لە ئاستی کوردستان دا قەیرانی بەنزین و سووتەمەنی و ئەوانەیە، بۆیە ئەم گفتوگۆیەی ئێمە نەبێتە دافع

بۆ ناڕەزایەتییەکی زیاتر، هاوشێوەی ئەوەی خولی پێشوو دەرکرا، هەرچەندە ئێستا ئەم یاسایە وابڕوا و پەسەند بکرێ، ئێمە گۆڕانکاری جەوهەری و هینمان تێدا کردووە، بە تایبەتی چەسپاندنی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لە جیاتی ئاسایش و پێشمەرگە و زیرەڤانی، ماددەی ٣ وەکو خۆی بڕگەی یەکەم بمێنێتەوە، بەڵام تەقدیم وتەئخیر بکرێ و پاش وپێش بکرێ، واتە لە جیاتی ئەوەی بوترێ وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەك لەسەر ئاستی هەرێم بوو، بوترێ ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی هەرێم بوو وەزیر ئاگادار دەکرێتەوە، ئەمە بزەبت تەرجەمەی عەرەبیەکەیە، دەکرێ عەرەبیەکەی بە شێوەیەکی تر بێ، بەڵام کوردیەکە وا گونجاوترە، پاش وپێش بکرێ، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئاگادارەدەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو، واتە ئەمەش جارێکی تر پێویستی بە پێشخستن و دواخستن هەیە، من پێشنیار دەکەم دووەم کە بەم نەسە هاتووە، ئاگادارینامەیەك بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرد نابێ خۆپیشاندان بکرێ، ئەمە لەبەرئەوەی لە زمنی ئەم ماددەیە نییە، لە ماددەی پێشتووتر لەسەر ماددەکان قسەمان کرد، پێشنیار دەکەم بەم جۆرە بێ، ئاگادارینامەکە بە نووسراو پێشکەش بە یەکەی کارگێڕی دەکرێت، واتە نابێ، ئەو نەسە تەوکیدی تێدایە، هیوادارم ڕەئی عامی پەرلەمان لەگەڵ ئەوە بێ ئەم مەسەلەیە بەم جۆرە دابڕێژینەوە، بەشی سێیەم بە پێی نەرێنی خۆجێی باو ئەمە تەفسیر و تەئویلی زۆر جیاوازی بۆ دەکرێت، پێموایە قانونەکە شیاو نییە بمێنێ، لەبەرئەوە ئەمە ڕەئی ئێمەیە و دوای پەسەند کردنی ئەم ئاگادارینامەیە کە لە جەوهەری واتە ڕوحی یاسایەکەیە لە جیاتی مۆڵەت، دوای ئەم ماددەیە بەندە وەکو سەرۆکی لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی پێشنیار دەکەم لە گفتوگۆ کردنی یاسایەکە ڕابوەستین تاوەکو ئیجماع لەسەر تەواوی ماددەکانی داهاتووی دروست دەبێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە هیچ کێشەیەك لە ئاگادار کردنەوەی وەزیر دا دروست نابێ، لەبەرئەوە پێموایە ئەو چوار ساڵە تێ ئەپەڕێ و ئاگاداری نامەیەك لەسەر ئاستی هەرێمی کوردستان بۆ خۆپیشاندان ڕەنگە بوونی نەبێ، ئەوەی کە هەیە زۆرترینی لەسەر سەرۆکی یەکە کارگێڕیەکانە لە قەزا و ناحیە و شارەکاندا کە تا پارێزگار دێت، بڕگەی ٢ لەگەڵ ڕەئی کاك سالارم کە (نابێ)کانمان یەك خستووە و کە نابێ ئەم خۆپیشاندانەش بکرێ، لە بڕگەی ٢ بخرێتە ئەو شوێنەی کە (نابێ)کانی تەحدید کردووە، لەبڕگەی ٣ دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ پێموایە ئێمە تەنها بۆنە نیشتمانی و نەتەوەیی و ئاینیەکانمان تێ کردووە، ڕۆژە جیهانیەکانیشی تێ بکەین ئەوە کە لە هەرێمی کوردستان زۆرە، بۆ نموونە ڕۆژی ئافرەتان، ڕۆژی کرێکاران، ئەوە هەمووی بۆنەی جیهانین، دەکرێ ئەوەش بکرێت و، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا یەك بە یەك ئەو پێشنیارانەی کە کرابوون، دەخوێندرێتەوە و دەیخەینە دەنگدانەوە، لێژنەی یاسایی نووسیوتانە؟ بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، تەبعەن بڕگەی یەکەم ناکرێ دەستکاری بکرێ، چونکە دوێنێ دەنگ لەسەر مادەی یەکەم دراوە، مادەی یەکەم وەزیر و سەرۆکی یەکەی کارگێڕی تیایە، لە مادەی یەکەمی ڕاپۆرتە هاوبەشەکە وەزیری تیایە، سەرۆکی یەکەی کارگێڕیش لە دەقی ئەسڵی یاسایەکە هەیە، بۆیە ناخرێتە دەنگدانەوە، وتوویژ لەسەر ئەو یاسایە کراوە و ئەو مادەیە کراوە وتەواو بووە، مادەی دووەم پێشنیار هەبوو کەلابرێ یان ڕێك بخرێتەوە، ئێستا لەو مشاورەی کە کردمان دەتوانرێ بڕگەی ٢ لە مادەی ٣ لە بڕگەی ١ لە مادەی ٤ جێ بکرێتەوە، بۆیە دەکرێ ئەو پێشنیارە ئێستا بیخەینە دەنگەوە کە لێرە بڕگەی ٢ لە مادەی ٣ لابرێ، دوایی لە بڕگەی ١ لە مادەی ٤ جێی بکرێتەوە، د.فالاّ ئەگەر ڕوونکردنەوە بدەی، فەرموو.

بەڕێز د.فالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەوەی لە بڕگەی ٢ دا هاتووە، لەبڕگەی ٢ مادەی ٣ ، لە مادەی ٤ بڕگەی ١ بەم شێوەیە دادەڕێژرێتەوە، پێویستە لێژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان لایەنی کەم بە ٤٨ کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندانەکە لەڕێگەی ئاگاداری نامەیەکی نووسراو کە بۆ ئەم مەبەستە پێشکەش دەکرێ وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار دەکەنەوە، بەمەرجێك ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەخرێتە ئەوێ و موعالەجە دەبێ، نوقتە نیزامی کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاد لە سێ کەس وتیان ئەو خاڵە لابرێ، بەڵام لە جێگەی..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جارێ باسی ئەوە دەکەین، دوایی خۆپیشاندانی لەناکاو دەخەینە دەنگەوە ئەوەش مەسەلەیەکی تر‌ە، دوایی باسی دەکەین، بەڵێ بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوێنێ بە دەنگدان لێژنە کرا بە نوێنەر، لەمە لێژنە هاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ئەوەش دوایی لە موناقەشە کردنی مادەی ٤ دا ئەوەش ڕاست دەکەینەوە، ڕاستە منیش تێبینی ئەوەم کرد، ئەوە دەبێ بکرێ بە نوێنەری خۆپیشاندان، ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگەوە کە بڕگەی ٢ لە

ماددەی ٣ لابرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی ٢ لە ماددەی ٣ لێرە لابرێ؟، تەسویتە، بڕگەی ٢ لە ماددەی ٣ لابرێ لەگەڵ بڕگەی یەکەم لە ماددەی ٤ دەمج دەکرێ، ٧٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، کاك ڕابوون نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق مەعروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی ١ خاڵی ٢ زیاتر لە پێشنیار هەبوو کە سەرۆك بکرێتە سەرۆکایەتی، نەتخستە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی ١ لە دەقە ئەسڵی یاسایەکە، لە ڕاپۆرتی هاوبەش، باشە ئاخر سەرۆکی یەکەی کارگێڕی لە دەقی ئەسڵی یاسایەکە ماددەی یەکەم هاتووە کە دوێنێ ماددەی یەکەم موناقەشە کرا، ئێستا ماددەیەك موناقەشە کرا ناگەڕێینەوە سەری، پێشنیاری تر ئەوە بوو کە چوارچێوەی بڕگەی ٣ خۆپێشاندانی لەناکاویش جێی بکرێتەوە، کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شتێك کە دەنگی لەسەر درابێ، ناکرێ جارێکی تر بیخەیە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو پێناسە دوێنێ ڕەد کرایەوە، کە لەماددەی یەکەم جێی بکرێتەوە، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وا موتەبەعە لە یەکەمەوە بیخەیتە دەنگدان، نەك لە دووەمەوە بۆ سێیەم و لە سێیەمەوە بۆ یەکەم، واتە ئاگادار دەکرێتەوە ئەگەر خۆپیشاندانەکە لە ئاستی هەرێم بوو بخرێتە دەنگدانەوە و ئینجا بڕگەی دووەم و ئینجا بڕگەکانی تر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو باسمان کرد ئەو بڕگەیە، لەبەرئەوەی دوێنێ لە پێناسەکەدا وا جێی کراوەتەوە، بۆیە ئەو داواکاریانەی بۆ گۆڕانکاری تیایدا هات بوون ناتوانرێ لەبەرچاو بگیردرێ، لەبەرئەوەی وەزیر پێناسە کراوە، سەرۆکی یەکەی کارگێڕیش لە ماددەی ١ پێناسە کراوە، لەبەر ئەوە مادام دەقی ئەسڵی یاسایەکەشمان پەسەند کردووە، دەقی ئەسڵی ڕاپۆرتەکەشمان پەسەند کردووە، ئەو بڕگەیە وەکو خۆی دەمێنێتەوە، کاك ڕابوون نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز رابون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی چەند جارێك ئاماژەیان بۆ کرد، لەبەرئەوەی ئەم یاسایە یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، ناکرێ وشەی خۆپیشاندان دووبارە لەو بەندەیە بە مەعنایەکی تر پێناسە بکرێتەوە، بەڵام دەکرێ مەفهومی خۆپیشاندانی لەناکاو بە مەعنایەکی تر.... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ڕایە، دوایی موناقەشەی دەکەین، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەسڵی یاسایەکە مۆڵەتە، لێرە داواکراوە ئاگادار بکرێتەوە وەزیر، نەك مۆڵەت ببەخشێ، دەبێ بخرێتە دەنگدانەوە، تا نەخرێتە دەنگدانەوە ئیقراری لەسەر نەکراوە، بۆیە داوادەکەم بیخەیتە دەنگدانەوە، بەڵام ئێمە دوێنێ ئەسڵی ڕاپۆرتەکەمان خستە دەنگدانەوەو کردمان بە بنەمای وتووێژ کردنی ئەمڕۆمان، بۆیە هەر گۆڕانکارییەکی تیا بکرێ ئەوە دەخرێتە دەنگدانەوە کە گۆڕانکاری تیا بکرێ، بەڵام دەیشیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی یەکەم لە ماددەی ٣ وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ٦٩ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٥ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، بۆ سیاغەش هەندێ پێشنیار هەبوو، بۆیە ئیعادە سیاغە کردنەوەی وەزیر پێش بخرێ یان ئەوەی تر پێش بخرێ ئەوە لیژنەی یاسایی دەتوانن سیاغەی بکەنەوە جارێکی تر، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بڕگەی ١ تێپەڕی و دەنگی لەسەر درا قسەم لەسەری نییە، بەڵام ئێمە سێ کەس داوامان کردبوو، گوتمان ئەگەر خۆپێشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو بە نووسراوێك سەرۆکی کارگێڕی یان نوسینگەکەی ئاگادار بکرێتەوە، یەعنی ئەوە نەخرایە دەنگدانەوە نازانم، ببووڕە وشەی نووسراوەکەم باس کرد لە هەردوو بڕگەکە کە باسمان کرد، کەیەکەم تێپەڕی تازە قسەیەکمان نییە، ئەگەر خۆپێشاندانەکە ئەوەی کاك سالار باسی کرد جەنابی کاك تحسین باسی کرد، ئەگەر خۆپێشاندانەکە لەسەر ئاستی یەکەی کارگێڕی بوو بە نووسراوێك سەرۆکی یەکەی کارگێڕی ئاگادار دەکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر نووسراوەکە ئەڕواتە ماددەی ٤ پێویست ناکات ئەمە هەموو جارێك دووبارە بکرێتەوە، بڕگەی دووەمیشمان لابرد، ئێستا سەبارەت بە بڕگەی ٣ پێشنیارێك هەبوو هاوشێوەی دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتیەکان لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەیی و ئایینیەکان بە پێی نەریتی خۆجێی باو بەدەردەکرێ لە ئاگادارکردنەوە، پێشنیارێك هەبوو کە بۆنە جیهانیەکانیشی تێ بکرێ، بەڵێ کەمپینی هەڵبژاردنیش پێشنیار کرا، با د.ڤالا ڕوونکردنەوە بدا لەسەری، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕوونکردنەوەمان دا، ئەوەی پێویستە بە کەمپینی هەڵبژاردن داخلی اجتماعاتی خاس دەبێ، کە بوو بە گردبوونەوەی تایبەتی ئەو جۆرە گردبوونەوانە کە بۆ کۆمەڵە خەڵکێکی دیاری کراو دەکرێ بۆ ناخب و بۆ

موڕەشەحێکی دیاری کراو دەکرێ نە پێویستی بە ئاگادار کردنەوە هەیە و نە جیهاتی ئەمنیش مولزەم دەکرێت بە دابین کردنی ئەمە، ئەوە لە بابەتی ئیجتماعاتی خاس دایە پێویست بەوە ناکات بیهێنینە ناو دەرچوونی خەڵک، چونکە لێرە دەرچوونی خەڵکیش بە کۆمەڵ جیاوازە لەگەڵ کەمپینی ئینتخابات، کە ناتوانین بە هیچ شێوەیەك جێگای لەو بڕگەیە بکەینەوە، چونکە لەڕووی موستەڵەحەوە جیاوازیان هەیە، کەمپین بۆ ئینتخابات بابەتێکە دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقامەکان بە موناسەبەی بۆنە ئایینی و نیشتمانییەکان بابەتێکی تر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا نوقتەی نیزامیت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەرحێکم دابوو کاك حاجی کاروان و کاك مەلا غەریب، ئەوە سێ کەسین، یەعنی دەبووایە ئەوەش بخرێتە دەنگدانەوە، چونکە بەڕاستی زۆر ناڕوونە و شتی زۆر لەخۆ دەگرێت، بڕگەی ٣ لابرێ سێ کەس داوامان کرد لابرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە ئەوە تەرح کرا، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆپیشاندانی لەناکاو لە چوارچێوەی دەرچوونی خەڵکە، بۆ دەبێ لێرە جێگەی نەکرێتەوە؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، باسی خۆپیشاندانی لە ناکاویش دەکەین، ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگەوە کە ئەو پێشنیارە هەبوو کە ئەسڵەن بڕگەی ٣ لابرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی ٣ لابرێ؟ ٧ کەس لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی ٣ لابرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی ٣ بمێنێتەوە؟ ٥٩ کەس لەگەڵ ئەوە بوو کە بڕگەی ٣ بمێنێتەوە، کەواتە دەمێنێتەوە بڕگەی ٣، داوا کراوە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان کە خۆپیشاندانی لەناکاویش بەدەر بکرێ لە ئاگادار کردنەوە، ئەگەر ڕوونکردنەوەیەکتان هەیە لیژنەی یاسایی بیدەن، بەڵام ژمارەی یاسایی داوای ئەوەی کردووە کە بەدەر بکرێ لە ئاگادارکردنەوە، خۆپیشاندانی لەناکاو بەدەر بکرێ لە ئاگادار کردنەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چۆن ئێمە وتمان مەسەلەی وەزیر و وەزارەت کۆتایی پێ هاتووە و دەنگی بۆ دراوە، مەوزوعی خۆپیشاندانی لەناکاویش بەهەمان شێوە ئەو یاسایە ناوی ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، نە لە تەعاریف دەتوانین جێگای

بکەینەوە و نە لەو ماددەیەی کە پەیوەندی بە دەرچوونی خەڵکەوە دەبێ دەتوانرێ جێگای بگرێتەوە، لەڕووی یاساییەوە ناتوانرێ ئەو جۆرە خۆپیشاندانە دابڕێژرێتەوە لەناو ئەو یاسایەدا بە هیچ شێوەیەك، ئەوە لەڕووی یاساییەوە، لەڕووی ئیجرائیشەوە بە پێی پەیڕەو کە هەموومان پابەندین پێی لە پەرلەمان، ئەمە دوێنێ دەنگی لەسەر دراوە کە ئەو خۆپیشاندانە باس نەکرێت و تەعریف نەکرێت و پەیوەندی نییە بەو یاسایەوە کاتێك کە جێگەی گرایەوە فەحوای یاساکە بەتاڵ دەکاتەوە، بۆیە تکایە ڕەچاوی ئەم خاڵانە بکەن پێش ئەوەی بیخەنە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا هەورامان فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی د.ڤالا ڕاستە، بەڵام بۆ خۆی زۆر دووبارەی دەکاتەوە، ئەڵێ ئەمە یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، بەڕێزم لە کوردستانا ٩٠٪ ی خۆپیشاندانەکان لە ناکاوە، یاسایەك دابنێ بۆ ڕێکخستنی ئەم لە ناکاویە هەبێ یان نەبێ..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا هەورامان د.ڤالا دەڵێ دوێنێ موناقەشەمان کردووە لە ماددەی یەکەم دا جێی نەکراوەتەوە، فەرموو.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە لە تەعریف دابوو ئێستا ئێمە دەمانەوێ و داوا دەکەین و کە چەند پەرلەمانتار داوایان کرد کە لەم بڕگەیە جێگەی بکرێتەوە، بۆ ئەوەی ڕێك بخرێت، چونکە یاسایەکە پێی دەڵێن ڕێکخستن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی دەڵێ ئێمە دوێنێ تەسویتمان کردووە لەسەر ئەوەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو نەبێ، کاتێك کە ئەوە نەبووە تەسویتی دوێنێ لەسەر پێناسەی خۆپیشاندانی لەناکاو دراوە، نەك لەسەر ئەوەی کە ئەسڵەن موستەڵەحی خۆپیشاندانی لەناکاو جارێکی تر باسی نەکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆپیشاندانی لەناکاو وجودی نەبووە تا پێناسەی هەبێ و نیقاشی لەسەر بکرێ، داوا کراوە هەبێ یان نەبێ، ئینجا دەنگی لەسەر دراوە، تکا دەکەم ڕێز لەو دەنگانە بگیرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك بێستوون فەرموو.

بەڕێز بێستوون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام لێژنەی یاسایی ڕەئی وایە کە نابێ جارێکی دیکە باسی ئەو وشەیە بکرێ و ژمارەی یاسایی ئەندامانیش باسیان کردووە، من پێشنیاز دەکەم لە ماددەی ٤ لە بڕگەی یەکەم کە کاتی دانا ٤٨ کاتژمێر ئەو ٤٨ کاتژمێرە کەم بکرێتەوە یان لابرێ، ئۆتۆماتیکی ئەوە جێگەی خۆپیشاندانی لەناکاویش دەگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك رابون فەرموو.

بەڕێز رابون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی لێژنەی یاسایی زۆر بە ئیعتبار وەردەگرم من، ڕێزی لێ دەگرم، بۆیە دەبێ هەوڵ بدەن سیاغەیەك بدۆزنەوە، من پێشنیارم کرد و وتم وشەی خۆپیشاندنی لەناکاو زاهیرەکە ناوێکی تری بۆ بدۆزرێتەوە، د.ڤالا لە مناسەبەیەك دا تەجەموعی سلمی پێشنیار کرد، بۆیە ئەگەر لێژنەی یاسایی دەتوانن سیاغەیەکی تر و ناوێکی تری بۆ بدۆزنەوە ڕەنگە حەلێکی باش بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم بابەتە ئەشکالێکی قانونی تیایە، بۆ موشاوەرەیەکی زیاتر لەسەر ئەم پرسە، ئێمە دوایی کۆدەبینەوە لەگەڵ لێژنە پەیوەندارەکان و بۆ وتوێژکردنی زیاتریش لەسەر کۆی بڕگە و ماددەکانی ڕاپۆرتەکە، دانیشتنەکەمان هەڵدەگرین بۆ کاتێکی تر، زۆر سوپاس.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز سکرتێری پەرلەمان، ئێستا دەست دەکەین بە خاڵی یەکەمی بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان، داوا لە سەرۆکایەتی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان دەکەین کە بێنە سەر مەنصە بۆ دەست پێ کردن بە خاڵی یەکەم، کاك عومەر نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئیجازەم بدەیت برایانی بەڕێزم لە پەرلەمان هی بڕگەی چوار لە بەشی دووەم لە ماددەی (٥٤) ڕێگە دراوە بە ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر بیرۆکەیەکی هەبێت کاریگەری لەسەر ژیانی خەڵك بێت لەناو حکومەتدا بە هەند وەربگیرێت، ئەگەر ڕێگەم پێ بدرێت ئەو لاپەڕەیە بخوێنمەوە ڕاپۆرتێکە دەربارەی بیرۆکەیە هەر پەیوەندی بە ژیانی خەڵکی کوردستانەوە هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەسەرچاو، با تەوەری یەکەمی دانیشتنەکەمان گفتوگۆ بکەین، دوای ئەوە دەرفەت بە جەنابت دەدەین بیرۆکەکە بخوێنیتەوە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەترسم، چونکە تەوەری یەکەم زۆر بخایەنێت و تەواو نەبێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر ئەوەی جەنابت دەخەینە بەرنامەی کار.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان، لیژنەی یاسایی، لیژنەی کاروباری کۆمەڵگەی مەدەنی، لیژنەی ناوخۆ، لیژنەی مافەکانی مرۆڤ، تکایە سەرۆکایەتی لیژنەکان بێنە سەر مەنصە بۆ دەست پێ کردن بە گفتوگۆ کردن لەسەر تەوەری یەکەمی بەرنامەی کار.

ئێستا دەست دەکەین بە وتوێژەکەمان، لە دانیشتنی پێشوو لە ماددەی سێیەم بڕگەی سێیەم وەستاین، موناقەشەیەك هەبوو لەسەر جێ گرتنەوەی خۆپیشاندانی لەناکاو لە پرۆژە یاساکە، هەندێك داواکاری ڕوون کردنەوەمان هەبوو سەبارەت بەو بڕگەیە کە لە دانیشتنی پێشوو دەنگمان لەسەریدا، لەسەر بڕگەی دووەم لە ماددەی سێیەم، ببوورن لەسەر بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم، داوای ڕوون کردنەوە کراوە ڕێگا

سەرەکییەکان، ئەو رێگا گشتییەکان کە دەنگی لەسەر دراوە، داواکارم لە لیژنەی یاسایی رووون کردنەوەی پێویست لەسەر ئەو بابەتە بدات بۆ ئەندامانی پەرلەمان، فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە زاراوەی رێگا گشتییەکان، کە لە ماددەی دووەمدا هاتووە، مەبەستمان لە رێگا گشتیەکان رێگا سەرەکییەکانی نێوان شارو شاروچکەکانە، واتا مەبەستمان لە شەقامەکانی ناو شارەکان نییە، چونکە هەر خۆشی لە رووی زمانەوانییەوە رێگا جیاوازی هەیە لەگەڵ شەقامدا، کە دەڵێی رێگا بەپێی یاسای رێگا گشتییەکان ژمارە (٣٥)ی ساڵی ٢٠٠٢ رێگای گشتی بریتییە لەو رێگایانەی کە دەکەوێتە دەرەوەی شار، واتا رێگاکانی نێوان شارو شارۆچکەکان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لە بڕگەی سێیەم ماددەی سێیەم، بۆ ئەوەی زوو بە زوو وتووێژەکان تەواو بکەین لەسەر ئەو بڕگەیەو بیخەینە دەنگدانەوە، لە هەر فراکسیۆنێك یەك کەس، جا سەرۆکی فراکسیۆن بێت یان هەر کەسێك لەسەر ئەو بڕگەیە ئەگەر قسەیەکی هەیە بیکات، بۆ ئەوەی دوای ئەوە دەنگدانی لەسەر بدەین، پێشنیارێك هەبوو لە بڕگەی سێیەم لە دانیشتنی پێشوو کە خۆپێشاندانی لەناکاویش لە ناو بڕگەی سێیەمدا، یان وەکو بڕگەیەکی سەربەخۆ لە ماددەی سێیەم دەست نیشان بکرێت، بۆیە دەرفەتێکی کەم دەدەین بە فراکسیۆنەکان بۆ وتووێژ، چونکە پێشتر وتووێژی لەسەر کراوە، بۆ ئەوەی پێش دەنگدان سوورەیەکی وازیحتر هەبێت، دوایی لیژنە پەیوەندیدارەکان قسەی خۆیان لەسەر بکەن تا دەنگی لەسەر بدەین، بەڕێز مامۆستا رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشبینی ئەوەمان دەکرد کە نوێنەرایەتی فراکسیۆنەکان، یان لیژنەی یاسایی هەوڵ بدەن بگەنە ئیجماعێك کۆ بکەنەوە، یان تەنسیق بکەن کە لەسەر فۆرمیلەیەك رێك بکەون، ئەگەر رێك نەکەوتن فرستەمان بدەنێ بۆ ئەوەی لە فراکسیۆنەکان فۆرمیلەیەك حازر بێت، چونکە ئێستا لای فراکسیۆنەکانە لای خۆمان نییە، لەلای لیژنەی یاساییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە لە دانیشتنی پێشووی پەرلەمان دانیشتنەکەمان هەڵگرت، بۆ ئەوەی بگەنە رێك کەوتن، لەو کاتەوە تا ئێستا زۆر کات تێ پەڕیوە، بۆیە هیواخوازین شێوەیەك لە تەوافوق دروست ببێت لەو پرسە، کێ قسەی هەیە لەسەری؟ لە هەر فراکسیۆن یەك کەس، کاك تحسین نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٦) برگەی (٢) نابێت بگەڕێینەوە سەر گفتوگۆ کردنی ئەو بابەتانەی یەکلایی کراوەتەوە، ئەم بابەتە یەکلایی کراوەتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك تحسین ناگەڕێینەوە بۆ ماددەی یەك لە راپۆرتەکە، بەڵێ، راست دەکەیت ئەوە موناقەشە کراوە، لێرە پێشنیارەکە ئەوەیە کە پێشنیاری ئەندامانی پەرلەمان ئەوە بوو لەم ماددەیە جێی خۆپیشاندانی لەناکاو بکرێتەوە، کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆبوونا پێشووی بڕیار هاتە دانێ ب رەزامەندیا ئەندام پەرلەمانێ کو راپۆرتا لیژنا یاسایی ئو ل راپۆرتا موشتەرەك ببت ئەساسێ گەنگەشێ، جا ڤێرێدا ئەڤ ناو کەوانا ناوڤ راپۆرتا لیژنا یاسایێ دا نینە، یەعنی چ حەقەك دێنە سەر ئیزافە کرن، ژ لایەکی دیڤە بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانێ، خۆپیشاندان حەقەکی موتڵەق نینە، حەقەکی تەبیعی رێکخستیا لا یاسایێ تایبەت، ژ بەر هەندێ هیچ مەجالەك نینە ئەڤ موستەلەحێ ناکاو بێتە زێدە کرن ناو ڤێ یاسایێدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆر فرسەت فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسە دەکەین، یان من نوقتەی نیزامیم نییە، قسە دەکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشتر چوار لیژنە کۆبوونەوەمان کرد، لەوێ ئەو تەوقیعانەی ئێستاش لای ئێمە هەیە لەو راپۆرتە واژوومان کرد، بۆ ئەوەی بەو پاساوەی کە مادام خۆپیشاندان لە مۆڵەت پێدانەوە دەبێتە ئاگادار کردنەوە، هیچ پاساوێك بۆ مەسەلەی خۆپیشاندانی لەناکاو نامێنێتەوە، چونکە دەرگا دەکرێتەوە بۆ ئەوەی هەر کەسێك لە هەر کاتێك بیەوێت، یان دەیانەوێت خۆپیشاندان بکەن هیچ کەسێك ناتوانێت رێگایان لێ بگرێت، جارێ پێش هەموو شتێك ئێستا ئەم رێککەوتنە چی لێ هات؟ دوایێ ئێمە کاتێك کۆبوونەوەی هاوبەش دەکەین و، راپۆرتی هاوبەش ئامادە دەکرێت، مانای وایە مانایەك بۆ ئەوە نامێنێتەوە، ئەمە یەك.

خاڵی دووەمیان/ ئێمە کە باسی خۆپیشاندانی لەناکاو دەکەین بە موتڵەقی ئەو کاتە هیچ مانایەك بۆ ئەحکامەکانی پێشووتر بۆ خۆپیشاندانی سلمی کە ئێمە مەبەستمان لە خۆپیشاندانە، خۆپیشاندانێکی سلمییە نامێنێتەوە، چونکە تۆ ئەگەر دەرفەت بدەیت بە ئەوانەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو دەکەن بە دڵنیایی لەوانەیە لە ماوەی سااڵێکدا کەس پەنا نەباتە بەر ئەحکامەکانی تر بۆ ئاگادار کردنەوەو کات و شوێنی دیاری کردن و ئەوانە، ئەمە خاڵی دووەم.

خاڵی سێیەم/ ئەوەیە کە ئێمە چەند پلەیەکمان هەیە، با بڵێین چەند ئەحکامێکمان هەیە بۆ هەر یەك لە حاڵەتەکانی عونف، یان ئەوەی سلمی، لە کۆبوونەوەی داخراو، لە کۆبوونەوەی تایبەت، لە خۆپیشاندان، دواتر دەچێتە قالبێکی تر کە دەچێتە ناو مەسائیلی عونفی شەغەب، کە تەوەتوراتە، اضطراباتە، ئیقتیتالی داخلییە، حروبی ئەهلیە، نیزاع داخلیە، هەر یەکە لەوانە قانونێك تەنزیمی دەکات، بۆ نموونە کاتێك کە کۆبوونەوەیەکی تایبەتە، یان کۆبوونەوەیەکی داخراوە، یان کۆبوونەوەیەکی کراوەیە، ئەمە حاڵەتێکی تر ە بە هیچ شێوەیەك پێویست بە تەنزیمی قانونیەوە نییە، ئەمە مەسەلەیەکی بیداهیە، کە دێیە سەر خۆپیشاندان یەکسەر یەکسانە بە سلمی، واتا خۆپیشاندانەکە لێرە ئەحکامی تایبەتی خۆی هەیە کە ئەو قانونەیە، ئەگەر بڕۆی بۆ ڕێگە گرتن و ئاگر کردنەوەو ئەمانە یەکسەر دەچینە بابی تەوەتورات و ئەمانە قانونی تایبەتی خۆی هەیە، کە لە عقوبات هاتووە قەتع و قەتل ئەوانە لەسەری، بەسەرتر بکەویت یەکسەر قانونی دەولی ئینسانی، قانون دەولی حقوقی ئینسان بۆ مەسائیلی تر تەتبیق دەبێت، بۆیە ئەگەر بێتو ئێمە بێین ئەم مەسائیلانە لەناو یەك قانوندا تێکەاڵو بکەین، ئەو قازییە تووشی تەتبیقی قانون بکات، تووشی سەر لێ شێوانی دەکەین، نازانی ئەمە حوکم تەتبیق بکات، چونکە ئێمە دێین باسی شتێك دەکەین کە لە حاڵەتی ئەزمە رووەدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئێمە ئەم قانونە بۆ حاڵەتی ئەزمە نانووسین، ئێمە بۆ حاڵەتێکی ئاسایی دەنووسین، کە هەرێمی کوردستان ئازادی را دەربڕینی هەیە، ئازادی خۆپیشاندانی هەیە، ئەگەر بێین بڵێین ئێستا ئەزمەی بەنزین هەیەو ئەزمەی مووچەیەو خەڵك بێزارە دێتە دەرەوە، ئەوە لە ولاتانی دونیا ئەوە پێی دەگوترێت حاڵەتی تەواریئ بە قانونی موحەدەدی فەترە تەنزیم دەکرێت، ئەگەر بڕیارە ئێستا خەڵکمان پێ کۆنترۆڵ نابێت، وەرن قانونێکی موحەدەدی فەترە دادەنێین بۆ ماوەی دوو مانگ کە ولاّت لە ئەزمە دایە، پێمان ناکرێت ئەحکامەکانی قانونی خۆپیشاندان تەتبیق بکەین، بەاڵم بێین ئیستیسنا لەناو قانونێك دروست بکەین.

بە تەسەوری من ئێمە لێرە شتێك دەکەین، ئیلحایەك دەدەینە دەرەوە کە دائیمەن هەرێمی کوردستان بە ئەزمات تێپەڕ دەبێت، پێمان کۆنترۆڵ ناکرێت، بۆیە بە تێڕوانینی من وێڕای ئەوەی زۆر زۆر لەگەڵ ئازادی را دەربڕین داین لەو شوێنەدا کە ئازادی لێیە، با کەسیشمان موزایەدە لەسەر کەسدا نەکەین، بەاڵم ئەوەی کە گرنگە ئێمە دەبێت ئەو قانونەی کە پێی دەگوترێت قانونی خۆپیشاندان بە ئەحکام و نەصەکانی قانونی خۆپیشاندان تەنزیمی بکەین، شتێکی تری لەگەڵدا تێکەاڵو نەکەین کە نامۆ بێت بەڕاستی،

لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی ئێستا ئەوە لەبەر دەستمانە، ئەگەر هەر برادەرێك دەیەوێت زیاتر لە چوار یاسای خۆپیشاندانی ولاتانم لەبەر دەست دایە بەبێ تەرەدود ئەوە فەرموون سەیری بکەن یاسای خۆپیشاندانی ئێستا ئێمە لەبەردەستماندایە لە هەموویان کراوەترە، لە هەموویان ئازادیترە، لەهەموشیان نەرمترە، ئەوانەش کە لەبەردەستی من دان یاسای خۆپیشاندانی ولاتانی دیموکراتن، ولاتانی پێشکەوتوون، بۆیە تێڕوانینی من یەعنی کردنەوەی جێگای خۆپیشاندانێك بەناوی لەناکاو نە لە رووی عورفی قانونی موقارن شتێك هەیە بەو ناوە، نە ئێمەش سوودمەند دەبین لەوەی کە شەرعیەتی بدەینە شتێك کە لە داهاتوو لە وانەیە موشکیلە بۆ دەزگاکانی حکومەتی ئێمە دروست بکات و دیسان تەئکید دەکەینەوە حکومەتی هەموومانە، مەسئوولیەتی ئەمنی و پاراستنی ئیستیقراری ئەمنی هەموومانەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دکتۆر سراج نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك تحسین باسی کرد بزەبت من هاوڕام لەگەڵی، لەبەر ئەوەی ئێمە ئەگەر بێتو بگەڕێینەوە سەر ئەو بابەتە، ئێمە دەگەڕێینەوە سەر مورەبەعی یەکەم، کە گەیشتینە سەر مورەبەعی یەکەم، کەواتە هیچمان نەکرد....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەلاممان دایەوە.

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم خاڵ/ کە دەمەوێت باسی بکەم، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئەگەر هەر هەوڵێك هەبێت، بۆ ئەوەی کەوا بمانەوێت کەلێنێك بدۆزینەوە، بۆ ئەوەی خۆپیشاندانی لەناکاو جێی بکەینەوە، گومان لەوە دانییە کە ئەوە تەعاروز دەبێت لەگەڵ ماددەی سێیەم و ماددەی چوارەمی ئەم یاسایەی لەبەردەستتاندایە، چونکە ئەم جۆرە خۆپیشاندانە نە وەزیر علیمی دەبێت، نە یەکەی ئیداری علیمی دەبێت، هەروەها نە کات و شوێنیشی دیاری دەکرێت، نە ئامانج و هەدەفەکەشی دیاری کراوە، چەندین نصوصی قانونیشمان هەیە کە رەد دەکاتەوە دەڵێت (لایجوز اعمال نصین متعارضین في أن واحد)، ناکرێت ئێمە دوو برگە دابنێین، یان دوو ماددەمان هەبێت لە یاسایەك هەردووکیان دژی یەکترو پێچەوانەی یەکتر بن، کەواتە هەر لە سەرەتای هەمواڕەکە ئێمە دەکەوینە هەڵەیەکی یاسایی، چونکە چەندین ئیشکال و موعەویقاتی لێ دەکەوێتەوە، کە بە زۆر زەحمەت خۆمان لێ خەلاص دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆبوونەوەی پێشوودا پێشنیارێکی زۆر هەبوو لەلایەن پەرلەمانتارانەوە لەسەر خۆپیشاندانی لەناکاو، کە ئەمە دەبێت هەڵوێستەی لەسەر بکرێت و بە ئیعتیبار وەربگیرێت، ئەمە یەک.

دوو/ سەبارەت بە راپۆرتەکە، ئەوەی کە تەحەفوزی زۆری لەسەر نووسراوە، هەندێکی ئیمزای نەکردووە لەسەر خۆپیشاندانی لەناکاوە بەشێکی زۆری، بەو ئیعتیبارەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو نە مەنع دەکرێت، نە تەنزیم دەکرێت، ئێمە لە پێناسەکاندا جێمان نەکردەوە بەو ئیعتیبارەی کە تەنزیمی نەکەین، فیعلەن تەنزیم نەکراوە، بەڵام بەو ئیعتیبارەی کە نابێت مەنع بێت، دەبێت خۆپیشاندانی لەناکاو لە پاسایەکدا جێی هەبێت، کە واقیعێکە لە هەرێمی کوردستانە، ئێمە پاسا بۆ واقیع دادەڕێژین بەپێی واقیعی خۆمان دایئەڕێژین، واقیعێکە ناکرێت نکۆڵی لێ بکرێت، هەروەها کێشەو قەیرانەکان هێندە زۆرن لە هەرێمی کوردستاندا، ئێمە ئێستا دەبینین کە رۆژانە خۆپیشاندانی لەناکاو ئەنجام دەدرێت، لەم ولاتەدا چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەم خۆپیشاندانە لەناکاوانە دەکرێت؟ ئەی ئێمە لە یاسادا جێمان نەکردۆتەوە، یاسایەکیش لە هەمان کاتدا دەربکەین، ئەوە بەڕاستی عەیبداری دەبێت بۆ پەرلەمانی کوردستان کە نەتوانێت جێی شتێك بکاتەوە کە واقیعی خۆیەتی، هەروەها بە ناوی خۆپیشاندانی لە ناکاو ئەگەر جێی نەکرێتەوە، دواتر پێموایە بەو ئیعتیبارەی کە زۆر رووەدات، دەتوانم بڵێم قەمع روو دەدات، ئەو سزا دانەی کە لێرە دانراوە رۆژانە بەسەر هاوولاتیاندا تەتبیق دەکرێت.

بۆیە ئیعتیبار بۆ ئەو پێشنیارە زۆرانە بکرێت، کە پەرلەمانتاران کردوویانە، بۆیە ئەگەر لە ماددەی (٣ و ٤)دا کە هەر دووکیان باس لە ئاگادار کردنەوەو رێکخستن و تەنزیم کردن و ئەو بابەتە دەکەن، ئەگەر لە ماددەی (٣)شدا نەبێت، لە ماددەی (٤)دا هەر دەبێت جێی بۆ بکرێتەوە، گرنگە لەم یاسایە تێ نەپەڕێت بەسەرماندا، کە خۆپیشاندانی لەناکاوی تیا بێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دکتۆر شێرکۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

راستە ئێمە دەنگماندداوە راپۆرتی لیژنە هاوبەشەکان بکرێت بە بنەما، بەڵام خۆ مافمان هەیە وەکو پەرلەمانتار دەستکاری ئەم نووسراوە بکەین، ئەم راپۆرتە هاوبەشە بکەین.

خاڵێکی تر، ئەوەیە لەو پرۆژە یاسایانەی کە پێشکەش کراون بۆ هەمواری یاسای خۆپیشاندان، باسی خۆپیشاندانی لەناکاوی تیایە، ئەی چۆن لیژنە هاوبەشەکان مافیان بەخۆیان داوە کە لەناو راپۆرتە هاوبەشەکەدا نەینووسن.

دووەم/ بڕگەی چوارەم لە ماددەی دووەم کە نەچینەوە سەری، بەڵام زۆرترین قسەی لەسەر کراوە لەدوای هەموارەوە، خۆ لە هیچ یەکێك لەو پرۆژە پێشکەش کراوانە نەبووەو، کەچی ئەو لێژنە هاوبەشانە مافیان بەخۆیان داوە بۆیان زیاد کردووە، کەواتە وەك چۆن لێژنە هاوبەشەکان مافیان بەخۆیان داوە کە شتێك لە ئەسڵی پرۆژەکانی پێشکەش کراو و هەمواردا هەیە داینەنێن، شتێك کە نییە ئیزافەی بکەن، کەواتە ئێمەش مافمان هەیە قسە بکەین و پێشنیازی تازە بکەین و دەستکاری ئەم راپۆرتە هاوبەشە بکەین، بۆیە من پشتیوانی لەو رەئیانە دەکەم کە باسی خۆپێشاندانی لە ناکاو دەکەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە لەگەڵ گفتوگۆ کردنین، نەك لەگەڵ قسە کردن، چونکە دائیمەن گفتوگۆ نەتیجەی هەیە، لەسەر مەسەلەی یاسای خۆپێشاندانی لەناکاو ئێمە لە پرۆژە یاساکەمان هەبوو و ئیحتییرامەن بۆ تەوافوقی فراکسیۆنەکان کە ئەم راپۆرتەیان ئامادە کرد، ئێمە ئیحتیرامی رەئی فراکسیۆنەکان و تەوافوقەکانمان گرت، رازی بووین بەم راپۆرتە کە هات موناقەشەو گفتوگۆی لەسەر بکرێت، بەداخەوە ئەم راپۆرتە لە کاتێکدا ئامادەکار بەشێکی زۆر پەرلەمانتاراندا گەورە بوو.

ئێستاش بۆچوونی ئێمە لەسەر مەسەلەی خۆپێشاندانی لەناکاوە، ئەگەر فراکسیۆنەکانی پەرلەمانی کوردستان بگەنە صیغەیەك لە تەوافوق کردن، ئێمە جارێکی تر ئیحتیرامی ئەو تەوافوقە دەگرین، بەڵام زۆر جار تەوافوق دەکرێت دەرچوون لە تەوافوق و هەبوونی رەئیەکی تر وای کردووە بەڕاستی دانوستاندنەکان نەتیجەو دەنگدانیان نەبێت، بۆیە گرنگە لەنێو پەرلەمانی کوردستان سەرۆکی فراکسیۆنەکان و ئەندامەکانی ئەو فراکسیۆنانەی کە سەرۆکەکەیان دەچێتە تەوافوق پابەندی ئەو دانوستاندن و تەوافوقانە بن، بەتایبەتی ئەم یاسایە یاسایەکی گرنگە، پەیوەندی بە مافی ئازادی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانەوە هەیە، بۆ دەربڕینی رای خۆیان.

رای ئێمە ئەوەیە کە ئەمە پەلەی تیا نەکرێت، یەعنی جۆرێك لە دانوستاندنی بۆ دروست بکرێت، بەڕاستی بە داخەوە دوای دانیشتنەکان جۆرێك لە موزایەدەی سیاسی، یان جۆرێك لە تاوانبار کردن لە میدیا دروست دەکرێت، کە ئەمە بڕوام وایە فراکسیۆنەکان زیاتر لە یەك دوور دەخاتەوە، بۆیە زۆر گرنگە ئەندامان و سەرۆکی فراکسیۆنەکان بە بەرپرسیاریەتی کاری پەرلەمانی لەبەردەم میدیا قسە بکەن، چونکە زۆر جار بریندار کردنی فراکسیۆنێك و بارز کردنی فراکسیۆنێکی تر وا دەکات ئێمە یەعنی رەئیمان پێچەوانەی یەکتری بێت، یان زیاتر لە یەکتریمان دوور بخاتەوە، بۆیە زۆر گرنگە ئەمە پەلەی تیا نەکرێت و ئەم پرسە جۆرێك لە دانوستانی تێدا هەبێت، چونکە ئەم راپۆرتە نووسراوە بەڕاستی، دەبوایە ئەم لێژنانە بە وردتر لەسەر ئەم راپۆرتە بوەستایەو پەلەی تیا نەکرابایەو باشتر بنووسرا بوایە، تاکو تووشی

ئەم هەموو گفتوگۆیەمان نەکات، رەنی ئێمە ئەوەیە ئەگەر تەوافوق و دانوستان هەبێت، ئێمە پشتیوانی هەر جۆرە دانوستانێك دەکەین لەسەر ئەم پرسە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لە فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی خاتوو شوکریە فەرموو.

بەڕێز شوکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە ئێمە دەتوانین تەوافوقێ دروست بکەین لەنێوان هەردوو ئارائدا، ئەوانەی کە دەڵێن نەبێت و ئەوانەی کە دەڵێن هەبێت، ئێمە بمانەوێت و نەمانەوێت لە هەرێمی کوردستاندا واقیعێك هەیە خۆپیشاندانی لەناکاو هەر دەبێت، ئیتر کە هەر دەبێت کەواتە ئێمە دەتوانین تەوافوقێك دروست بکەین بەو شێوازە، لە کاتێکدا کە ئەزمەیەك هەیە خۆپیشاندانی لەناکاو رێگای پێ بدرێت لە کاتی بوونی ئەزمە، بەڵام لە کاتێکدا کە ئەزمە نییە، بۆ نموونە خەڵکانێك هەن گلەییان لە شتێك هەیە، ئەم شتە بەردەوامە، چەند ساڵێك بەردەوام بووە، ئەمە ناکرێت ئەم کەسانە هیچ پاساوێکیان نییە بڵێن واللە خۆپیشاندانی لەناکاومان هەبوو، بەڵام بۆ نموونە خەڵکانێك زۆر بێزار دەبن لە کاتی بوونی ئەزمەیەکدا، ئەو ئەزمەیە زۆر ماندی و هیلاك و شەکەتیان دەکات، ئیتر بتەوێت و نەتەوێت ئەوان هەر خۆپیشاندانی لەناکاو دەکەن، بۆیە من پێموایە ئێمە بە بڕگەیەك رێگا بدەین بە خۆپیشاندانی لەناکاو، بەڵام ئەو مەرجەی بۆ دابنرێت لەکاتی بوونی ئەزمەیەك، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تورکمان، فەرموو.

بەڕێز منی نبی نادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خۆپیشاندانی لەناکاو، لەڕاستیدا ئێمە کە پرۆژەیەکی هاوبەشمان ئامادە کردووە لەگەڵ سەرجەم فراکسیۆنەکان و چەندەها رۆژی خایەند بۆ ئەو رۆژە، ئێستا ئێمە دێین دەڵێین بڕگەیەك، یاخود جێگەیەك بکەینەوە بۆ خۆپیشاندانی لەناکاو، واتا لێرەدا هیچ مانایەکی قیمەی قانونی ئەو پرۆژە یاسایە نامێنێت، چونکە ئەگەر هاتو ئێمە رێگەماندا بە خۆپیشاندانی لەناکاودا چ پێویست دەکات ئێمە ئاگادار بکرێینەوە، ئێمە ئاگاداری وەزیر بکەینەوە، یاخود پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بێت، یاخود ئەو پۆلیسە بێت، کە ئەمن و ئاسایشی ئەو هاوولاتیانە دەپارێزێت، بۆیە خۆپیشاندانی لەناکاو یەك/ فەوزای دروست دەکات.

دوو/ ئەو خۆپیشاندانانە، ئەو لیژنەیەی کە ئەو خۆپیشاندانە لەناکاوانە ئەنجام دەدات، کێ بەرپرسی ئەوەیە؟ ئەگەر ئەو خۆپیشاندانە دروست بوو و ئەو خۆپیشاندانانە ئەنجام درا بۆ رێگایەك دەڕۆن، باشە

کێ بەرپرس دەبێت لە ژیانی هاوولاتیانی ئەو خۆپیشاندانە کە هاوبەشیان کردووە لەو خۆپیشاندانەدا؟ کێ بەر پرسیار دەبێت لە ئەمن و ئاسایشیان؟ لێرەدا ئێمە ئیجرائات لە کێ وەردەگرین؟ ئێمە پرسیار ئاراستەی چ لایەنێك دەکەین؟ بۆیە من داوا دەکەم کە ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی بڕیارماندا و بە کۆدەنگی هەموومان واژوومان لەسەر راپۆرتەکە کردووە بەتایبەتی خۆپیشاندانی لەناکاو فەحوای قانونی نامێنێتن، بۆ دروست بوونی فەوزاو بەگوێرەی موخالەفەی نیزام عام و ئادابی عامە، دەبێت ئێمە رەچاوی بەرژەوەندی گشتی بکەین، نەك بەرژەوەندی تایبەت، ئەگەر خۆپیشاندانی لەناکاو دانرێت، پێموایە ئەوە بە هیچ شێوەیەك دانەنرێت، ئەو پرۆژە یاسایە ئیبتاڵ بکرێت و پووچەڵ بکرێتەوە، هەر کەسێك دەتوانێت خۆپیشاندان بکات بەبێ رەزامەندی و وەرگرتنی ئاگادار کردنەوەی هیچ لایەنێك، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك شوان فەلاەدزەیی فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی(د.شوان قەلاەدزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ئاراستەیەی کە ئێستا گیراوەتە بەر، وا پێ دەچێت خۆپیشاندانی ئاسایی هەر نەبێت، وا پێ دەچێت، جا لەبەر ئەوە ئەوەی کە هەیەو واقیعە لە کوردستاندا یاسا پەیڕەوی ناوخۆ قانون بە واقیع دەردێت بۆ کۆمەڵگا دادەنرێت، لە ٩٠٪ی خۆپیشاندانەکان لەناکاون، پێویست ناکات ئێمە هێندە لە هاوولاتیانی کوردستانیش بترسین، هاوولاتی کوردستان هەستی نیشتمانی هەیە، هەست کردن بە مەسئوولیەتی هەیە، ئەو روحیەتی عیدوانیەی نییە تا ئێمە هێندە لێمان بوو بێتە کابووسێك خۆپیشاندانی لەناکاو نەتوانین لەو شوێنەدا جێی بۆ بکەینەوە، کە جێمان نەکردەوە، ئەو یاسایە هەر هەموار نەکرێتەوە باشە، چونکە ئاساییەکە وا پێ دەچێت، یەعنی ئەوەی کە ئاراستەی دەکەن دەبنین شێوازی بەکارهێنانی حکومەت و ئەوانە دوور کەوتبێتەوە لەناکاوەکە ماوە، کە مافێکی سروشتی هاوولاتیانە لە هەرێمی کوردستان، هەر رێگریەك لێی بکرێت وەکو ئەوە وایە ئەو یاسایە هەموار نەکرێتەوە باشترە، با وەکو نرخی بەنزینەکەی لێ نەیەت، لێرەدا خۆپیشاندانی لەناکاو پێویستە بخرێتە ناو یاساکەو جێی بۆ بکرێتەوە، کە جێی نەکرایەوە واتا تۆ بە گژ لە ٩٠٪ی خۆپیشاندانی هەرێمی کوردستاندا ئەوەی کە رۆژانە بە چاوی خۆمان دەبینین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك ئەبو کاروان، لە هەر فراکسیۆنێك یەك کەس، چونکە ئەمە پێشتر وتووێژی لەسەر کراوە.

بەڕێز عبدالله فارس(ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە بەحەقیقەت لەنێوان پرۆژە یاسایەك داین دەنگی لەسەر درا، لەلایەکی ترەوە واقیعێك هەیە لەکوردستان زۆرجار ئەم خۆپیشاندانە لەناکاوە دەکرێت، بۆیە من لەگەڵ ئەو ڕایەدام ئەتواندرێت

سیغەیەکی هاوبەش بدۆزرێتەوە، وە فراکسیۆنەکان بواریان بدرێتێ کۆببنەوە بۆ ئەوەی سیغەیەك بدۆزنەوە، کە ڕەنگە ئەو سیغەیە هەرچی بێت ناوەکەی کە لای من هەبێت بتواندرێت موعالەجە بکرێت، ئەگینا ئێمە زۆر زۆر موناقەشە ئەکەین و ناگەینە نەتیجە، ئەوەندەی کە موناقەشە ئەکەین با بوار بدرێتە سەرۆکی فراکسیۆنەکان بۆ گەیشتن بە نەتیجەیەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەداخەوە ئێمە نەگەشتووینەتە نەتیجە، چوار ڕۆژ لەمەوپێش داوام لێکردن کە ئیتیفاق بکەن، کاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە یاسا بۆ هاوولاتیانی کوردستان دەر ئەچێت، تەسەورم وایە ئێمەش هاوولاتیانی خۆمان خۆش ئەوێت، باوەڕمان بە ئازادی و بنەماکانی ئازادی هەیە، بە ئازادی و ئازادی ڕادەربڕین هەیە، بە بۆچوونی من باشترین چارەسەر ئەوەیە کە ناوی نەهێندرێت لەم یاسایەدا، لەبەر چی؟، لەبەر ئەو هۆکارانەی کە لەگەڵ مەبدەئی قانون و لەگەڵ ئەوانەی کە باس کران، خۆپیشاندان کاتی بۆ دیاری کراوە، لەماوەی دیاری کراو ئەگەر جواب نەدرێتەوە تۆماتیکیەن مەجرای خۆی ئەگرێت، لەلایەکی تریشەوە خۆپیشاندانی لەناکاو ئەو خۆپیشاندانەی کە لەکاتی کتوپڕدا ڕوو ئەدات، پێناسەکەی ئەوەیە، بە بۆچوونی من نەبێت، کە ڕووشی دا وەزارەتی پەیوەندیدار بە تەعلیماتی خۆی بەڕێنمایی ئامادە سازی بۆ کردووە، لەئەگەری هەر ڕووبەڕووبوونەوەیەك ئامادەسازی ئەکات، خۆی ئامادە ئەکات بۆ ئەو خۆپیشاندانە کە لەهەر ناوچەیەك ڕوو ئەدات، ئەگەر لەیاساکەدا نەبێت ڕەنگە گونجاو تر بێت، وە خۆپیشاندانیش هەر هەیە، هی لەناکاو من پێم وایە لەیاساکەدا ناوی نەیەت باشترە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ئێستا ڕەئی لیژنە پەیوەندیدارەکان وەر ئەگرین، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو سەرۆکی لیژنەی یاسایی تیبینیمان هەیە، یەکەم: لەڕووی شکلەوەیە، ئیمە ئەو بابەتەمان دایە دەنگدان و دەنگی نەهێنا، کە خۆپیشاندانی لەناکاو پێناسە بکرێت یان نەکرێت؟، کە پێناسەت نەکرد ناتوانیت لەشوێنێکی تر جێگای بکەیتەوە، چونکە یاساکە خۆی ناوی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، ڕێکخستنەکەش لەبابی ئاگادارکردنەوەکە دەست پێ ئەکات، ئەگەر تۆ نەزانیت خۆپیشاندانی لەناکاو چییە، ئایا چۆن لەئاگادارکردنەوەکە بەدەری ئەکەیت؟، ئەوەیان بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ نە ئەبوایە بگەڕێندرێینەوە سەری، خاڵی دووەم: ئەو ڕاپۆرتە کە ئامادە کراوە، دیارە پێشتر کۆبوونەوە لەنێوان

سەرۆکی فراکسیۆنەکان کرابوو، سەرۆکی فراکسیۆنەکان ئیتیفاقیان کردبوو، کە خۆپیشاندانی لەناکاو لەناو هەردوو پرۆژەی هەمواردا هەیە، بەڵام بە ئیتیفاقی ئەوان لەسەر ئەوە ڕێك کەوتن کە خۆپیشاندانی لەناکاو لەناو ڕاپۆرتەکەدا نەبێت، دوای کۆبوونەوەی سەرۆکی فراکسیۆنەکان ئینجا کۆبوونەوەی لیژنەی هاوبەش دەستی پێکرد، بەڕێژەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، لەکۆبوونەوەکەشدا دووبارە زۆر ئەندامان کە لەوێ بوون، لەسەر ئەوە ڕێك کەوتین کە خۆپیشاندانی لەناکاو موستەڵەحێکە لەگەڵ ناوی یاساکە، لەگەڵ ناوەڕۆکی یاساکە ناگونجێت، ئەگەر بێت و ئێمە جیگای خۆپیشاندانی لەناکاو بکەینەوە ئەی چۆن تەنزیمی ڕێکخستنی خۆپیشاندان دەکەین، یان زەروورەتی ڕێکخستنەکە لەکوێدا ئەبێت.

لەلایەکی تر بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان کاتێك کە خۆپیشاندانی لەناکاو دەکرێت تۆ ئاگادارکردنەوە دەر ئەکەیت ئەویان ئەبیت بە ئەصڵ، ئاگادارکردنەوەکە دەبێت بە ئیستسنا، چونکە هاندەر چییە بۆ ئەوەی خۆپیشاندەر بچێت ئاگادارکردنەوە پێشکەش بکات بۆ لایەنی پەیوەندیدار و ئاگاداری بکاتەوە؟، ئەگەر تۆ خۆت لەناو یاساکە ڕێگات پێدا کە لەناکاو خۆی پیشاندان بکات، لەگەڵ ئەوەی کە یاساکە ناوی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، ئەصڵ ئەوەیە کە مۆڵەت بوو بە ئاگادارکردنەوە، ئاگاداری جیهاتی مەعنی بکرێت بۆ پارێزگاری کردنی گیان و سەروەت و سامانی هاووڵاتیان لەلایەك خۆپیشاندەران لەلایەکیش هاووڵاتیانی تر کە لەکۆمەڵگادا بوونیان هەیە.

بۆیە ڕای ئێمە ئەوەیە کە خۆپیشاندانی لەناکاو، لەگەڵ ناوەڕۆك و لەگەڵ فەحوای یاساکەدا نایەتەوە لەڕووی عیلمیەوە، ناتواندرێت صیاغەیەکی وای بۆ بدۆزرێتەوە کە بەشێوەیەکی ئەوتۆ تەنزیم بکرێت، کە لەڕووی یاساییەوە ڕەخنەی لێ نەگیرێت، پێم وایە دەکەوینە هەڵەیەکی یاساییەوە، کە ئەم جۆرە خۆپیشاندانە تا ئێستا تەنزیم نەکراوە، زیاتر لەمانگێکە من وەکو سەرۆکی لیژنەی یاسایی داوام لەو ئەندامانە کردووە کە داوای ڕێکخستنی خۆپیشاندانی لەناکاو دەکەن کە تەنها یاسای یەك ولاتم بۆ بدۆزنەوە کە تەنزیمی یاسای خۆپیشاندانی لەناکاوی کردبێت، تا ئەم کاتەی من قسەی تێدا ئەکەم، یەك ئەندام یاسایەکی بەنەص بۆ نەهێناوین بڵێت ئەوە نەصی فلانە ولاتەو تەنزیمی کردووە، تا ئێمەش موتەبەعی بکەین و خۆپیشاندانی لەناکاو لەهەموو ولاتێك بوونی هەیە، خۆپیشاندانی لە ناکاو بوو لەولاتێکی وەکو مصر دووجار نزامی حوکمی لەو ولاتە گۆڕی، یاساکەشیان تەنزیمی نەکردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە قسە کردن لەسەر خۆپیشاندانی لەناکاو کۆتایی هاتووە، من پێم وایە ئەوەی کە کۆتایی پێهاتووەو هەر واشە، ئەوە بووە کە ئایا خۆپیشاندانی لەناکاو لەماددەی یەکەمدا کە پێناسەی زاراوەکان ئەکات پێناسەی بۆ بکرێت یان نا؟ بەڵێ دەنگ لەسەر ئەوە دراوە کە پێناسەی بۆ نەکرێت، من خۆم

یەکێکم لەوانەی کە دەنگم بۆ داوە، چونکە پێناسەکردن کە هەمیشە لەسادەی یەکەم وەکو عورفێکی موتەبەعە لە سیاغە کدنی یاسادا دەکرێت، بۆ ئەوەیە کە موستەڵەحێك تۆ زیاتر لەجارێك بەکاری ئەهێنیت لەناو مەتنی یاسادا، بەدوور و درێژ خۆی بەکاری نەهێنیت بۆ نموونە ئەڵێی وەزیر، وەزیری ناخوی حکومەتی هەرێمی کوردستان.

ئێمە لەماددەی یەکەم ئەمە فەنێکی تەشریعیە، کاتێك کە تۆ ئەڵێی وەزیر: وەزیری ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئیتر تۆ ئەم جومڵە درێژە بەکار ناهێنیتەوە لەناو یاساکەدا، تەنها وشەی وەزیر بەکار ئەهێنیت، ئەبێ بزانرێت کە مەبەست لەوەیە، بەڵام خۆپێشاندانی لەناکاو ئێمە لەیاساکەدا لەچەند جارێك زیاتر بەکاری ناهێنین تا پێویستیمان بە پێناسە هەبێت، ئێمە لە برگەیەکدا ئەمانەوێت جێگای بکەینەوە، چونکە چەند جارێك بەکاری ئەهێنین، بۆیە پێویستی بە پێناسە کردن نەبوو، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە کە نەتواندرێت جارێکی تر باس بکرێتەوە، چونکە پێناسەکردن جیاوازە لە باس کردنەوەی، جگە لەوە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ، ڕاستە کە لە ڕاپۆرتەکەی ئێمە تێیدا نییە، بەڵام بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ، ئەگەر سێ کەس لەئەندامانی پەرلەمان داوای شتێك بکەن دەخرێتە دەنگدانەوە، مافی خۆیانە کە داوای حەزف یان ئیزافەی هەر شتێك بکەن، سەبارەت بەوەی کە خۆپێشاندانی لەناکاو لەیاساکەدا جێگای نەکرێتەوە شتێکی یاسایی نییە.

من پێم وایە هەر واشە بۆ ئەوەی قانونێکی سەرکەوتوو بێت تۆ قانون بۆ خەڵك دائەنێیت، بۆ ئەوەی خەڵك قانونەکەی تۆ قبوڵ بکات کە بۆی دائەنێیت، پێویستە مواکەبەی خەڵك بکات، خۆپێشاندانی لەناکاو واقیعێکە هەیە، لەناو خەڵکدا هەیە، بۆیە پێویستە یاساکەی ئێمە مواکەبەی ئەو واقیعە بکات، وە تەنزیم کردنی باشترە لەتەنزیم نەکردنی، تەنزیم کردنەکەش لەوانەیە لە مەسڵەحەتی لایەنی پەیوەندیدار بێت، وەك لە مەسڵەحەتی خۆپێشاندەران، چونکە تۆ کاتێك خۆپێشاندەران دەخەیتە بەر باری جێبەجێکردنی ئەم یاسایە، کەواتە حوکمەکانی تری یاساکەی بەسەردا جێبەجێ ئەکەیت، بەپێی یاسا، تەنها لە ئاگادارکردنەوە بەدەری ئەخەیت، بۆیە کاتێك کە موشەرپیع یاسا دائەنێت پێویستە ئاگای لە واقیعی کۆمەڵگاکەی خۆی بێت، ڕاستە ئێمە نموونەی جوانی یاسای دەرەوە ئەهێنینەوە لەوانەیە قازانجی لێ ببینین بەڵام ئەبێت واقیعی وڵاتەکەی خۆشمان لەبەرچاو بگرین، ئەگەر ئێمە واقیعێك بهێنین بەیاسا فەرزی بکەین، کە خۆی لە ئەصڵدا نییە، دڵنیا بن کە ئەو یاسایەی واقیعێك فەرز ئەکات لەناو کۆمەڵگای خۆیدا نییە، یاسایەکی سەرکەوتوو نابێت هەربەدوای خۆیدا داواکاری تەعدیل ئەهێنێت و ئیستقرار ناکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی کاروباری کۆمەڵگای مەدەنی فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە بەفیعلی ڕەهەندێکی یاسایی هەیە، یەکێکە لەو یاسایانەی کە ئەم خولە دەری بکات ئەبێت بەیاسا سەرەتاییەکان، بۆچوونی لیژی ئێمە ئەوەیە ئەم یاسایە کۆکەرەوەی فراکسیۆنەکان و کۆکەرەوەی بیروبۆچوونە جیاوازەکان بێت، لەگەڵ ئەوەدانین بە زۆرینەو کەمینە یەکلا بکرێتەوە، مادام زۆر قسەتان لەسەرمەسەلەی کۆبوونەوەی فراکسیۆن کرد، لەدەرەوەش لەجیاتی سەرۆکی لیژنەکان، لەجیاتی بایەخدان بە ئەهەمێتی لیژنەکان بۆ یەکلاکردنەوەی ڕاپۆرتەکان ئیعتیماد لەسەر فراکسیۆنەکانە ئەوانیش نەگەیشتوونەتە نەتیجە، لەناو هۆڵی پەرلەمانیش جارێکی تر باس کرا کە لەپەیڕەودا شتی وا نییە، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان بەسنگی فراوانەوە ئەم بۆچوونە وەربگرە، ئەم بابەتە ئەبیت لەڕێگای لیژنە مەعنیەکانەوە یەکلا بکرێتەوە، سەرۆکایەتی پەرلەمان چەند کۆبوونەوەیەکی کردووە، لەگەڵ فراکسیۆنەکان، لەگەڵ لیژنەی یاسایی، بەڵام لیژنەی کۆمەڵی مەدەنی و لیژنەی ناوخۆو لیژنەی مافی مرۆڤ ڕەئیان نەبووە، بەڕەئی ڕەسیمی بەئیمە نەگەشتووە، لەبەر ئەوە من ناچمە تەفاصیلی ئەو بابەتەوە، ئێمە ئەو بابەتەمان ئامادە کرد، یەعنی ئەگەر قسەکانی سەرەتای مادەی یەکەمی خۆم دووبارە بکەمەوە، تێ ئەگەن ناچینەوە سەری، لەبەر ئەوە ئەم بابەتە پێویست ئەکات باشتر دیراسە بکرێت، باشتر بۆچوونەکان یەکلا بکرێتەوە، بەدیدی ئێمە ڕۆحی یاساکە مەسەلەی ئاگادارکردنەوە بوو، بگۆڕدرێت بە ئاگادارکردنەوە، وە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ڕۆڵی سەرەکی خۆی تێدا ببینێت، بەڵام هەندێ بڕگە ئیزافە کراوە لەناو ڕاپۆرتەکەدا مەسەلەی خۆپێشاندانی لەناکاوی ئیسرار کردووە لەناو هۆڵی پەرلەمان، بۆیە ترس لە تەقیدی یاساکە ئەم بابەتی خۆپێشاندانی لەناکاوەی هێنایە پێشەوە، ئەگەر بۆ بەڕێزم مامۆستا مەروان پشتیوانیم بکات پێکەوە لە لیژنە هاوبەشەکە وتمان لەبەرامبەر ئەوەی ئاگادارکردنەوە بچەسپێت خۆپێشاندانی لەناکاو لائەبەین، وتی مالت ئاوا بیت و دوعای خێر ئەکەین، ئەو مەسەلەیە بڕیمانەوە، کە ڕاپۆرتی کۆتایی هات ئەوەی لەلیژنە هاوبەشەکە لەسەری ڕێك کەوتبین ئیزافاتی لەسەر ئەکات، بۆیە هەندێ بابەت لەسەرەتاوە سەری هەڵدایەوە، بۆیە من لێرەوە پێشنیار ئەکەم بچینەوە ئەو سەرەتایە، بەتایبەتیش لەسەر بڕگەی خۆپێشاندانی لەناکاو، ڕێککەوتنێکی هاوبەشە، صیغەیەکی نوێ هەبێت، مادام یاسا بۆ ئەوە بێت، مواکەبەی واقیع بکات، لە ئەساسدا یاسا بۆ ئەوە بووە واقیع بگۆڕدرێت، نەك ئەوەی واقیعە یاساکە بەو ئاراستەیە بێت، هەموو یاسایەك لەژیان بۆ ڕێکخستنە، بۆ گۆڕینی کۆمەڵێك واقیعە لەم ژیانە، لەبەر ئەوە مادام ئێستا بەم بارودۆخەوە، بەم میکانیزمەی کە جارێکی تر جەلسە ڕێك خراوەتەوە، من پێم وایە ناگەینە نەتیجە، بۆیە داواکارم ئەم گفتوگۆیە دوا بخرێت تا ئەو کاتەی لیژنە مەعنیەکان ئەگەنە ڕێك کەوتنێکی هاوبەش، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئێمە دانیشتنی پێشوو کە هەڵمانگرت داوامان لە ئێوە کرد، لە لیژنە پەیوەندیدارەکان کرد، بە تەحدید داوامان لە لیژنە پەیوەندیدارەکان کرد لە ٢٠١٤/٧/١، داوامان کرد کە کۆببنەوەو حەل بۆ ئەم کێشەیە بدۆزنەوە، چەند جار بەنووسراویش داوامان لێکردن کە کۆبوونەوە بکەن بۆ ئەوەی لەسەر پرۆژە یاسای خۆپیشاندان ڕاپۆرتی هاوبەش دروست بکەن، دوای ماوەیەکی زۆر ئینجا کۆبوونەوەکەتان کرد ئینجا دوایی بەداخەوە کە کۆبوونەوەتان کرد بە ڕەئی هاوبەش لێی دەرنەچوون، دینە ئێرەو لیژنەکان بۆچوونی جیاوازتان هەیە لە قسەکردن، هەر لەدانیشتنی پێشوو، لەدانیشتنی ٧/١ لەسەر بڕگەی ٤ لەماددەی دووەم، چارەکێك دەرفەتمان پێدان، تا لیژنە مەعنیەکان پێکەوە گفتوگۆ بکەن، ئێمە لەهۆڵدا ماینەوە، دەستەی سەرۆکایەتی لەهۆڵدا مایەوە، سەرۆکایەتی بەشێك لە لیژنەکان ڕۆشتن بەجێیان هێشتین ئیسراحەتیان کرد، لەبری ئەوەی لێرە خەریکی تەوافوق کردن بن لەسەر ئەوەی بگەنە شتێکی هاوبەش لەسەر ئەومادەیە، دوایش بینیمان کە خرایە دەنگدانەوە بەزۆرینە ئەوە تێپەڕێندرا، لەبەر ئەوەی بەشێك لەسەرۆکایەتی لیژنەکان لێرە نەمانەوە، هۆڵی پەرلەمانیان بەجێ هێشت، بۆیە ئێمە دریغیمان نەکردووە لەوەی کە داوا لەئێوە بکەین، کە لیژنەکانی پەرلەمان بگەنە ڕایەکی هاوبەش، بەڵام دیارە ئێوە خۆتان ناگەنە کۆتا، ئێمەش لێرە لەهۆڵی پەرلەمان جگە لەلیژنەکان فراکسیۆنەکانیش هەن، ئەندامی پەرلەمانیش هەن، تەنها تەندامانی لیژنەکان نین، ئەوەتا دوای قسەکردنی ئەندامانی پەرلەمان نوێنەری فراکسیۆنە جیاوازەکان، ڕای لیژنەی پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانیش وەر دەگرین، پەروا خان، فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم یاسایە، بەڕاستی ئەم یاسایە پەیوەستە بەهەموو کۆمەڵانی خەڵکەوە، بەڵام ئێمە زانیمان لە دانیشتنەکانی پێشوودا بەداخەوە کاك سالار ئیشارەتی بەزۆرێك لەو شتانە یا، کە من ویستم قسەی لەسەر بکەم، وێڕای دەست خۆشیم بۆ لیژنەی یاسایی، بەڵام ئەو ڕاپۆرتەی کە لەلایەن لیژنە هاوبەشەکانەوە خرایە ڕوو و دواتریش کۆمەڵێك گۆڕانی بەسەردا هاتبوو، زۆرێك لە ئەندامانی لیژنە تەحەفوزیان هەبوو، بۆیە ئیمزایان نەکردبوو، بەڵام لەبەر ڕێزگرتنی زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان کە دەنگیان بۆدا، ڕاپۆرتەکە ڕۆیی، ئەوە بابەتێکی تر، بەڵام سەبارەت بە یەکێك لەو کێشانەی کە دروست بوو، ڕاستە مەسەلەی خۆپیشاندانی لەناکاو لە پێناسەکەیدا لەماددەی یەکەمدا پشتگوێ خرا، بەڵام دواتر ئەکرێت بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ، ئەگەر لەسێ کەس زیاتر لە ئەندامانی پەرلەمان داواکاری بکەن کە زیادە یان هەر گۆڕانکارییەکی تر بکرێت بۆیان هەیە و دەخرێتە دەنگدانەوەو بۆی هەیە دەنگ بهێنێت، سەبارەت بە زیاد کردنی بڕگەی ٤ لەماددەی دووەم، لەڕاستیدا ئەوە یەکێك بوو لەهۆکارەکانی کە دیسانەوە داواکاری ئەکرێت بۆ ئەوەی کە خۆپیشاندانی لەناکاو بخرێتەوە ناو ئەم پرۆژە یاسایە، چونکە ئەوەندە بڕگەیەکی قورسە، ئەوەندە قەید بەندی تێدایە کە بەهیچ شێوەیەك ناکرێت خۆپیشاندان بکرێت، مەگەر لە یاریگایەکدا دوای

ئەوەی کە یاری تێدا نەبێت بەداخەوە ئەوە مافی خەڵك نابێت، سەبارەت بە لیژنە هاوبەشەکان، بەڵێ لیژنە هاوبەشەکان کۆبوونەوەیان کردووە، بەڵام بەداخەوە دوای ئەوە بۆ ئەوەی تەوافوق بکرێت پێم وایە هیچکام لە لیژنەکان بانگ نەکراون بۆ ئەوە، زیاتر وەکو سەرۆکایەتی فراکسیۆنەکان، لەگەڵ ڕێزمدا، بەڵام نەگەیشتوونەتە دەرئەنجامێکی ئەوتۆ کە لە ئاستی پێویستدا بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پێم وابێ ئێستاش هێشتا تەوافوق نیە لەسەر ئەم بابەتە، دەرفەتێك دەدەینەوە بەتەوافوق، گفتوگۆکردن لەسەر ئەم ماددەیە، باشە، ببوورن لیژنەی ناوخۆش ماوە، فەرموون.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەکەین کە ئەمڕۆ ئەم کۆبوونەوەیە بەسەرپەرشتی سەرۆکایەتی پەرلەمان، لەگەڵ سەرۆکایەتی لیژنە مەعنیەکان و لێپرسراوی فراکسیۆنەکان بکرێت، بۆ ئەو تەوافوقەو هەر ئەمڕۆ ئەوە یەکلایی بکەینەوە، چونکە بەڕاستی موناقەشەکە زۆری خایاند، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ناظم فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی کاتێك کە ئێمە کۆبوونەوەی هاوبەش دەکەین لەلیژنە پەیوەندیدارەکان، ئیتیفاق دەکەین لەسەر ڕەئیەك من نازانم کە دێینەوە ناو هۆڵی کۆبوونەوەکان، من ڕێزم هەیە بۆ هەندێ بەڕێز کە لەناو کۆبوونەوە بوونە بۆچوونەکانیان جیاوازە، لەگەڵ ئەو بۆچوونەی کە ئێستا دەیڵێن و ئەوەی لەناو کۆبوونەوە هاوبەشەکە دەیڵێن، هەر وەك کاك سالار وتی من ڕێزم هەیە بۆ سەیدا مەروان، کە ئێمە ڕێك کەوتین لەسەر ئەوەی کە مۆڵەت بکرێتە ئاگاداری نامە، زۆربەمان لەسەر ئەوە ڕێك کەوتین، بەڵام ئەوە بوو کە لەناکاوەکە نەخرێتە ناو ئەم یاسایە، کاتێك بەڕێزان خۆپیشاندانی لەناکاو بەدەر بکرێت لە ئاگاداری نامە من نازانم ئەم یاسایە چ مانایەکی بۆ ئەمێنێت، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تریشەوە، کە ئێمە دەبێت پارێزەرو بەرگری کەری بەهێز بین بۆ ئەوەی کە دەستەبەری مافی خەڵك بکەین، بەڵام لەلایەکی تریشەوە دەبێت ئێمە پارێزەرو داکۆکی کەری بەهێزیش بین دژی پێشێلکردنی مافی خەڵکی تر، کاتێك کە خۆپیشاندانی لەناکاو دەکرێت ئێمە ڕەئیمان هەیە بۆ ئازادی هەر تاکێك لەهەرێمی کوردستان، بەڵام دەبێت ئێمە ئەوەش لەبەرچاو بگرین کە دەبێت پارێزەرو داکۆکی کەری بەهێز بین دژی پێشێلکردنی مافی خەڵکی تر و هاونیشتیمانیانی کوردستان، بەتەسەوری من کاتێ کە خۆپیشاندانی لەناکاو جێگای بۆ دەکرێتەوە بەدەر بکرێت لەئاگاداری نامە، ئەم یاسایە تەجمید دەکرێت وتەعتیل دەکرێت و ئێمە دەبێت ناوی ئەم

یاسایەش بگۆڕین کە دەڵێت یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان، بەتەسەوری من ئێمە قەید و کەلەپچەیەک بۆ ئەم یاسایە دادەنێین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، وەکو باسم کرد وابزانم تەوافوق ناڕوونە لەناو لیژنەکاندا، بۆیە پێویست ئەکات وتوو وێژێکی زیارت بکەن، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەزموونی ئەم ڕاپۆرتە هاوبەشەی چوار لیژنەکە هەڵگری ئیشکالیەتە، دواجاریش یەکلایی کردنەوەیە ناوەڕۆکی ڕاپۆرتە هاوبەشەکە بەزۆرینەو کەمینە تێ دەپەڕێندرێت، بەتایبەتی ئەو پرسانەی کە زۆرینە ڕەئیان جیاوازبووە وە کەمینە نەیخواردووە، بۆیە من نامەوێت بێمەوە سەر موزایەدەی ئەوە لەلیژنەکان کێ لەگەڵ ئەم فەقەرە بوو کەئێستا لەناو پەرلەمان دەنگێ دژیەتی، با ئەوە نەبێتە موزایەدە کردن لەسەر یەکتری، کە ئەگەر من لەگەڵ خۆپیشاندانی لەناکاو بم یەعنی من مەدەنی نیم و لەگەڵ خۆپیشاندان نیم، ئەگەر لەگەڵ خۆپیشاندانی لەناکاو نەبم یەعنی من دەسەڵاتم و بۆ سەرکوتکردنی هەموو بیرێکی ئازاد و ناڕازی ئامادەم، بەڕاستی ئەم دیدە ئەبێت تێپەڕێنین.

من یەك سەراحەت بڵێم سەرۆکی پەرلەمان کاتی خۆی کە لایەنەکانی ئۆپۆزسیۆن جەختمان لەدانانی خۆپیشاندانی لەناکاو کردەوە لەبەر ئەو قەیدو بەندانەی مۆڵەت بوو، با وازح بین لەگەڵ یەکتریدا، ئێستا کە قەید و بەندی مۆڵەت نامێنێت دەبێت بەئاگاداری کردنەوە، ترسمان لەوە نییە ڕێ لەهەموو خۆپیشاندانێك بگیرێت، ناشکرێ لەژێر ناوی ناڕەزایەتی، هەندێك فیئەی بچووکە، کە هێشتا موحتەوای یاسایەکە تەواو نەبووە، یەك مادده تەواو بووە، ناڕەزایەتییەك وا لێ بکەن کە پەرلەمان ڕابگرن، دەبێ جورئەتمان هەبێ بڵێین، مادام خۆپیشاندان لە ناکاو بێ، بە مۆڵەت بێ یان بێ مۆڵەت بێ، تاوان نییە، کەواتە خۆپیشاندانی لە ناکاو کە ڕووەدات، واقعێکە و بەلێ هەیە، مامەلە لەگەلیا دەبینین دەکرێت و قەمعیش نەکراوە، هیچ خۆپیشاندانێکی لەناکاو قەمع نەکراوە، بەڵام دەبێ بزانین ماددام خۆپیشاندان تاوان نییە، ئەوەندە ترسمان نەبێ لەوەی کە تەعریفی هەموو جۆرە خۆپیشاندانەکان بێنین.

من دەڵێم ڕاستە خۆپیشاندانی لەناکاو زۆرێك داکۆکی لێ دەکەین هەبێ، من لەگەلیام هەبێ، تەعریف بکرێ، بەڵام بەتەعریف کردنی تووشی ئەو ئەشکالیەتە قانونیە دەبینەوە کە ئایا ئیتر ئاگاداری نامە ڕەواجی دەمێنێ؟ من بەیانی خۆپیشاندان دەکەم بۆ ئەوەی ئاگاداری نامە نەنووسم دێم لەسەر تەعریفی لەناکاو پەنجا برادەر کۆدەبێنەوەو لەم فەرعە دەڵێین لەناکاوە، کێ دەڵێ لەناکاو نییە، واللە لەناکاوە، ئاومان نیە، کارەبا مان نییە، ئەو کاتە ئاگاداری نامەش بوونی نامێنێ و ئەوکاتە پێمواید دەست لە یاسایەکە نەدەین، یان هەر یاسای خۆپیشاندان لابەرین، بڵێین هەرچی ڕوویدا لە ناکاوە، ئەمە ئەشکالیەتی قانونییە، تۆ کە تەعریفی دەکەی مامەلە لەگەلی چۆن ڕێك دەخەی، وەرە مامەلە لەگەڵ خۆپیشاندانی لەناکاو ڕێك

بخە بۆم؟، چۆن ڕێکی بخەین؟ بەنزینخانەی فلان سەد سەیارەی لێیە و بەنزین نەما و بوو بە خۆپیشاندان، وەرە بە یاسایەکە بڵێ ئەگەر خۆپیشاندانی لەناکاو ڕوویدا چۆن هێزی ئەمنی بیپارێزێ، پۆلیسی چالاکی مەدەنی چۆن بگاتە ئەوێ، چۆن مامەڵە بکات؟، ئێ خۆ ئەمە یاسایە بەیانیش ڕەدەکان و ڕەخنەکان لەسەری، دیسان وا دەکات و بێینەوە و هەمواری بکەین.

بۆیەش وا قسە دەکەم کەس موزایەدە بەسەر کەس نەکات، کێ دەسەڵات بووەو کێ خۆپیشاندەر بووە کێ کاتی خۆی خۆپیشاندانی کردووە، کاتی خۆی نەیکردووە؟، من وەکو سەرۆکی لیژنەی مافەکانی مرۆڤ قسە دەکەم، وەکو خۆپیشاندەر قسە ناکەم ڕەئی لیژنەکەش دەڵێم و تەنها خودی خۆم لێرە نالێم کە بۆ ئەوەی کە دوایی چوومە دەرەوە لێی دەربچم و بڵێم ئەو یاسا خراپە من لەگەڵی نیم، زۆر سوپاس، بۆیە دواجار ڕەئیەکەم ئەوەیە، یەک کاتژمێر مۆڵەتی تر بدرێت بە جۆرێك لە تەوافوق ئەگەر نا با بەردەوام بین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

فیرۆز خان فەرموو لە لیژنەی مافی مرۆڤ.

بەڕێز فیروز طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مە چار لیژنا کۆبوونەوە لەسەر کری، مە واژوو کری ئەڤ ڕاپۆرتا هاوبەش، زۆرینەی ئەندام پەرلەمان واژوو کری، پێتقیا ڕێز لێ بێتە کرن وان واژووان، ل یەکەم بڕگەی ٧ مە دەنگێ لسەر دای، لقێ هۆڵێ دا کە نەمینیت خۆپیشاندانا لە ناکاو، بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانێ نیە خۆپیشاندانا لناکاو، چونکە بۆ هەموو خۆپیشاندانەك ئامادەکاری تێتە کرن، مە هەمیا دڤێتن تەنزیم کرنا قانونێ بیتن، ل پەرلەمانێ بێت تەنزیم کرنا قانونێ، نە فەوزا، نوکە دبینین ئەڤ خۆپیشاندانە لناکاو فەوزا دێت دروست بیتن، من پێم باشە نەمینیتن، جارەکا دی سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ماموستا مەران فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل (مەڕوان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحیم، والله من پێم خۆشە ئەو چەند ڕوونکردنەوەیە بدەم، یەکەم، مەسەلەی خۆپیشاندان کە دەکرێت بەرامبەر بە هەموو لایەك دەڵێم، چونکە هەموومان لە دەسەڵاتین، بۆ ئەوەی کە نەبێتە دووبەرە، بەرەیەکمان وەکو بەرەی دیفاع کردن، بەرەیەکیش حکومەت بین و ببێتە ئەو دووبەرەکیە، ئەوە یەکیان، دوو/ ئێمە بەڕاستی من وەکو خۆم کە بەشدارم لە لیژنەی ناوخۆ وەکو مەروان گەلاڵی بەشدارم ئەندامی پەرلەمان، وەکو سەرۆکی فراکسیۆن لەو لیژنەیە نیم، لە ڕەئیەکەی خۆشم پەشیمان نەبوومەتەوە، لەگەڵ ڕێزم بۆ برایانم کاك سالار و کاك نازم کبیر، کە ئیشارەتیان بەوەدا، من ڕەئی خۆم هەتا دوایین دانیشتن کە د.ڤالا شایەدی بدات دیفاعم لەو خاڵەی کردووە، قەناعەتم هەبووە هەبێ،

بەڵام لەپێناو دوو خاڵی تر دەستبەرداری ئەو خاڵە بووم، یەکیان/ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان کە تەحەفوزیشم نووسیوە، دووەم/ مەسەلەی ئاگادار کردنەوەکە، ئەو دوو خاڵە وتم کاکە ئەگەر تێشی دانەبێت کێشە نابێت، ئەگەر ئەو دوو خاڵە جێگیر بکرێت، ئەوجا دوو جار ئەوە دووبارە کراوە کە سەرۆکی فراکسیۆنەکان ئیتفاقمان کردبێت، من وەکو سەرۆکی فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی لە هیچ ئیتفاقێك دانەبووم کەلەسەر ئەو خاڵە کرابێت، لیژنەکان، بەڵێ ئیتفاق کراوە و ئیمزاشم کردووە پێشی پابەندم ودەنگیشی بۆ دەدەم کە تێیدا نەبێ، بە قەناعەتیشەوە، چونکە قەناعەتم وایە ئەو ئاگادار کردنەوەیە، ئەو پۆلیسی چالاکی مەدەنی شوێنی دەگرێتەوە، دوو/ مەسەلەی خۆپیشاندانی لەناکاو ئەگەر ٧١ قانون و بڕیاریشی بۆدەربکەی نە مەنع دەکرێ، کە کەس ناتوانێ مەنعی بکات، تەنزیمیش ناکرێ، دەستتان خۆش بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش هەموو شتێك..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد نوقتەی نیزامی هەیە، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت خۆت فەرمووت لەهەر فراکسیۆنێك یەك کەس، ئەگەر قەرارە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان لە بڕیارەکەی خۆی پەشیمان بۆتەوە، ئەوە لەوانەیە زۆر خەڵکی تریش قسەی هەبێ، ئەگەر حەسمیش دەکرێت با بزانین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ئیتفاق نییە، بۆیە ناچارین لە هەر فراکسیۆنێك یەك کەسی تر قسە بکات، بەڵکو بگەینە ئیتفاق، ئەگەر نا ناچارین بۆ ماوەی نیو سەعات جەلسە هەڵبگرین، کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەر لە هەموو شتێك پشتیوانی لە هەموو قسەکانی کاك سۆران عمر دەکەم کە بەڕاستی زۆر واقعیانە و زۆر جدی قسەی دەربارەی هەموو ئەو پرسە کرد کە ئەوە بەشێکە لە ناخی زۆربەمان و لێی دەڕوانین، دوو/ ئەو قۆناغە نوێیە قۆناغی پێش ٢١/ایلول/٢٠١٣ یە، واتە خۆپیشاندان هی گرووپێك نییە بەدیاری کراوی، هی گرووپێك نییە بە دیاری کراویش کە دژی بێت، خۆپیشاندان مافێکی سەرەتایی هەر هاوولاتیەکە

لەهەر سیستەمێك و لەهەر وڵاتێك و لەهەر هەرێمێك بژین، كە ناتوانی ڕێگەی لێ بگری و قەید و شەرتی بۆ دابنێی، تەنها بە یاسا ڕێكی دەخەی وەكو ئەو یاسایەی كە ئەمڕۆ و چەند ڕۆژێكە ئێمە قسە لەبارەی خۆپیشاندانەوە دەكەین.

دوو/ ئێمە تا ئێستا قسەمان دەربارەی ڕای لایەنی پەیوەندیدار نەكردووە، ئایا بڕیارمان هەیە ئێمە پەرلەمان و حكومەت ببینە دوو دەزگا و پێكهاتەی ئەو وڵاتە و دژ بە یەك و ڕەئی یەكتر وەرنەگرین؟ ڕەئی لیژنە پەیوەندیدارەكان، ڕای وەزارەتی پەیوەندیداریان وەرگرتووە؟ نوێنەری وەزارەتی ناوخۆ و نوێنەری پۆلیس هاتووە؟، زۆر بەڕاشكاوی بە پەرلەمانی كوردستانی گوتووە ئەگەر خۆپیشاندانی لەناكاو بكرێ ئێمە مەسئول نابین و حیمایەتیمان پێ ناكرێ، واتە هاوولاتی گرنگترە یان چوونە ژێربارێ چەند كەسێك و گرووپێك كە بیەوێ قسەیەك فەرز بكات كە پێی دەگوترێ خۆپیشاندانی لەناكاو.

سێ/ خۆپیشاندانی لەناكاو لە هەموو دنیادا دەكرێت، نەهێزێك و نە سیستەمێك هەیە كە بتوانێ ڕێ لە خۆپیشاندانی لەناكاو بگرێت كە بابەتێكی مەعنی دیاری كراو بێت، نە دەشتوانی بە یاسا ڕێكیبخەی، واتە حاڵەتێكە لە هەموو وڵاتە پێشكەوتووەكان هەیە، لە هەموو وڵاتە دواكەوتووەكانیش هەیە، خۆپیشاندانی لەناكاو دەكرێ، بەڵام ناتوانرێ بە یاسا ڕێك بخرێ، ئێمە دەپرسین لە شوێنێكی وەكو هەولێر نوێنەرایەتی و كونسوڵخانەكانی لێیە، بارەگای UN ی لێیە، كێ دەتوانێ ئێستا بچێتە بەردەم بارەگای UN بە ٥٠٠ كەسەوە، نەك بە ٥٠ كەسەوە بچێ بە بێ مۆڵەت، بە بێ ئاگادار كردنەوە، بە بێ مەوعید بڵێ هاتوومە و گوێم لێ بگرن، ئامادە نییە گوێت لێ بگرێت، دە فەرموو كامە كونسوڵخانەی كام وڵات هەیە پێی موعجیبین و كە ڕوحی دیموكراتییە لە سەر كورەی ئەرزی با بچین لەبەردەم ئەو كونسوڵخانەیە ٢٠٠٠ كەس كۆبكەینەوە، ئەگەر یەك موەزەف لەو كونوسوڵخانەیە ئامادە بوو بێت گوێ لە خۆپیشاندەران بگرێت، خێرە لە هەرێمی كوردستان، لەوانە دیموكراسی ترین؟ نەخێر وەكو د.فرستیش باسی كرد، فەرموو با بێین یاسای خۆپیشاندانی وڵاتانی دیكەش سەیر بكەین، ئەو یاسایەی كە ئێستا لە بەردەستمان دایە دەكرێ شانازی پێوە بكەین.

بۆیە دیسانەوە دەڵێم ئێمە ئەو زەمەنەمان بەڕێ كرد و ئەو زەمەنە كۆتایی پێ هات، خۆپیشاندان هی گرووپێكی دیاری كراو نییە، سوڵتە و حكومەتیش هی گرووپێكی دیاری كراو نییە، نیشتمانێكە هەموومان تێیدا بەشدارین، هەموومان تێیدا مەسئولین و هەموومان تێیدا خۆپیشاندانیش دەكەین و حیمایەی خۆپیشاندەرانیش دەكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆكی پەرلەمان):

پێم وابێ لەناو هۆڵدا بەم شێوەیە ناگەینە نەتیجە، نیو سەعات جەلسەكە هەڵدەگرین، سەرۆكایەتی لیژنەكان لەگەڵ سەرۆكی فراكسیۆنەكان بێنە دەستەی سەرۆكایەتی بۆ ئەوەی قسەیەكی لێ بكەین و بگەینە ئەنجام، ئەگەر نەگەیشتینە دەرئەنجام ئەوا لەناو هۆڵ یەكلایی دەكەینەوە، سوپاس بۆ ماوەی نیو سەعات جەلسە هەڵدەگرین.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی یەکەم، خولی گرێدانی دووەم، دانیشتنی ژمارە (١٥)، ڕۆژی دانیشتن ٢٠١٤/٧/٩، بەردەوامین لە بڕگەی یەکەمی بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمڕۆمان، لەسەر ئەو بابەتەی پەیوەندیدارە بە ماددەی ٣ لە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بە پرۆژە یاسای خۆپیشاندان، چەند تەرحێك هەن، تەرحەکان ئەخەینە دەنگدانەوە، بۆ ئەوەی یەکلایی کەرەوە بێت، تەرحی یەکەم ئەوەیە کە بڕگەی سێیەم لە ماددەی سێیەم وەکو خۆی بمێنێتەوە وەکو ئەوەی ئێستا لە پرۆژە هاوبەشەکەدا هاتووە، و دوایی ئەو بابەتەی پەیوەندیدارە بە خۆپیشاندانی لە ناکاو و خۆپیشاندانەکانی تر، لە بڕگەی چوارەم ماددەی چوارەم بە سیغەیەك، بە دارشتنێکی یاسایی جێی بکرێتەوە، تەبعەن تەرحێکیش هەیە کە خۆپیشاندانی لەناکاو لێرە موناقەشە بکرێ و بچەسپێنرێ لە ماددەی سێیەم لە دوای بڕگەی سێیەم، و بڕگەی چوارەمیش خۆپیشاندانی لە ناکاو جێگەی بکرێتەوە، بەڵام لە پێشدا ئەوە ئەخەینە دەنگەوە کە بڕگەی سێیەم لە ماددەی سێیەم وەکو ئەوەیە کە ئێستا لە پرۆژە هاوبەشەکەدا هەیە، لە ڕاپۆرتە هاوبەشەکە تەسبیت ببێ، و ببێتە بەندێکی یاسایی، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بڕگەی سێیەم لە ماددەی سێیەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، تەسویت کرا، نوقتەی نیزامی نییە لە کاتی تەسویت، ٧٧ کەس لەگەڵیەتی، سوپاس، کێ لەگەڵ نییە؟ ١ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسند کرا، سەبارەت بەو پێشنیارەی کە کرابوو بەوەی خۆپیشاندانی لە ناکاو جێی بکرێتەوە لە یاساکە، بۆچوونێك هەیە، کە لەلایەن ژمارەیەك لە پەرلەمانتاران سیاغە کراوە، لە گفتوگۆی لیژنە پەیوەند بە خۆپیشاندان، و فراکسیۆنەکانی پەرلەمان موناقەشە کرا، ئەو تەرحەش بەو شێوەیە کە ئەو بابەتە لە ماددەی چوار، بڕگەی چوار، و لە ماددەی پێنج بڕگەی دووەم موعالەجە بکرێ، و خۆپیشاندان لەو شوێنانە بکرێ بە سیغەیەکی موتلەق، بۆ ئەوەی هەموو جۆرە خۆپیشاندانێك بگرێتەوە، و لەوێ موعالەجە بکرێ، کێ لەگەڵ ئەو بۆچوونەیە کە ئێستا لە ماددەی سێیەم هیچ بڕگەیەکی تر ئیزافە نەکەین، و ڕاپۆرتەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، و خۆپیشاندانی لە ناکاو لە شوێنێکی تر موعالەجە بکەین، لە ماددەی چوارەم و ماددەی پێنجەم، کێ لەگەڵیەتی؟ موعالەجەکە بەم شێوەیە، لە ماددەی چوار لە بڕگەی چوار (هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك ئەبێ ئاشتیانە بێ، دوور بێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری و پارێزراو بێ)، لە ماددەی پێنجەمیش بڕگەی دووەم (ئەبێ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك بپارێزن، و لەکاتی پێویست دا دەزگای پۆلیس هاوکاریان بن، موعالەجەکە بەو شێوەیە، کەواتە کێ لەگەڵ ئەوەیە خۆپیشاندانی لە ناکاو لە ماددەی سێیەم بەو شێوەیە ئیتر موعالەجە بکرێ لە بڕگەکانی تری یاساکە؟ ٨٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ ١ کەس لەگەڵی نییە،

کەواتە پەسند کرا، ئەچینە سەر گفتوگۆ کردن لەسەر ماددەی چوارەم لە راپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانی کوردستان، سەبارەت بە پرۆژە یاسای هەمواری یەکەمی یاسای خۆپیشاندان، نوقتەی نیزامییە کاك سهراب؟ فەرموو

بەڕێز سهراب میکائیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بڕیاردەرێت لیژنە ل سەر مەنەسێت حازر نینە، مە ئاخافتنێ هەی یان نا؟ مە مافێت مرۆڤین، چونکە مە ٥ دەقە دەستێت بڵند بوو، نوقتە نیزام بوو، مەجالی تێدا نەکر

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەر ئەوەی چوار لیژنە پەیوەندیدارە بەو پرۆژە یاسایە، بۆیە تەنیا سەرۆك و جێگری سەرۆك لیژنەکان لێرە لەم مەنەسەن، جەنابت وەکو ئەندامی پەرلەمان بۆت هەیە ڕاو بۆچوونی خۆت دەبڕی، و وەکو ئەندامی لیژنەش کە پێویست بوو ئەتوانی وەکو ئەندامی لیژنەش ڕای خۆت دەربڕی، ڕێم بە ٢ ئەندام پەرلەمانی لە فراکسیۆنەکەی ئێوەدا قسە بکەن کاك سهراب، لیژنەی یاسایی تکایە ماددەی چوارەم بخوێننەوە

بەڕێز د.ڤالاً فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی چوارەمی ئەم یاسایە بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

١ پێویستە نوێنەری خوپێشاندەران لایەنی کەم بە ٤٨ کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندانەکە ئاگادارینامەیەك بە نووسراو پێشکەشی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بکەن، بە مەرجێك ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێ

٢- پێویستە ئاگاداری نامەکە ئەم زانیاریانە لەخۆ بگرێ:

أ کات و شوێنی خۆپیشاندان

ب- ئامانج و مەبەستی خۆپیشاندان

ج- ڕێگەی ڕۆیشتنی خۆپیشاندان

خ_ ماوەی خۆپیشاندان

هـ_ ناو و واژووی نوێنەرانی خۆپیشاندان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی سێیەم و چوارەمی ماددەکە؟

بەڕێز د.ڤالاً فرید:

بڕگەی سێیەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە پاساوی دروست و شیاو لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ، بە مەرجێ لە ڕێگەی نووسراوێکی ڕەسمی ئاگاداری لیژنەی

رێکخەری خۆپیشاندان بکاتەوە لە ماوەیەکدا کە لە ٢٤ کاتژمێر لە دەست پێکردنی خۆپیشاندان کەمتر نەبێ

چوارەم: پێویستە خۆپیشاندان ئاشیانە بێ، دوور بێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری

گۆڕانی بەسەردا هات بەپێی ئەوەی دەنگی لەسەر درا، بەو شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

پێوستە خۆپیشاندان و گردبوونەوەکان ئاشتیانە بێ و دوور بێ لە کاری تووندوتیژی و جیاکاری و پارێزراوبن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نا، نا، هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەک

بەڕێز د.ڤالاً فرید:

پێویستە هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەک ئاشتیانە بێ، دوور بێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری و پارێزراو بن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی هەیە جارێ، فەرموو کاك خلف

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەوەی دەنگمان پێدا لە ڕابردوو، ئەوە بوو کە ماددەی سێیەم بە کاملی وەکو خۆی بمێنێتەوە، ئیزافە نەکرێ، لەبەر ئەوەی کە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی خوێندیەوە گۆڕانکارییە لە بڕگەی چوارەم و ماددەی چوارەم ڕوویدا، لەبەر ئەوەی دەنگمان بەوە نەدا

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با، با، ڕوونم کردەوە، وتمان بەوە چارەسەر ئەکرێ خۆپیشاندانی لە ناکاو کە بڕگەی چوارەم لە ماددەی چوارەم، و بڕگەی دووەم لە ماددەی پێنجەم گۆڕانکاری تێدا بکرێ، هەموار بکرێتەوە وەکو ئەوەی بەو شێوەیە هاتووە، فەرموو بێگەرد خان

بەڕێز بێگەرد دلشاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سیغەکە بەو شێوەیە بوو (پێویستە خۆپیشاندان و گردبوونەوەکان ئاشتیانە بێ و دووربێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری و پارێزراو بێ، بەلاّم ماددەی پێنجەم بڕگەی دووەمی (ئەبێ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەک بپارێزێ کە ڕوودەدات، و لەکاتی پێویست دەزگای پۆلیس هاوکاری بکات

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەم خوێندەوە، پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدان ئەوەم خوێندەوە، فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەو ڕەئیەی ئێستا خوێندرایەوە لەلایەن بەڕێزتان و لیژنەی یاسایی، واتە ئەندامان بۆیان هەیە ئەمە موناقەشە بکەن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بۆتان هەیە موناقەشەی بکەن، فەرموو مامۆستا هەورامان

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف(هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئێمە بەراستی زیاد لە چەندین ئەندام پەرلەمان کە ژمارەیان زۆرە داوای ئەوەمان کرد باسی خۆپێشاندانی لە ناکاو بکرێ، ئیتر بۆ ئەوەی وازیح بێ، یەعنی بە شتی موتلەق و کێشمەکێشم و ئەوانە شتەکە هین نەبێ، داوای ئەوە ئەکەین خۆپیشاندانی لە ناکاو لە ناو ئەم یاسایە جێی بکرێتەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگی هێنا مامۆستا

بەڕێز د.هەوارمان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

دەنگی هێنا، کەواتە تەوافوقی لەسەر بکرێ

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرینە لەگەڵ ئەوەن بەو شێوەیە، بە سیغەیەکی تەواوفوقی بێ

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف(هەورامان گەچێنەیی):

ئێمە بۆیە لە پێش هەر یاسایەك کۆمەڵێك تەعریف ئەکرێ، لەبەر ئەوەی لە ناو یاساکە هەر زاراوەیەك بەکاربێ بۆ مەبەستی ئەوەی پێشووە کە تەعریف کراوە، کاتێ تۆ پێشتر تەعریفی خۆپیشاندانت کردووە، لێرە کە باسی هەر خۆپیشاندانێك ئەکەی ئەو خۆپیشاندانە ئەگرێتەوە کە پێشتر باست کردووە، نەك خۆپیشاندانی لە ناکاو؟ سوپاس، ئەوە لەبەر ئەوەی لە ڕووی یاساییەوە دوایی ڕەخنەمان لێ نەگیرێ، چونکە بە سەراحەتەن یاسا ئەبێ وازیح بێ، جامیع بێ، مانیع بێ، شامیل بێ، داوا ئەکەین یاساکە ماددەیەکی تێدابێ باسی خۆپیشاندانی لە ناکاو بکات، چەندین جار دووبارەمان کردەوە، ئەگەر ئەکرێ با بکرێ، ئەگەر ناکرێ با وازیح بێ، ڕوئیەی هەموو کەس وازیح بێ

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەرگای قسەتوگۆ ئەکەینەوە، فەرموو کاك تەحسین نوقتەی نیزامیە؟

بەڕێز تحسین اسماعیل(دۆڵەمەری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

لەماددەی چوارەم بڕگەی دووەم خاڵی پێنج، ئەڵێ (ناو و واژووی ئەندامانی نوێنەرانی خۆپیشاندان، ئەوەندەی ناوێ، ناو و واژووی نوێنەرانی خۆپیشاندان).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە دەرگای وتووێژ ئەکەینەوە لەسەر ئەم ماددەیە، کێ قسەی هەیە؟

بەڕێز فخرالدین قادر_سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

کەرتی یەکەم (گۆران ئازاد، ڕێواز فائق، سەعید محمد، صالح فەقێ، فەرهاد سەنگاوی، مریم صمد، زانا عبدالرحمن)، کەرتی دووەم (جمال مۆرتکە، حیاة مجید، شیرین حسنی، ڤەمان فیصل، عباس غزالی، فرست صۆفی، مدینە ایوب، مەردان خدر، نجات محمد، هیڤا حاجی) کەرتی سێیەم (ڕابوون مەعروف، ابو بکر هەڵەدنی، بەهار عبدالرحمن، ئێڤار ابراهیم، شکریە اسماعیل، برزۆ مجید، بێستون فائق، جوان اسماعیل، سهراب میکائیل، حسن صالح، زوڵفا محمود، عمر عینایەت، سهام عمر، علی حەمە صالح، عادل عزیز، فائق مصطفی، قارەمان قادر، محمود عمر، عمر صالح، کەژال هادی، منیرە عثمان، ڕۆزا محمود) کەرتی چوارەم (ماموستا غەریب)

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست ئەکەین بە گفتوگۆ کردن، فەرموو کاك زانا

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ڕاستی من لەسەر کاتەکە قسەم هەیە، پێم وایە ٤٨ سەعات زۆرە، ئەگەر بکرێتە ٢٤ سەعات لەوانەیە مەسەلەی ئەوەی کە زۆر گلەییان لێی هەیە کە مەسەلەی خۆپیشاندانی لە ناکاویش حەل بکات، چونکە ٤٨ سەعات کاتێکی زۆرە ئەگەر لەسەر قەزیەیەکدا تێپەڕ بێ، بۆیە ئەگەر ئەو کاتە کەم بکرێتەوە، لەوانەیە جۆرێك لەو کێشانەی دروست ئەبێ و ئەو گرفتانە خێران، بتوانن لە ماوەی ٢٤ سەعات هاوڕێ بن، نارەزایی خۆیان دەربڕن، لەسەر مەسەلەی پشووی فەرمی پێم وایە زیادە، چونکە یەکەی ئیداری و وەزیر پێویست ناکات ڕەچاوی پشووی فەرمی بکرێ، چونکە کە کێشە دروست بوو پەیوەندی نییە بەوەی دەوام هەیە یان نا؟ لەبەر ئەوە پێم وایە زیادە، و جۆرێك لە ڕێگرییە، لەسەر وەلأم دانەوەکەش ئەگەر کاتەکە بگۆڕێ لە ٢٤ کاتژمێر، چونکە زۆرە کە وەلأم ئەدەنەوە، کەمتر بکرێتەوە، لەسەر بڕگەی چوارەم قسەم زۆرە، من جارێکی تریش لەسەر ئەو یاسایە قسەم کرد کە هەندێ شتی لاستیکی تێدایە، ئەبێ ڕوون بێ، مەسەلەی خۆپیشاندانی ئاشتیانە، نازانم یەعنی چی؟ یەعنی خەڵك کە دێتە سەر شەقام گرفتی هەیە، پێم وایە ئەوە زیادە، ئەگرێ وەکو بیانوو لە ئایندە بەکاربێت کە ئەم خۆپیشاندانە ئاشتیانە نییە، یەعنی ئاشتیانە چۆن

تەعریف ئەکرێ؟ چۆن ڕوون ئەکرێتەوە بۆ خەڵک، چی ئاشتییە؟ چی ئاشتی نییە؟ خەڵک دێتە سەر جادە ناڕەزایی هەیە، هاوار ئەکات، ئەمانە ناچێتە زمنی شتێك ناوی ئاشتی بێ، لەبەر ئەوەی پێویستە وای لێ بکرێ (پێویستە خۆپیشاندان دووربێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری)، پێویست ناکات بڵێی ئاشتیانە بێ، کە وتمان دوور بێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری، یەعنی توندوتیژی تیانەبێ، مەسەلەی جیاکاری تێدا نەبێ، لەبەر ئەوە ئەو وشە مەتاتییە، لەوانەیە تەفسیری جیای بۆ بکرێ، یان بگۆڕدرێ و بکرێ بە مەسەلەیەکی تر، یان هەر لابرێ، پێم وایە زیادە، (پێویستە خۆپیشاندان دوور بێ لە کاری توندوتیژی و جیاکاری و پارێزراو بێ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جمال

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدام بە نیسبەت بەندی یەکەم، ڕای من بۆ ئاستی پارێزگا پێویستە ٤٨ سەعات، بەڵام ئەگەر قەزاکان بێ با ماوەکەی کەمتر بکرێتەوە، دەزگای پۆلیس، یان فەرمانگەی چالاکییە مەدەنییەکان ئەتوانن بە ئەرکی خۆیان هەڵبستن، ئەو تیبینیەم هەبوو لێرە، لە بەندی دووەم ئامانج و مەبەستی خۆپیشاندان، بەڕای من بکرێتە (ئامانج لە خۆپیشاندان)، چونکە مەبەستەکە دیارە، ڕوون کرایتەوە لە ڕاپۆرتەکە، یان مەبەستی خۆپیشاندان، یان ئامانج لە خۆپیشاندان، بەو شێوەیە، خاڵی پێنجەمی هەمان بەند، ناو و واژووی ئەندامانی ڕێکخەری خۆپیشاندان، ناو و واژوو، ئەوەی ئیمزا ئەکات عادەتەن ناوی خۆشی ئەنووسی، کەواتە شێوازەکەی بەڕای من بنووسرێ (واژووی ئەندامانی ڕێکخەر) یان بە سیغەیەکی تر، ئەوە لێژنەی یاسایی ئەتوانن، ئەوەی تریش لەگەڵ ئەوەم شێوازی خۆپیشاندان دائیمەن داواکارییە، شێوازی ناڕەزاییە، کەواتە شێوازی ئاشتیانە بۆ پشتگیری کردنە، یەعنی حکومەت هاوکاری ئەکات، یان لە ولاتێك سەرکەوتنێك بەدەست دێ، ئەوە شتێکی ترە، ئەو بابەتانە ئەگەر بە سیغەیەکی تر دابڕێژرێتەوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر داوای لێبووردن ئەکەین کە سێ پەرلەمانتار پێشتر ناویان نووسیوە، لە یادم کرد، ئێستا ناوی ئەوان ئەخوێنینەوە، بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن فەرموو

بەڕێز عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پێش ئەوەی هیچ شتێك بڵێم پێم وابێ یەکێ لە خەڵکان کە ڕووبەڕوومان ئەبێتەوە ئەوەیە لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان شتێك هاتووە لە کاتی خوێندنەوەی دووەمی هەر پرۆژە یاسایەك دەنگی لەسەر ئەدرێ، بۆیە ئەکرێ کاتێك لێژنەیەکتان دیاری کرد بۆ تەعدیل کردنی ئەو پەیڕەوی ناوخۆی

پەرلەمانە، کار بۆ ئەوە بکرێ لە خوێندنەوەی دووەم دەنگ لەسەر ئەوە بدرێ بڕگە و ماددەکان بێ، ئەکرێ لە دوای خوێندنەوەی دووەم ڕاو بۆچوونی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی، بۆ نموونە بابەتێکی لەم شێوەیە لە خەڵکانی پسپۆر وەرگیرێ، قسەی ئەوانیش بە هەند وەرگیرێ، لەسەر بابەتەکان، پشتگیری قسەکەی کاك زانا ئەکەم، دیارە ٤٨ کاتژمێر زۆرە، چونکە زۆرجار خۆپیشاندان دوای ٤٨ کاتژمێر هیچ کاریگەری نامێنێ ئەگەر بکرێ، و لە خاڵی ئەخیر (بە مەرجێ ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێ)، ئەکرێ بکرێ (ئەگەر لە ماوەی دیاری کراودا وەلأم نەبوو، ئەوە ئاگاداری نامەکە پەسند بکرێ، یان هەژمار بکرێ بە کارکردن)، لە بڕگەی دووەم (پێویستە ئاگاداری نامە ئەو زانیاریانە لە خۆ بگرێ (یەکەم، کات و شوێنی خۆپیشاندان) ئەم کاتە ئەگەر بکرێ بە کاتی دەست پێکردنی خۆپیشاندان و شوێنی خۆپیشاندان، و خۆپیشاندەر بۆخۆی شوێن دیاری بکات، نەك فەرز بکرێ لەسەری و بۆشی دیاری بکرێ، خاڵی دووەم و سێیەم هیچ، خاڵی چوارەم، ماوەی خۆپیشاندان، پێم وابێ ماوەی خۆپیشاندان کاتی بۆ تەحدید نەکرێ، خاڵێك دابنرێ بۆ ئەوەی وەلأم نەدرێتەوە، تا وەلأمی پێویستی خۆپیشاندەر ئەگەر لە قەزا بوو قائیمقام وەلأم بداتەوە، ئەگەر لە پارێزگایە، پارێزگار جواب بداتەوە، تا وەلأمێکی ئیقناعکەری خۆپیشاندەر نەدرێتەوە، خۆپیشاندان کاتی بۆ تەحدید نەکرێ، لە بڕگەی سێیەم، (وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە پاساوی دروست و شیاو لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ)، (بیگۆڕێت بە مەرجێ ڕەزامەندی نوێنەرانی خۆپیشاندانی لەسەر بێت)، ئەوەی بۆ زیاد بکرێ، لە بڕگەیی چوارەم، (پێویستە هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك دوور بێ لە کاری تووندتیژی و جیاکاری)، ئەگەر ئەمەی بۆ زیاد کرا، (هەروەها ئەو گردبوونەوانەی کە ڕێکخستنی پێشوەختەیان بۆ نەکراوە، وە دەرفەتی ئاگادار کردنەوەیان بۆ نەڕەخساوە، لەبەر هەنووکەیی و کتوپڕی بابەتی خۆپیشاندانەکە) یەعنی لە ئاگادار کردنەوە دەربچێ، بە مەرجێ حوکمەکانی ئەم یاسایەی تێدا ڕەچاو بکرێ)، چونکە لێمان تێکنەچێ، پەرلەمانتارانی بەرێز، ئێمە لە هەرێمێکداین، یاسا دائەڕێژین بۆ خەڵکی هەرێمی کوردستان، و لە هەرێمێکیش داین هەندێ خۆپیشاندان بۆتە ئەمری واقیع، ناتوانین خۆمانی لێ بەدەر بکەین، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئومێد

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی چوارەم بڕگەی یەکەم بۆ چارەسەری ئەوەی لە موناقەشەکانی پێشوو باسمان کرد، ئەوەی کە کەسیش وەکو تاکە کەس بۆی هەیە خۆپیشاندان بکات، ئەکرێ وای لێبێ (کەسێك یان نوێنەری خۆپیشاندان لایەنی کەم) تەبعەن لەگەڵ ئەو ڕایەی کاك زانا و هاوڕێیانی ترم کە کەم بکرێتەوە بۆ ٢٤ سەعات، (٢٤ کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندان لە ڕێگەی ئاگاداری نامەیەك بۆ ئەو مەبەستە پێشکەش ئەکرێ، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار ئەکرێتەوە، بە مەرجێ ڕۆژانی پشووی فەرمی

ڕەچاو بکرێ)، ئەمەی بۆ زیاد بکرێ، (ئەگەر لەو ماوەیەدا وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی وەلاّمی نەدایەوە، ئاگاداری نامەکە بە گەیشتوو هەژمار ئەکرێ)، ڕەنگە هاوڕێیەك بڵێ ئەوە لە ئەسڵی یاساکە لە ماددەی چوارەم چارەسەر کراوە، بەلاّم ئەبێ دیسانەوە گۆڕانکاری بەسەر بێ، چونکە لە ئەسڵی یاساکە ئەڵێ (داواکاری)، بۆیە داواکاریەکە لەوێ بۆ مۆڵەت هاتووە، جگە لەوەش ٤٨ سەعات پێنشیاری ئەوە ئەکەم ببێتە ٢٤ سەعات، کەواتە لە ئەسڵی یاساکەش ئەبێ ئەوە گۆڕانکاری بەسەر بێ، دووەم، (پێویستە ئاگاداری نامە ئەم زانیاریانە لەخۆ بگرێ)، لە خاڵی یەکەم کاتی دەست پێکردن لەگەڵ ڕاکەی (ماموّستا عبدالرحمن) م، لەبەر ئەوەی هۆکار ئەوەیە، لە دوایی دا باسی ئەو کاتی خۆپیشاندانە ئەکەم، کاتەکە پێشنیار ئەکەم لابرێ، ئەگەر بیهێڵینەوە ڕەنگە دوایی وا لێکبدرێتەوە ئەوە مەبەستی سەرەتا و کۆتایی خۆپیشاندانەکەیە کە دیاری بکرێ، بۆیە ئەبێ ئەو کاتەش تەحدید بکەین، کاتی دەست پێکردن و شوێنی خۆپیشاندان، دووەم، ئیشکال نییە، سێیەم، (ڕێگەی ڕۆیشتنی خۆپیشاندان)، وا ئەزانم ئەم خاڵە پەرلەمانتارنی بەرێز ئەوەش ئیشکالی تێدایە، کە ڕێگایەکی دیاری کراو دیاری ئەکەی بۆ خۆپیشاندان ڕەنگە بە هۆکارێك لە دەرەوەی خۆپیشاندەران ئەو ڕێگەیە گیرابێ، چاکسازی ئەکرێ، ڕووداوێکی ئۆتۆمبێل، یان هەر ڕووداوێکی تر، تەبعەن ئێمەش یاسا دائەنێین نامانەوێ لە ڕێگەی ئەو یاسایەوە خۆپیشاندەران مەحکوم بکەین، بەلاّم لادان لەو ڕێگەیەی کە تۆ لە ئاگاداری نامە دیاری ئەکەی دواتر ئەبێتە هۆی مەحکوم بوونی خۆپیشاندان، بۆیە زۆر گرنگە بە وردی سەرنج بدەین، ڕێگەی ڕۆیشتنی خۆپیشاندانەکە گرنگ نییە، چونکە شوێنی خۆپیشاندامان دیاری کردووە، ڕەنگە ڕێگەیەکی دیاری کراومان نەبێ، شوێنیك دیاری ئەکەین، لە ڕێگەی جیاوازەوە، لە کۆڵانی جیاوازەوە خەڵك کۆئەبێتەوە بۆ ئەوەی خۆپیشاندان بکات، بۆیە ڕێگەی ڕۆیشتنی خۆپیشاندان ئیشکالێکی گەورە دروست ئەکات، ڕەنگە دوایی ببێتە هۆی مەحکوم بوونی خۆپیشاندان، چوارەم، ماوەی خۆپیشاندان، تەبعەن ماوەکە وەکو لە سەرتا ڕوونم کردەوە، ئەمەش کێشەیە، لەبەر هۆکارێکی زۆر سادە، ئێمە ئەمانەوێ سەرباری ئەوەی پارێزگاری لە خەمە گشتیەکانی کۆمەڵگاو بەرژەوەندی گشتی ئەکەین، بەلاّم خەڵەلی گشتیش بەشێکی گەورەی ئەوەیە کە داواکاری هاوولاّتیان لە هەر ئاستێك بوو، دەربارەی هەر کێشە و داواکارییەك بوو، جێی خۆی بگرێ، و گوێی لێ بگیرێ، بۆیە کە ئەڵێی ئەو خۆپیشاندانە ٢ سەعات یان هەر سەعاتێك ئەبێ هۆکاری ئەوەی دامودەزگای پەیوەندیدار گوێی لێ نەگرێ، ئەو سەعاتە چاوەڕێ بکەن تا ئەوە تەواو ئەبێ ئیشکال دروست ئەکات، بۆیە ئەگەر لاشی نابەن با پەیوەست بکرێ بەوەی کاتێ ماوەی خۆپیشاندان لەو ماوەیە کۆتایی بێ کاتێك لایەنی پەیوەندیدار وەلاّمێکی بەلگەدار بە داواکاری خۆپیشاندەران ئەداتەوە، ڕەنگە وەلاّم دانەوەکە جێ بەجێ کردنی هەموو داواکاریەکان نەبێ، بەشێکی بێ، بەلاّم ڕەتکردنەوەی هەندێ لە داواکاریەکان بە بەلگەوە بێ، بڕگەی سێیەم، (وەزیر یان سەرۆکی ئیداری بە پاساوی دروست و شیاو لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ)، با سەرنجی خۆم بدەم، بە پاساوی دروست و شیاو لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی، هەموومان ئەزانین یاساییەکان، یان ئەوانەی یاسایی نین، وازیحە لە ڕووی زمانەوانییەوە، زۆر زۆر

مەتاتییە، پاساو چییە؟ بەرژەوەندی گشتی چییە؟ بۆیە ئەبێ تۆ رێگەیك دابنێی، ئەبێ تۆ باس لە شوێنی خۆپیشاندان ئەکەی، کەواتە بەم شێوەیە پێشنیار ئەکەم، (وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئەتوانێ شوێن)، سەرنج لەسەر ئەوەی کاتیشی لێ لابدەی، ڕەنگە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی لە گۆڕانی کاتەکەدا خۆپیشاندانەکە بخاتە شەو، دوایی چی ئەکەی؟ مافی ئەوەی هەیە بیگۆڕێ، ئەڵێ شەو بێ، ناکرێ، ئەمە ئیشکالە، لەبەر ئەوە با وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بەو شێوەیە، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئەتوانێ شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ، ئەگەر ئەو شوێنە لەلایەن گروپێکی تر ئاگاداری نامەی بۆ پێشکەش کرابوو، واتە گروپێکی تر ئاگاداری نامەیەکیان پێشکەش کردبوو ئەو شوێنەیان گرت، لەو کاتە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بتوانێ گۆڕانکاری لەو شوێنە بکات، و سەرنجی دوایی ئەوە، ٢٤ سەعات دیاری کراوە، پێشنیار ئەکەم ئەم ٢٤ سەعاتەش لابرێ، بۆ؟ لەبەر ئەوەی سەرۆکی یەکەی کارگێڕی پێویستی بە ٢٤ سەعات نییە، بۆ ئەوەی بیر بکاتەوە بزانێ ئایا ئاگاداری نامەی تری پێگەیشتووە؟ کە ئیمە دیاریمان کردووە ئاگاداری نامە ئەگاتە سەرۆکی یەکەی ئیداری یان وەزیر، کەواتە بێگومان لە هۆش خۆی نەچووە، ئەبێ بزانێ لەو لەحزەیە، ئاگاداری نامەی تری پێ گەیشتووە یان نا؟ کە پێی گەیشتبوو، گۆڕانکاریەکە ئەکات، کە پێی نەگەیشتبوو، وەلاّمەکە ئەداتەوە، کەواتە پێویست ناکات ئێمە ئەو هەموو کاتە بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بدەین، لە چوارەم، لەگەڵ قسەی کاك زانام، ئەوەش کەمێ ئیشکال ئامێزە، کە ئەڵێین تووندوتیژی نەبێ، یەعنی خۆپیشاندانی نا تووندوتیژی باس ئەکەین، کەواتە ئەمە لە ناو خۆی ئاشیتانەشی هەلگرتووە، کە ئەڵێی ناتووندوتیژی، هەموو ئەو ڕەهەندانەی تری لەخۆی گرتووە کە یەکێ لە ڕەهەندەکانی ئاشتیانەیە، بۆیە لەوێ ڕەنگە پێویست نەکات وشەی ئاشتی بەکار بێت، کە ئەڵێین بەدەر بێ لە تووندوتیژی، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك سالار نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بۆ بەرچاو ڕوونی ئەندامانی بەڕێز ئەو سیاغانەی کە لیژنە پەیوەندیدارەکان و لایەنەکان و فراکسیۆنەکان و سەرۆکایەتی پەرلەمان لەسەری ڕێککەوتن، ئەوەی پەیوەندی بە بڕگەی سێیەمی ماددەی چوارەمەوە هەیە، (شوێنی خۆپیشاندان ئەبێ بە ڕەزامەندی یان بە هەماهەنگی نوێنەری خۆپیشاندان بێ)، ئەمە ئیزافە کراوە، بۆیە ئەندامان بەرچاویان ڕوون بێ کە ئەم بڕگەیە دەستەواژەیەکی تێدا ئیزافە کراوە لە مەهامەکەی ئەگۆڕێ، تکایە ئاگادار بن، لە کاتی موناقەشەش ئەیخەینە دەنگدانەوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش، ڕاستە ئەوە موناقەشە کراوە، ئەو بڕگەیە پێشنیار کراوە بەو شێوەی لێ بێ، خاتوو پەری صالح فەرموو

بەڕێز پەری صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بەشێکی قسەکانم کاك زانا و کاك ئومێد و کاك عبدالرحمن کردییان، بەڵام ئەگەر ماوەم بدەن ڕوون کردنەوەم هەیە، پرسیارێك لە بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمان بکەم، بە دڵێکی فراوانەوە لێم وەرگرن، لەبەر ئەوەی ٢٣ ساڵە کوردستان ئازادە و حکومەتی خۆمان هەیە، هەتا ئێستا یەك چین و تووێژ لە ٥٠٪ لە ئیش و کاری خۆیان ڕازی نین، گەنج هەلی کاری نییە، کێشەی خانووبەرەی هەیە، فشارێکی زۆری لەسەرە.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو پەری ماددەی چوار.....

بەڕێز پەری صالح:

بەس ئەوەندەم لێ وەرگرن، هانا بۆ ماددە هۆشبەرەکان ببات یان خۆپیشاندان، ئێمەش وەکو دایك و باوك وەریان بگرین، دەستیان بەسەردا بێنین، هەتا ئێستاش دەرئەنجامی هیچ خۆپیشاندانێك وا نەبووە کە بە دڵی خۆپیشاندەران بێ، وەریان بگرینەوە، دەستیان بەسەردا بێنین، ڕێیان بۆ خۆش بکەین، هەلی کاریان بۆ بدۆزینەوە، نەك وەکو ئەو شیعرەی ئەڵێ (القاه في اليم مكتوفا، فقال له اياك اياك انت بتلبا)، یەعنی گەنج و لاو لای ئێمە، هەمووی بەو شێوەی بەسەرهاتییە، دوێنێ خوێندکارێك پەیوەندی پێمەوە کردووە، دوو ساڵە تەخەروجی کردووە، ئێستا نان بۆ جیرانەکانیان ئەکات، پەیوەندی ئەکەن ئەڵێن خۆپیشاندان نەکەین، ئەدی چبکەین؟ سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم یاسایە خۆی بۆ ڕێکخستنی خۆپیشاندانە، موناقەشەی ئەوە ئەکەین چۆن خۆپیشاندان ڕێکبخرێ.....

بەڕێز پەری صالح:

ئاخر هەموو پرسیارەکان بۆ ئەوەیە نەکرێ

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا غەریب

بەڕێز غەریب مصطفی(پێنجوینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت ئێمە سیاغەی یاسای خۆپیشاندان بۆ واقیعی کوردستان ئەکەین، ئەبێ ئەوەمان لە بیر نەچێ لە کوردستان دەیان کێشەی جۆراو جۆری وەکو مووچە و کارەبا و بەنزین و تا ئەخیری لەم ولاتە هەیە، بۆیە پێویستە ئەو یاسایە کە سیاغە ئەکرێ بە تایبەتی ئەم خاڵی چوارە، مۆرکی کوردستانی بوونی پێوە بێ، واقیعی کوردستان ڕەنگ بداتەوە، نەك مۆرکی یاسایەکی ئەوروپی، وەکو هەندێ لە برادەران ئاماژەیان پێ کرد، مافی هاوولاتی لەوێ، لە نان و لە ئاو و لە مووچەی و لە شوێنی نیشتەجێ بوونی لە هەموو

ڕوویەکەوە پارێزراوە، ئینجا ئەگەر خۆپیشاندانی لە ناکاویشی کرد، مافی ئەپارێزرێ وەکو مرۆڤ هەڵناکوترێتە سەری، نابرێتە زیندان، فیشەکی پێوە نانرێ، مافی پارێزراوە، بۆیە ئاگادار کردنەوەی حکومەت بە ٤٨ سەعات پێش لە ڕوودانی خۆپیشاندان، ئینجا ئەو پشووە ڕەسمییەی ئاماژەی پێکرا، حیساب بکرێ، ئینجا سەرۆکی یەکەی ئیداری بۆی هەبێ لەبەر بەرژەوەندی گشتی ئەوە مەتاتییە، کاك سالار ئاماژەیەکی پێکرد، ئومێد ئەکەم ئەوە بچەسپێ، بەس ئەبوو دکتۆرە ڤالاڤ بیخوێندبایەوە بۆمان، ئەگەر گۆڕانکاری تێدا کرابێ، ئەگەر ئەمانە بچەسپێ بەڕاستی تەوقکردنی خۆپیشاندانە پێش ئەوەی ڕووبدات هەر بە یاساکە تەوق دەبێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوە نیم کە (٤٨) سەعات پێشتر بێ، بکرێ بە (٢٤) سەعات، و لەگەڵ ئەوە نیم کە وشەی ئاشتیانەی تێدابێ، تەنها وشەی توندو تیژی کیفایەتە کاك زانا و ئەوانی تر ئاماژەیان پێکرد، و لەگەڵ ئەوە نیم کە خاڵی سێ ماددەی چوارەم بمێنێ کە دەڵێ لەبەر بەرژەوەندی گشتی کە ئاماژەم پێکرد مەتاتیە و لە کۆتاییدا داوا دەکەم خۆپیشاندانی لە ناکاو بخرێتە ناو ماددەی چوارەم و بەم جۆرەی لێ بکرێت، پێویستە هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك بە وانەشەوە کە لە ناکاو ڕووبدەن دوور بێ لە کاری توندو تیژی جیاکاری و پارێزراو بن، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ابوبکر.

بەڕێز ابوبکر هەڵەدەنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەمان بۆچوونی مامۆستا غەریبم هەیە، قسەکانی کردم، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو هیڤا،

بەڕێز هیڤا حجی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارێکم هەیە کە بڕگەی دووەم خاڵێکی بۆ زیاد بکرێت، وەکو دانانی بارمتەی ڕاهێنان بۆ خۆپیشاندان بۆ ئەوەی کە بەکاربێت بۆ پاککردنەوەی شەقام و قەرەبووی ئەو زەرەرە ماددیانەی کە بە مالّی خەڵك دەگات لە کاتی خۆپیشاندان، نەك حکومەت تەقەبولی ئەم زەرەرە بکات، ولاتی (ئەسکەندەنافیا و ئیرلەندا) ئەم یاسایە بەکاردەهێنن، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو خاتوو مریم،

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك، دوو مولاحەزەی ڕێزمانیم هەیە، وەڵا لە بڕگەی یەکەم لە ماددەی چوار لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان لایەنی کەم ئەگەر ئەو لایەنی کەمە بکرێت بە لانی کەم لە ڕووی زمانەوانییەوە تۆزێك خۆشتر دەگوترێت و (٤٨) کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی ئەگەر لە بری لە ئەنجامدانی بەڕێوەچوونی دابنرێت لە بەڕێوەچوونی خۆپیشاندانەکە و لە ماددەی دووەم من پێشنیارێکم هەیە ئەگەر بکرێ ئاگادارینامە پێناسەی بۆ بکرێ، نەك ئەو خاڵانە ڕیزبەندی بۆ بکرێ، ئەگەر نا خاڵی چوار بێتە خاڵی یەکەمەوە کات و شوێن و ماوەی خۆپیشاندانەکە، یەعنی خاڵی چوارەم لە بڕگەی دوو لا ببرێ، ماوەکە بێت لەگەڵ کات و شوێن و ماوەی خۆپیشاندانەکە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو حیات،

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی دووەمدا ماوەی خۆپیشاندانەکە هەندێك لە بەڕێزان هاوکارەکانم باسیان لەوە کرد منیش جارێکی تر باسی دەکەمەوە لە سەر ماوەی خۆپیشاندانەکە، خۆپیشاندەر تا وەڵامێکی موقنیعکەری پێ نەبی بۆ عیلاج کردنی ئەو کێشەیەی کە خۆپیشاندانی لە سەر دەکات خۆپیشاندەرەکە بەردەوام دەبێ، ئینجا ماوەکە ئەگەر بکرێ هەر لا ببرێ، تێدا نەبێ ماوەکە تەحدید نەبێ ماوەی با بڵێین خۆپیشاندانەکە، لە خاڵی سێیەمدا دەڵێ لە ڕێگەی نووسراوێکی ڕەسمی ئاگاداری لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان بکاتەوە لە ماوەی (٢٤) کاتژمێر لە دەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە کەمتر نەبێ، ئەی ئەگەر لەم ماوەیە نەتوانرا وەڵام بدرێتەوە چی؟ خاڵی چوارەمیش پێویستە خۆپیشاندانەکە ئاشتیانە بێ و دوور بێ لە کاری تووندو تیژی و جیاکاری ئەگەر بکرێت ئەو یەك دێڕەی بۆ ئیزافە بکرێ بەهیچ جۆرێك چەك بەکار نەهێنرێ، وەك لە خۆپیشاندانەکانی پێشتردا بینیمان کە چەندەها کەس بوونە قوربانی بەهۆی تەقەکردن، ئەگەر تەقەی تێدا نەکرێ و چەك بەکارنەهێنرێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو منیرە،

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کاك ئومێد و مامۆستا عبدالرحمن کردیان، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. شوان قەڵادزەیی،

بەڕێز عمر مصطفى باوەمیر (د. شوان قەڵادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ تەواوی قسەکانی کاك زانا دام، ئەو (٤٨)سەعاتە بکرێ بە (٢٤) سەعات، ئەوەش کە نووسراوە لێژنە، لێژنە بۆ خۆی لابراوە، بکرێ بە نوێنەری خۆپیشاندەران، پشوو پێویست ناکات، چونکە لەوانەیە پێداویستیەك هەبێت کە وا بێ داواکاری خوێندکاران بێ یان هەر چین و توێژێکی تر بێ لە رۆژی پشوودا بێتە پێشەوە، بڕگەی دووەم لە ئاگادارییەکان ئەگەر لە یەکەمدا کاتی دەست پێکردن و شوێنی خۆپیشاندانەکە، چونکە دەڵێ کات رۆژەکە خۆی هەمووی کاتە لە بەیانیەوە تا ئێوارە کاتەکە دیاری بکرێ ئامانجەکەش ئەوە دیارە، رێگای رۆشتنی خۆپیشاندانەکە ناکرێت لایەنی حکومەت یان دەسەڵات دیاری بکات، چونکە خۆپیشاندەر لە کوێ فشاری زیاتر دەخاتە سەر لایەنی بەرامبەر بۆ ئەوەی تەسلیمی داواکاریەکانی بێ ئەو شوێنە هەڵدەبژێرێ، ئەوە پێم وایە گرفتێك بێ لەبەرامبەر خۆپیشاندەر، ماوەی خۆپیشاندانەکەش ئەو ماوەیە ناکرێ دیاری بکرێ، دەکرێ بەم شێوەیە بێ ماوەی خۆپیشاندانەکە بەردەوام دەبێ تا ئەو کاتەی لایەنی بەرامبەر بەڵێنی جێبەجێکردنی داواکاری خۆپیشاندەران دەدات، ئێستا کێشەکە ئەوەیە سەدان خۆپیشاندان روو دەدات، بەڵام هیچ وەڵامێکی نادرێتەوە هەموو بەبێ وەڵام دەمێنێتەوە، بڕگەی سێیەم وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بۆی نییە، مەسەلەن شوێنی خۆپیشاندانەکە بگۆڕێ تەنها ئەوەی کاك سالار باسی کرد بە ئیتیفاق لەگەڵ خۆپیشاندان، دووەم لە کاتێکدا ئەو شوێنە خۆپیشاندانی تری لێ بکرێ، بڕگەی چوارەم بەخۆی هەمووی زیادە، کە دەڵێ خۆپیشاندان ئاشتیانەیە لە پێناسەکەدا هاتووە ماددەی یەکەم لەوێ ئاماژەی پێکردووە کە هەموو خۆپیشاندانەکان هەر چۆنێك بێت ئاشتیانەیە کە دەڵێ دوور بێ لە تووندو تیژی و جیاکاری، لە ماددەی دووەم بڕگەی سێیەم باسکراوە، نابی مەبەستی خۆپیشاندان هاندانی گروپێك بێ دژی گروپێکی تر بەناوی ئاین یان بە ناوی شتێکی تر، بەڵام بڕگەی چوارەم بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە باشە، چونکە تا ئێستا لەو ماددانەی کە ئێمە هەموارمان کردووە هیچی مافی خۆپیشاندەران تێدا نەپارێزراوە بە نووسراو بۆ نموونە بنووسرێت پێویستە رێکخەران و خۆپیشاندەران لە پێش هەڵبژاردن و دوای هەڵبژاردن نەگیرێن و ئازار نەدرێن و هەڕەشەیان لێ نەکرێ، ئینجا مەسەلەی لە ناکاو، ئەگەر لە ناکاو، لێرە بێتە دەرەوە وەکو ئەوە وایە ئەو فڕاکسیۆنانە لە ژووری تاریکدا ئەوەیان کۆتایی پێ هێنابێت، چونکە بەڕاستی خۆپیشاندانە ئاساییەکەش و ئەوەی تریش خۆ خەڵك ئاماژە پێ دەکات چوار ساڵی ئارام و پێنج ساڵی ئارام، ئەوە ئاساییەکە هەر نەما، لە ناکاوەکەش هەر نەما، کەواتە هەمووی (الفاتحە)ی لە سەر بخوێنێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حسن،

بەڕێز حسن صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ رای ئەو برادەرانەم بەتایبەتی کاك ئومێد و ئەوانی تر (٤٨) سەعاتەکە زۆرە، بکرێ بە (١٢) سەعات، چونکە بەڕاستی (٤٨) سەعات ئەگەر بتەوێ رۆژانی یەکشەمە و دووشەمەش شتێك دێتە پێش دەبێ دووشەمە خۆپیشاندان بکەی، بۆت نییە یەکشەمە خۆپیشاندان بکەی دەبێ ماوەی (٧٢) سەعات و زۆرتریش پێشتریش مۆڵەت وەربگری، بۆیە من لەگەڵ ئەوە دام (٤٨) سەعاتەکە بکرێ بە (٢٤) سەعات ئەگەر کەمتریش بێ باشتر، ماوەی خۆپیشاندانەکە لەگەڵ د. شوان دام لا ببرێ، نەمێنێ بەڕاستی، چونکە خۆپیشاندان جاری وا هەیە ئامانجەکەت ناگرێتەوە، وەڵام بە داخوازیەکانت دەگرێتەوە چۆن دەتوانی بڵێی خۆپیشاندان ماوەکەیان بۆ دیاری بکرێ، خاڵی سێیەم هەر لە ماددەی چوارەم مەبەست چییە بە پاساوی دروست؟ ئەمە کاك ئومێد باسی کرد من نایەمەوە سەری بەڕاستی ئەمە زۆر مەتاتیە پاساوی دروست، قسەکانی ترم هەمووی کراون پشتگیری لە هەموو ئەو رایانە دەکەم کە پێش من گەیاندوویانە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو نجات،

بەڕێز نجات محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگا دووێی خاڵ چارێ سەبارەت بە ماوەی خۆپیشاندانەکە، ئەز پێشنیار د کەم کو ماوە بێتە دەست نیشان کرن مەرجی گونجاو بێ لەگەڵ واقعێ کوردستانێ، چونکە دەست نیشان کرنا ماوە زۆربەی وڵاتێ پێشکەفتی ژی تێدا دەست نیشان کرن بۆ نموونە هەندێ وڵات چوار سەعات، هەندێ وڵات شەش سەعات ئەگەر ماوە هاتە دەست نیشان کرن ئەڤە ئۆتۆماتیکی لەو ماوەدا لایەنی پەیوەندیدار ژی دێ ل دیف گازیا خۆپیشاندەران دیت و د بێتە سەبەبی زووترین دەم ژی خۆپیشاندان دی ماهی دێتن، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك قادر،

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی یەکەمی ماددەی چوارەم پشتیوانی رەئی برادەرانم دەکەم کە لێژنە بکرێ بە نوێنەر، سەبارەت بڕگەی دووەم لە راستیدا بەڵای منەوە واریدە، گرفت نییە، کات و شوێن و ئامانج و مەبەستی خۆپیشاندانەکە دیاری بکرێ، چونکە ئەمە لە ئاگاداری نامەکەدا نوێنەرانی خۆپیشاندان کات و شوێنەکە دیاری دەکەن و ئامانج و مەبەستەکەش دیاری دەکەن، بەڵام منیش هاوڕام ماوەی خۆپیشاندانەکە پێشنیار دەکەم لا ببرێ لەبەر ئەوە مادام ئێمە بە قانون پابەندی خۆپیشاندەران دەکەین کە دەبێ ئامانجیان و مەبەستیان دیاریکراو بێ و رەواش بێ ئەمانیش مافی خۆیانە کە ئەو ئامانجە و ئەو مەبەستەی کە

خۆپیشاندانەکەیان لە پێناویدا کردووە بیپێکن، خۆ ئەگەر لایەنێ جێبەجێ کار لەو ماوەیەی کە دیاری دەکرێ، تێدەپەڕێ و جەوابی خۆپیشاندەرانی نەدایەوە ئەو کاتە هیچ قانونێك نییە، و هیچ بڕگەیەك نییە کە سزای لایەنی جێبەجێکار بدات، لەوەی کە راستە بەپێی ماددەی پێنج بڕگەی سێیەم هەیە کە دەبێ لە دوای خوێندنەوەی داوای خۆپیشاندەران لایەنی جێبەجێ کار یان لایەنی پەیوەندیدار لەگەڵ داواکەیان وەربگرن و لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەران کۆبێتەوە، هەوڵ بدات چارەسەری گونجاوی بۆ بدۆزێتەوە، بەڵام ئەگەر ئەمە نەکرا راستە پێشێلی قانونە، بەڵام ئەی کێ سزای دەدا؟ هیچ دەقێکی قانونی نییە بۆ سزادانی، بۆ ماوەی خۆپیشاندانەکە پێویستە لا ببرێ، و سەبارەت بە ئەوەی پێنجەم ناو و واژۆی ئەندامانی رێکخەری خۆپیشاندانەکە من پێشنیار دەکەم ناونیشانی نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە دابنرێ، و سەبارەت بە بڕگەی سێیەم ئەم بڕگەیە لە راستیدا هاوڕام زۆر مەتاتییە، چونکە بەرژەوەندی گشتی و پاساوی شیاو و نەشیاو ئەمە جەدەلی تێدەکەوێت، ج پاساوێك شیاوە، کام پاساو لۆجیکییە ئەمە بە لا تۆ لۆجیکییە، بە لای من لەوانەیە لۆجیکی نەبێ، مەنتقی نەبێ، بۆیە ئەو کاتە بە دڵنیاییەوە جەدەلی تێدەکەوێ، بۆیە من پێم وایە ئەگەر ئەم بڕگەیە بمێنێ دەبێ لە کۆتاییەکەیدا ئەمە زیاد بکرێ کە بە مەرجێك پاساوەکە بە لای نوێنەری خۆپیشاندەرانەوە لۆجیکی بێ، یەعنی بۆ ئەوەی کە رێگە بگری کات و شوێنەکە بگۆڕی، چونکە گۆڕینی کاتەکە و شوێنی خۆپیشاندانەکە لە راستیدا کات خۆ هەر سەعات و هین ناگرێتەوە، زۆر شت دەگرێتەوە لەوانەیە مانگێك بە سەر ئەو وادەیە تێپەڕ بێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك مەردان،

بەڕێز مەردان خدر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ل سەر بڕگە سێ تەئیدا وێ رەئی د کەم کو پاساوی درو ست و شیاو زۆر زۆر مەتاتییە، ئەز پێشنیار د کەم ئەو پاساو بێتە دیار کرن، مەسەلەن ئەگەر مەترسیەکا ئەمنی هەبوو وەزیر یان سەرۆکی یەکا ئیداری دزانێ وەختدا یان ئەو ژی مەترسیەکا ئەمنیا هەی یان جهی کە هاتیا تەحدید کرن بۆ خۆپیشاندانێ بۆ خرڤەبوونەکا دی دهێتە ب کار ئینان بۆ هندێ کو جهی وێ بگۆڕێ یان ئەگەر هێزی ئەمنی پێتڤی بەردەست نەبوو ب وەختا خۆپیشاندانی بپارێزن، یەعنی ئەڤ پاساوە بهێنە تەحدید کرن نەك ڤێ مەتاتی بمێنێتەوە و، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو کەژاڵ،

بەڕێز کەژاڵ هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار برگەی یەکەم لەگەڵ ئەوەدام کە (٤٨)ەکە زۆرە، و ئەو برگەیەش بە مەرجێك رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو بکرێ بە زیادی دەزانم، لە برگەی سێیەمدا وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری لە کاتی پێویستدا بۆی هەیە شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ تەنها بۆ یەك جار، بەمەرجێك لە رێگای نووسراوێکی ڕەسمی ئاگاداری نوێنەرانی خۆپیشاندان بکاتەوە، پێویستیش بە ماوەکە ناکا، چونکە ئەگەر برپار بێ (٤٨) سەعاتەکە زۆر بێ ئەو ماوەیەش زۆرە، لە برگەی چوارەم پێم باشە ئاوای لێ بکرێ هەر خۆپیشاندانێکی لە ناکاو یان مولەت پێدراو دەبێت ئاشتیانە و پارێزراو بێت، پێویست ناکات باس لە کاری تووندوتیژی بکرێ، چونکە تۆ کاتێك کە باسی ئاشتی دەکەی پێویست ناکات پیچەوانەکەشی باس بکرێت، هەر وای لێ بکرێ هەر خۆپیشاندانێکی لە ناکاو یان مولەت پێدراو دەبێت ئاشتیانە و پارێزراو بێت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. فرست،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لە خوارەوە دەست پێ بکەم منیش هاوڕام مادام تووندوتیژی هەیە ئاشتیانە نەشبێ هیچ کێشە نییە، لەگەڵ کاك زانا و ئەوانی تر پاڵپشتی ئەم تێڕوانینە دەکەم کە هەماهەنگی لە برگەی سێیەم زیاد بکرێ، بەڵام سەبارەت بە لابردنی رۆژانی پشوو ئەوە لە قانونی مورافەعات و لە قانونی تریش ئەم مەسەلەیە لە نیزامی عامە، یەعنی خۆپیشاندان خۆ لە کاتی نائاسایی ناکرێ، یەعنی خۆپیشاندان لە کاتی ئاسایش دەکرێ، و ئەسڵ وایە لە کاتی ئاسایی بکرێ، بۆیە زەروورە لە هەموو قەوانینەکان مەسەلەی پشووی فەرمی دەبێ رەچاو بکرێ، و لە نیزامی عامیشە و لە هەموو قانونەکانی تریش کاری لە سەر دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك صالح فقێ،

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم لە برگەی دووەمدا رێگای رۆیشتنی خۆپیشاندانەکە پێویستە کۆتاییەکەی دیاری بکرێ، دوو شێوە خۆپیشاندان هەیە رەنگە بەشێکی ئەوە بێت کە لە جێگایەکدا بە سابتی دەبێ، بەڵام هەندێك جار خۆپیشاندان بە رێگایەکی ئاڕاستەکراودا دەڕوات، پێویستە لێرە لەو داواکارییە شوێنی کۆتایی خۆپیشاندانەکەشی تێدا دەست نیشان بکرێ، سەبارەت بە خاڵی چوارەم ئەگەر ئاشتیانە لا ببرێ هێمنانە با جێگای ئاشتیانە بگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عباس غزالی،

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار لە بڕگەی یەکەمدا ئێمە دەمانەوێ هەر خۆپیشاندانێك بێتن، و ئامادەکاری بکرێ، رەنگە لەگەڵ (٤٨) سەعات بم، چونکە لایەنی پەیوەندار خۆی ئامادە بکات، چونکە ئەرکی پاراستنی خۆپیشاندانیشی لە سەرە لەوانەیە لەوکاتەدا پۆلیسی چالاکی مەدەنی بەو شێوەی بەردەست نەبێ پاساوێك دێنێتەوە لەگەڵ رەئی د. فرستی دام کە رۆژانی پشوو کە ناوی پشووە خۆپیشاندەرانیشمان لە پشتی دابن، چونکە ماوەکەی ئەوەیە، بۆ دیاریکردنی کات لەگەڵ ئەوەدام کات دیاری بکرێ، چونکە هێزی پاراستنی ئەو خۆپیشاندەرانەدا مەحدوودە، و لەوانەیە ئەگەر شتیش درێژ بوو بە لارێ ببرێ و شتی تریشی بچێتە ناو و ئامانجی تر بپێکی، و لە بڕگەی چوارەمدا بۆ ئەوەی ئارام بێ پێشنیار دەکەم هەروەکو ئەو رۆژەش وتم خۆپیشاندان نیشانەی شارستانیەتی هەر کۆمەڵگەیەکە، و پێشنیاریش دەکەم کە پێویستە خۆپیشاندەران رەچاوی ژینگە پارێزی و منداڵ بۆ مەرامی خۆپیشاندان بەکار نەهێنن بۆ ئەوەی یاسایەکی شارستانی لە کۆمەڵگایەکی نێو نەتەوەیی و بە معیاری پاراستنی میساقی مافی مرۆڤیش بێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو جوان،

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم دوێنێ وەعدەکم وەرگرت کە ئافرەت ئەوەل جار قسە بکات، بەڵام ئەمڕۆ ئافرەت نیسبەی موشارەکەی باش بوو، حەقت دا بە ئافرەتان، بەڕاستی باس لە دیموکراتییەت دەکرێ باس لە مافی مرۆڤ دەکرێ، من بەخۆم واقیعێکم دیت زاهیرەیەکم بینی، خۆم لە ناوی بووم لە ٢٠١٣دا مەجموعەك کەمئەندام لە پێش دەرگای پشتەوەی پەرلەمان خۆپیشاندانێکی لە ناکاویان کرد ئەوانەش بەڕاستی تەڵەبیان زۆر زۆر رەوا بوو، داخوازییان زۆر رەوا بوو مووچەیان زۆر کەمە لە مابەینی (١٠٠ تا ٢٠٠) هەزارە دەیانویست چاکیبکەنەوە، تەبعەن ئەو وەختی قەیرانی داراییش نەبوو، دوو مانگ، سێ مانگ جارێك مووچەشیان وەردەگرت، ئەو ئیعانەی حکومی وەردەگرن، سەعات سێی شەوێ کە برادەران لەگەڵم بوون کە کاك برزۆ بوو، کاك علی حەمە صالح بوو، خوشکە ئێڤار بوو، دوو سێیەکی تریش بوون سەردانی ئەوانەمان کرد، سەعات چواری سبەینێ بە سەیارەی رەش، بە دەمامکەی رەش ئەوانە هەڵگیران فڕێ درانە پشت سەیتەرەی یەك، دوو: کارمەندی حکومی من ئەو دیاردەیەم دیتیە لەگەڵیشم قەومایە خاسەتەن ئەگەر کارمەندەکە حکومی بێ، بەڕاستی حکومەت بزانێ خۆپیشاندانە یەکسەر چاوسۆرکردنەوەو تەهدید دەست پێدەکات، لەبەر ئەوەی ئێمە دەزانین کێندەرمان دێشی دەزانین واقیعەکەمان کووە، لەبەر ئەوەی ئێمە بەعزێکمان

پێداگرین خۆپیشاندانی له ناکاو له ناو ئەو یاسایە هەبێ، هەتا ئەزیەتی نەخوا هاوولاتی، هەتا بیل فیعل دیموکراتیکە فیعل و کار بێ، بەس قسە نەبێ، شیعار نەبێ، بەنیسبەت موقتەرەحەکان ماددەی چوارەم هاوڕامە لەگەڵ کاك ئومێد و کاك زانا و برادەران کە باسیان کرد (٤٨) سەعاتەکە ببێ بە (٢٤) سەعات، و کات و شوێنی خۆپیشاندان بەس دووبارە ناکەمەوە لە سەری ناڕۆم، چونکە موبەڕیڕەکان کاك ئومێد و کاك زانا و برادەران باسیان کرد، کاتی دەست پێکردن، و ڕێگایەکە نەمێنێ ڕێگای ڕۆشتنی خۆپیشاندەران، و ماوەکە ئێمە تەحدید نەکەین، چونکە تۆ نازانی خۆپیشاندان کەی دەست پێدەکات؟ بەڵام کەی تەواو دەبێ تا ئامانج وەڵامیان نەدرێتەوە ناتوانی ئەوەی بکەی، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری پاساوی دروست و شیاو لە پێناو بەرژەوەندی گشتی ئەمە زۆر زۆر مەتاتییە، ئەوە بەعەکسەوە ڕێگرە لە پێش خۆپیشاندان ئەوە نەمێنێ، و کاتەکەش بسڕێتەوە نەمێنێ بە مەرجێك کاك ئومێد باسی کرد ئەگەر گڕۆپەك دەست نیشانی نەکردووە کەسێك دەتوانێ، وەزیر یان سەرۆك بیگۆڕیتەوە ئەو چوارە کە پێشنیارەکە مەجموعەك ئەندام پەرلەمان، و جەنابت خوێندتەوە من لەگەڵدامە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڤەمان،

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقەت یەعنی د ڤێتن ئەم ئەندامێت پەرلەمانی تایبەتی سەر ڤی ماددەی ئب وی چافی نە سەحکەنێ یان ژی نەکەنە قالبێکی بازاڕیدا ئێك بێژی (٤٨) سەعات کێمە، ئێك بێژی زێدە بکا و ئێك بێژی بلا (٧٢) سەعات بێ، ئت د ڤیابا پتر دیراسا ڤی مەوزووعی هاتبا کرنێ یان ژی ڕەئیا جهەتێت مەعنی ژی هاتبا وەرگرتنێ سەر هەندێ کا غایا ژی چییە دەینا د (٤٨) سەعات، چونکە ڕەبتەکا گەلەك موباشیر بڕگا ئێکێ ئەگەر بەرێ خۆ بدەنێ ژ ماددە چارێ بڕگا سێ ڕەبتەکە گەلەك ب ئێك و دوو هەی، بۆ نموونە ئەگەر ماوە هاتە کێمکرنێ بۆ (٢٤) سەعاتا خۆشحالی ڤە کو موستەلەحیکی تر سەر بڕگا سێ هات زێدە کرن کو د بێ ڕەزامەندی هەردوو لایە بێتن، ئەو ژی د بێت ماوە (٢٤) سەعاتدا ئاگادارییا لیژنا خۆپیشاندانا بکەتن، دی جەوە دێتە تەنزیم کرن یەعنی ئەڤە، مەفرووزە مودەتێك بەردەستێ لایەنێت پەیوەندیدار بتن یان ژی دەسەلاّت بتن، بۆ هەندێ بشێتن ئەو جیهەتێ خۆپیشاندان دێ لێت کرنێ بێتن تەئمین کرنێ، خۆ ئەوان پێتڤیت مودەتەکی هەیا (٢٤) سەعات بێتن یان (٤٨) سەعات بێتن، د ڤێت موڕاعاتا ڤان هەردوو خالاّ بێتە کرنێ و ژ نێین جودا کرنێ، ئەگەر بێنە جودا کرنێ هندێ بێ غەلەتیەکا قانونی د جێبێتن، سەبارەت بڕگا دووێ: د ڤێتن بێت دیارکرنێ کو ئەڤێت هەرچەند بەیانەتەکا پێتە ڤیا ئەڤ ئاگادارینامە هەبن، بەڵێ گەلەك نۆڕمالّە ژی ئەگەر بڕگەیەکا دی لێ بێ زێدە کرنێ ئو جیهەتێت مەعنی دی ماوێ خۆپیشاندان تێت کرنێ، بەڵێ داخازیا وە گەهیشت، یەعنی کو پێ موتەلّیع بن کو ڤانا مەعاناتا کو ڤانا داخازیەکا هەی ژ لایەنێت پەیوەندیدار ئو ئەڤ لایەنی پەیوەندیدار خۆ د ڤی مودەتێدا خالێ بکەن خودان بێژا چەوا

بەرسفیدەر یان کەنگی مودەی تەنفیز کرن ئەڤە بابەتێکیترە، سەبارەت بڕگا چارێ سەر هەمان ماددەی کو پێتەڤیا خۆپیشاندان ئاشتی بێت، ئەڤێ رۆژێ من گوت من نەڤێت دووبارەکەم، بەس قسە هاتە سەر هەندێ ل ماددە (٢٠)ی ژ جارِ ناما جیهانیا مافێ مرۆڤ ماددە (٢١) ژ عەهدی دەولێی خاص ب حقوقی مەدەنی و سیاسی دەستوری عێراقێ ماددە (٣٨)ی یەعنی هەمی بێژن د ڤێتن خۆپیشاندان سلمی بێتن ئەڤ موستەلەحی مەتاتی بێتن یەعنی بۆ چ موشەرعی نێڤ دەولەتی ئەڤ موستەلەحی ب کار ئینایا کەسێك رەخنە لێ نەگرتیا نە گوتیا ئەڤە مەتاتییە بو چ ل موشەرعی کوردستانێ د رەخنە گرتنێ بێژێتن ئەڤە موستەلەحێکی مەتاتییە نابێت بێتە ب کار ئینان، بتەنێ من ئێك تێبینی بۆ ژ فەقەرە هەی کو لێ بێت زێدە کرنێ، کو پێویستە خۆپیشاندانا ئاشتی بێت ئو دویر بت هەتا دوماهکێ نابتن تەحریز ژ بتن بۆ ئەنجامدانا جنایەکێ جا ئەڤە جنایە بن یان جونحە بیتن، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕێواز،

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێکی زۆری لە قسەکانم کرا، بەڵام لە سەر بڕگەی سێیەم قسەم هەیە کە دەڵێ سەرۆکی یەکەی ئیداری بۆی هەیە بە پاساوی دروست لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی، زۆر قسە لە سەر مەسەلەی مەتاتییەت و ئەوانە ناکەم لەگەڵ هەموو ئەو کەسانەم کە دەڵێن فیعلەن دەستەواژەیەکی مەتاتییە دەتوانرێ بە زۆر عاقاردا ببرێ، بەڵام قسە لە سەر ئەوە دەکەم کە ئەم بڕیارە رەنگە هەندێ جار ببێتە هۆی لە بار بردنی ئامانج لە خۆپیشاندانێکی دیاریکراو، بۆ نموونە گۆڕینی شوێن و کاتی خۆپیشاندان، رەنگە ببێتە هۆی ئەوەی پەیامی خۆپیشاندەران بەو جۆرەی کە مەبەستیانە، و پلانیان بۆ داناوە نەگات، بە نموونە خۆپیشاندەران ئەیانەوێ لە کاتێکدا کە وەزیری خارجی وڵاتێك، سەرۆکی وڵاتێك، سەرۆك وەزیرانی وڵاتێك هاتووە بۆ هەرێمی کوردستان پەیامێکیان هەیە دەیانەوێ بگات، و دەشزانن ئەو کەسە کەی دێت، و ئاگاداریشیان داوە بە حکومەت، حکومەت ئەگەر شوێنی خۆپیشاندانەکە یان کاتێ خۆپیشاندانەکە بگۆڕێ ئامانجی خۆپیشاندانەکە لە بار دەبرێ، بۆیە بە تەسەوڕی من ئەم بڕیارە شتێکی موباحە با بڵێین دەگۆڕێ شتێك لە ئەسڵدا نابێ دەسکاری بکرێ، دەستکاری دەکرێ، بۆیە دەبێ قەرارەکەی تەسبیت بکرێ، واتە دەبێ لە ناو بڕیارەکەدا پشتیوانی ئەو رەئیەی کاك مەردان دەکەم دەبێ لە ناو بڕیارەکەدا سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بڵێ بۆ؟ یەعنی کام بەرژەوەندی گشتی، لەبەر چی؟ تەسبیبی قەرارەکە بکا لەبەر چی کاتەکە، و لەبەرچی شوێنەکە دەگۆڕێ؟ ئەمە یەك، سەبارەت بە وەی کە ئەگەر ئەو سەبەبەی کە دەوترێ یان ئەو هۆکارەی کە دەدرێتە خۆپیشاندەران ئایا مەنتقییە یان مەنتقی نییە؟ بۆ خۆمان هەموومان ئەو حەقیقەتە دەزانین، کە قسەکردن لە سەر مەنتقیەت و نا مەنتقیەتی سەبەبێکی دیاریکراو یان پاساوێکی دیاریکراو جەدەلێکی زۆری لە سەرە، نەك لە هەرێمی کوردستان ئێمە تا رادەیەکی زۆر هەژارین بە

قسەکردن و جەدەلکردنی عیلمی لە سەر زۆر شت، لە هەموو ولاتانی دونیا قسەکردن لە سەر هەندێك مەفهوم جەدەلی زۆری لە سەرە، لەبەر ئەوە ئەو مەسەلە دەبێ عیلاج بکرێ، عیلاجەکەشی بەوەیە کە لەبەر ئەوە هیچ زەمانەتێك نییە بۆ خۆپیشاندەران وەختێك خۆپیشاندانەکەیان لە بار دەبرێ، هیچ زەمانەتێك نییە، کاتێك ئامانج لە خۆپیشاندانەکە بە گۆڕینی کات یان شوێن لە بار دەبرێ، بە تەصورِی من دەکرێ بەمە عیلاجی حالەتەکە بکەین بەتەنها ئەگەر پێشتر رێکەوتن لەگەڵ خۆپیشاندەران نەبێ بەهیچ شێوەیەك رێگە نەدرێ بەوەی کە سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بتوانێ شوێن و کاتی خۆپیشاندان بگۆڕێ، چونکە بۆ نموونە ئەگەر من قائیمقامی شوێنێك بم دەتوانم شوێنی خۆپیشاندەران بە ئاراستەیەکدا ببەم کە نەك پەیامەکەیان نەگات، بەڵکو خۆپیشاندانێکی لە ئەسڵدا بە مردوویی لە دایك بوو ئەنجام بدرێ، بۆ ئەوە تەئکید دەکەمەوە کە مەفرووزە ئەسڵ ئەوەیە تەنها لەیەك حالەتدا بۆیان هەبێ ئەم گۆڕانکاریە بکەن ئەویش کاتێك کە رێك دەکەون لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەران، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد حەمە علی نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برای بەڕێزم کاك ڤەمان وشەی بازاڕی بەکار هێنا، بۆیە تکا دەکەم لە پرۆتۆکول بیسڕنەوە، ئێمە قسەی بازاڕیمان نەکردووە پێشنیاری ئەوەمان کردووە (٤٨) سەعات بکرێ بە (٢٤) سەعات، وەکو تێبینیەکی تریش کە پێشتر،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك ڤەمان،

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەحسێ کەسێك نەکریا و بازاڕیش ئینایا نە سەر هەندێ بیا کاك ئومێد یان هەر برادەرێکی تر وە گوتبیتن، بەس رەئیەکە هەی کو مودە بێتە زێدەکرنێ بۆ (٧٢) سەعاتا، رەئیەکا هەی کێمکرنێ بۆ (٢٤) سەعاتا ژ بەر هەندێ من گوتی دا ئەم نەکڤین ڤێ تەناقوزێ، ئینجا سڕینا ئاخافتنی من پرۆتۆکولیدا نابێتن سەر حەزا پەرلەمانتارەکی بێت ئەو سەرۆکا پەرلەمانی سەرکێشیا جەلسێت کرن وا حەقە هەیێ بسڕن یان نا؟ سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەبەستم ئەوە نەبووە لەگەڵ منیەتی، بەڵام وشەی بازاڕی بۆ قسەی پەرلەمانتار لە ناو پەرلەمان پێم وایە ئەگەر بە گونجاوی دەزانن با ئەو جارە هەموومان بەکاری بهێنین، وەکو تێبینیەکی بچووکیش ئەوەی پێشتر لە بیرم چوو برای بەڕێزم کاك سۆران عمر رایەکی وت بە لیژنەی مافەکانی مرۆڤەوە، و من ئەندامی لیژنەی مافەکانی مرۆڤم، بێگومان هاوڕا نەبووم لەگەڵ رایەکەی کاك سۆران،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڤەمان جەنابت دەتوانی رەئی خۆت بڵێی لە پەرلەماندا نابێت تەعقیب بکەی لە سەر رای ئەندامانی پەرلەمان، بۆیە تکات لێ دەکەم من راستی ئاگاداری ئەوە نەبووم تکات لێ دەکەم لەمەولا ئاگادارت دەکەمەوە کە لە سەر قسەی ئەندامانی پەرلەمان قسە نەکەی بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان، و بەڕێزیشت هەموو ئەندامانی پەرلەمان ئازادن لەوەی کە لە ناو هۆڵی پەرلەماندا رای خۆیان بڵێین، راو رای جیاوازیش لە ناو هۆڵی پەرلەماندا هەیە پێویست دەکات هەموومان ڕێزی لێبگرین، فەرموو کاك تحسین،

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەم تەصەورِ دەکەم لێك تێنەگەیشتنێك دروست بوو، مەبەستی لە بازارِ مەعامەلەکردن بوو، یەعنی ئێمە نەیەین دانوستان بکەین ئەوەندە زیاد بکرێ ئەوەندە کەم بکرێ، بەڵام ئەو نەیتوانی دیفاعی لێبکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سۆران،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لێرە لە سەرۆکایەتی لیژنەی مافەکانی مرۆڤ کە رامان وەکو لیژنە وەردەگیرێ تەعبیر لە رای لیژنە دەکات، و مافیشمان هەیە رەئی شەخسی خۆمان هەبێ ئێمە زۆرترین تەحەفووزمان کردووە کە رای خۆمان زۆر جار تێکەڵ بە رای لیژنە نەکەین، و ئەوەشی برای بەڕێزم کاك ئومێد وتی من نامەوێ بچمەوە سەر ئەو راپۆرتە کە کاك ئومێد لەوێ نەبووە و بە تەلەفۆن واژووی کردووە، بەتەلەفۆن تەحەفووزی نووسیوە، ئەگەر عوزریشی هەبێ لە وورك شۆپ بووە قسەکردن لە یاسایەکی وەها گرنگ مەفرووزە ئەندامان حزووریان هەبێ، بەداخەوە لیژنەکەی ئێمە سێ ئەندام حزووریان هەبووە لەو راپۆرتە هاوبەشەی کە ئێستا تەحەفووزیان لە بری واژوو کردووە نووسیوە، زۆر ویستم نەیەمە سەر باسی ئەوە، بەڵام بەداخەوە ئێستا زۆر بە گرنگی دەزانن قسەی لێ دەکەن (١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦) شەش ئەندامی لیژنە غائیب بووە لە کاتی ئەو راپۆرتە کە موناقەشەی جدی کراوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەداخەوە رەنگە بەهۆی لێك تێنەگەیشتن لە نێوان ئەندامانی پەرلەمان بەتایبەتی شێوە زاری کرمانجی و شێوە زاری سۆرانی، رەنگە هەندێك جار لێك تێنەگەیشتن بێتە کایەوە، ئەگەر بەو شێوەیە بێت رەنگە هیچ گرفتێك نەبووبێت جاری وا هەیە لە ناو پەرلەماندا سەرو سەودا دەکرێ، مفاوەزات دەکرێ، دانوستان دەکرێ، ئەوە ئەو کاتە ئەمە بە شتێکی ئاسایی وەردەگیرێ، بۆیە تەجاوزی ئەوە دەکەین، فەرموو شیرین،

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگا ئێکێ ژ ماددە چارێ لەگەڵ رەئی گەلێك هەڤالی خۆمە کو (٤٨) سەعات ببن (٢٤) سەعات، بڕگا دووێ بۆ ئاگاداری نامێ خالا چارێ دەمج بکرێ د گەل خالا ئێکێ کات و شوێنی ماوەی خۆپیشاندانەکە، و گرنگە دوو خالی تریش ئیزافە بکرێتن ئێك ژ ڤان داخازی و لۆگۆ و لافیتەیی بەشداربوویێ خۆپیشاندان بێتە دیار کرن، و خالەکا دی ژی جهێ ریدشتن و رێکێ پەیوەندی کرن و د گەل نوێنەرێ خۆپیشاندان کو هەر ریدانێك وئاریشەیەك هەبێت کو بزیترین دەم بشێن پەیوەندیێ د گەل نوێنەری خۆپیشاندانێ بکەن، و بڕگا سێی دا کو هەماهەنگی جێبێتن ما بەینا بڕگا سێی و یا چارێ بۆ دەمی ژ بوو وەختی ئەو (٢٤) سەعات ببێتە (١٢) سەعات باشە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سهراب،

بەڕێز سهراب میکائیل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە چارێ: ئێك: ئەزیش د گەك کاك زانا و کاك غەریب و کاك ئومێدم (٤٨) سەعات کێم بێ ببێتە (٢٤) سەعات رۆژانی پشوو زێدەیە لوێرێ، هەروەسا پاساوی دروست یا سێیەم د گەل کاك مەردانم بێتە تەحدید کرن و دەست نیشان کرن د گەل کەژاڵ خانێمە ئەڤ نوقتە بێتە زێدە کرن، وەزیر یان سەرۆکا یەکا ئیداری، وەزیر بەس جارێکا هەی دەم و جهێ خۆپیشاندانێ بێتە گۆرین، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو نجیبە لطیف.

بەڕێز نجیبه لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەو پێشنیارەم کە لە بڕگەی یەکەم (٤٨) سەعات بکرێتە (٢٤) سەعات، و پێشنیار دەکەم بڕگەی سێیەم هەر لا ببرێت نەمێنێ ئەو بڕگەیە، و بڕگەی چوارەم ئاشتیانە لا ببرێت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو رۆزا

بەڕێز رۆزا محمود عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی کاك ئومێد و کاك حسن دەکەم، و لە سەر ماددەی چوارەم برگەی چوارەم کە دەڵێ پێویستە هەر خۆپیشاندان ئاشتیانە بێت و بێ توندو تیژی بێ، پرسیارەکەی من ئەوەیە مەبەست لێی کە ئاشتی خوازی بێ و توندو تیژی لە ئەستۆی خۆپیشاندەر بێت یان هێزە ئەمنیەکانیش، و ئەگەر هاتو لەلایەنی هێزە ئەمنیەکانەوە توندوتیژی کراو بووە هۆی گۆڕینی ئاراستەی خۆپیشاندانەکە، ئایا جگە لە یاسای سزادان چ سزایەکی تر هەیە؟

بەڕێز د. جعفر ابراهیم حاجی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو زوڵفا،

بەڕێز زولفا محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە برگەی یەك ماددەی چوارەمدا (٤٨) سەعات زۆر زۆرە، پێشنیاز دەکەم کەمتر بێ لە (٢٤) سەعات مودەی ئاگادارکردنەوەکەیان، و هەر لەم خاڵەدا کە دەڵێ وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار بکرێتەوە پێویستە ئیشارەت بەوە بکرێت کە بە نەبوونی وەزیر یان یەکەی ئیداری جێگرەوەکەیان لەم رۆژەدا ئاگادار بکرێتەوە، لە خاڵی یەکی برگەی دوو کە دەڵێت کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە پێشنیاز دەکەم بکرێتە کاتی دەستپێکردن و شوێنی خۆپیشاندانەکە لە خاڵی چوارەمی هەمان برگەدا پێویستە ماوەی خۆپیشاندانەکە دیاری نەکرێ، چونکە ئێمە لێرەدا مەجالی سووکایەتیکردن بە خۆپیشاندەران دەکەینەوە، چونکە لەوانەیە بە دیاریکردنی مودەکە بۆ نموونە کە مودەی دوو سەعات دیاری دەکەین لەوانەیە لەو مودەیەدا سەرۆکی یەکەی ئیداریەکە یاخود بەرپرسی ئەم جیهەتەی کە خۆپیشاندانەکەی لەبەردەم کراوە لەوانەیە لەو مودەیەدا هەر نەیەتە دەرەوە، لە دوای ئەمەدا بە تەواو بوونی مودەکە بەپێی ئەم یاسایە کەواتە خۆپیشاندەرەکان مۆڵەتی خۆپیشاندانەکەیان نامێنێ یان ئەوەتا دەیەوێ بلاوەی پێ بکرێ بەبێ نەتیجە یان ئەوەتا دەبێ بێ یاسایی بکات ودوای ئەوان ئەزیەت بدرێن و بکرێنە سجنەوە، لە برگەی سێیەمی ماددەی چوارەمدا کە دەڵێت کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕدرێت پێویستە لەگەڵ ئەوە ئیزافەی ئەوە بکرێت کە بە رەزامەندی لیژنەی رێکخەری خۆپیشاندانەکان بێت، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو مدینە،

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من زیادەکا هەی ئەو جهێن پەیوەندیدار و ب ئاریشێ ڤە یا پێتڤیا داخازێن خۆپێشاندانێ بهێنە جێیەجێکرن ژ لایێ جهێ پەیوەندیدار موده بۆ بێتە دیار کرن، ژیان و بارودۆخێن لایەنی پەیوەندیدار ڤەن، چونکە بەردەوامی دان خۆپێشاندانێدا جێ بێت هەندەك کاری جافەڕێ کری بهێتە ئەنجامدان، پێشنیارێکی تر خۆپێشاندان نەهێتە ئەنجامدان ئەگەر ئاریشەیا گرێدان بێت بارودۆخی سروشتی ڤە یان ژی بارودۆخێ ژ دەرەڤەی دەسەلاتە هەرێمێ، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر،

بەڕێز عمر عینایات حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە سەرەتاوە یەکەم رۆژ کاتی ئەم یاسایە دەنگی لەسەر درا، ئەم راپورتە لە لایەن هەر چوار لێژنەکەوە کرا بە بنەما بو گفتوگۆ، من سەرنجم لەسەر واژووکان هەبوو کە کراوە، ئەوەی سەرنجم داوە تەنیا لێژنەی یاسایی و ناوخۆ بە تەواوی شەش کەس یەکیان سێ کەس غایب بووە و ئەوی دیکەیان پێنج کەس، یەعنی نیسابی قانونیان تەواو کردووە مافی مروڤ لە یانزە کەس، شەش کەس واژووی نەکردووە یان لە بری واژوو کراوە و لێژنەی کومەڵگای مەدەنی لە یانزە کەس، هەشت کەس واژووی نەکردووە، کەواتە لە چل و سێ کەس کە ئەمە تەوافوقی لەسەر کراوە و (٢٢) ئەندام یان واژووی نەکردووە یان لە بری ئەوان کردوویانە، من داوا دەکەم لێرەدا ئەوە ئەم یاسایە تێپەڕی کردووە ئەڕوات، و لەمەو دوا هیچ ئەندامێك لە بری ئەندامێکی دیکە ئیمزا نەکات ئەمە سەرەتایەکی باش نییە، ئەو یاسایە بەم شێوەیە بەسەر ئێمەدا رۆیشت، سەبارەت بە سەرنجەکانم لەم یاسایە برادەران پشتگیریان دەکەم هەندێ لە برادەران لێژنە نەماوە بۆتە نوێنەر، باشترە نوێنەری رێکخەری خوپێشاندان پشتگیری لە ئەو بەڕێزانە دەکەم بە تایبەتی یەکەم جار، کاك زانا باسی کردبوو زولفا خانیش باسی کردبوو، (٤٨)ەکە بکرێت بە (٢٤) کاژێر وشەی کاتژمێر لا ببرێت، کاتژمێر یەعنی سەعات و کاژێر یەعنی ماوە، کاژێر لە بری کاتژمێر دابنرێت بەر لە ئەنجامدانی خۆپێشاندانەکە ئەوە لەگەڵی دام برگەی دووەم یەك: کات و شوێنی خوپێشاندانەکە ئەمە بگۆڕێ بە شوێن و رێڕەوی خۆپیشاندانەکە من داوا دەکەم لە لیژنەی یاسایی ئەگەر سەرنجی ئەوە بدەن ئەو کاتە دەتوانین فەقەرەی سێ لا بەرین، من داوائەکەم لە لیژنەی یاسایی ئەگەر سەرنجی ئەوە بدەن ئەوکاتە ئەتوانین برگەی سێ لا بەرین یەعنی فەقەرە سێ لا بەرین کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە بکرێتە شوێن و رێڕەوی خوپیشاندان، ئامانج و مەبەست هەردووکیان یەك شتە بکرێتە ئامانج ئەوەش پشتگیری کاك جمال مورتکە ئەکەم کە ئامانج و مەبەست هەر یەك شتە، مەسحی ئەوەی لەوکاتە ئەتوانین رێگاو رویشتنی خۆپیشاندانەکە لا بەرین کانسڵی بکەین، چونکە لێرە لەسەر ئەوە شوێنمان کردەوە، ماوەی خۆپێشاندانەکە

لەبڕگەی چوار ئەوکاتە ئەبێتە سێ, کاتی دەستپێکردن و کوتایی خۆپیشاندانەکە بەمەرجێك ئەگەر مەرجێکی لەگەڵ بێ وەلامێك هەبێ بۆ خۆپیشاندەران ئەمە ئەبێ ڕێگایێ بکەنەوە برادەرانی یاسایی لەوانەیە خۆپیشاندانەکە بچێتە بەردەرکی وەزارەتێك وەزیر هەر نەیێ بتبینێ، کەواتە تۆ چیت کردوە ئەبێ هیچ نەبێت سکالای خۆپیشاندەران بگاتە شوێنی مەبەست ئەوە زور گرنگە ئەوەی بەلای منەوە زۆر گرنگە بڕگەی سێهەم من پێم خۆشە بەم شێوەیەبێ ئەگەر هاوڕێیان لە لیژنەی یاسایی لە پێناو بەرژەوەندی گشتی و بەپاساوێکی بڕوا پێکراو بەنوسراوێکی فەرمی پێش ٢٤ کات ژمێر لەوادەی دەستپێکردنی خۆپیشاندان وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بەڕەزامەندی نوێنەرانی خۆپیشاندەران بۆی هەیە ڕێرەوی شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێت تەواو ئەوە کوتای هات. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ڕابون توفیق معروف فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ژمارەیەکی زۆری پەرلەمانتاران داوای ئەوەیانکرد کە ٤٨ کات ژمێرەکە یا بابڵێین بەزمانی کاك عمر ٤٨ کات ژمێرەکە بکرێتە ٢٤, من لەگەڵ ئەو ڕەئیەم بکرێتە ٢٤، لەبڕگەی دوەم لەگەڵ ئەوەم وەکو ئەویش دیسان ژمارەیەکی زۆر ئاماژەیان بۆ کردو پشتیوانی ڕەئیەکەی کاك عمریش ئەکەم بۆ ئەوەی بڕگەی سێ کانسڵ بکەین و لای بەرین ببێتە کاتو شوێن و کاتی دەستپێك و شوێن و ڕێرەوی خۆپێشاندانەکە، خاڵی دوەم لەگەڵ ڕەئیەکەی کاك عمرو کاك جمال مورتکەم, ئامانج و مەبەست هەریەك شتە بکرێتە ئامانجی خۆپیشاندانەکە، خاڵی سێیەم لا دەچێ، خاڵی چوارەم پێم وایە پێویست ناکا، بەڵام ئەگەر هەر دامان نایەوە بکرێتە ماوەی خۆپیشاندانەکە ئەگەر سروشتی کورت خایەنی هەبوو، چونکە مانگرتن هەیە دیاریکراو نیە نازانی کەی کوتایی پێدێ، خاڵی سێیەم سەرنجی پەرلەمانتارە بەڕێزەکان ڕادەکێشم لەبەرئەوەی خاڵێکی خیلافی بوو ئتیفاقمان لەسەر کردوە بەپێی ئەو ئتیفاقە کاك سالارو برادەرانیش سەرنجیان بۆ ڕاکێشا، ئێمە وشەی ڕەزامەندی دەخەینە ناو ئەو بڕگەیەوە لەنێوان یەکەی وەزیر یان بەرپرسی یەکەی کارگێڕی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندان لەو حاڵەتە دەبێت بەچی، کەواتە ئەو دەبێتە وەزیر یا سەرۆکی یەکەی ئیداری بەپاساوی دروستکراویش لەپێناو بەرژەوەندی گشتیدا بەڕەزامەندی نوێنەرانی خۆپیشاندان کاتو شوێنی خۆپیشاندان بگورێت بۆی هەیە، کەواتە ئێمە کەوامان لێکرد لەوێوە بەمەرجێکەوە هەر هەمووی پێویست ناکات، چونکە لەبنەڕەتەوە کە تۆ لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندان ئیشەکە دەکەی بەمەرجێك لەڕێگای نوسراوی ڕەسمی ئەوە پێویست ناکات کۆتاییبێ، لەخاڵی چوارەمیشا لەگەڵ ئەو بۆچونەم دوای ئەوە کە ئتیفاقمان لەسەرکردووە دیسان برادەران ڕەنگە بەشێکی پەرلەمانتاران ئاگادارنەبن، بەڵام وشەی ئاشتیانە مادەم لەپێناسەکەی هاتووە لەخۆپیشاندان پێناسەکراوە کە ئەوەیەکی

ئاشتیانەیە، ووشەی ئاشتیانە دیسان کۆمەڵێك پەرلەمانتار ئاماژەیان پێکرد پێویست ناکات هەبێ. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سهام عمر قادر فەرموو.

بەڕێز سهام عمر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ماددا چارێ بڕگا ئێکێ ئەزدگەل هندێدامە وەکو زۆربەیان گوتی ببیتە ٢٤ دەمژمێر ڕۆژانێن پشوێن فەرمی ئەڤە هەمی بهێتە لابرن، بڕگا دوێ ماوەی خوپیشاندانەکە بهێتە لابرن، هەروەسا بڕگا سییێ پشتەڤانیا کاك ڕابونیت کەم بۆ هندێ کو ب وی ڕەنگی بهێتە سیاغەتکرن، هەر وەسا بڕگا چارێ پشتەڤانیا کەژاڵ خانێت کەم کۆ ووشا پێویستە هەر خۆپێشاندانێك و گردبوونەوەیەك و مۆڵەت پێدراوبێت یان لەناکاو ئاشتیانەبێت و دووربێت لەکاری توندوتیژی و جیاکاری و پارێزڕاوبێت و. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکو حمه امین قادر فەرموو.

بەڕێز د.شێرکو حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبڕگەی چوارەم عەفو ماددەی چوارەم بڕگەی یەکەم نوێنەری ڕێکخەری خۆپیشاندان هەر ئەم دەستەواژەی لایەنی کەم هەر بۆخۆی زیادەیە، نوێنەری ڕێکخەری خۆپیشاندان بە ٤٨ کات ژمێر بەر لەئەنجامدانی خوپیشاندانەکە یەعنی ئەوە هەر لابڕێت جوانتریش ئەخوێنرێتەوە، ٤٨ کە لەگەڵیان بکرێت بە ٢٤ کات ژمێر بەڵام بێگۆمان لەدواتریشا لەبڕگەی سێیەما دیسان هەر ٢٤ ڕێکی تر هەیە ئەوکاتە ئەبێت ئەوەش موعالەجەبکرێت یان بکرێت بە(١٢)ە، لەوانەی ماددەی لە بڕگەی دووەمە منیش لەگەڵ ئەوەم کە کات و شوێن و ڕێڕەوی خوپیشاندانەکە یەعنی ئەوەی کە کاك ڕابون لەئاخیردا وتی، وەلەگەڵ ئەوەشدام کە ماوەی خۆپیشاندانەکە لابڕێت وە ئەو دەقەی کە کاك عمر عینایت خوێندیەوە پشتگیری لێ ئەکەم، ئەوەی کە دکتۆرە ڕێواز وتی کە یەعنی بڕوا پێهێنەربێت بۆ لایەنی نوێنەری خۆپیشاندەران ئەوپاساوەی کە لایەنی ئیداری ئەیخاتەڕوو، ئەوی تریش لەبڕگەی چوارەمیشە لەگەڵ ئەو ڕایانەم کە باسی ئەوەیانکرد یا لەنێوان ئاشتیانەو تووندو تیژیا یەکێکیان بمێنێتەوە و. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من زۆرێک لەهاوڕێیان کردیان تەنها ئەمەوێت یەک سەرنج بخەمەڕوو ئەمانەتەن بۆ ئەوکۆبونەوەی کەکرا، کاتێک کە ئەودەقەی کە هاوڕێیان هێناویانە ژۆر لەوانەیە هەر خۆپیشاندانێک ئەوهەڕە وتیان جێگەی لەناکاو ئەگرێتەوە لەوانەیە، بەڵام ئەمە ئەوە ناگرێتەوە لەوانەیە ئەمانەتەن بۆ هویە یاساییەکەی ئەیڵێم، چونکە لەپێشەوە ئێمە وتومانە باسی ئاگادارکردنەوەمان کرادووە، کە ئەڵێی هەر خۆپیشاندانێك تۆ مەبەستی لەوەیە کەلەپێشەوە باسیکردووە هەموو خوپیشاندانێك بە ئاگادارکردنەوە ئەکرێت بۆ ئەوەی تێنەپەڕێت بەسەرمانا بۆیە منیش پشتگیری ئەوڕایانە ئەکەم لەوانەیە کە ئەبێ بەوازحی وشەی کتوپڕی تێدابێت. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین فەرموو.

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم برگەی یەکەم من پشتیوانی لەهەڤالانم دەکەم لە ٤٨ کات ژمێر ببێتە ٢٤ کات ژمێر، هەروەها لە ماددەی چوارەم پێشنیاردەکەم ئەم برگەیە جێ بەجێ یەعنی جێی بکرێتەوە هەموو خۆپیشاندانێك و گردبونەوەیەك و مانگرتنێك بەئاگاداری کردنی لایەنی حکومی پەیوەندیدار ئەنجام دەدرێت، بەڵام ئەو گردبونەوە کە پەیوەستبن بەماف و ئازادی کەس و گرووپێك لەشوێنێکدا کتوپڕ ئەنجام دەدرێت لەمەرجی ئاگادارکردنەوە ئستیسناء بکرێت. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی فەرموو.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە وشەی لیژنە وەکو برادەران وایان گوت بکرێت بەنوێنەر، هەروەها لایەنی کەم لابدرێت ٤٨ بکرێت بە ٢٤ وە ئەو ٢٤ رەی خوارێش بکرێت بە ٥١٢، وە هەروەها لە وەزیر یا سەرۆکی یەکەی ئیداری هەروەها ئەوەشی بۆ زیادبکرێت یا جێگرەکەیان، هەروەها بەمەرجێك ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاوبکرێت لابدرێت، وە پاڵپشتی ئەو ڕایەی کاك عمر عینایەت دەکەم کە دەڵێ کات و ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە ڕێڕەوەکەی بۆ زیادبکرێت، وەهەروها لە خاڵی چوارەم ماوەی خۆپیشاندانەکە لابدرێت، چونکە لەدەست خۆپیشاندەران نیە ڕەنگە وەلامێکی ڕازیکەریان پێنەدرێ، بۆیە بائەو پێویستە لابدرێت بەبۆچونی من،وەهەروەها ئەو کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە بگۆڕێت بەمەرجێك بەڕێکەوتن لەگەڵ ڕێکخەری

خۆپیشاندانەکە، وەهەروەها لە خاڵی چوارەم منیش پاڵپشتی ڕای کەژاڵ خان دەکەم کە دەڵێ پێویستە هەر خۆپیشاندانێکی لەناکاو یان گردبوونەوەیەك ئەو کە وشەی هەروەها لەناکاوەکەش جێگیربکرێت. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

علی حمه صالح طه فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سەرەتا وشەی لێژنەکە بکرێت بەنوێنەر منیش هاوڕام لەگەڵ ئەوەی ٤٨ کات ژمێربێت عەفو ٤٨ بکرێت بە ٢٤ کات ژمێر *سەبارەت بە کات بکرێتە کاتی دەستپێك و شوێنی خۆپیشاندانەکە، چونکە کاتەکە ئەگەر تەحدید بکرێت ڕەنگە دەرهاویشتەی تری بەدواوەبێت، بەبیانوی کاتەوە وەلاّم نەدرێتەوە ویستی خۆپیشاندانەکە وابکات درێژبکرێتەوە ئەمە، پێم وایە خاڵی سێیەم ڕێگای ڕوپشتنی خۆپیشانانەکە ئەمە ڕەنگە ئەمە زیادبێت، چونکە جاری واهەیە مەسەلەن بۆ نمونە ئەو ڕێگا گیراوە ئێ ئەبێ هەم دیسانەوە بڕواتەوە ئاگاداری نامەیەك بکاتەوە بۆ ٢٤ کات ژمێری دیکەش پێم وایە ئەمە زیادە، *سەبارەت بەماوەی خۆپیشاندانەکە دیسانەوە تەئکید لەسەر ئەوە دەکەمەوە کە هەر لابرێت، ناو واژۆی ئەندامانی ڕێکخەری خۆپیشانداکە نەکرێتە نوێنەران بکرێت بەنوێنەر، چونکە ئێمە بیرمان لەوەش بکرێتەوە ئەگەر تاکەکەسی بۆ کەووتت بەنوێنەران لەڕوی زمانەوانیەوە کۆیە و نوێنەر یەك کەسە، خاڵی سێیەم کەبە ڕەئیی من ئەم خاڵە وەکۆ خاڵی دووەم کۆت و بەندی زۆری تیایە بەپێی ئەگەر ئەم بڕگەی سێیەمە وەرگرێت لەگەڵ بڕگەی چوارەمی ماددەی دووەم ئەگەر دەسەلاّت بیەوێت دەتوانێت بەئاسانی ڕێگە لەخۆپیشاندان بگرێت یان ئەڵێت ڕێگەی گشتی گرتووە، یان ئەڵێت خزمەت گوزاری گشتی پەکخستووە، یان شوێنەکەت دەگۆڕێت، یەعنی بۆ نمونە ئێستا خواستێك هەیە داواکاری هەیە بۆ پەڕلەمان وەزارەتی ناوخۆ یاخود پۆلیس ڕێگاکەی بگۆڕێت بڵێت برۆ لەپارکێکا خۆپیشاندان بکە ئەسڵەن هەر سارد دەبنەوە هەر داخوازیەکانیان وەك خۆی ناگەن بۆیە بەدیدی من ئەم بڕگەیە بەتەواوەتی زیادە وەپێویستە لابرێت، *سەبارەت بەبڕگەی چوارەم کەئەڵێت پێویستە هەر خۆپیشاندانێك یان گردبوونەوەیەك ئاشتیانەکەی لابرێت دووربێت لە کاری تۆندوتیژی لێرە ئەگەر هەدەفەکە ئەمەیە, ئەبێت بەڕوونی ئێستا بوترێت بۆئەوەی ببێت بەماڵ، واتە کەتۆ ئەی پارێزیت گردبۆنەوەیەکی لەناکاو ئەبێ بەڕوونی بڵێین ئێمە کاتێك کەئەی پارێزیت واتە دووحالەت هەیە ئەم گردبوونە لەناکاوە ئەکرێت یان ئەبێت هەموویان بگریت یان ئەبێت بیان پارێزیت، یەعنی حالەتی سێیەم نیە بڵێی کەیفی خۆتانە چی ئەکەن بیکەن، چونکە ئەگەر دووکەسیش شەڕبکات یەعنی خۆپۆلیسی لێ ئاگادارناکەنەوە پۆلیس هەرئەبێ ئەوە بپارێزێت یان جیایان ئەکاتەوەو لێکیان ئەیانکرێت بۆیە ئەمە پێویست بە لیژنەی یاسایی بەڕوونی تەوزیحاتمان پێبدەن لەسەر وشەی هەروەها. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز حسین اسماعیل حسین(مەڕوان گەلاڵی)نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز حسین اسماعیل (مەڕوان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(بسم الله الرحمن الرحیم)، وەکو بەرچاو ڕوونیەك بۆ برایانی پەرلەمانتارو خوشکانم ئێمە لە ماددەی یەکەم لەفەقەرەی بڵێن چوارەم لیژنەکەمان تەسویتی لەسەرکردووە کردومانەتە نوێنەر کەواتە هەر نوێنەرو هەر لیژنەیەك لەو یاسایەدا پێویست ناکاتن دوبارەی بکەینەوە بۆخۆی بڕیاری لەسەر دراوەو تەسبیت بووە و دەستتان خۆشبێت. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز قارەمان قادر فتاح فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی چوارەم خاڵی یەکەم لە گەڵ ئەو هاوڕێیانەم کە ٤٨ کات ژمێر بکرێت بە ٢٤ کات ژمێر، وەهۆکارەکانیشی لەگەڵ ڕای کاك ئومێدو کاك زانام کە بەتەواوەتی هۆکارەکانیان باسکرد، بڕگەی دووەم خاڵی یەکەمی بکرێت بەکاتی دەستپێك و شوێنی خۆپیشاندانەکان، خاڵی دووەم ئامانج و مەبەست لەخۆپیشاندانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، خاڵی سێیەم و چوارەم لابدرێت، خاڵی پێنجەم ناو واژۆی ئەندامانی ڕێکخەری خۆپیشاندانەکە بکرێت بەناو واژۆی نوێنەری ڕێکخەری خۆپیشاندانەکە هەر لەگەڵ ڕەئیی کاك (علی)م کەباسیکرد لەوانەیە یەك کەس نوێنەرایەتی خۆپیشاندانەکان بکات، خاڵی سێیەم لەگەڵ ئەو ڕایەم کە بەڕاستی ئەو بەتەواوەتی لابدرێت لەبەر ئەوەی لەبڕگەی چوارەی ماددەی دوو هەموو شوێنێکی خۆپیشاندانەکان قەیت کراوە بەتەواوەتی یەعنی ئەگەر ئەوەش لێرە جێ بەجێ بکرێت هیچ کەسێك ناتوانێت خۆپیشاندان لەناو شارەکان بکرێت ڕێگاکان قەیت کراوە بەردەمی هەردوکانێکی دو بەسێش بۆ بەشوێنی ئابووری و ئەوانەی قەیت کراوە هەموو دامەزگاکانی حکومەتیش قەیت کراوە بۆیە من لەگەڵ ئەو ڕایەم هیوادارم برادەرانی تریش پشتیوانیمان بکەن، بڕگەی سێیەم لەو ماددەیە لابرێت، بڕگەی چوارەمیش لەگەڵ ڕای ئەو برادەرانەم کە ووشەی ئاشتیانە لابدرێ و ئەگەر بشکرێت لەگەڵ ڕای بەڕێز (کەژاڵ خان) کەوشەی لەناکاو زیادبکرێت بۆی. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله فەرموو.

بەڕێز بەرزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بەبڕگەی یەکەم لە ماددەی چوارەم بۆ ٤٨ سعاتەکە پشتیوانی هەموو ئەو ڕایانە دەکەم بکرێتە ٢٤ سەعات، وە جملەیەکی ئیزافیشم هەیە هەموو ئەو دامەزراوانەی پۆلیس بەگشتی، بەتایبەتی چالاکییە مەدەنییەکان لەسەر ئەو بنەمایە دامەزراون و لەسەر ئەو بنەمایانە تەدریب و ڕاهێنانیان پێکراوە کە بۆ حالەتی(طارئ) ئامادەبن جا چجار حالەتی (طارئ) ٢٤ سعات خۆی زۆرە، بۆیە ئەو دائیرەیە ئەو فەرمانگەیە دەبێ لەو ئاستەدابن لە ٢٤ سەعات بتوانێت خۆی ئامادە بکات، چونکە لەسەر ئەو بنەمایە دامەزراوە * سەبارەت بە ڕێگای ڕۆیشتنی خۆپیشاندانەکە زۆر خۆپیشاندان یەعنی لە کۆنترۆڵی ڕێکخەرەکانیش نیە یان نوێنەرەکان، بوویە ئەگەر ڕێگاکە لابدرێ پێم وائەبێ سەربەستی زیاتر دەدرێ بەخۆپیشاندانەکان، ماوەی خۆپیشاندانەکە، خۆپیشاندان ماوەی تەحدید ناکرێت لەیەك حالەت ماوەی تەحدید دەکرێت ئەگەر بڵێین دەسەڵات یان لایەنی پەیوەندیدار وەڵامی مووقنیعی خۆپیشاندەرانی دایەوە یا خود زروفێکی ئانی دێتە پێش ئیستمراریەت دەخوازێت بۆ خۆپیشاندانەکە، بۆیە ماوەکەی دیاری نەکراوە لەیەك حالەت ئەگەر بڵێین وەڵامی موقنعیان پێدرا، هاوکارم دکتۆر شێرکۆش باسیکرد لەسەر ٢٤ سەعاتەکە دووبارەبۆتەوە، چونکە لە بڕگەی سێیەمی ماددەکە دەڵێت لەماوەیەکدا کەلە ٢٤ سعات کەمتر نەبێت ئەگەر بەڕەزامەندی نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە کات و شوێنەکە گۆردرا، کە چی لەسەر ئەوەش ئێمە خۆمان لەبڕگەی یەکەمی ماددەکە داوادەکەن کە ببێتە ٢٤ سعات، یەعنی ئەگەر ئەمەی بڕگەی سێیەمەکە خۆی جێ بەجێ بکرێت ڕێك لەدواساتەکانی دەستپێکردن یان لەسەرەتاکانی دەستپێکردنی خۆپیشاندانەکە لایەنی پەیوەندیدار بۆی هەیە بڵێت کات و شوێنەکەت دەگۆڕم، بۆیە ئەم تەناقوزێکی زۆر وازح و موباشرە ئەم ٢٤ سعاتەی بڕگەی سێیەم لە ماددەی چوارەم بکرێت بە ١٢ سعات یان کەمتر. سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بێستون فائق محمد فەرموو.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من بەزۆری کرا پشتگیری ئەو هاوڕێیانە دەکەم کە ٤٨ کات ژمێرەکەیان لەبڕگەی یەکەم بکرێت بە ٢٤، لەبڕگەی دوەمیش خاڵی چوارەم کاك عمرو کاك برزۆ ڕۆنیان کردەوە لەسەر ماوەی خۆپیشاندانێك ئەگەر ماوەیەك دیاری بکرێت ئەوە هیچ دەزگایەکی حکومی وەڵامی هیچ خۆپیشاندانێك ناداتەوە، وەئەگەر بەجۆرێك لەجۆرەکان دەسەڵاتی مەعنی کە خۆپیشاندانی بەرامبەر دەکرێت لەو بڕگەیەدا مولزەم بکرێت پابەند بکرێت بەوەی کە بەجۆرێك لەجۆرەکان وەڵامی خۆپیشاندان بداتەوە ئەوە باشە، وە بڕگەی سێیەم ئەوەی کە باسی پاساوی دروست دەکات ئەمەش جۆرێکە لە ڕەتکردنەوەیەکی موحتەریمانە یان ئەم بڕگەیە لابرێت یان پشتگیری ئەو هاوڕێیانە دەکەم کە داوای تەعدیل کردنیان کرد. زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عادل عزیز شکور فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلاّ من پێم وایە ئەم یاسایە بڕگە لەگەڵ بڕگەی ماددە لەگەڵ ماددەی تەنازقوێکی وازحی هەیە بەنموونەوە برادەران ئێستا نیو سعاتیان پێدرا کەبچن تەوافق بکەن لەسەر ئەوەی کە خۆپیشاندانێکی کتوپڕ یان ئەوەی کەپێدەڵێن خۆپیشاندانی لەناکاو بخەنە ناو یەکێك لەبڕگەکان, ئێستا لەخاڵی چوارەم گوایە کە ئەڵێت هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك دیارە یەعنی خۆپیشاندانی لەناکاو لەوێ جێکراوەتەوە، ئەگەر لەخاڵی چوارەما خۆپیشاندانی لەناکاو جێکرابێتەوە تەناقوزی لەگەڵ هەرسێ خاڵەکەی تر هەیە, بەبڕوای من یان ئەوە تا دەبێت کات، زەمەن، شوێن هەمووی لابربڕێت بەڕاستی بۆ ئەوەی خۆپیشاندانەکە بەتەواوەتی بەیاسایی بکرێت ئەو تەناقوزاتە نەمێنێت، یان ئەبێت خۆپیشاندانی لەناکاو بەبڕگەکان جیابکرێتەوە بۆ ئەوەی ئەم یاسایە رێڕەوی خۆی بکرێت، یەعنی لەسەرەتاوە دەبێت ئەم یاسایە بکەی بەیاسای هەموارکردنی رێکخستنی هەر خۆپیشاندانێك، چونکە تۆ ئێستا لێرە کەئەڵێیت پێویستە هەر خۆپیشاندانێك کەواتە هەر خۆپیشاندانێك لەبڕگەی چوارەمە خۆپیشاندانی لەناکاو جێیی کردوتەوە تیایە، ئەگەر جێیی کردتەوە خۆپیشاندانی لەناکاو نە پێویستی بە ماددەی یەکەمە نە پێویستی بە ماددەی بلێین بڕگەی یەکەم و دووەمی ئەو ماددەی چوارەم هینە بە پێویستی بە بڕگەی سێیەمە, ئەگەر خۆپیشاندانی لە ناکاو لە بەبڕگەی لەبڕگەکان لەشوێنێك لەشوێنەکان جێیی بکرێتەوە یەعنی لەناکاو تەنها بەشە خزمەت گوزاریەکانی هەرێمی کوردستان ئەگرێتەوە لەئاوو کارەبا و جادەو بان بابلێین, بەنزین ئەم قەیرانانەی کە ئێمە هەیە ئەوە خالێك، خالێکی تر ئەوکاتەش کە ڕوونکردنەوەیەکی بچووك بۆ سەرنجە نەك ڕوونکردنەوە, دیارە هەردوو بەڕێزان دکتۆر فرست و دکتۆرە قالاّ زۆر قانونیترن کە قانونین، بەلاّم باسیان لەوەکرد کە گوایە ئەم یاسایانەی کەلەبەر دەستی ئێمەیە هەمووی یاسایی وەلاّتە دیموکراسیەکانن یاسایی وەلاّتە ئەورۆپیەکانن، منیش پێیان ئەڵێم ڕاستە یاسایەك نیە لە ئەورۆپا بۆ خۆپیشاندانی لە ناکاو لەبەر ئەوەی جەوێکی وا دروست نەبوو خۆپیشاندانی لەناکاو بکرێت لەوەلاّتێکی دیموکراسیە کەهیچ قەیرانێکی ئاو کارەباو جادەو بان و بەنزین نەوت و داڕایی و مووچەو سەرە و نازانم چی و چی و چی نەبێ خەڵکەکە خۆ هەر نەبوو هەرلەخۆ خۆپیشاندانی لەناکاو بکات لەڕاستی, لەبەر ئەوە ئێمە لەگەڵ واقعی هەرێمی کوردستانا خۆپیشاندانی لەناکاو حالەتێکی زۆر زەروورە وەمن پێم وایە دەبێ بەبڕگەیەك لەبڕگەکان جێیی بکرێتەوە بۆ ئەوەی ئەو یاسایە مسداقیەتی خۆی هەبێ ئەگەر جێیی نەکرێتەوە ئەم یاسایە هەمووی تەناقوزە. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز محمود عمر صالح فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕایی من ماددەی چواردەم بڕگەی یەک بەم شێوەیە سیاغەبکرێت نوێنەری خۆپیشاندەران لایەنی کەم بە ٢٤ کات ژمێر بەر لەدەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە لەڕێگەی ئاگاداری نامەیەکەوە کە بۆ ئەو مەبەستە پێش کەش دەکرێت، لایەنی بەرپرس، وەزیر، یا سەرۆکی یەکەی کارگێری ئاگادار دەکرێتەوە، لێرەدا مەرجێک دانراوە بۆ ڕۆژانی پشوو ڕۆژە فەرمیەکان مەبەستم هەندێک جار هەیە مەسەلەن پشوو هەیە زیاد لەدورۆژ و سێ ڕۆژ، بۆ نمونە سەری ساڵ و نەورۆز ڕەنگە هەفتەیەک زیاتریش بێ ئەوە تۆزێک تەناقوزی تیایە، ئەگەر خاڵێکی تر لە وەلامی پرسیارێکە بۆ خاتۆ مریم خان پرسیاری کرد ئەویش ئەوەیە ئەگەر لایەنی پەیوەندیدار لەو ماوەیەدا وەلامی نەبوو پێویستە ئاگاداری نامەکە بەبێ قەیدو شەرت بەگەیشتنی ئەو داواکاریە سەرپەرشتیاری خۆپیشاندانەکە بەموافقەت حساب بکرێت، چونکە هەندێک جار, زۆر جار سەرۆکی وەحدەی ئیداری خۆی دەدزێتەوە لەمە وەکو لەماوەی ڕابردوومان بینیمان هیوادارین ئەم مۆلەتە کەلە ماددەکانی پێشووا گۆڕیمان بە ئاگاداری نامە جێگەی مۆلەت نەگرێتەوە ئاگاداری نامە بە مانایەکی تر، بڕگەی دوو لەخاڵی سێیەم منیش لەگەڵ قسەی کاک قارەمانم لابدرێت بەلأم ئەگەر لاش نەبرێت لەگەڵ ئەو بۆچوونەی کاک عمر عینایەتم ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە دابنرێت لەجیاتی، خاڵی پێنجەم نوێنەرانی خۆپیشاندان واژۆ بکرێت نەک ناو نوێنەری واژۆی نوێنەرانی خۆپیشاندان ئاوای لێ بکرێت باشە، بڕگەی سێیەم وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری سنوورەکە بە پاساوی شیاو لەپێناو بەرژەوەندی گشتی دا بۆی هەیە خۆپیشاندان بگۆڕێ بەهەماهەنگی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەران بەمەرجێک لەڕێگای نووسراوی ڕەسمی نوێنەرانی خۆپیشاندەران ئاگادار بکرێتەوە لەماوەیەک دا کەلە ٢٤ کات ژمێر لە دەستپێکی خۆپیشاندانەکە کەمتر نەبێت، بڕگەی چواردەم وەکو کۆت و بەندێک وایە بەڕای من هەڵ بگیرێت ئەگەر هەڵ ناگیرێت وای لێ بکرێت هەوڵ بدرێت هەر خۆپیشاندان و مان گرتن و گردبوونەوەیەک کە ئەنجام دەدرێت بەدووربێت لەکاری تێک دەرانەو توندوتیژی وە پارێزراوبێت لەلایەن پۆلیسی چالاکیە مەدەنیەکانەوە. زۆر سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله نۆقتەی نیزامیت هەیە.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەوەی کە گوێببیستی قسەکان ئەبم لەسەدا ٦٠ قسەکان دووبارەیە, لەیەکەم جەلسەی ئەم پەرلەمانە تاکو ئێستا ماددەی ٥٦ وەکۆ خۆی جێ بەجێ ناکرێت، یەعنی هیچی تیانیە پەرلەمانتارێک پشتگیری پەرلەمانتارێکی تر بکات یان بڵێت قسەکانم کراوە، بەلأم یەک بەجێ کەشەرحی ئەکاتەوە ئێمە خەمی

ئەوەمانە بەراستی ئەم چوار ساڵە بەو پێنج یاسایی باش دەرناکرێت تکایە ئەو ماددە وەك خۆی جێ بە جێ بکرێت. سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر صالح عمر(عمر کۆچەر)فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دڤێت بەس ئەز تشتەکی ڕۆن کەم بۆ ئەندامێت پەڕلەمانی ێت بەڕێز کۆ ئەم هەمی گاڤا هەر یاسایەکا تەشریع بیتن دڤی پەڕلەمانی دا ئارمانجا سەرەکی تێدا بەرژەوەندیا خەلکی و مواتنیە، ئەم گەلەك جارا، من ئەڤ ملاحزەو تێ بینیە یا لسەر لیژنا یاسایی و برایت یاسایی هەی کەئەنەما بدیتنەکا یاسایی و قانونی یا(بحث)تنێ خودێ برا مەدڤی وەلاتی دا ج کێشە لسەر قانۆنێ نینن قانۆنێت مە ژێت وەلاتێن ئەورۆپی گەلەك جوانترن و تازەترن، بەس ئەم هەمی مووتەفقین کێشامە یا سەرەکی لسەر سولتێ و جێ بە جێ کرنا ڤێ یاسایێ یە, و ئەم هەمی دزانین مەوزۆعێ خۆپیشاندانا مافەکێ سەرەکییێ هەر هولاتیەکێ یە، ئەڤ خۆپیشاندانە ئەگەر تۆ بەرێ خۆ بدەیێ ئەڤ یا هاتیە گۆهارتن ژموولەتێ بۆ ئاگەهداریییێ بەس هند شەرت و قەید هاتنە تێدا ژ موولەتێ خرابتر لێ هات، ڤێجا ب قەناعەتامن ئەز نزانم کا بەرسڤا لیژنا یاسایی برۆنی چیە بۆ ڤێ، مە نیف سعات ڕینشتنا خۆ راگرت ژبەرج دا ئتیفاقەکێ ڕێکەفتنەکێ بکەین تەوافقەکێ بکەین لسەر مەوزۆعێ موزاهەرات لەناکاو موفاجەئە، ڤێ گاڤێ دوو برادەرا خۆیشکا بهار و سەیدایێ هەورامان گۆتی ئەڤ خۆپیشاندانە هەر خۆپیشاندانەك تەعریفا ئێکێ پێناسا ئێکێ وێ دباردکەت کۆ ئەو بیت یا ئاگەهدارکرن ئیزەن مەعناوێ ئەو قەید کر جەواباوان چیە؟ بۆ ڤێ با ئەڤ نیف سعاتە بۆچ مەئەڤ جەلسە ڕاگرت؟ و تشتێ سەرەکی یێ مایی, ئەوێ دیتر ٤٨ بیت چەندبیت ئەڤە جهو فلان ئەم هەمیت هاریکاربین هەمی ئەندام پەڕلەمان، و بەرێ خۆ بدەینێ چاوا دێ ئەڤێ خۆپیشاندانێ وەعیەکێ و تێگەهشتنەکێ ناڤ خەلکی بەلاڤ کەین، هەمی جهێ دلێ خۆشییێ یە کۆ خۆپیشاندان دناڤ وەلاتێ مەدا هەندێ هات بنەکرن چەند غەوائین چەند فەوزانە هەمی بۆ داخازا حقوقایە و خزمەتایە و بۆ ڤان تشتایە، وەختێ ئەم هەمی ڤێ دبینن ئەم هەمیت هاریکاربین ڤان شەرت و قەیدا کێم کەین نە سەرا تشتەکێ هۆسا ئەم وەختێ خۆ خرێ پێڤە ب بوورینن. سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سعید محمد سعید فەرموو.

بەڕێز سعید محمد سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی چوار برگەی یەکەم کەدەلێت لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان لایەنی کەم بە ٤٨ کات ژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندان لەڕێگایی ئاگاداری نامەیەکەوە کەبۆ ئەم مەبەستە پێش کەش دەکرێت وەزیر یان

سەرۆکی یەکەی ئیداری ئاگادار دەکەنەوە ئەوە پێویستە بکرێت یان هەر بەرپرسێکی تر کەلە شوێنی ئەم یەکە ئیداریە بێ لەکاتی ئامادە نەبوونی ئەوان یەعنی ئەوەی تێدا زیاد بکرێتن, وە لە ماددەکەش کەئەوە زیاد بکرێت ئەگەر ئاگاداری نوێنەری خوێپیشاندەران نەکرا لەماوەی ٤٨ کات ژمێر خوێپیشاندانەکە ڕێگە پێدراو ئەبێت بەهەمان کات و شوێن و زانیاری ناو ئاگاداری نامەکە، بۆیە لەبەر ئەوەی کە ماددەکە لە خاڵی سێیەم زۆر لە هەڤاڵانی ئەندام پەرلەمان ووتیان هەڵبگیرێ لەو بڕگەی سێیەمیش کەدەڵێت وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بەپاساوی دروست و شیاو لەپێناوی بەرژەوەندی گشتی دا بۆی هەیە دەڵێت بۆی هەیە یەعنی وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بۆی هەیە، ئەگەر کەسێکی تر دیارنەکرێت کەئەوانە لەو شوێنە نەبن بوویان نیە یەعنی ئەوکاتەش دیسان مەبادیء لەو خاڵە دروست دەبیتن، لە ماددەی چوارەم دەڵێت پێویستە خوێپیشاندانەکە ئاشتیانە و هێمنانە بیت کەلەبڕگەی چوارەم باس دەکرێت ئێمە هەر باسی ئاشتیانە و هێمنانە دەکەین بەس ئەگەر بەر پرسی ئیداری یان ئەو خوێپیشاندانەی کەلە پێناو ئامانجێك دەکرێتن بۆ جارێك یان دووجار گوێی لێ نەگیرا ئەو کاتەش هەر بەهێمنانە و ئاشتیانەبێ, بەڕاستی خوێپیشاندان لەپێناو خوێپیشاندان دەکرێ و بەرپرسە ئیداریەکانیش لێ ڕادێن کە بە هێمنانە دێنە وێندەرێ و هیچ ڕەنگدانەوەیەکی نابیتن. سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەس تەنها کاك گۆران ماوە، گۆران ئازاد کە ئەویش لە هۆڵ نییە، بۆیە داوا لە لیژنە پەیوەندیدارەکان دەکەین ڕۆن کردنەوەی خۆیان بەناو ڕۆن کردنەوەیەکیان هەیە لە لیژنەی ناوخووە دەست پێدەکەین.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان من دڵنیام کە هەموو بەشدارانی ئەم هۆڵە لەو پەڕی دڵسۆزی و خەم خۆری بۆ گەلەکەیان قسە ئەکەن وە بیر ئەکەنەوە, بەڵام دوو دەقەم لێ وەرگرن کاتێك کە بیرە نەوتیەکانی کوێت تە قینەوە ڕۆژنامەی تایمز نووسیبووی دەڵێت تۆزۆ خۆڵۆ چەوریەکانی نەوتەکە گەیشتە سەر لەندەن لە لەندەن کە باری بارانەکە چەور بوو لەوێ کەباری گەلاکان چەور بوون گەلاکان کەوتنە سەر سکەی قیتارەکان سێ دەقە قیتار دواکەوت بە ملیار پاوەند زەرەر بوو، لەبەر ئەوەی ملیۆنێك کرێکار ئەچوون بۆ سەر ئیش، قەراری حەربی عالەمی ڕەنگە بە دوو جەلسەی وادرابێ، نازانم ئەو کات کوشتنە زۆر عەجائیبە لەڕاستیدا من گوێم لە هەڤاڵان گرت هەموو شتەکانیان ووت, بۆیە سێ شت ئەڵێم کە ڕەنگە زۆر تازەیە یەکێکیان پۆلیس بۆ ڕێگە پیشاندان لەگەڵ خوێپیشاندەران ئەڕوا باسی ڕێگا بکات بە (جی پی ئێس)ە کەی باشترین ڕێگا دەدۆزێتەوە دوای تۆ کاروانێکت پێیە خوێپیشاندەران ڕەنگە هەزارمەتر درێژبن ڕەنگە دوو هەزار مەتر درێژبن دە جار ترافیك لایت سۆرۆ سەوز دەکات پۆلیسەکە مەجبورە لەگەڵ تۆ بێت ڕێگاکەت پیشاندات بۆ ئەوەی کەوا ئۆتۆمبیلی خەڵك ڕابگرێت، ئەی هاوار لە دانیمارك ئیجازەی خوێپیشاندان ٢٤ سەعات و ٤٨ سەعات نییە، من لێرە ئەمە ئەڵێم بۆ یارمەتی دانی خوێپیشاندەران و بۆ ئەوەی ئیشەکانیان زۆ جێ بە جێ

بێت، دوو بۆ سێ سعات پۆلیس ئیجازە دەدات خۆپیشاندەران ڕەنگە ئەوە مۆشکیلەی ناکاوەکەش حەل بکات کە زۆر پەلەیانە بۆ ئەوەی کە کەی بیکەن, دوو بۆ سێ سعاتە خۆپیشاندان کاتێك کە پۆلیس ئیجازە دەدات فەرموو بڕۆ خۆپیشاندان بکە یان نەیکە, شتێکی تریش پەیدا بووە ئەوە زۆر جیێ خۆش حالیە گازی پێکەنین پەیدا بووە خۆپیشاندەران زۆر توندو تیژبن گازی پێکەنینیان لێدەن هەموو بە پێکەنینەوە بلاّوە دەکەن و دەچن بۆ ماڵەوە. سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل/لیژنەی ناوخۆ فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە زۆر لە هاوڕێیان لەسەر بڕگەکانی ماددەی چوار قسەیان کرد وە زۆربەی هاوڕێیان باسیان لەوە کرد کە ٤٨ سعاتەکە کەم بکرێتەوە بۆ ٢٤ سعات ئێمەش هەر پێمان باشە ئەوە بکرێتە ٢٤ سعات و وە ٢٤ سعاتەی کەش بەو شێوەیە موعالەجە بکرێت و بکرێتە ١٢ سەعات, لەسەر بڕگەی دووەم کە زۆر لە هاوڕێیان باسی ئەوەیان کرد کە ئاگاداری نامەکە لە خۆ بگرێت کات و شوێن وە ئامانج و مەبەست هەر یەك شتە وە کاك عمر عینایەت پێشنیارێکی باشی کرد لەسەر ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە کە ئیزافە بکرێت ئەوە باشە کەئەوە بکرێت *وە لە سەر بڕگەی سێیەم زۆر قسە لەسەر مەتاتیەتی ئەو خاڵە کرا کە پاساوی دروست و شیاو پێمان باشە ئەو پاساوی دروست و شیاوە, چونك بەراستی لەوانەیە یەکەی کارگێریەکان لێپرسراوی یەکەی کارگێریەکان تەفسیرو تەئویلی دیکەی بۆ بکەن ئەوە نەمێنێت و هەر بەو شێوازەی کە لادرا دووای ئەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندانەکان ئەوە کە بگۆڕدرێت, یەعنی بەو شێوازەی لێ بێت وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێری یەکەی ئیداری لەپێناو بەرژەوەندی گشتی دا بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بە هەماهەنگی لەگەڵ نوێنەراندا بگۆڕێت بەو شێوازەبێت، ئەوەی چوارەمیش خستمانە دەنگدانەوە نازانم. زۆر سوپاس.

د.یوسف محمد صادق/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم/لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم بڕگەی یەکەم زیاتر لە سێ کەس پێشنیاری کردووە کە جێگای تاکە کەس بکرێتەوە بۆ ئەوەی تاکەکەسیش مافی لە خۆپیشاندان بپارێزرێ و وە مافی لە مانگرتن بپارێزرێتن بۆیە ئێمە لێرە بەو شێوەیە ئەو بڕگەیە هەموار دەکەینەوە بۆ ئەوەی جێگای تاکەکەس بکرێتەوە دەڵێن پێویستە تاکەکەسی خۆپیشاندەرو نوێنەری خۆپیشاندەران لایەنی کەم بە ٤٨ سەعات واتە ئەو بڕگەیە لێرە بەو شێوەیە دوای هەموار دەکرێتەوە و داوا لە سەر داواکاری ئەندامانی پەرلەمانە ئەوەی پەیوەندی بە ٤٨ سعاتەکەوە هەیە

زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمان داوای کردوە کە بکرێت بە ٢٤ سەعات، ئێمە دیارە دانانی ئەو کاتە لەلایەن لیژنەی هاوبەشەوە بە راوێژ بووە لەگەڵ جیهەتی پەیوەندیدار جیهەتی پەیوەندیدار کە وەزارەتی ناوخۆیە هاتوە بۆ پەرلەمان داوای ٧٢ سەعاتی کردووە گۆتی ئەگەر ئەوە بکەن بە ٧٢ سەعات ئەوەی دیکەش ببێ بە ٤٨ سەعات ئێمە لێرەن لەبەر ئەوەی ئەو دوو ماوەیە لەیەك بەستراوەتەوە کردومانە بە ٤٨ سەعات بۆ ٢٤ سەعات، ئینجا لێرە پێشنیار کراوە ئەو ٤٨ سعاتە بکرێت بە ٢٤ سعات وە ئەگەر ئەوە دەستکاری بکرێت پێویستە ماوەکەی تریش بکرێت بە ١٢ سەعات، بەڵام دەبێت ئەندامانی پەرلەمان لەوە ئاگاداربن کە جیهەتی مەعنی داوای کردوە کە لە ٤٨ سەعات کەمتر نەبێت لەگەڵ ٢٤ سەعات، چونکە ئەوان حەدی ئەعلا داوای ٧٢ سەعاتیان کرد ئینجا دوای لە ٧٢ سەعات هاتینە سەر ٤٨ بە ٢٤ سەعات ئەوە ڕۆن کردنەوە لەسەر ئەو بابەتە، ئینجا ڕۆژانی پشووی فەرمی چەند بەڕێزێك ئەندام پەرلەمانێك داوای کرد کە ئەمە هەڵبگیرێتن کاتێك کە ڕۆژانی پشووی فەرمی نابێت هەڵبگیرێت لەبەر ئەوەی ستاندارد و لە قانونەکان واهاتووە ئەوڕۆژانەی پشووی فەرمی ڕۆژی ئیستراحەتی خەڵکە وە بەهیچ شێوەیەك هین ناکرێتن، بەڵام لەلایەکی تر کەداوای دەکەن ٤٨ سەعات ببێت بە ٢٤ سەعات ئەگەر بکەوێتە ڕۆژی پشوو کە وەزیر لەوێ نییە وە سەرۆکی یەکەی کارگێریش لە پشودایە ئایا ئەگەر ئاگادرکردنەوەکە لێرە چۆن دەکرێت، کەمت کردۆتەوە کاتەکەت بۆ ٢٤ سەعات لەلایەن ڕۆژی پشووی فەرمیش هەڵدەگرێ، لە لایەکی تر یەعنی خۆی وەزیری یان جیهەتی مەعنی ئایا لەماڵەوە ئاگادار دەکرێتەوە یان لەکاتی بوونی لەدەوامدا ئەوە دەبێتە تووشی تەناقوزێك دەبین دەرچوونی لێی نییە, کە ئەوە دواجار پێویستە بەشێوەیەکی ئەوتۆ دای بڕێژینەوە بگۆنجێتن لەگەڵ بەشێوەیەك کەکار نەکاتە سەر ئاگادار کردنەوە، ئینجا دێینە سەر ئەوەی کە ئاگاداری نامەکە تێیدابێت، بەڕێزان ئەوەی کە ئاگاداری نامەکە تێیدایە ئەوەندە لە دەسەلاّت مەترسێن ئەوانە هەمووی خۆی دیاری دەکات لیژنەی نوێنەرانی ڕێکخەری خۆپیشاندانەران خۆیان ئەو کات و شوێنە دیاری دەکەن خۆیان ماوەکە دیاری دەکەن پەیوەندی نیە بە جیهەتی مەعنی ماوەکەی بۆ دیاری دەکەن بۆ ئەوەی جیهەتی مەعنی بیان پارێزێت کاتەکەی بۆ دیاری دەکەن بۆ ئەوەی جیهەتی مەعنی خۆی لەبەر پرسیاریەتی نەدزێتەوە بڵێت کاتەکەم بۆ دیاری کردووی پێویستە لەو ماوە دیاری کراوەدا ئەتۆ بم پارێزی یەعنی لێرە کاتێك کە ئەمە باس دەکەین دەڵێین ئاگاداری نامە پێك دێت لەو مەعلوماتانە ئاگاداری نامەکە ئەو مەعلوماتانەی کە دەیدا ڕێکخەری خۆپیشاندەران دەیدەن, جیهەتی بەرامبەر لەگەڵیان بەشدار نییە، کات و شوێنی خۆپیشاندانەکەت بۆ دیاری دەکەن جیهەتی بەرامبەر پێویستە لەو کات و شوێنەدا تۆ خۆپیشاندەران بپارێزی, ئینجا دواجار دێینە سەر ئەوەی کە چەند کەس دەنگی داوە بۆ ئەوەی دەمج بکرێت و هەندێکیش هەڵبگیرێ, مەبەست لە ئامانجی خۆپیشاندانەکە ئەوە زیاتر لەچەند کەسێك داوای کرد کە مەبەست هەڵبگیرێ و جێگای مەبەستیش دەپێکێ، ڕێگای ڕۆیشتنی خۆپیشاندانەکە زیاتر لە سێ کەس داوای کردوە کە ڕێڕەوی خۆپیشاندان لەگەڵ کاتی لەگەڵ یەکەم برگە دەمج بکرێ, بکرێت بە کاتی دەستپێك و شوێن و ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە, ماوەی خۆپیشاندانەکە وەکو گۆتمان لیژنەی ڕێکخەر یاخود

نوێنەرانی خۆپیشاندەران ئەوان ماوەکە دیاری دەکەن وە دیاری کردنی ماوەکە ئەمە لێرەنە بە سەعات نەمان هێناوە کە ستاندەردە لە قانونی هەموو ولاتان بە سەعات دێتن چەند سەعاتێك ئەتۆ بۆت هەیە خۆپیشاندان بکەی، ئێمە لێرە دەڵێین ماوەی خۆپیشاندانەکە نوێنەر تۆ دیاری بکە چوار سەعاتە پێنج سەعاتە دوورۆژ دەمێنیەوە سێ ڕۆژ دەمێ نێیەوە تاوەلأم دەدرێتەوە دەمێنێیەوە ئەوە دەمێنێتەوە لەسەر ئەتو لەناو هینەکەیدا دیاری دەکەی, ماوەی خۆپیشاندان لێرانە بۆ ئەوەمان بەجێ هێشتووە بۆ جیهەتی مەعنی نیە لێرانە, ناو واژۆی نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە ئەوەیان تێبینی ئەکەی ئەوتۆی لەسەر نەبوو تەنها ئەندامانی خۆپیشاندەران دەبێت بە نوێنەر, ئینجا لەسەر ماوەی خۆپیشاندانەکە مولاحەزەیەکی تر هەبۆ کە گۆایە ئەگەر بێت و ماوەی خۆپیشاندانەکە دیاری بکرێت وەلأم نادرێتەوە لە لایەن جیهەتی مەعنی کە دەسەلأتی جێ بەجێ کردنە, بەرپژان ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ ئەسڵی یاساکە ماددەی پێنجەم هەیە, ماددەی پێنجەم بڕگەی سێیەمی هەیە لەبڕگەی سێیەمی دا دەڵێت دەبێ لایەنی پەیوەندیدار داوای خۆپیشاندەران دوای خۆێندنەوەی وەربگرێت پاشان لەگەڵ لیژنەکەدا کۆببێتەوە واتا لەگەڵ نوێنەران بۆ دۆزینەوەی چارەسەری گونجاو بۆئەوەی لە ماوەیەکی دیاری کراوی گونجاودا، واتە لێرە فەرزی کردوە لەسەر جیهەتی مەعنی کاتێ کە ماوەکەش دیاری دەکات فەرزی کردوە کەلە ماوەیەکی دیاری کراودا وەبە هەماهەنگی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەراندا کۆببێتەوە داواکە وەربگرێت دوای خۆێندنەوە ئینجا لەکاتی دیاری کراویشدا عیلاج بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی کە داواکراوە، لەسەر بڕگەی سێیەم وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە پاساوی دروست و شیاو لەپێناوی بەرژەوەندی گشتی دا بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێت بە هەما هەنگی لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندەران لێرانە بە هەما هەنگی لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندەران ئیزافە دەکرێتن بۆ ئەوەی بەهیچ شێوەیەك وەزیر یاخود یەکەی کارگێری دەست کراوە نەبێتن لە گۆڕینی کات و شوێنەکەیدا ناتوانێ کات و شوێن بگۆڕێت. ناتوانێ کات و شوێن بگۆڕێ ئەگەر بە تەعاون نەبێ لەگەڵ لیژنە ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تر ناتوانێ کات و شوێن بگۆڕێ ئەگەر پاساوێکی دروستی نەبێ، ئەگەر ئەو پاساوەش لە بەرژەوەندی گشتیدا نەبێت، یەعنی ئەوە لێرە قەیدێکە لە ئەستوێ دەسەلأتی جێبەجێکردندایە، کاتێك تۆ بۆت هەیە کات و شوێن بگۆڕی کە پاساوی دروستتدا بە من وەکو نوێنەری خۆپیشاندەران، هەروەها پێت گوتم ئەو پاساوەی کە هەمە لە پێناو بەرژەوەندی گشتیدایە، ئینجا نوێنەری خۆپیشاندەران دەتوانێ رازی نەبێ لێرانە، بۆ؟ لەبەر ئەوەی نوێنەری خۆپیشاندەران لێرە قەیدمان خستۆتە ئەستۆیان کە پێویستە لەگەڵ جیهەتی مەعنی پێکەوە بە هەماهەنگی و بە رەزامەندی ئەوان ئەو کات و شوێنە لێرەدا بگۆڕێت، ماوەی (٢٤) کاتژمێرەکە لێرانە کە لە دەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە کەمتر نەبێت، ئەو (٢٤) کاتژمێرە رەبتی هەیە راستەوخۆ بە (٤٨) کاتژمێرەکە، ئەگەر (٤٨) کاتژمێر وەکو خۆی بمێنێتەوە (٢٤) کاتژمێر دەبێ بمێنێتەوە، ئەگەر نا دەبێ هەر دوو کاتەکە لێرانە دەستکاری بکرێتن کە زیاتر لە چەند ئەندام پەرلەمانێك پێشنیاریان کردووە، بەرپژان بڕگەی چوارەم

درایه دەنگدان هیچ قسەیەکی لەسەر ناکرێ و هەر بڕگەیەکیش خرابێتە دەنگدان و دەنگی لەسەر درابێت دووبارە ناخرێتەوە بەر باس و گفتوگۆکردن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێفار خان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ئێفار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (پێنجەم) بڕگەی سێیەمی تێدا نییە لەو پڕۆژەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەسڵی پڕۆژەکە، ئەمە پڕۆژەی هەموارکراوە، فەرموو لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، ئەسڵی یاساکە ژمارە (١١)ی ساڵی (٢٠١٠)یە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رابوون نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە سەرەنجەکەم بۆ لیژنەی یاساییە، ئەگەر تەرکیز بکەنە سەر بڕگەی سێیەمی ماددەی (چوارەم)، بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی، ئەگەر گۆڕینی کات و شوێنەکە بە هەماهەنگی کە من بۆ خۆم رەزامەندیم پێ باشترە لەگەڵ نوێنەری خۆپیشاندان بێت.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ئەمە نوقتەی نیزامی نییە، دەست مەکەنەوە بە را وتن، فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من گفتوگۆ ناکەم ئەگەر روخسەتم بدەی، لە دوای ئەوە ئەوەی تر پێویست ناکات، چونکە تۆ دیسان ئەوان ئاگادار دەکەی، مادام بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەوانە، بۆیە بە مەرجێك ئەوەندە وەرەقەی بداتێ پێویست ناکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڕێواز نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی چوارەم لە ماددەی (چوارەم) لەگەڵ بڕگەی دووەم لە ماددەی (پێنجەم)، من وا تێگەیشتووم کە د.ڤالاڵ بابلێین لیژنەی یاسایی وا تێگەیشتووم کە دەنگدانەکەی ئێمە داومانە بۆ ئەوەی هیچ بڕگەیەك بۆ ماددەی (سێیەم) زیاد نەکرێ ئەو دووانەشی گرتۆتەوە، پرسیارەکەی من ئەوەیە ئاخۆ جەنابتان ئەوەی خستانە دەنگدانەوە بڕگەی چوارەمی ماددەی (چوارەم) لەگەڵ بڕگەی دووەمی ماددەی (پێنجەم)یشی تێدا بوو؟ یان دەنگمان لەسەر یەك مەسەلە دا، ئەویش ئەوەیە کە ماددەی (سێیەم)یش بڕگەیەکی بۆ ئیزافە نەکرێت، چونکە ئێمە وا تێگەیشتووین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئیتیفاقەکە بەو شێوەیە بوو ماددەی (سێیەم) هیچ بڕگەیەکی بۆ ئیزافە نەکرێ، بەڵام دەنگمان لەسەر ئەوە دا، بەڵام لەگەڵیشدا بڕگەی چوارەمی ماددەی (چوارەم) بەو شێوەیەی خوێندمانەوە بڕگەی دووەمی ماددەی (پێنجەم)یش بەو شێوە بێت کە خوێندمان، فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەعنی ئێمە بۆمان نییە موناقەشە بکەین دوایی؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو ئیتر ئەوە دەنگی لەسەر درا.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وا تێ نەگەیشتووین، تەسەور دەکەم بەشێکێ زۆری پەرلەمانتارانیش. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەشی زۆربەمان وا تێ گەیشتووین، پێموابێت وا خستمانە دەنگدانەوە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ ئیزافەیەکم نییە بۆ ڕوونکردنەوەکانی هاوکارم د.ڤالاڵ، تەنها ئەوە نەبێت داواکرا کە لە بڕگەی چوارەمدا وشەی (هەر) مەبەستمان لە چی دەکات، دەڵێین هەر خۆپێشاندان و گردبوونەوەیەك، پێم خۆشە ڕوونی بکەمەوە کە دەڵێین وشەی هەر خۆپێشاندان و گردبوونەوەیەك مەبەست لە هەموو خۆپێشاندانێکە کە بە بێ ئاگادار کردنەوە کراوە و مەبەست لە خۆپێشاندانی لە ناکاویشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من هەر لەسەر رووکردنەوەکانی لیژنەی یاسایی قسەم هەیە، ئەو رووکردنەوانەی کە ئەوان دەیدەن ئێمە رەئی خۆمان گوتووە، حەقە ئەوان راکانی ئێمە ئەوەی کە لە (٣) کەس زیاتر پشتیوانی کردووە باسی بکەن و بیخەنە دەنگدانەوە، یەعنی ئەو رووکردنەوانە زۆر زۆرە کە لیژنەی یاسایی دەیدەن بە تایبەتی لەسەر ئەوانەی کە پەرلەمانتاران رەئیان لەسەر داوە تازە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی؟ کاك ئومێد و بەهار خان، کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ (٣) رەئی زیاتر دەبێ بخرێتە دەنگدانەوە، ماددەی (چوارەم) بڕگەی سێیەم: رێگای رۆیشتنی خۆپیشاندانەکە ئەمە لە (٣) کەس زیاتر پێشنیاری ئەوەمان کرد کە لابرێت، پێویست نییە رێگری دروست دەکات....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەمووی نووسراوە؟ فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر باسیان نەکرد، لە قسەکان باسیان نەکرد، چوارەمیش: ماوەی خۆپیشاندانەکەیە کە ئەمە هەم پێشنیار کراوە لابرێت، یان پێشنیار کرا ماوەکە دیاری بکرێ....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با تەواو ببن بزانین رەئیەکەی ئێوەی تێدایە، یان نا؟ ئەو کاتە جەنابت دەتوانی نوقتەی نیزامی بگریت، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی تایبەتمەند کە لەوێوە گفتوگۆ یان قسە لەسەر شتەکان دەکەن لە چوارچێوەی ئەرکی لیژنەکەدایە بە تایبەتی لیژنەی یاسایی کە سیاغەی قانونی ئایا ئەگەر هەڵەی تێدا بێ یان هەڵەی تێدا نەبێت، نەك ئەوەی گفتوگۆی ئەوە بکات یان موناقەشەی ئەوە بکات کە پەرلەمانتاران کردوویانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەهار خان ئەوان راپۆرتی هاوبەشیان ئامادە کردووە، مافی ئەوەیان هەیە دیفاع لە راپۆرتە هاوبەشەکەی خۆیان بکەن، بۆیە دەرفەتی ئەوەشیان پێ دەدرێت رووکردنەوە بدەن لەسەر ئەو شتەی کە ئامادەیان

کردووه، بەلأم رای پەرلەمانتاران دەخرێتە دەنگدانەوە، ئەوەی کە پەرلەمانتاران زیاتر لە (٣) کەس هەر پێشنیارێکیان کردبێت دەخرێتە دەنگدانەوە، کاك سالار لە لێژنەی کاروباری کۆمەلگەی مەدەنی فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەراستیدا ئەم ماددەی (چوارەم)ە ماددەیەکی گرنگە، ئەوەمان لەبەر چاو بێ کە هەندێك تەوافقی لەسەر کراوە، بۆیە ئێمە رامان وایە وەکو لێژنەکە ئەو ماوەیەی کە دەست نیشانکراوە بە (٤٨) کاتژمێر چەندین ئەندام پەرلەمان لەگەڵ بوون بکرێ بە (٢٤) کاتژمێر، رەئی ئەوان بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرێن، پێمان باشە بکرێ بە (٢٤) کاتژمێر، هەروەها بۆ بڕگەی سێیەم کە باسیان لەوە کرد کە بەرژەوەندی گشتی و بە پاساوی دروست و شیاو ئەمە مەتاتیە، پێویست دەکات دابڕێژرێتەوە، هۆکاری وەلأمدانەوە بە بوون، یان نەبوونی خۆپیشاندانەکە دەست نیشان بکرێ، ئێمەش سیاغەیەکمان ئیزافەکرد و رێککەوتین کە لایەنی مەعنی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەران بە هەماهەنگی بێت یان بە رەزامەندی بتوانن ئەو مەسەلەیە دیاری بکەن، بۆیە ئەو سیاغەیەمان دەست نیشان کردووە، هیوادارم تێڕوانینی ئەندامانیشی تێدا بێت، سێیەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە رەزامەندی نوێنەری رێکخەری خۆپیشاندەران بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێت، بە مەرجێك لە رێگای نووسراوێکی رەسمییەوە ئاگاداری نوێنەری خۆپیشاندەران بکاتەوە لەگەڵ دیاری کردنی هۆکارەکەدا، کە باسی هۆکارەکەش کرا لە ماوەیەکدا کە لە (٢٤) کاتژمێر زیاتر نەبێت بۆ ئەوەی جیاواز بێ لە (٤٨) کاتژمێری یەکەم کە کردمان بە (٢٤) کاتژمێر، لێرە کاتەکەش گۆڕا وەکو د.ڤالاّ وتی ئەگەر (٤٨) کاتژمێر بگۆڕین لێرەش (٢٤) کاتژمێرەکە بگۆڕین، لە (٢٤) کاتژمێر زیاتر نەبێ لە دەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە، ئەمە بۆ ئەو تێڕوانینانەی کە داوای بکەی بە پاساوی دروست و شیاو لابدرێت، یان روون نییە، بەرژەوەندی گشتی و هۆکارەکان دەست نیشان بکرێ لەگەڵ کاتەکە، ئەوەی پەیوەندی بە وەلأم نەدانەوەی ئاگادارینامەوە هەیە لەلایەن لایەنی پەیوەندیدار ئێمە لەم چوار بڕگەیەی ماددەی (چوارەم)ە هیچ ئیزافەیەك نەکراوە و روون نییە، بەلأم لە ئەسڵی یاساکە بڕگەی چوارەمی ئەسڵی یاساکە ئەو سیاغەیەی دەست نیشان کردووە، بۆیە ئێمە پێشنیار دەکەین لەم ماددەی (چوارەم)ی ئێستای پرۆژە هاوبەشەکەدا ببێتە بڕگەی پێنجەم بەم جۆرە بخوێندرێتەوە، پێنجەم: لە حاڵەتی وەلأم نەدانەوەی ئاگاداری نامەکە کە لەلایەن نوێنەرانەوە پێشکەش کراوە دوای تێپەڕبوونی (٤٨) کاتژمێر بەسەر مێژووی پیشکەش کردنیدا ئەمە بە رەزامەندی لەسەر رێکخستنی خۆپیشاندانەکە دادەنرێت، بۆیە لێرەدا نەمان کردووە بە (٢٤) کاتژمێر ئەو ماوەیە بدرێ بە لایەنی پەیوەندیدار ئەگەر مەقسود بێ دوای (٤٨) کاتژمێر ئیتر بە رەزامەندی تەماشا بکرێ و حیساب بۆ کراو بێت، هەروەها لە یاساکەدا جێی بکرێتەوە، بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، لە راستیدا ئێمە وەکو لێژنەی پەیوەندیدار رەئیمان وابوو لایەنی مەعنی لە دەسەلأتی جێبەجێکردن کە وەزارەتی ناوخۆیە لە موناقەشە کردنی ئەم پرۆژە یاسایەدا حزوریان هەبوایە، چونکە لە خولی پێشوودا کە موناقەشەی

ئەمەمان کرد هەر بۆ هەمان پرۆژە یاسا خودی وەزیری ناوخۆ لێرەبوو، بڕواتان هەبێ بەشێك لە ڕێنمایەکانی وەزارەتی ناوخۆ مەرن تەرح کە دەکرێت، بۆ نموونە ئەوەی پەیوەندی بە (٤٨) کاتژمێر و (٢٤) کاتژمێرەوە هەیە، لە پێش دەرکردنی یاساکەی ساڵی (٢٠١٠) ڕێنمای وەزارەتی ناوخۆ خۆی (٢٤) کاتژمێری داناوە، ئەو کاتەمان وەکو ئێستا لە بیرە کە وتمان ناکرێ، وەزارەتی ناوخۆ کە دیارە بە لەبەرچاوگرتنی ئەو ڕێ و شوێنانەی کە ئامادەکاری بۆ کردووە وەزارەتی ناوخۆ خۆی ئەو کاتەی دەست نیشان کردووە کە باریکی گونجاوە، مەناعەتیان نییە کە لە ماوەی (٢٤) کاتژمێردا ئامادەکاریان بۆ هەیە، بۆیە ئێمە پێمان باشە ئەمە بە (٢٤) کاتژمێری بمێنێتەوە، هەروەها ئەو بابەتەشی کە پێشتر لەسەری ڕێککەوتبووین بڕگەی چوارەمی ماددەی (چوارەم) و بڕگەکەش برایە ماددەی (پێنجەم) وەکو لێژنەی کۆمەڵگەی مەدەنی لەگەڵیداین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەمەوێ لێرە سەرەنجتان بۆ ئەوە رابکێشم بەخێرهاتنی خوێندکارانی بەشداربووی خولی زامانی ئینگلیزی سەنتەری ئەمریکی تایبەت دەکەین، کە بە هاوکاری کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان و وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا ئەم خولەیان بۆ کراوەتەوە، بەخێرهاتنیان دەکەین بۆ ناو هۆڵی پەرلەمان، دەمەوێت ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان سەرەنجتان بۆ ئەوە رابکێشم کە بە پێی ماددەی (٥٣) بڕگەی دووەمی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە چەند جارێك تەئکیدمان لەوە کردۆتەوە هەر هاوولاتییەك و ئەوانەی لە بواری ڕاگەیاندندا کار دەکەن مافیان هەیە لە دانیشتنەکانی پەرلەماندا بە ئاگاداری دەستەی سەرۆکایەتی و مۆڵەتی سەرۆکەوە ئامادەبن، ئێستا داوا لە بەڕێز کاك سۆران عمر سەرۆکی لیژنەی مەفەکانی مرۆڤ دەکەین ئەویش ڕوونکردنەوەی خۆی بدات، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەین کە ئەو (٤٨) کاتژمێرەی کە لە ماددەی (چوارەم) بڕگەی یەك هاتووە وەکو ڕەئی زۆرێك لە ئەندامانی پەرلەمان بکرێ بە (٢٤) کاتژمێر، سەبارەت بە دەست کاریکردنی کات و شوێنەکە لە زانیاریەکانی ناو ئاگادارینامە کات و شوێنی ڕێرەوەکە یەکبخرێت، ئامانج و مەبەستەکە دیارە یەکێکیان ئامانج دیاری کراوە، سەبارەت بە بڕگەی سێیەم لەگەڵ ئەوەین کە هەماهەنگی و ڕەزامەندی خۆپیشاندەران داخل بکرێ لەگەڵ هەر گۆڕانکارییەك کە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە هەر پاساوێك دەیکات ئەو پاساوە مەتاتیانە لێرە لابرێ و ڕەزامەندی و هەماهەنگی نوێنەری خۆپیشاندەرانی بۆ بخرێتە پاڵ، سەبارەت بە زیادکردنی بڕگەی پێنجەم کە لە دەقی یاسا ئەسڵیەکە ماددەی (چوارەم) هاتووە خاڵی چوارەمە دوای ئەو زەمەنەی کە تێدەپەڕێ بەسەر مێژووی پێشکەش کردنی ئاگاداری نامەکە کە ڕێککەوتین لەسەری چەندێکە، ناوەڕۆکی ئاگادارینامەکە واتە خۆپیشاندان پاش ئەوەی لە (٤٨) کاتژمێر یان (٢٤) کاتژمێر تێدەپەڕێ بەسەر وەلأم نەدانەوە خۆپیشاندان بە پێی زانیارییەکانی ناو ئاگادارینامەکە

ئەنجام دەدرێت، واتە هیچ گۆڕانکارییەکی تێدا ناکرێت، مادام خاڵی سێیەم کە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری هیچ شتێکی لەسەر نەوتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارانەی کە کراون لەسەر بڕگەی یەکەم لەلایەن لیژنەی یاساییەوە بخوێندرێتەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، دوایی خودی بڕگەکە سیاغە بکەینەوە و بخرێتە دەنگدانەوە، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یەکەمین کە کراوە بڕگەی یەکەم ماددەی (چوارەم) زیاتر لە (٣) کەس کردوویەتی ئەوەیە کە جێگای تاکە کەسی خۆپیشاندەر لە پاڵ جێگای نوێنەری خۆپیشاندەران بکرێتەوە بۆ مەبەستی زامن کردنی مافی تاکە کەس لە خۆپیشاندان و مانگرتندا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەدایە کە جێگای تاکە کەسیش بکرێتەوە بتوانێ ئاگادارینامە پێشکەش بکات بە لایەنی پەیوەندیدار؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٩٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەواتە هەموویان لەگەڵی نین، زۆر سوپاس، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم زیاتر لە (٣) ئەندام پەرلەمان کردوویەتی هەر تایبەتە بە بڕگەی یەکەم ئەویشیان پەیوەندی بە کاتەوە هەیە، داوا دەکەن (٤٨) کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپیشاندانەکە بکرێت بە (٢٤) کاتژمێر، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو پیشنیارەدایە (٤٨) کاتژمێر بکرێت بە (٢٤) کاتژمێر لە بڕگەی یەکەم؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢٥) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتر لە (٣) پێشنیار هاتووە کە داوا دەکەن رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو نەکرێت، بەڵام ئێمە لە لیژنەی یاسایی رووونکردنەوەمان دا کە رۆژانی پشووی فەرمی ستانداردێکە کە لە نیزامی عامدایە و کاتێك دەیکەی

به (٢٤) کاتژمێر چۆن رۆژانی پشووی فەرمی یان چۆن ئاگاداری وەزیر یان لایەنی پەیوەندیدار دەکرێتەوە، رەئیش بۆ جەنابتانە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی رووونکردنەوەی خۆی دا، پێشنیاری ئەندامانی پەرلەمان دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ دایە کە رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو نەکرێت لە ئاگادارکردنەوە؟ کێ لەگەڵ دایە کە پشووی فەرمی هەڵبگیرێ بە مەرجێك رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو بکرێت ئەوە هەڵبگیرێت هەر (٢٤) کاتژمێر پێش ئەوە ئاگادارکردنەوە هەبێت؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١٣) کەس لەگەڵدایە کە ئەو بڕگەیە هەڵبگیرێت، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٦٠) کە لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە وەکو خۆی دەمێنێتەوە، کەواتە رۆژانی پشووی فەرمی وەك خۆی دەمێنێتەوە، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم کە کۆی بڕگەکە بە هەموارکراوی بخوێنێتەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، نوقتەی نیزامی هەیە؟ کاك فەرهاد سەنگاوی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو، سێ جاری تریش دەستم هەڵبڕی پێش دەنگدانەکان، خۆ تازە دەنگ دراوە، بەڵام لە ئەوروپا (٣) کاتژمێرە بۆ ئیجازەی خۆپیشاندان لێرە با (٦) کاتژمێر بوایە، چونکە ئەو کاتە مەسەلەکان جوان حەل دەبوو.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە رەئیە کاك فەرهاد؟

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە رەئیە، بەڵام ئەوە عیلمییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ماددەی (١٧) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان بڕگەی یەك لە دەسەلاتەکانی سەرۆك پیادەکردنی یاسا و پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، کاتێك کە گفتوگۆ لەسەر ئەوە کرا و جەنابیشت پێموایە موقنیع بووی کە مەسەلەی پشوو ئەمانە لە نیزامی عامەوە لە یاسای تر ئەمە سابت بووە، بۆیە ئەرکی جەنابتە ئەم حاڵەتانە ئەگەر چی داواش کرابێت نەیدەیتە دەنگدان، چونکە ئەمە لە نیزامی عامە و لە قانونە و ئەرکی جەنابتە قانون بپارێزیت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

راستی من ئاگادرای ئەو یاسایە نیم، د.فرست هەر بە سەراحەت ئەوە دەڵێم ئاگاداری ئەوە نیم، بەڵام وەکو باسمان کرد لیژنەی یاسایی بۆی هەیە رووبکردنەوە لەسەر ئەو بابەتانە بدات، ئەندامانی پەرلەمان لەوە سەر پشکن کە دەنگی پێ دەدەن، یان نا؟ بەڵام راست دەکەی من خۆشم موقنیع بووم بەوە مادام کاتەکەمان کەم کردەوە دەکرێت رۆژانی پشووی فەرمی حیسابی بۆ بکرێتەوە، بەڵام مادام ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای ئەوەیان کردووە بخرێتە دەنگدانەوە ئێمە لەسەرمانە کە بیخەینە دەنگدانەوە، باشە، لیژنەی یاسایی تکایە دوا سیاغەی برگەی یەکەم لە ماددەی (چوارەم) بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم: ماددەی چوارەمی ئەم یاسایە بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:-

یەکەم: پێویستە تاکە کەسی خۆپێشاندەر و نوێنەری خۆپێشاندەران لایەنی کەم بە (٢٤) کاتژمێر بەر لە ئەنجامدانی خۆپێشاندانەکە ئاگاداری نامەیەک بە نووسراو پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بکەن بە مەرجێك رۆژانی پشووی فەرمی رەچاو بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەم برگەیەدایە بەم شێوەیەی کە خوێندرایەوە لەلایەن لیژنەی یاسایی؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٨٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٦) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، برگەی دووەم تکایە لیژنەی یاسایی پێشنیارەکان بخوێنێتەوە بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەین.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی دووەم: خاڵی یەکەم کات و شوێنی خۆپێشاندانەکان زیاتر لە (٣) کەس داوای کردووە کە کاتی دەست پێکردن و شوێن و رێڕەو و ماوەی خۆپێشاندانەکە لەگەڵ یەك دەمج بکرێتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی هەیە؟ کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەنجەکە بۆ لیژنەی یاساییە (ماوەکە)ی تێدا نەبوو، ئەوهابوو (کات و شوێن و رێڕەوی خۆپێشاندانەکە)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(٣) کەس داوای کرد کە دەمج بکرێت، (ماوەکە) بە تەنیا نێتن، لەگەڵ (کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە) بێت، (٣) کەسیش داوای کردووە (ماوەکە) هەر لابرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببووڕە، (کاتی دەست پێکردن و شوێن و ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ماوەکە) بیخە دەنگدانەوە، ئایا لەگەڵ بڕگەی یەکەم دەمج بکرێتن، یاخود نا؟ ئەگەر دەنگی نەهێنا کە لەگەڵ بڕگەی یەکەم دەمج بکرێتن، ئینجا پێداچوونەوە بۆ بڕگەی یەکەم دەکەین لەسەر پێشنیارەکانی تر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەمج کردنی و دەمج نەکردنی تەقریبەن وەکو یەك وایە، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ ئەسڵی یاساکە هەر لە ماددەی (چوارەم) بڕگەی سێیەم هەمووی بەسەر یەکەوە هاتووە، مادام قسەکە لەسەر ئەوەیە ئاگاداری نامەکە ئەم زانیارییانەی تێدا بێت (کات، شوێن، مەبەست، ڕێگای ڕۆیشتن، ناو و واژووی ئەندامانی ڕێکخەری خۆپیشاندان) هەر ئەوەیە، بەڵام لێرەدا بڕگە، بڕگە کراوە (١، ٢، ٣، ٤، ٥) ئەگەر نا بچۆوە سەر ئەسڵی ماددەکە بڕگەی سێیەم بە یەك ڕستەی دوور و درێژ هاتووە بەبێ خاڵبەندی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە کە خاڵی چوارەم و خاڵی یەکەم لە بڕگەی دووەم دەمج بکرێن (کات و شوێن و ماوەی خۆپیشاندانەکە) پێکەوە بنووسرێن، بەڵێ، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام پێشنیار لە (٣) کەس زیاتر هەیە بۆ ئەوەی (ماوەکە) نەمێنێت، پێشان ئایا بمێنی یان نەمێنێ، ئەگەر ما ئەو کاتە دەنگی لەسەر بدرێ دەمج بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، وایە ماوەی خۆپیشاندان لابدرێ زیاتر لە (١٢) کەس لەگەڵ دایە، کاك عمر نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیارمان کرد (کات و شوێن و ڕێڕەوی خۆپیشاندان) ئەمە خاڵی یەکەم بوو، ئەگەر لەو حاڵەتەدابێ، دەبێ خاڵی سێیەم لاببرێت، دەبێ ئەوەش بخرێتە دەنگدانەوە، یەعنی خاڵی سێیەم نەمێنێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە لێرەدا جارێ قسە لەسەر برگەی دووەم خاڵی یەکەم دەکەین.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر پەیوەستە بە یەکەوە، بۆیە باسم کرد، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جارێ باسی خاڵی یەك دەکەین، لەسەر (کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە) هیچ داواکاریەك هەیە بۆ لابردنی؟ د.ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داواکاری هەیە بکرێتە (کاتی دەست پێکردن و شوێن و ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە) زیاتر لە (٣) داواکاری هەیە بۆ ئەو تەعدیلە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با بزانین نوفتە نیزامیەکان؟ کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر من ئەوەم رووندکردەوە جەنابت فەرمووت ئەوان دوایی دەیڵێن، ئەوەتا نایڵێن، ئیتر زیاتر لە (٣) کەس پێشنیاری ئەوەمان کرد خاڵی یەکەم: کاتی دەست پێکردن و شوێنی خۆپیشاندانەکە، وەکو ئەوە بمێنێ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە باس کرا؟

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر، ئاخر ڕێڕەوەکەی دەخاتە سەر، ئەوە نییە، دووەم ئەوە ئیشکاڵمان نییە، ڕێگای ڕۆیشتنی خۆپیشاندانەکە ئەوە زیاتر لە (٣) کەس پیشنیارمان کردووە کە لابرێت بەو هۆکارانەی کە باسمان کرد، چوارەم: ماوەی خۆپیشاندانەکە زیاتر لە (٣) کەس کە ڕەنگە ناوەکانیشم نووسیووە پێشنیارمان کرد کە لابرێت، یان ئەگەر لانەبرا ئەوە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، ماوەکە لەوێ کۆتایی پێ دێت کە وەلامی بەڵگەداری لایەنی پەیوەندیدار بە دەست خۆپیشاندان دەگات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەر وابڕوات لەوە دەچێ ئەسڵی یاساکە باشتر بێت، ماددەی (چوارەم) بڕگەی دووەم: پێویستە ناونیشان و ئیمزای ئەندامانی لیژنەی سەرپەرشتیکاری ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکان بگرێتەخۆ، مەبەستەکەشیان لەو بارەیەوە ڕوون بکرێتەوە ڕێگای ڕۆیشتنەکە و کات و شوێن دەست نیشان بکات، واتە لە ئەسڵی یاساکە (ماوەی) تێدا نییە، ماوەی خۆپیشاندانەکە دەست نیشان بکات، یەعنی ئێستا بۆ ئەم (ماوەیە) هاتە ناو ئەم هەموارە، کە هەموارەکە بە قازانجی ئەوەیە باش بکرێ لە ئەساسدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە لە ڕاپۆرتی هاوبەش هاتووە، داواکاری ئەندامانی پەرلەمان هەر چیەك بێت لەسەر ئەم بابەتە دەخرێتە دەنگدانەوە، بەڵام هیچ ڕێگریەك نییە لەوەی کە هەبێت، بەڕێز خاتو امنە نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام داخازیا پتر ژ (٣) پەرلەمانتارا لەسەر هەندێ هەبویە کو خالاً (٣، ٤) بێتە لابرن، دەستپێکێ دڤێتن وان بدەینە دەنگدانێ هەر وەختێ دەنگ هینا، یان دەنگ نەهینا، ئەگەر دەنگ نەهینا وی وەختێ دێ موناقەشە سەر هەندێ دکەین دەمج کردنێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

راستە، بەس ئەوەی کە پەیوەندی بە خالّی یەکەوە هەیە هیچ پەیوەندی بە (ماوەکە) نییە، جیاوازە، بەس بیخوێننەوە لیژنەی یاسایی؟

بەڕێز د.فالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خالّی یەکەم لە برگەی دووەم: زیاتر لە (٣) پێشنیار هەیە کە دەڵێ (کاتی دەست پێك و شوێنی خۆپیشاندانەکە).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە لە ئاگاداریەکەدا ئەوەی تێدا بێت.

بەڕێز د.فالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پاڵ ئەودا زیاتر لە (٣) پێشنیار هەیە کە دەڵێ (کاتی دەست پێکردن و شوێن و رێڕەوی خۆپیشاندانەکە)، جا پێکەوە دەیخەیە دەنگدان، یان یەکە بە یەکە دەیخەیە دەنگدان ئەوە رای بەڕێزتانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە جیا دەخەینە دەنگدانەوە، مادام پێشنیارەکان هەن، کەواتە یەکەم جار پێشنیاری یەکەم دەیخەینە دەنگدانەوە، تکایە ئەم جارەش بێخوێنەوە، د.فالاً فەرموو.

بەڕێز د.فالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یەکەم: کاتی دەست پێك و شوێنی خۆپیشاندانەکە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٣٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١٨) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، بێینە سەر برگەی دووەم خالّی دوو، فەرموو د.فالاً.

بەڕێز د.فالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە خاڵی یەکەم (ڕێڕەو) ماوە، چونکە زیاتر لە (٣) کەس پێشنیاری ئەوەیان کرد کە ببێت بە (کاتی دەست پێک و شوێن و ڕێڕەوی خۆپیشاندانەکە)، زیاتر لە (٣) کەس پێشنیاری ئەوەیان کردووە کە (ڕێڕەو)یش دەمج بکرێ لەگەڵیدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ڕێڕەو) لەوێ لە خاڵی سێیەمدا (ڕێگاکە) هەمان (ڕێڕەو) دەگرێتەوە، بەڵام من پێشنیارێکم کرد دیارە بەشێك لە خۆپیشاندانەکان ئەوەیە کە لە جێگایەکی سابت دەکرێ، بەڵام بەشێکی بە ڕێڕەوێکدا، بە ڕێگایەکی سەرەکیدا، بە شوێنێکدا بە ڕۆیشتنەوە پێویستە ئەمە نەقض بێ ئەگەر شوێنی کۆتایەکەی لێ دەست نیشان نەکرێ، ئەو کاتە هەم چالاکییە مەدەنییەکان و حکومەت لای ڕوون نییە بۆ کوێ دەچێت، هەم دەشتوانێ بەرەو ئاقاری تر ببڕێت، بۆیە ئێمە پێویستە لە بری (ڕێڕەو)ەکە ئەو ڕێگای ڕۆیشتنە لەگەڵ کۆتایەکەی بۆ کوێ دەبرێ دەست نیشان بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبوایە لیژنەی یاسایی پێشتر ئەمەیان بخستایە دەنگدانەوە (ڕێڕەو)ەکەی لەگەڵ بوایە، بەڵام تازە یەکلایی کرایەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالاڤ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار بە پێشنیار دەیخەینە دەنگدانەوە، بیدایەتەن گوتمان پێکەوە دەیخەینە دەنگدان رەخنە گیرا، گوتیان پێشنیارەکان ئیهمال کراوە، ئێستا پێشنیار بە پێشنیار کە لە (٣) زیاتر بوو دەیخەینە دەنگدان و جێگای لە ناو برگەکەدا دەکەینەوە، پێشنیاری یەکەم ڕۆیی کە (کاتی دەست پێك و شوێنەکە) بوو، لە پاڵ پێشنیاری یەکەم بۆ هەمان خاڵی یەکەم پێشنیاری دووەم هەیە کە (ڕێڕەو)یش دابنرێت بۆ ئەوەی ڕێگای ڕۆیشتنی خۆپیشاندانەکە هەڵبگیرێتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو امنە فەرموو.

بەڕێز امنە زكرى سعيد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەڤە درێژكرنا ماوەيێ دەنگدانێدا بە دیتنا من یا دروست نینە، چونكە مادام رەئی هەیە بۆ لابرنا هەندەك بڕگە هەر پیشنیار هەیە ئەو بڕگە دگەڵ بڕگەیا ئێكی دەمج ببیتن، حەوجەی هەندێ ناكات رەئیا دوور چییە لابرنا وان بڕگەیا ئەو دەچیتە دەنگدانێدا، یا دی دەبیتە تەحسیل حاصل، دەمج كرن یەكسەر دەبیتن یەك جار دەنگدان نە هوسا درێژە هەبیتن هەر پێشنیارەك جودا جودا بچیتە دەنگدانێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، دەزانی هیچ رێگریەكیش لەوە نییە كە دوایی دێینە سەر خاڵی سێیەم داواكاری دەمج كردن و داواكاری لابردنی هەیە، دەتوانین لەوێدا بیخەینە دەنگدانەوە، كاك علی نوقتەی نزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی دووەم نابێ بخرێتە دەنگدانەوە، چونكە ئەگەر دەنگی هێنا پیشنیاری یەكەم لەغو دەكرێتەوە كە دەنگی هێناوە؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

نەخێر، پێشنیاری یەكەم لەغو ناكرێتەوە، ئەمە ئیزافە دەكرێتە سەری، بەس با بێینە سەر خاڵی سێیەم ئەو كات پێشنیاری دەمجەكەی دەیخەینە دەنگدانەوە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر ئێستا (رێڕەوی خۆپیشاندانەكە) بیخەینە دەنگدانەوە دەنگی هێنا دواتر ناتونین ئەو پێشنیارە بخەنیە دەنگدانەوە كە داوای لابردنی دەكات، بۆیە منیش لەگەڵ ئەوەدام یەكەم جار (رێگای رێڕەوی خۆپیشاندانەكە و ماوەی خۆپیشاندانەكە) كە زیاتر لە (٣) كەس داوای كردووە لابرێت، یەكەم جار ئەو لابردنە بخرێتە دەنگدانەوە، دواتر مەسیری ئەوەی ترمان بۆ روون دەبێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، بڕگەی دووەم خاڵی دوو هیچ پێشنیارێكی لەسەر نییە لیژنەی یاسایی وایە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بڕگەی دوو خاڵی دوو (٣) پێشنیار كراوە كە (مەبەست) هەڵبگیرێت، تەنها بوترێ (ئامانجی خۆپیشاندانەكە).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٦٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٣) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، خاڵی سێ پێشنیار هەیە بۆ دەمج کردنی لە گەڵ خاڵی یەك، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی سێیەم (٣) پێشنیار هەیە بۆ لابردنی، (٣) پێشنیاریش هەیە بۆ دەمج کردنی لەگەڵ خاڵی یەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا با لە پێشدا دەمج کردن بیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە خاڵی سێیەم لەگەڵ خاڵی یەکەم دەمج بکرێت؟ کاك تحسین نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا دەبێ بخرێتە دەنگدان کە بمێنێ، یان نەمێنی؟ دوایی بۆ دەمج کردن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە کە بمێنێ یان نەمێنێ؟ ئەو رەئیەی کە پێشنیار کراوە لابېرێت، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە خاڵی سێ لە برگەی دووەم لە ماددەی (چوارەم) لابېرێت؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٣٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٦) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەکرا، وەکو خۆی دەمێنێتەوە، جا پێشنیاری دەمجی هەیە لیژنەی یاسایی وایە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، (٣) پێشنیار هەبوو کە دەمج بکرێتن لەگەڵ خاڵی یەکەم ببێتە (کاتی دەست پێك و شوێن و رێرەوی خۆپیشاندانەکە).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە خاڵێ سێ لەگەڵ خاڵی یەك دەمج بکرێت؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٩) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، خاڵی سێ لەگەڵ خاڵی یەك دەمج دەکرێت، دێینە سەر خاڵی چوارەم، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وشەی ڕێگا یەعنی بۆ دەرەوەیە (طریق) لەبەر ئەوە ئەبێ ڕێڕەوەکە هەبێت ڕێڕەوە لەکاتێك کە دەمج دەبێ بکرێت بە ڕێڕەو .....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە کاتێك لیژنەی یاسایی سیاغەی دەکا....

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

کە کاتێك دەمج کرا یەکسان ئەبێت ڕیعایەتی ئەوە بکەن ، ڕێگا یەعنی (طریق).

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ سیاغە ، سیاغەی یاسایی ، سیاغە بۆ لیژنەی یاسایی ئەمێنێتەوە ، بێینە سەر خاڵی ٤ .

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

خاڵی ٤ : ماوەی خۆپیشاندانەکە، زیاتر لە سێ کەس داوای کردووە کە ماوەی خۆپیشاندانەکە هەڵبگیرێت .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەوەیە ماوەی خۆپیشاندان هەڵبگیرێت؟ ٣٥ کەس لەگەڵ ئەوەیە کە خاڵی ٤ لابرێ ، بابزانین کێ لەگەڵی نیە؟ ٤٨ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە وەکو خۆی ئەمێنێتەوە ، خاڵی ٥ .

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی ٥ : پێشنیارکرا کە (ڕێکخەر) هەلگیرێ، هەر خۆی هەڵدەگیرێ ، ناو و واژووی نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لەبەر ئەوەی پێشتر دەنگی لەسەر دراوە بەو شێوەیە ، کەواتە هەر ئەیخەینە دەنگەوە ، بیخوێنەوە دکتۆرە ڤالاّ خاڵی ٥ ، کاك علی نوقتەی نیزامی هەیە با بزانین.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

٣ کەس وتی (نوێنەران) بکرێ بە (نوێنەر)، لەبەر ئەوە حیسابی تاکە کەسەکەش بکرێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشتر ئەوە باسکراوە، تاکە کەسیش بۆی هەیە ئاگاداری بکا ، دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر تاکە کەسی بێ لە بیدایەتەوە باسمان کردووە کە تاکە کەس نوێنەری نییە ، خۆیەتی ، بۆیە پێویست ناکا لێرە بڵێی نوێنەر ، نوێنەرانی خۆپیشاندەران لە بڕگەی یەکەم باسمانکردووە ئەڵێین تاکە کەس.....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، تکایە بێ دەنگی ، دکتۆرە ڤالاڤ بیخوێنەرەوە .

بەڕێز د. ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی (٥)م لە بڕگەی (٢) ناو و واژووی نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ یەتی؟ ٨٠ کەس لەگەڵیەتی ، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە لەگەڵی نەبێ ، کەواتە پەسەندکرا ، نوقتەی نیزامی کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ماددەی چوارەم بڕگەی دووەم ، چوارەمی ماوەی خۆپیشاندانەکە ئەگەر بە هەڵدانەچووبم لە سێ پێشنیار زیاتر هەبوو بۆ ئەوەی ئەگەر مایەوە ماوەی خۆپیشاندان پەیوەندیدار بکرێ بە وەلأمدانەوەی بەلگەداری لایەنی پەیوەندیدارەوە، واتە بە شکلێك لە شکلەکان مەحکوم بکرێ بەوەی کە وەلأمی خۆپیشاندەران بداتەوە ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕوونکردنەوەماندا بۆ ئەوە ، ئیشارەتماندا بە ئەسڵی یاساکە ، وتمان لە ماددەی پێنجەم لە فەقەرەی سێیەم ئەوە حەلکراوە ، ماددەی پێنجەم فەقەرەی سێیەم بە ڕوونی دەڵێ دەبێ لایەنی پەیوەندیدار داوای خۆپیشاندەران دوای خوێندنەوەی

وەربگـــرێ پاشـــان لەگـــەڵ لیژنـــەدا کـــە بـــووە بـــە نوێنـــەر کۆببێتـــەوە بـــۆ دۆزینـــەوەی چارەسەری گونجاو بۆی لە ماوەیەکی دیاریکراوی گونجاودا.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بـــەڕێزان لـــە لیژنـــەی یاســـایی و لیژنـــە پەیوەندیـــدارەکان ئـــەبێ لێـــرەدا ڕوونکردنەوەیـــەك بـــدەن ڕاپۆرتەکـــەتان ئـــەوە ڕوون ناکاتـــەوە ، ئایـــا بـــەس تـــەنها ئـــەو بڕگانـــە لـــە دەقـــی ئەســـڵی یاســـاکە هـــەموار دەکرێتـــەوە؟ کـــە لێـــرە نووســـیوتانە یـــان لێـــرە لـــەماددەی پێنجـــەم ئـــەڵێن (مـــاددەی پێنجـــەم هـــەموار دەکرێتـــەوە، بـــەم شـــێوەیە دەخوێندرێتـــەوە ، بڕگـــەی یەکـــەم و دووەم بڕگـــەی ســـێیەمی تێـــدا نییـــە ، ئایـــا تـــەنها بڕگـــەی یەکـــەم و دووەم لـــە مـــادەی پێنجـــەم هـــەموار دەگرێتـــەوە؟ یـــان ســـەرجەم ماددەکـــە هـــەموار دەکرێتـــەوە بڕگـــەکانی تـــری تێـــدا نامێنێت.

بەڕێز د. فالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تـــەنها لـــە ڕاپۆرتەکـــەمان ئیـــشارەتمان داوە بـــەو بڕگانـــەی کـــە هـــەموار دەکرێتـــەوە ، ئـــەو بڕگـــەو ماددانـــەی کـــە هەمواناکرێتـــەوە هـــەموو لـــە دەقـــی یاســـاکە لـــە ئەســـڵی یاســـاکە وەکـــو خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، پێش کاك سالار ، شکریەخان نوقتەی نیزامی ، باشە کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــن نوقتـــەی نیـــزامیم نییـــە تـــەنیا ڕوونکردنـــەوە ، بۆچـــوونەکەی جـــەنابت تـــەواو دروســـتە لـــە دەســـتپێکەوە هـــاتووە ، مـــن دەچـــمەوە ســـەر مـــاددەی چـــوارەم ناچـــمەوە ســـەر مـــاددەی پێنجـــەم ، ئـــەڵێ مـــاددەی چـــواری ئـــەم یاســـایە بـــەم شـــێوەیە دەخوێندرێتـــەوە ، واتـــە ئـــەم بڕگانـــە کـــە چەســـپی ئەوانیدیکـــە هـــیچ هینێکـــی نامێنێتـــەوە ، ئەگـــەر پێویـــستکا بمێنێتـــەوە ئیزافـــە ئـــەکرێ یـــان بـــاس ئـــەکرێ ، لـــە مـــاددەی فلانیـــا بڕگـــەی فلانـــی هەمواردەکرێتـــەوە ، چـــونکە لێـــرە لـــە مـــاددەی چـــوارو لـــە مـــاددەی پێنجـــدا هـــاتووە کـــە دەڵـــێ مـــاددەی پێنجـــەم هەمواردەکرێتـــەوە بـــەم شـــێوەیە واتـــە مـــاددەی پێنجـــی یاســـاکە دەبێتـــە ئـــەوەی کـــە ئێـــستا لـــە ڕاپۆرتەکـــەدا هەیـــە ، ئەمـــە تێگەیـــشتنی ئێمەیـــە هیـــوادارم وەکـــو جـــەنابت وتـــت ڕوونبکرێتـــەوە لـــە دەســـتپێکەکە یـــان ئـــەم بڕگانـــە ئیزافـــە دەکـــرێ لـــە مـــاددەی پێنجـــەم یـــان حـــەزف دەکـــرێ لـــەماددەی پێنجـــەم یـــان پێـــدا چـــوونەوەی پـــێ دەکـــرێ هـــەر بڕگەیـــەك کـــە پێویست بکا ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر ڕاستە ، کەواتە بە ئێستا ئەو ڕوونکردنەوەی کە لیژنەی یاسایی دایان تەنها ئەو بڕگانەی ماددەکانی دەقی ئەسڵی یاساکە هەموار دەکرێ کە لێرەدا ئاماژەیان پێدراوە ، بۆ نموونە بڕگەی یەکەم لە ماددەی چوارەم هەموار دەکرێتەوە ، بڕگەی دووەم لە ماددەی چوارەم هەموار دەکرێ ، بڕگەی سێیەم لە ماددەی چوارەم هەموار دەکرێ ، بڕگەی چوارەمی دەقی ئەسڵی یاساکە هەموار دەکرێ ، بەڵام بۆ نموونە لە ماددەی پێنجەمدا ، کە ماددەی پێنجەم لە دەقە ئەسڵیەکەدا سێ بڕگەیە لێرە تەنها بڕگەی یەکەم و دووەمی هەموار کراوە ، بڕگەی سێیەم لە دەقی ماددەی پێنجەم ئەسڵی یاساکە وەکو خۆی ئەمێنێتەوە چونکە هەموار نەکراوە ، وایە لیژنەی یاسایی؟

بە ڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڵێ سەرۆکی پەرلەمان ، وەکو خۆی دەمێنێتەوە بڕگەی سێیەم لەبەر ئەوەی تەنها دەستمان بۆ بڕگەی یەکەم و دووەم بردووە ، بڕگەی سێیەم وەکو خۆی دەمێنێتەوە لە ماددەی پێنجەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر چاکە ، بەڵێ فەرموو دکتۆر عزەت.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە لەشێوەی پێشنیارا باسی ئەکەم ، کە هەموارکردنەوە بۆ پڕۆژە یاسایەك بۆ ئێمەی پەرلەمانتاری لە خولی چوارەم ئەنێردرێ ، شایەت ئەو پڕۆژە یاسایە لە خولی دووەما یاخود هەموو پەرلەمانتارەکان ئەو پڕۆژەیان لانییە ، بۆیە کە دێینە پەرلەمان بۆ موناقەشەکردنی گرنگە ئەو پڕۆژە یاسایانەشمان هەبێت بۆ ئەوەی ئەو موناقەشەی کە دروست بوو دروست نەبێ ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر عزت لە سایتی پەرلەمان تێدایەتی ، هی هەموو سااڵەکانی تێدایە ، لێرە کار ئاسانیش کرایە مادام باس لەوە دەکرێ ژمارەی یاساکە ، سااڵی پەسندکردنی یاساکە نووسراوە ، کار ئاسانی بۆ ئەندامی پەرلەمان دەکرێت کە بڕواتە سەر یاسا ئەسڵیەکە وە بیخوێنێتەوە ، مامۆستا ڕابوون نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـــەڵێ ، لـــە هەموارکردنەوەکـــەدا بـــەڕێز ســـەرۆکی پەرلـــەمان ، ســـەرنجی لیژنـــەی یاســـایی بـــۆ ڕادەکێـــشم ، لـــە هەموارکردنەوەکـــە ئـــەو شـــوێنانەی لـــە هـــەموو یاســـایەکە ، ئـــەو شـــوێنانەی کـــە دەخـــوازێ بـــۆ نموونـــە وشـــەی لیژنـــە دەڵـــێ بکـــرێ بـــە نوێنـــەر ، کەواتـــە ئـــەوە ئـــەو دەســـت کاری و داڕشتنە دەکرێ...

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بۆ سیاغەیە ، بڕگەی (٣) لە ماددەی (٤) کاك قادر نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــن مـــاددەی (٥) بڕگـــەی (٣) ئەمـــە کـــە وشـــەی لیژنـــەمان لابـــرد وە نوێنـــەرمان دانـــاوە پێویستە ئەمە لیژنەی یاسایی دیقەتی بدا.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشـــە ، ئـــەوە لـــە ســـیاغەدا هـــەمووی چـــاك دەکرێتـــەوە ، لـــە بڕگـــەی ســـێیەمدا پێـــشنیارەکان لیژنـــەی یاســـایی تکایـــە بیخوێننـــەوە بـــۆ ئـــەوەی بیخەینـــە دەنگـــەوە ، تـــۆزێکیش کـــورتی بکەینەوە بۆ ئەوەی تەواوی بکەین ڕاپۆرتەکە ، کاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــن پێـــشنیارەکم هەیـــە بـــۆ لیژنـــەی قـــانونی ، ئێمـــە ئـــەو ڕاپۆرتـــەمان کـــردە ئەســـاس بـــۆ گفتوگـــۆ ، ئایـــا دەتـــوانین بگەڕێینـــەوە بـــۆ ئـــەو خاڵانـــەی کـــە گفتوگـــۆی لەســـەر ناکرێ لـــە ڕاپۆرتی ئەسڵیدا؟

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

لە ئەسڵی یاسایەکەیە تەنها ، ڕوونکردنەوە بوو ئەمەیان .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کـــاك عبـــدالله لـــە نێـــوان دوو پـــرۆژە یاســـا کـــە پێـــشکەش کـــراوە بـــۆ هـــەموار ، ڕاپـــۆرتی هاوبەشـــی لیژنـــەکان لـــە نێـــوان ئـــەم ســـیانەیاندا ڕاپـــۆرتی هاوبـــەش کراوەتـــا بنـــەما ، ئەگـــەر نا ئەسڵی یاساکە وەکو خۆیەتی ، فەرموو .

بەڕێزد. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی سێیەم لە ماددەی چوارەم ، سێ پەرلەمانتار داوای کردووە کە ئەو بڕگەیە هەلگیرێ .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی سێیەم لە ماددەی چوارەم هەلگیرێ؟ لابېرێت؟ ٣٤ کەس لەگەڵ ئەوەیە کە لابېرێ ، کێ لەگەڵ ئەوە نییە کە لا نەبرێ؟ ٥٠ کەس لەگەڵی نییە ، کەواتە پەسەند نەکرا وەکو خۆی ئەمێنێتەوە ، ئێستا با بچینە سەر هەموارکردنەکانی .

بەڕێز د. ڤالاً فرید اراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموارکردنی بڕگەی سێیەم ، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان سێ پێشنیار داوای کردووە کە پاساوی دروست و شیاو لەپێناو بەرژەوەندی گشتیدا ئەو پاساوە پاساوێکی مەتاتیە ، بەڵام بەدیلیان نەداینێ لە دوای هەلگرتنی پاساو ئەگەر دروست و شیاو لە پێناو پەرژەوەندی گشتیدا نەبێ ، ئایا پاساوەکە بە موتڵەقی جێبەجێلین؟ چونکە ئێمە لێرانە بە جیهەتی مەعنیمان وتووە ، بە سوڵتەی جێبەجێکارمان وتووە ، وتوومانە ئەو پاساوەی کە هەتە بۆ گۆڕینی کات و شوێن ، ئاگادارببە دەبێ پاساوەکە دروست بێ ، شیاو بێ و لە پێناو بەرژەوەندی گشتی دابێ ، ئینجا بۆ دیراسەکردنی ئەو حاڵەتەش ئایا ڕاستە دەسەلاّت ئەو پاساوە پێیوایە لە بەرژەوەندی گشتی دایە؟ ، هەروەها شیاو و دروستە ئەوە بە هەماهەنگی دامان ناوە لەگەڵ لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندانەکە ، واتە لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندانەکە بە هەماهەنگی ئەوان کات و شوێنی خۆپیشاندانەکە دەگۆڕن بەڵام لە کاتێکدا کە پاساوەکە ، پاساوێکی دروست و شیاو بێتن ، هەروەها لە پێناو بەرژەوەندی گشتیدا بێ ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان :

ئەمە وێت ڕوونکردنەوەتان بدەمێ بۆ ئەوەی سورەکە وازح بێ ، باشە نوقتە نیزامیەکانیش وەردەگرین ، ئێستا ئەوە دەنگی نەهێنا ، دەنگی نەهێنا لە لایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە کە ئەم بڕگەیە هەلبگیرێ ، واتە ئێستا دەرفەت هەیە بۆ گۆڕینی ڕێڕەو ، کات و شوێنی خۆپیشاندان بە پێی ئەم بڕگەیە ، بەڵام لێرە بەپێی ئەوەی کە ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنە پەیوەندیدارەکان حازریان کردووە هەندێك قەیدی لەسەر دانراوە ، هەندێك پێشنیاریش هەیە بۆ قەیدی دیکە ، بۆیە ئەمە

پاساوی دروست و شیاو لە پێناو بەرژەوەندی گشتی وەکو قەیدە لەسەر وەزیر و یەکەی ئیداری ، پێشنیار کراوە کە لابرێت واتە ئەو قەیدانە لابرێت ، نوقتە نیزامیەکان وەردەگرین کاك دکتۆر فرسەت فەرموو.

بەڕێز د. فرسەت صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەوەی پێشتر ئیتفاقتان لەسەر کردبوو لەو کۆبوونەوەیە ، بە هەماهەنگی بێتە شوێن ، بێتە ناو پێشتر ئەوە بخەیە دانگدان ، پێموایە کێشەکانی دی خۆی ئۆتۆماتیکی چارەسەر دەبێ ، چونکە ئەوە بە ڕەزامەندی خۆپیشاندەرانە یان بە هەماهەنگییە، بۆیە ئەوە بخە دەنگدان ئەوجا ئەوانی دی ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، نوقتەی نیزامی کاك ابوبکر؟

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز دکتۆرە قاڵا کە پێشنیارەکان دەخوێنێتەوە دەڵێ سێ پێشنیار ، پێموایە ئەبێ بڵێ سێ کەس ، سێ پەرلەمانتار ، چونکە پێشنیار مانای ئەوەیە لە ڕووی جیاوازییەوە ، لە ڕووی جۆرەوە سێ پێشنیار هەیە ، لەبەر ئەوە ئەبێ وای لێبکا بە ڕەئی من ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە ، بەڕێز ئومێد حەمە علی فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی وتی بەدیلیان پێشکەش نەکرد ، زیاتر لە سێ پەرلەمانتار پشتیوانی ئەوەی کرد و بەدیلیشی پێشکەش کرد کە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێری دەتوانێ شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ ئەگەر ئەو شوێنە لە لایەن گرووپێکی دیکەوە ئاگاداری نامەی بۆ پێشکەش کرابوو ئەمە بە دیلی ئەو پاساوی دروست و شیاو و لە پێناوی بەرژەوەندی گشتییە کە زۆر بڕوامان پێی هەیە و مەتاتییە ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، کاك مەردان فەرموو.

بەڕێز مەردان خدر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو ، من سێ خاڵم پێشنیار کرد وەکو بەدیل هەر سێ خاڵیشم لای خۆم نووسیوە ئەوە یەك ، دووەم وشەی شیاو بە مەعنای (اهلیة) دێ لە پێشانیش ئەو ووشەمان بەکار هێناوە ئەهلییەی یاسایی ، بەس ئەگەر بمینێتیش ئەو وشەیە مەعقول نییە لێرەبیت و بڵێی پاساوی ئەهلیە ، پاساوی شیاو ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەهلیە شیاوییە ، نەك شیاو ، ئەهلیە شیاوییە ، دکتۆرە ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی پێشنیارەکان کۆبکەینەوە زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمان هینی کردووە ، وەزیر یان سەرۆکی یەکەی ئیداری بە پاساوی دروست و لە پێناو بەرژەوەندی گشتیدا بۆی هەیە کات و شوێنی خۆپیشاندان بگۆڕێ بە هەماهەنگی لەگەڵ نوێنەرانی خۆپیشاندەران لە ماوەیەکدا کە لە ، ئەو ٢٤ ووتمان پابەندە بە خاڵەکەی سەرەوە کە لەوێ کراوە بە (٢٤) سەعات لێرانە دەبێ ئەوەشیان ببێ بە ١٢ کاتژمێر لە دەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە کەمتر نەبێت ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك علی نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێکمان هەیە لەبەر ئەوە پەیوەستی بە دەنگدانمانەوە هەیە ، ئەم هەماهەنگییە ئەگەر نوێنەرانی خۆپیشاندەران ڕازی نەبوون ئایا بەرپرسانی دەسەلاّت خۆیان بۆیان هەیە بیگۆڕن یان بۆیان نییە؟ چونکە نەگەیشتوونەتە هەماهەنگی ، لەم ماوە نەگەیشتونەتە هەماهەنگی چی دەکرێت؟ بۆیە ئەگەر ڕەزامەندی بەکاربێت لە دیدی من باشترە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوە بدات لەسەر ئەوە .

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـــە هەماهـــەنگی و بـــە ڕەزامەنـــدی لەگـــەڵ نوێنـــەرانی خۆپیـــشاندەران ، هـــەر دەبـــێ هەماهـــەنگی بکـــرێ بـــەڕێز ســـەرۆکی پەرلـــەمان ، چـــونکە لێـــرە بیـــزات ئـــەو خاڵـــە واجبەکـــە دەخاتـــە ئەســـتۆی ســـوڵتەی تەنفیزییـــەوە ، واجـــب لـــە ئەســـتۆی وی دایـــە ، مەبەســـت لێرانـــە ئەوەیـــە شـــوێنەکە دەگـــۆڕێ ، کاتەکـــە دەگـــۆڕێ دەبـــێ پاســـاویش بـــداتن کـــە بتـــوانێ بیانپارێزێت....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یـــەعنی هەماهـــەنگی و ڕەزامەنـــدی ، باشـــە ، باشـــە ، کـــاك ســـالار ڕەئـــی لیژنـــەی کۆمەڵگـــەی مەدەنی ، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەئـــی لیژنـــەی مـــافی مـــرۆڤ و کۆمەڵگـــەی مـــەدەنی بـــەم جۆرەیـــە کـــە بڕگـــەی ســـێیەم بـــەم جـــۆرە دابڕێژرێتـــەوە (وەزیـــر یـــان ســـەرۆکی یەکـــەی ئیـــداری بـــە ڕەزامەنـــدی نوێنـــەری ڕێکخـــەری خۆپیـــشاندان بـــۆی هەیـــە کـــات و شـــوێنی خۆپیـــشاندان بگۆڕێـــت بـــە مـــەرجێك لـــە ڕێگـــای نووســـراوێکی ڕەسمییـــەوە ئاگـــاداری نوێنـــەری ڕێکخـــەری خۆپیـــشاندان بکاتـــەوە ، لەگـــەڵ دیـــاریکردنی هۆکارەکـــەدا ، ماوەکـــەش لـــە ٢٤ ســـەعات کـــەمتر بێـــت نـــەك ١٢ ســـەعات ، کەمتر لە ٢٤ سەعات) ، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، بەڵێ دکتۆر فرسەت فەرموو.

بەڕێز د. فرسەت صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لـــە ئـــەو قەوانینانـــەی موتەبـــەعن دائیمـــەن ســـوڵتە موافەقـــە دەدات ، یـــەعنی ڕەزامەنـــدی هـــاوولاتی نایـــدا ، بۆیـــە ئەگـــەر هـــەر بمانـــەوێ بـــە قـــوەتی بکـــەین یـــەعنی ئـــەوە هەماهـــەنگی بالتنـــسیقە ، بـــەس ئەگـــەر بمانـــەوێ بـــە یەکـــەوە بیکـــەن ، یـــەعنی بڵـــێین بـــە یەکـــەوە ، بـــەڵام موافەقـــە دائیمـــەن جیهـــەتی ئیـــداری موافەقـــە دەدات بـــۆ ڕەزامەنـــدی دان لەســـەر شـــتێك ، نـــەك هـــاوولاتی بیداتـــە جیهـــەتی ئیـــداری ، بۆیـــە ئەگـــەر بـــە نیـــازن بـــەقوەتی بکـــەن ، نـــاکرێ بەبێ هاوولاتی ، بیکەنە بەیەکەوە یەعنی دەیکەن ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس دکتۆرە ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــن پێـــشنیار دەکـــەم ئـــاوا بـــێ (وەزیـــر یـــان ســـەرۆکی یەکـــەی ئیـــداری ، بـــە ڕێکـــەوتن لەگـــەڵ نوێنـــەری خۆپیـــشاندەران بـــۆی هەیـــە کـــات و شـــوێنی خۆپیـــشاندان بگـــۆڕێ بـــە کـــەمتر لـــە ٢٤ کاتژمێر لە دەست پێکردنی خۆپیشاندانەکە)

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـــە ڕێکـــەوتن ، بـــە تەنـــسیق ، بـــە هەماهـــەنگی هـــەمان مانـــا دەگەیـــەنێت ، بـــە هەماهـــەنگی بـــی لەگـــەڵ نوێنـــەرانی خۆپیـــشاندەران بـــە هـــەمان شـــێوەیە بـــە تەنـــسیق و تـــەوافوق بـــێتن بەهـــەمان شـــێوەیە وە بـــە ڕێکـــەوتنیش بـــێتن هـــەمان شـــێوەیە ، یـــەعنی نـــازانم لێـــرە جیاوازیەکە لە بەینی ئەو موستەڵحانە چین؟ .....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێکـــەوتن ڕەنگـــە هـــین بێـــت ئیتیفـــاق بێـــت ، هـــەردوولا پێویـــست دەکـــا ڕێکـــەون ئـــەوەی کـــە دکتۆر فرسەتیش باسی کرد ، واتە پێکەوە ئەبن لەوەیا ، ماموّستا ڕابوون فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێـــشنیارەکەی دکتـــۆر فرســـەت زۆر دەقیـــق و زۆر بـــە جێیـــە ، بـــەڵاّم تکایـــە ئـــەو دێ ، ئینجـــا پێـــشنیارەکەی دکتـــۆرە ڤـــالاّش ، چـــونکە ٢٤ ســـەعاتەکە ئینجـــا ئەگـــەر ١٠ دەقـــە پـــێش دەســـت پێکـــی خۆپیـــشاندان ئەوەکـــە بکـــرێ ، کەواتـــە بکرێتـــە ١٢ ســـەعات ئیـــشەکەمان حـــەل دەبێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ڕێکیخەنەوە ئەو پێشنیارانە ، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزیـــر یـــان ســـەرۆکی یەکـــەی ئیـــداری بـــە پاســـاوی دروســـت و لـــە پێنـــاوی بەرژەوەنـــدی گـــشتیدا بـــۆی هەیـــە کـــات و شـــوێنی خۆپیـــشاندان بگۆڕێـــت بـــە ڕێککـــەوتن لەگـــەڵ نوێنـــەری خۆپیـــشاندەران لەماوەیەکـــدا کەلـــە ١٢ کاتـــژمێرْ لـــە دەســـت پێکردنـــی خۆپیـــشاندانەکە کەمتر نەبێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە ، ئەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە؟ ، کاك عادل خرایە دەنگەوە ، ٦٥ کەس لەگەڵ ئەوەیە ، لەگەڵ ئەو بڕگەی کە بەو شێوەیە خوێندرایەوە ، کێ لەگەڵی نییە؟ ٦ کەس لەگەڵی نییە ، کەواتە پەسەندکرا ، خاڵی چوارەمیش پێشتر خستوومانەتە دەنگدانەوە کەواتە پەسەندکراوە ، ٣ ماددەی زۆر کەمان ماوە پێموابێ ئەوەندە موناقەشەش هەڵناگرێ ، رێککەوتنیشی لەسەر کراوە ، ئەیخوێنینەوە ماددە بە ماددە بۆ ئەوەی وتووێژی لەسەر بکەین ، بەڵام تکایە زۆر بە خێرایی وتووێژی لەسەر بکرێ بۆ ئەوەی بتوانین ئەمڕۆ ئەم پڕۆژە یاسایە تەواو بکەین ، دوو پڕۆژە یاسای دیکەی زۆر گرنگ هەیە کە پێویست دەکا قسەی لەسەر بکەین ، دکتۆرە ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی چوارەم هەر لە ماددەی چوارەم لە ئەسڵی یاسایەکە وەکو خۆی دەمێنێتەوەو ، دەبێتە بڕگەی پێنجەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی چوارەم لەماددەی چوارەم وەکو خۆی دەمێنێتەوە؟ ، بەڵێ.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڵێ لە ئەسڵی یاساکە دەبێتە بڕگەی پێنجەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە ، ماددەی پێنجەم ، ماددەی پێنجەم تکایە بیخوێننەوە .

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە :

یەکەم : هەموو هاوولاتیان و ئەوانەی بە شێوەیەکی یاسایی لە هەرێمدا نیشتەجێن و کەسە مەعنەوییەکان کە بەپێی یاسا مۆڵەت دراون ، ئازادی رێکخستنی خۆپیشاندانیان هەیە لە پاش گرتنەبەری رێکارەکانی ناو ئەم یاسایە بەمەرجێك خۆپیشاندانەکە پێچەوانەی بەرژەوەندی گشتی یان سیستەمی گشتی یان ئادابی گشتی نەبێت .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی دووەم بەو شێوەیە بیخوێننەوە کە پێشتر خوێندمانەوە .

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

برگەی دووەم ئەوەی ئیتفاقی لەسەر کرابوو : دەبێت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك بپارێزن کە ڕووەدات و لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکاریان دەبێت .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی پێنجەم برگەی یەکەم ، ئێمە ڕێککەوتین لەسەر ئەوەی کە ئەو دەستەواژەی کە بۆی زیادکراوە بەمەرجێك خۆپیشاندانەکە پێچەوانەی بەرژەوەندی گشتی یان سیستەمی گشتی یان ئادابی گشتی دەبێت لابدرێت ، بۆیە ئێستا ئەگەر تەسبیتی ئەوە بکەی کە لابدرێت ئەندامانی بەڕێز ناکەونە ناو ئەو گفتوگۆیە ، چونکە ئیسراریان کردەوە کە ئەمە نەمێنێ .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی لە ئیستاوە بزانن ئەو پێشنیارە هەیە کە دوایی برگە بە برگە ئەیخەینە دەنگەوە ، ئەو پێشنیارە هەیە کە ئەوە لابرێ ، کێ قسەیەکی زیاتری هەیە لەسەر ئەوە بیکا؟ ئەگەرنا ئەوە ئەخەینە دەنگەوە کە (بەرژەوەندی گشتی یان سیستەمی گشتی یان ئادابی گشتی لابرێت) ، تەواو کاك سالار وایە؟ .

بەڕێز سالار محمود مراد:

جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنە ڕامان وایە لە ئێستاوە هەر عەرزی پەرلەمان نەکرێت ، چونکە لەسەری ڕێککەوتین بۆ ئەوەی موناقەشەش نەکرێ ، ئەگەر نا بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ ئەبێ گفتوگۆی لەسەر بکرێ ، بەڵام ئەوە بزانن کە پێشنیار هەیە بۆ لابردنی ، بۆیە ئەگەر قسەیەکتان هەیە لەسەر لابردنی مەیکەن ، کاك ڕابوون نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو قسەیە دەکەم ، یەعنی ئێمە ئیتفاقمان کردووە بۆئەوەی ئیتیفاقەکانیشمان بەرهەمیان هەبێ لابرێ ، تۆ ئێستا بیخە دەنگدانەوە لابرێ یان

نـــا؟ ، کـــه لامـــان بـــرد مـــن پێمواینـــه قـــسەیەکی وا نامێنێتـــەوه ، ئەگـــەر قـــسه هـــەبوو بکـــرێ خۆشترە .....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تـــەنها ســـەرنجم ئەوەیـــە وشـــەی (داواکـــاری) کـــە لـــە گـــشت بڕگـــەکان و بەندەکانـــدا هـــاتووە بکـــرێ بـــە (ئاگـــاداری) ، چـــونکە لـــە بڕگـــەی چـــوار مـــاددەی چـــوار لـــە حاڵـــەتی وەلاّم نەدانەوەی داواکارییەکە دەبێ بکرێ بە ئاگادارییەك ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر ڕاستە ، ئەوە لە سیغەیا هەمووی سیاغە ئەکرێتەوە ، کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان :

مـــاددێ چـــووی ژ فەقـــەرە چـــارێ دەنگـــدان ســـەر هـــاتبێ کرنـــێ و بـــە پێـــی پـــەیڕەوی نـــاوخۆ ژ هـــەر تـــشتەکی دەنگـــدان ســـەر هـــات کرنـــێ و نـــابیتن موناقەشـــە ســـەر بێتـــە کرنـــێ هـــەمی پەرلـــەمانتارا موناقەشـــە لـــسەر وێ بڕگـــەی کـــر ، بـــە بـــیرا کەســـێ نـــەهینا کـــو دەنگـــدانێ ســـەر وێ بڕگـــە هاتیـــە کرنـــێ پێـــدڤی ناکـــاتن ڕەئیـــەت خـــۆ لـــسەر وێ بـــدەن ، جـــا بـــۆ هەنـــدێ ڤـــێ مـــاددە ژێ دەنەکـــەڤین نەفـــسیە خەڵـــەتێ حەســـم بـــی و پێـــدڤی ناکـــاتن بێـــت خانـــدنێ و موناقەشە بێت سەر کرنێ ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــاددەی پێنجـــەم بڕگـــەی دووەمـــی (دەبێـــت پۆلیـــسی چـــالاکییە مەدەنییـــەکان خۆپیـــشاندەران بپـــارێزن لـــەکاتی پێویـــست دەزگـــای پـــۆلیس) ، دەزگـــای پـــۆلیس زۆر خوێندنـــەوەی بـــۆ دەکـــرێ ، پۆلیـــسی فریاکـــەوتنمان هەیـــە لـــە هـــەموو خۆپیـــشاندانەکان بـــەکار هـــاتووە ، زێڕەڤانیمـــان هەیـــە لـــە وەزارەتـــی ناوخۆیـــە ، پۆلیـــسی چـــالاکییە مەدەنییـــەکانمان هەیـــە ، پۆلیـــسی کارەبامـــان هەیـــە ، بۆیـــە دەکـــرێ مـــن پێـــشنیارەکم بکرێتە پۆلیسی مەحەلی ئەگەر زیادیش بکرێ ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، سوپاس ، ئێستا ئەگەر هیچ ئیعترازێکتان لەسەر ئەوە نەبێ ، ئەو برگەی یەکەم لە ماددەی پێنجەم بەو شێوەیە بخەینە دەنگدانەوە کە دەستەواژەی پێچەوانەی بەرژەوەندی گشتی ، سیستەمی گشتی ، ئادابی گشتی نەمێنێت ئەوە دەخەینە دەنگەوە کەس وتوویژ لەسەر ئەو ماددەیە ، لەسەر ئەو برگەیە ناکا؟ کەس وتوویژی لەسەر ناکا؟ ، کەواتە ئەیخەینە دەنگەوە لێژنەی یاسایی تکایە بیخوێننەوە .

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

هەموو هاوولاّتیان و ئەوانە بەشێوەیەکی ئاسایی لە هەرێمدا نیشتەجێن و کەسە مەعنەوییەکان کە بە پێی یاسا مۆڵەت دراون ، ئازادی رێکخستنی خۆپیشاندانیان هەیە لە پاش گرتنەبەری رێکارەکانی ناو ئەم یاسایە .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٦٩ کەس لەگەڵیەتی ، کێ لەگەڵی نییە؟ ٤ کەس لەگەڵی نییە ، کەواتە پەسەندکرا ، برگەی دووەم داوا لە سەرۆکی لیژنەی ناوخۆی پەرلەمان دەکەین کە ڕوونکردنەوەی لەسەر بدات ،لەسەر دەزگای پۆلیس ، فەرموو .

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرەدا مەبەست لە دەزگای پۆلیس ئەو پۆلیسە مەحەلیانەیە کە لە بنکەکانی پۆلیسدا دەوام دەکەن ، ئێمە بەتەنسیق لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ و بەتەحدید لەگەڵ بەڕێوبەری گشتیدا پەیوەندیمان کرد ، پۆلیس تەعریف کراوە بەو پۆلیسانە دێت کەلە بنکەکانی پۆلیس دەوام دەکەن ، مەبەست پۆلیسی مەحەلییە ، نەشمان وتووە دەزگاکانی پۆلیس ، وتوومانە دەزگای پۆلیس...

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جا هەر لە ناو کەوانەیا پۆلیسی مەحەلی بنووسن هیچ ئیشکاڵێکی تێدا نامێنێ ، برگەی دووەم لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی دووەم : دەبێت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك بپارێزن کە ڕوودەدا ، لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکارییان دەبێت .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەناو قەوسا پۆلیسی خۆجێیی ، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەنگە جاری وەها ئەبێ پێویست بکا ئاگرێ بکەوێتەوە ، پۆلیسی ئاگر کوژێنەوە پێویست بە هاوکاری ئەوان بکا ، بۆیە ناکرێ تەنها دەست نیشان بکرێ بۆ هاوکارییان.....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح ئەمە بۆ پاراستنیانە ، بۆ پاراستن...

بەڕێز صالح فقێ محمد:

ئێ پاراستنیش ئاگرێك دەکەوێتەوە دێنە ئەوێ ئەپپارێزن ، کە بەو یاسایە تۆ قەدەغەتکردووە ئەوان بێنە ناو خۆپیشاندەران قەدەغە ئەکرێ ، بۆیە لەکاتی هاوکارییان ناکرێ بەپێی ئەوە بێ قەدەغە ئەکرێ ئەوان بێن بۆ پاراستنی ئەوان...

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەکاتی ئاگر کەوتنەوە پۆلیسی ئاگرکوژێنەوە دەچێتە ئەو شوێنەی ئاگری لێکەوتۆتەوە ئەوەندە مەوزوعەکە موعەقەد مەکەن ، کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر ئەڤ برگە ئێخستی دەنگدانێ ، یەعنی بە پێی چ سەلاحیەتەك ئیزافە نووکە سەر دێتە کرنێ؟ ، نە ئێخستنا دەنگدانێ ، دەنگدان سەر نەکەڤت ، یەعنی بە پێی چ سەلاحیەتەك ئەڤە ، بە پێی ماددە (٥٦) برگا (٢) یەعنی حەسم بی ئیدی ، پێدڤی ناکا پۆلیسی مەحەلی بیتە ناڤ پتر بتن ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، دکتۆرە ڕێواز فەرموو ، باشە مامۆستا هەورامان ئەتبینم ، باشە کاك قارەمان.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر من کە وتم لەگەڵ ئەو فەقەرەی بڵێن پێشوو ماددەی کە ئیزافەی بۆ نەکرێ ، هەردوو برگەی چوارەم ماددەی چوارەم و برگەی دووەم لە ماددەی پێنجەم خراوەتە

دەنگـــدان ، مـــن وا تێنەگەیـــشتووم ، مـــن دەنگـــم بـــەوە نـــەداوە ، بـــەڕێزت وتـــت خراواتـــە دەنگدان و تەواو بووە ....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وایە خستمانە دەنگەوە...

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

ئـــێ ، کەواتـــە مـــن لەگـــەڵ ئـــەوەم کـــۆی موناقەشـــە بکرێتـــەوە ، مـــن وا هەســـت دەکـــەم دەنگـــم بـــەوە نـــەداوە ، بـــەڵام مـــادام بـــوو بـــە بڕیـــاری پەرلـــەمان دەنگـــی لەســـەر دراوە جـــارێکی تـــر نابێ بگەڕێینەوە سەری ، سوپاس .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئـــەتوانین چارەســـەری ئەمـــە بکـــەین کـــە لـــە تەرجومـــەی عەرەبییەکـــەی ئـــەو کاتـــە دەزگـــای پۆلیسی مەحەلی بنووسن ، با لیژنەی یاسایی جارێکی تر بیخوێننەوە .

بەڕێز د. ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم : دەبێـــت پۆلیـــسی چـــالاکییە مەدەنییـــەکان هەرخۆپیـــشاندان و گردبوونەوەیـــەک بپارێزن ، لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیسی خۆ جێی هاوکاریان دەبن.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی هەیە کاك قارەمان؟ .

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جـــەنابتان وتتـــان کـــە خـــرا دەنگـــدان لـــە ڕێگـــای ئـــەم دوو بڕگەیـــەوە چارەســـەر دەکـــرێ ئێمـــە ڕازیبـــووین دەنگمـــان پێـــدا ، نـــە وتـــرا موناقەشـــەی لەســـەر نـــاکرێ وتتـــان لـــە ڕێگـــای ئـــەم دوو بڕگەیەوە چارەسەری دەکەین لە ماددەی ٣ گۆڕانکاری تێدا ناکەین ، زۆر سوپاس .

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو امینە فەرموو .

بەڕێز امینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئـــەوە ئـــەم پێگەهـــشتین هـــەردوو مـــادده پێگڤـــە چـــوونە دەنگـــدانێ خـــەڵاس بـــووە ، ئـــەز تێناگەهـــەم ئـــەڤ هـــەمی گومانـــە بـــۆ چـــییە؟ ســـەرا چـــییە و بێخەمـــە چـــییە؟ یـــەعنی گومـــانی بـــۆ چـــییە؟ ئـــەم دســـەر یـــەك و دوو بکـــەین ، ماددەیـــەکا دەنگـــدان ســـەر هاتـــە کـــرن تـــوو

نەشێی وەختێ دەنگدان سەر بێتە کرن بێچەشنی کەلیمەیەك زێدە بکەی یان ژێ
بەڕێز زا ڕاکەی ، مە سەر دەقێ وی دەنگدان کری ، سوپاس .
بەڕێز س **بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**
و کاك محمود فەرموو .
ه **بەڕێز محمود عمر صالح:**
گ **بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.**
ا ئەو گومانە لەوە دروست دەبێ لە ڕابردوودا بینیومانە کە لە خۆپیشاندانەکاندا
ا چەندین شەهید و بریندار ڕوویداوە ، بەدەر لە پۆلیسی مەحەلی و پۆلیسی چالاکییە
مەدەنییەکان ، ئەوانە ڕوویداوە ئەوا گومانەکەمان لەوەیە ، سوپاس.
بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:
زۆر باشە ، کاك فەرهاد فەرموو.
بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):
بەڕێ **بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.**
دەبێت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران بپارێزن ، لە کێ بیانپارێزن؟ ،
بەڕێ دوو جیهەت هەیە یان پۆلیس و دەزگاکانی حکومەت هەیە یان خۆپیشاندەران هەیە ،
بەڕێ خۆ میللەت ناچێ لە خۆپیشاندەران بدات ، سوپاس .
بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:
باشە ، کاك ئومێد خۆشناو فەرموو.
بەڕێز ئومێد عبدالرحمن حسن (ئومێد خۆشناو):
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
بەڕ نوقتە نیزامەکە ئەوەیە ئێستا بوویتە وەلامدانەوەی پەرلەمانتار لەگەڵ یەکدی ،
ئێوەش دەستەی سەرۆکایەتی ڕێ دەدەن و ئەو گومانەی باسی لێدەکەن ڕابردوو چوو
بە ئەمڕۆ قۆناغێکی نوێیە ، هەموومان لە حکومەت بەشدارین ، سوپاس.
با **بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:**
دکتۆر سراج فەرموو ، باشە مامۆستا هەورامان .
پ **بەڕێز د. سراج احمد حمدامین:**
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
من داوا دەکەم کە ئیتفا و ئاگرگوژێنیشس بێتە ناو دەزگای پۆلیس ، لەبەر ئەوەی
لەماددەی هەشتەمدا باسی بلاوە پێکردن ئەکاتن ، هۆکاری بلاوەپێکردن باسی ئاو

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای گفتوگۆکردن برگەی دووەم دەبێت پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەر خۆپیشاندان و گردبوونەوەیەك بپارێزن، لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکار یان دەبن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێ ئەوە دەنگمان لەسەر داوە، کۆتایی پێهات، دەچینە سەر ماددەی شەشەم، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز دکتۆرە بەهار هاوکارم دەبێ.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم لادەبرێت و کراوەتە ماددەی دووەم برگەی پێنجەم، واتە ئەسڵی یاساکە ماددەی شەشەممان لابردووە، بردوومانەتە ماددەی دووەم برگەی پێنجەم، ئەویش لەپێناوی زیاتر رێکخستنەوە، لەپێناوی تەسەلسول، ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ برگەی پێنجەم لە ماددەی دووەم، ئەوە ماددەی شەشەمی ئەسڵی یاسایەکە لابراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە پێویست بە دەنگدان ناکات لەسەری، لەبەرئەوەی پێشتر ئەمە دەنگی لەسەر دراوە، ئەو ماددەیە لە شوێنێکی تر و برگەیەکی تر هاتووە، پێویست بە دەنگدان لەسەری ناکات، کاك د. شوان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی (د. شوان قەلاّدزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەند خراوەتە دەنگدانەوە، بەلاّم پێشتر دەنگی لەسەر دراوە، بەس پۆلیسی چالاکی مەدەنی هەڵدەستێت بە پاراستنی خۆپیشاندەران بە هەموو شێوازەکانیەوە، ئەوەی برگەی دووەم پێچەوانەی دەنگدانی پێشوومانە، لەو شوێنانەی کە پۆلیسی چالاکی مەدەنی لێ نییە، پۆلیسی مەحەلی بەم کارە هەڵدەستێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵگای مەدەنی ڕوونکردنەوەمان دەداتێ، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە یاسایەکی تایبەتە، کۆمەڵێك ئیلزامی نوێ دەخاتە سەر وەزارەتی ناوخۆ، ئیستحداس کردنی بەشی یان بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان بەپێی ئەم یاسایە دەکەوێتە ئەستۆی وەزارەتی ناوخۆ، ئێمە لە پەرلەمانی کوردستاندا لە بودجەی سالأنە دەبێ بودجەیەکی باش بۆ فەراهەم کردنی پێداویستیەکانی لیستی چالاکییە مەدەنییەکان دابین بکەین، ئەمە لەگەڵ وەزارەتیش قسە کراوە، لێرە ئەوە دەبێ بە یاسا، کە بوو بە یاسا ئیلزامی حکومەت دەبێ جێبەجێ بن، ئەرکی ئێمەشە چاودێری بکەین، سەبارەت بەم بڕگەیەش ئێمە کە گواستەمانەوە بۆ ماددەی دوو، لە ماددەی دووداً موناقەشەی ئەم بڕگەیە کراوە، بۆیە ئێستا پێویست بە موناقەشە ناکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی حەوتەم فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم: بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی حەوتەم زیاد دەکرێت و بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە، واتە لە ئەسڵی یاساکە ئێمە بڕگەی یەکەم و دووەم و سێیەممان هەیە، وەکو خۆی دەمێنێتەوە، ئەوەی کە هەموار دەکرێت بڕگەی چوارەم بۆ ماددەی حەوتەم زیاد دەکرێت، بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە. چوارەم: کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس لەکاتی رێکخستنی خۆپیشاندانەکە دەبێت جل و بەرگی فەرمی تایبەت بپۆشن و باجی تایبەت ببەستن کە ناونیشان و ژمارەی تایبەتی لەسەر بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە دەخەینە وتوویژەوە، ئەگەر وتوویژ لەسەری نەبێ دەنگی لەسەر دەدەین، کاك محمود نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم ئەوەشی بۆ زیاد بکرێت، بەدوور بکرێت لە هەر چەکێکی ئاگرین، چونکە هەندێکجار هەیە تەقەی تیدا بەکاردێت، کلاشینکۆفی تێدا بەکاردێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئەوە ڕەئی تێدا دروست دەبێت، ئەوە ڕایە نوقتەی نیزامی نییە، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

لە ماددەی حەوت ئەو بابەتە چارەسەر کراوە، لە ئەسڵی یاساکە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام ئەوە لە ماددەی هەشت چارەسەر کراوە، بڕگەی دووەم باس لە ئەو هۆکارانە دەکات، کە بەدەست هێزانی پۆلیسە لەوێ موعالەجە کراوە، ئەو وتە لادەبردرێت لەوێ، کێی تر وتووێژی هەیە لەسەر ئەوە با ناوەکانیان بنووسین؟ کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم بڕگەیە کە بۆ ماددەی حەوت زیاد دەکرێت، کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەساسەن تەعریف کراون، بۆیە کاتی پێویست دەزگای پۆلیس بەشداری دەکات، نازانم بوونی دەزگای پۆلیس لێرە لەکاتی رێکخستنی خۆپیشاندانەکە بۆ هاتووەتەوە، هاوتا کراوە لەگەڵ چالاکی مەدەنی، پێش ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروا خان لە لیژنەی کۆمەڵگای مەدەنی فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان ئەو ڕایەی کاك سۆرانم هەبوو، چونکە ئێمەش وەکو لیژنەش بەم شێوەیە بوو کە کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لەکاتی رێکخستنی خۆپیشاندانەکە دەبێ جل و بەرگی فەرمی بپۆشن، چونکە دەزگای پۆلیس لابراو لە بڕگەکانی پێشوودا ئیشارەتی پێکراوە، لەکوێ نووسراوە لەکاتی پێویست بەکاری دەهێندرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتێك کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هاتووەتە تەعریف کردن، ئێمە لە هەر شوێنێکی یاساکەدا دەزگای پۆلیس هەبێ، ئەوا پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دایدەڕێژین و بەوشێوەیە دێنینەوە، واتە لێرە ئەوەی کە هەیە بە تەنها نییە، مادام هاتە تەعریف کردن کاتێ کە ئەو ڕاپۆرتەمان نووسی بوو تەعریف نەکرا بوو، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، کە تەعریف کرا پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان لە هەر شوێنێك پۆلیس هەبێت ئەوە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دادەنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

من پێم وایە ئەمەی کە ئێستا بەمشێوەیە هاتووە، ئەسڵەن زەمانەتی زیاتر تێدایە، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دەبێ باجیان هەبێ و ناویان هەبێ، کە دەزگای پۆلیسیش هاتە ناو پرۆسەکەوە زەمانەتی زیاتری تێدایە، کە ئەویش ناوی بنووسێ، کە ئەویش جل و بەرگی تایبەتی لەبەر دابێت، کە ئەویش

بینراو بێ، کە ئەویش ناسراو بێ، لە شوێنی تر دەنگتان بۆ ئەوە داوە کە دەزگای پۆلیس بێتە ناو یاساکەوە، قسەی لەسەر دەکەن.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم بەڕێزانە بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ماددەی حەوت ناویان تۆمار کردووە، (قادر ئۆتمان- ڤەمان فیصل- عباس غزالی- هیڤا حاجی- کاك قارەمان- دکتۆرە ڕێواز- ڤیان عباس- صالح فەقێ- ئومێد حمە علی- د. شێرزاد حەمە امین- ماجد عثمان- شوان شێخ احمد).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە زۆر بە کورتی لەسەر ماددەی حەوتەم، کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی حەوتەم برگەی چوارەم، من پێشنیار دەکەم وا دابڕێژرێتەوە، کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس لەکاتی ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکە دەبێت جل و بەرگی فەرمی تایبەت بپۆشن و باجی تایبەت ببەستن کە ناونیشانی تەواوی لەسەر بێ، ژمارەی تایبەتی لابببرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە حەفتێ، کو ئەسڵێ ماددەیدا باسێ چەك و تەقەمەنیا نازانم چی، ئەڤە باس لێهاتیا کرنێ، وەکو پێشنیارێ مە ئیزافەیەك هەین، کو کار ئینان ماددێ سارد یان ژی سپی ئەو ژی چەقو بەردو چشتی ڕەق، دەبێ بەکارهێنانە وان لە حاڵەتە ئیعتیادی مەمنوع بێتن، ئەو ژی بێتە ئیزافە کرن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلاّمەکەی من لە ڕوونکردنەوەی دکتۆرە ڤالای بوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە ئەو برگەیە وای لێ بکرێت باشە، نابێت ئەو پۆلیسانەی کە بۆ ریکخستنی خۆپیشاندانەکان ئامادە دەبن جگە لە جلی فەرمی جلێکی تر دەپۆشن، لەبەرئەوەی ئەوەش ئیعادە نەکەینەوە، کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس یەعنی جوان نییە، چونکە لە برگەی دووەمی ماددەی پێنجەم باس کرایە، دەبێت پۆلیس چالاکییە مەدەنییەکان خۆپیشاندەران بپارێزن و لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکاریان بکەن، یەعنی دووبارەی نەکەینەوە لە عیبارەت کردن جوان نایەتن، کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم ماددەی حەوتەم هەمووی وەک خۆی بمێنێتەوە، تەنها من تێبینیەکەم لەسەر ئەوەیە، باجی تایبەت ببەستن کە ناونیشان ناو نییە، من پێشنیار دەکەم ناوی بۆ زیاد بکرێت، چونکە کە دەڵێت ژمارەی تایبەتی، من پێشنیاری نوێنەرانی وەزارەتی ناوخۆم لەبیرە، کە باسی ژمارەی تایبەتیان کرد، ئەویش هۆکاری تایبەتیەکەی ئەوەیە، رێگا بگرین لەوەی هەر گۆڕانکارییەک لە رێگای ژمارەی تایبەتییەوە بکرێ، ئەگەر پۆلیسێک لە پۆلیسەکان کە بەشداری لە پاراستنی خۆپیشاندەران دەکات، تۆندوتیژی نواندووە، ئەو تۆندووتیژیە پێویستی بە لێکۆڵینەوەو دادگایی کردن هەبوو، بۆئەوەی لە رێگای ژمارەکەوە دوایی ناوی پشتی ژمارەکە هیچ گۆڕانکاریەکی بەسەر دا نەیەت، بۆیە دەبێت لەوێ ناوی بۆ زیاد بکرێت، چونکە لە پرسی دادگایی کردندا دەکرێت پێویست بە کۆمەڵێک ئالیەتی جیاواز بکات، ئەو ئالیەتانە بکات کە بەدەستییەوە گرتووە، بۆیە کە ناوەکەت گۆڕی کەسێکی تر لەشوێنی دابنێی دەتوانی هیچ بەلگەیەک لە گۆڕی نەمێنێ بۆ دادگایی کردن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک عباس غزالی فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر جوانە کە پۆلیس وەکو شەخس بکرێت و دیاربێ، بەڵام بە پێویستی دەزانم بۆئەوەی خۆپیشاندانەکان شێوەیەکی شارستانی هەبێ، دەمامک لە خۆپیشاندەر و پۆلیسیش قەدەغە بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر رێواز فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێنەگەیشتووم بۆچی هەردوو لیژنەی کۆمەڵەی مەدەنی و مافی مرۆڤ داوای ئەوە دەکەن، دەزگای پۆلیس لە بڕگەی چوارەم لابېرێت، کاتێ کە ئێمە هەموو شەرەکەمان بۆ ئەوەیە ، کە ئەوانەی دێنە ئەوێ بناسرێنەوە دواتر، خەڵک کاتێ ئازاری پێ دەگات بزانێ بۆچی ئازاری پێ دەگات؟، جێی داخە گومانەکە ئەوەندەی تر لەسەر دەزگای پۆلیس هەیە، ئەوەندە لەسەر کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان نییە، کەواتە بوونی ئەم دەزگای پۆلیسە لەناو فەقەرەکەدا زەمانی زیاترە بۆ خۆپیشاندەران، ئێمە نابێ حەساسیەتمان هەبێ لە کوێ دەزگای پۆلیس هات ئیتر بڵێین لایبە، پێمان وابێ هەمووجارێ لە بەرژەوەندی خۆپیشاندەرانە، بە تەسەوی من لابردنی لێرە لە بەرژەوەندی خۆپیشاندەران نییە، بە عەکسەوە زیانیان پێ دەگەیەنێ ئەمە یەک، یەکێکی تر ئێمە مادام وتوومانە لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس دێتە ناو پرۆسەکەوە بۆ پاراستنی خۆپیشاندەران، کەواتە ئەوەش حاڵیان حاڵی کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانە، دەبێ پابەند بن بە هەمان جل و بەرگ و هەمان ژمارەی تایبەت و ناونیشان لەناو بڕگەکەدا هاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با هەموو ناوەکان تەواو بێ کاك سالار، هیڤا خان فەرموو

بەڕێز هیڤا حاجی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی کاك ڤەمان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. شێرکۆ.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی پەرلەمانتار کاك عباس غزالی دەکەم، هەروەها ناونیشانی بەڕاستی شتێکی گشتگیرە، ناونیشان، ناویش دەگرێتەوە، شوێنیش دەگرێتەوە، شوێنی کارکردنەکە دەگرێتەوە، واتە ناونیشان بۆ خۆی ناوێکی گشتییە و کۆمەڵێك وردەکاری تێدایە، لە ئەسڵی یاساکە کە وتیان ئەو بڕگانە وەکو خۆی دەمێنێتەوە، یەکەم و دووەم و سێیەم، لە ئەسڵی یاساکە بڕگەی یەکەم و دووەم و سێیەم هەمووی تایبەتە بە خۆپیشاندەر، خۆپیشاندەر نابێ وابکات، خۆپیشاندەر نابێ ئەوە بکات، یەعنی کۆمەڵێك تەفاسیل، بەڵام من پێشنار دەکەم کەواتە لێرە شتێکی زیاد بکرێ، ئەی ئەگەر بەرامبەر خۆپیشاندەر ئەو شتانە کرا، ئەی ئەگەر خۆپیشاندەر کوژرا، ئەی ئەگەر خۆپیشاندەر گیرا، ئەی ئەگەر خۆپیشاندەر ڕفێنرا، ئەی ئەگەر

خۆپیشاندەر دونیایەك شتی تر، بۆ نموونە ئەگەر ماددەی حەوت هەمووی تایبەتە بەوەی کە ئەوەی لە ئەسڵێ یاساکە دایە، ئەوەی کە وتیان دەمێنێتەوە، ٣ بڕگە تایبەتە بە خۆپیشاندەر نابێ ئەوە بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەیان دەڕواتە ماددەی هەشت کە باسی ئەوە دەکات، چی بەکاردەهێنن، ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پتریا خۆپیشاندانێ تووندوتیژی تێدا پەیدا دەبێتن، رۆژنامەڤان دبێە قوربان، ژ بەر هەندێ مافی دێتە پێشێلکرن، شکاندنا جەستەیی، دیسا مایك و کامیرا و ژ ئالیەت کاریش دێتە شکاندن، دخوازم ڤێرێ پێشنیار دەکەم یەعنی برگەیەك بێتە زێدەکرن بۆ رۆژنامەڤانا، تێدا بێتە دیاریکرن کو مافی رۆژنامەڤانییە، کارێ رامالینە رابێتن، دیسا پۆلیسی چالاکییەت مەدەنی ڤێت بپارێزن، بێە دیاریکرن رۆژنامەڤان چەند مەترە ژ خۆپیشاندانێ نزیك بێ، یان ژی دووربێ، ئو دیسا بلی پاراستنا رۆژنامەڤانا، پاراستنا ئامیری کارین ژ بێتە کرن، دیسا پێشنیارەکە کاك ڤەمان ئەز پشتیڤانیە دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لەم ماددەیە دەزگای پۆلیس بە زەروری دەزانین، کە لێرە پێناسە بکرێت، لەبەرئەوەی هەتا ئازاد بن و چۆن دێنە ناوپرۆسەکەوە، دوو: لەسەر جل و بەرگەکە من دەمەوێ بە جل و بەرگی خۆیانەوە بێن، نەك جل و بەرگی چالاکییە مەدەنییەکان، واتە تایبەت بە خۆیانی بۆ زیاد بکرێت، جل و بەرگی فەرمی تایبەت بە خۆیان، واتە هەم چالاکییە مەدەنییەکان تایبەت بە خۆیان، هەم دەزگای پۆلیسیش جل و بەرگی تایبەت بە خۆیان، لەسەر ئەو ژمارەی تایبەتییە، ئەم ژمارەیە ئایا هەر پۆلیسێك ژمارەیەکی دەبێت لەبڕی ناوەکەی یان چۆنە ئەوەیان زۆر ڕوون نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی ڤیان خان و کاك ڤەمان دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا با لیژنە پەیوەندیدارەکان ڕوونکردنەوەی خۆیان بدەن، لیژنەی کۆمەڵگای مەدەنی فەرموو، بەڵێ کاك عمر ناوت نەبوو، بەڵام فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ویستم پشتگیری لە قسەکانی کاك عباس غزالی بکەم، بەرامبەر نەمانی دەمامك بۆ خۆپیشاندەران و بۆ پۆلیسیش.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ لیژنەی کۆمەڵگای مەدەنی فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە هەیە ئێمە قسەمان لەسەر ئەوە کرد، کە دەزگای پۆلیس کە لەوێ لادەبرێت، مەبەستمان ئەوەیە کە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان هەڵسێ بە رێکخستنی ئەم کارە، لە بڕگەکانی پێشووودا ئیشارەت دراوە بەوەی کە لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکاری پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان دەکات، بۆیە بوونی ئەو وشەیە لێرە یان دەزگای پۆلیس گرینگ نییە، وابزانم لیژنەی یاسایش ئیشارەتیان پێدا، سەبارەت بەوەی کە ئەو پیشنیارانەی کە هەیە ، لەسەر ناوو ناونیشان و ئێمەش پشتگیری ئەوە دەکەین، کە ناویش زیاد بکرێت بۆ پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافی مرۆڤ فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ڕوونکردنەوە لەسەر ئەوە دەدەم، کە دەڵێن دەزگای پۆلیس هاوتا کراوە لەگەڵ چالاکی مەدەنی بۆ کاتی رێکخستنی خۆپیشاندان، بەڵام ئەمە پێشتر لە بڕگەی دوو لە ماددەی پێنج ئەوەمان تەعبیر کردووە، لەکاتی پێویستدا دەزگای پۆلیس هاوکاردەبن، واتە دەزگای پۆلیس ئەساس نییە تاوەکو چالاکیی مەدەنی هاوتا بێ بۆ بەشداریکردنی رێکخستنی خۆپیشاندان، بۆیە داوامان کرد لیژنەی یاسایی ئەو تەوزیحە بدات بۆ لێرە هاوتا کراوە؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوخۆ فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژمارەی تایبەت کە لێرەدا بڕگەی چوارەم لە ماددەی حەوتەمدا باسکراوە، دوای گوێ گرتن لەلایەنی پەیوەندیدار، لە وەزارەتی ناوخۆ ئەوان باسی موعاناتی پۆلیسیشیان بۆ ئێمە کرد وتیان زۆرجار ناوی پۆلیس کە وەکو باجێك پێ هەڵواسراوە دواتر خۆپیشاندان بۆی دەبێتە کێشەی کۆمەڵایەتی، کێشەی

شەخسیش، کاتێك كە رووبەڕووی خۆپیشاندەر دەبێتەوە، بۆیە داوایان دەكرد كە ژمارە هەبێ، بۆئەوەی ئەو ناسینەوە ژمارە دەبێتە هۆكارێك بۆ ناسینەوەی ئەو پۆلیسە، ئەگەر موخالەفەیەكی یاسایی كرد بەرامبەر بە خۆپیشاندەر یان تووندوتیژیەكی نواند، دواتریش دەبێە هۆكارێك بۆ لێپێچینەوەی دەتوانرێ لە رێگای ژمارەكەیەوە، هەندێكجار ئەو ژمارەیە دەبێتە هاوكاریش بۆ خۆپیشاندەران، چونكە مەرج نییە هەموو خۆپیشاندەران خوێندەوار بن، جاری وا هەیە لە رێگای ژمارەكەیەوە كەسەكە دەناسرێتەوە، بەڵام نەخوێندەوارەكە ناوەكەی بۆ ناخوێندرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو پێشنیارانەی كە هاتن ، تەنها ٢ پێشنیار زیاتر لە ٣ كەس داوای كردووە، پێشنیاری یەكەم كە زیاتر لە ٣ كەس داوای كردووە، ئەوەیە كە قەدەغەكردنی بەكارهێنانی دەمامك بۆ ئەم ماددەیە زیاد بكرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە دەیخەینە دەنگەوە، جاری ئەسڵی پرۆژەكە دەخەینە دەنگەوە، دوایی ئەو هەموار كردنەی كە لەسەری ئەنجام دەدەین، باشە هەموار كردنەكە دەكەین، ئەوكات ئەگەر پەسەند كرا هەموار كردنەكان دەقی بڕگەكەش دەخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە لە بڕگەكەیە پۆشینی دەمامك بۆ پۆلیسی چالاكییە مەدەنییەكان و دەزگای پۆلیس و خۆپیشاندەران قەدەغە بكرێ، پێشنیارەكە واكراوە، ٦٧ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵ نییە؟ كەس نییە، كەواتە پەسەند كرا، فەرموو پێشنیاری دووەم.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم پێشنیارە مادام خرایە دەنگدان و دەنگی هێنا سیاغەكەی بخەینە دەنگدانەوە باشترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە لە ئاخیردا دەخەینە دەنگەوە، بە هەموو بڕگەكانەوە، پێشنیارەكەی تر چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیارەكەی تر پێم وایە ئەبێ بڕگەیەكی تازەی بۆ دابنێین لەم بڕگەیە جێی نابێتەوە، دەڵێت بەكارهێنانی مەوادی ساردی وەكو بەرد، دار، ئاسن یان هەر هەرشتێكی تر كە بەكارهێنانی لە حاڵەتی ئیعتیادی دابێت قەدەغەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری کرا، لەلایەن دوو کەسیشەوە پشتگیری کرا، لێژنەی یاسایی ئەوە پەیوەندی بە ماددەی هەشتەوە نییە؟.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتریش من ئیشارەتم بەوە دا من دەڵێم لێرە جێی نابێتەوە، ئەگەر لە ماددەی دواتر جێی بکەینەوە، چونکە ئەوە پەیوەندی بە کارمەندانی پۆلیسەوە نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە ڤالاً فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە باسی ماددەی حەفتەمدا ئێمە وتوومانە بۆ ماددەی حەوتەم برگەی چوارەم زیاد دەکەین، بەڵام لە برگەی دووەم قەدەغەیە هەر ماددەیەکی تەقەمەنی، ژەهراوی یان سووتێنەر لەکاتی خۆپیشاندان لەلایەن خۆپیشاندەرەکە هەڵبگیرێت یان لەخۆ ببەسترێت، پێم وایە ئەوە جێگای وی دەگرێتەوە، برگەی دووەمە لەناو ئەسڵی یاساکەدا وەکو خۆی ماوەتەوەو، لێرە برگەی چوارەم تەنها زیاد کراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەشی کە پەیوەندی بە هێزەکانی پۆلیس و چالاکییە مەدەنییەکانەوە هەبێ، ئەوە هۆکارەکانی کە بەکاریدەهێنێن بۆ بلاّوە پێکردنی خۆپیشاندەران دیاریکراوە، دەتوانرێت لەوەدا ئەو پێشنیارە جارێکی تر بخرێتە دەنگەوە، کە هۆکارە ساردەکان ئەوەش بەکارنەهێنرێت، وایە لێژنەی یاسایی؟ بیخەینە ماددەی هەشتەوە؟.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکە پەیوەندیدار نییە بەوەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سیاغەی بکەنەوە، برگەی چوارەم لە ماددەی حەفتەم سیاغە بکرێتەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لێژنەی یاسایی پێمان باشە ئەو پێشنیارەی کە کراوە سەبارەت بە قەدەغەکردنی دەمامک، لەبەرئەوەی کە قەدەغەکردنی دەمامک تایبەت نییە تەنها بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس، بەڵکو بە خۆپیشاندەرانیش پێمان باشە برگەیەکی تر زیاد بکەین برگەی پێنجەم، بەمشێوەیە

بخوێندرێتەوە نابێت لەلایەن خۆپیشاندەران و پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکانەوە دەمامک بەکاربهێندرێت لەکاتی خۆپیشاندانداا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شیرین خان فەرموو.

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پێشنیاری ڤیان خانێ، هەرچەندە من نافێ خۆم نەنووسی بوو بۆ گفتوگۆیێ، بەس پێشنیاری وێ گەلەك لەجێی خۆیەتی، دێ پتر سەنگێ و شمولیەت لە یاسایێ دگەل ئەو برگە نافە هەبن، ئەوەی بۆ پاراستنا رۆژنامەوان و ئامێرێت وان، چونکە هەموجارا رۆژنامەوانێ دەبنە قوربانی، نازانم جەنابێ تە لە صالحیەتە بێتە دەنگدانێ یان نا؟ چونکە دوو کەس پێشنیار کر، ئەگەر ئەزیش پشتەڤانیە وات دکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە پێشنیارێکی زۆرباش بوو، بەڵام بەداخەوە تەنها یەك کەس بەس خۆی باسی کرد، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رۆژنامەنووسان یاسای ٣٥ی ساڵی ٢٠٠٧ی تایبەتە بە خۆیان هەیە، هەموو ئەو شتانەی کە لێرە مافی ڕۆماڵ لێ نەسەندن، ڕێگری، ئەوانە هەمووی دیاریکراوە، ئەوەی بەرامبەریان دەکرێت، پێشێلکردنی یاسایە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك سۆران باسی کرد، ئەو یاسایەی کە لە پەرلەمانی کوردستان بەس بۆ چاپەمەنییە، یەعنی بۆ کەناڵە میدیاکان نییە، بۆیە من حەزدەکەم لێرەوە ئەو فەقەرەیە ئیزافە بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئەوە ژمارەی لایەنگرەکانی زۆر بوو، منیرە خان فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو برگەیەی کە زیاد بکرێت لە قەدەغەدکردنی دەمامک، دەبێت دەزگای پۆلیسیش بگرێتەوە، ئەگەر تەسبیت بێ خاڵی هەشتەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگمان لەسەر داوە کە دەزگای پۆلیس، پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و خۆپێشاندەرانیش دەگرێتەوە، دەنگمان لەسەر داوە.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاراستنی رۆژنامەنووسانیش، پشتگیری ئەوەش دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری هەمان ڕا دەکەم، چونکە رۆژنامەنووسان لە خۆپێشاندانەکاندا زۆرجار لە خۆپێشاندەر زیاتر تووشی نارەحەتی دەبن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با نوقتە نیزامییەکانی وەربگرین، کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی ٥٨ لە پەیڕەوی ناوخۆ، ئەوانەی کە گفتوگۆ دەکەن دەبێ ناوەکانی خۆیان بنووسن، کە سکرتێری پەرلەمان ناوەکانی خوێندەوە، کەچی بەڕێزت هەر مەجال دەدەی، ئەمانەی کە دەیڵێن هەموو ڕایە ئەوە پێچەوانەی پەیڕەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر ڕاستە کاك ابوبکر، ڕاستە پێچەوانەی پەیڕەوە، بەڵام بابەتێکی گرینگە، مادام پەیوەندی بە ماف و ئازادییەکانەوە هەیە، پێشنیارێك هەیە لەناو پەرلەماندا لایەنگری بۆی هەیە، با سیاغە بکرێت و بخرێتە دەنگەوە لەناو پەرلەمان، بەڵێ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی رۆژنامەنووسان بە فیعلی شەریحەو تویژێکی تایبەتن، ئەو برگەیەی کە پەیوەندە بە پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و خۆپیشاندەران ئەوە تایبەتە، ئەگەر پێشنیارکراوە پێشنیارەکە بەجێیە، بەڵام لە ماددەیەکی جیا، لە ماددەیەکی سەربەخۆ بێ، پێم وایە جێی خۆی دەگرێت، ئەگینا بەڵێی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێوە مشورەتی خۆتان بکەن، سیاغەی بکەن لەکوێ جێی دەکەنەوە، بەڵام پێش ئەوە بڕگەی چوارەم بخوێننەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ئەوەی کە زیاد دەکەن بڕگەی پێنجەمیش بخوێننەوە، ئەوەی کە لە دەمامك زیادمان کرد، کە قەدەغەکردنی دەمامك بۆ هێزی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان، دەزگای پۆلیس و خۆپیشاندەران دەکەینە بڕگەی پێنجەم، بیخوێننەوە بۆئەوەی لەوە تەواو بین، ئەو بابەتەی پەیوەندیدارە بە رۆژنامەنووسانیشەوە دەخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ئەو پێشنیارەی کە پەسەند کرا ماددەی حەوتەم بەمشێوەیەی لێ دێت، بڕگەی چوارەم و پێنجەم بۆ ماددەی حەوتەم زیاد بکرێت و بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە:

چوارەم: کارمەندانی پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس لەکاتی رێکخستنی خۆپیشاندانەکە دەبێت جل و بەرگی فەرمی تایبەت بپۆشن و باجی تایبەت ببەستن کە ناونیشان و ژمارەی تایبەتی لەسەر بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵییەتی؟ ٨٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ ٢ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی پێنجەم: قەدەغەیە دەمامك بەکاربهێنرێت و، لەلایەن خۆپیشاندەران و پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیسیش لەکاتی خۆپیشاندان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگمان لەسەری داوە، تەواو ئەوە دەنگی لەسەر دراوە پێویست بە دەنگدان ناکات، ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە رۆژنامەنووسان، بەڵێ پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم ئەو بڕگەیەی کە پەیوەندیدارە بە پاراستنی رۆژنامەنووسان و ئەو ئامێرانەی کە بەکاری دەهێنن، بڕگەیەکی زیاد لەم ماددەیە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ماددەکە سیاغە کراوە لە لایەن لیژنەی یاساییەوە با بخوینرێتەوە ٥ ئەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم حسین :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

لە بەر ئەوەی ئەم مادەیە تایبەتە بە رۆژنامەوانانەوە ئەم بڕگەیە بۆیە پێمان باش بوو مادەیەکی تایبەتی بو دابنێن، ماددەی هەشتەم بو ئەم یاسایە زیاد دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە. مادەی هەشتەم : پێویستە لە سەر کارمەندەکانی پولیسی چالاکییەکان مەدەنییەکان گیان و سەلامەتی رۆژنامەوانان و ئامیرەکانیان بپارێزن لە کاتی خۆپێشاندانداا دواتر رێکخستن بو مادەکانی دواتر ئەکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵ ئەو مادەیەیە؟ ٧٤ کەس لە گەڵییەتی.

کێ لە گەڵی نییە؟ رۆژنامەنووسەکان لە گەڵی نین. کەس نییە کە لە گەڵی نەبێت کەواتە پەسەند کرا. کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

ئەوە مادەیەکی تەئکیدی یە، پێم وایە یەعنی لە ئەصل دا پۆلیس نابێ کامیرا لە خەڵك وەرگرێ، یەعنی پێم وایە نەصەکەمان زیاد کرد زیاتر تەئکیدە، بەس پرسیارە ئەساسیەکەش ئەوەیە ئەی موخالەفەی ئەوە عوقوبەیەی چییە؟ یەعنی بە پێ قانونەکە ئەگەر موخالەفەی کرد چییە؟ چونکە خۆی تۆ هەر فەرزی نییە ئەتۆ نەصێکی تەئکیدی دانایە ئەدێ ئەگەر لێی بسەنن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ. کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبد الله :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

ئەبوایە هەر لەو ماددەیە ئاماژەش هەر بەوەش بکرایە کە رۆژنامەنووس باجی پێ بێ یان دیار بێت کێ رۆژنامەنووسە بۆ ئەوەی خەڵکی تر تێکەڵاوی خۆپێشاندان نەبێت، یەعنی هەندێك شت لە سەر رۆژنامەنووس بە روونی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەتوانرێت بە فەقەرەیەکی تر ئەگەر پێویست بێت لیژنەی یاسایی

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبد الله :

کە بە گەورەیی بنووسرێت رۆژنامەنووسە، بۆیە جیا بکرێتەوە، چونکە زۆر جار ئەو کاتەی کە دەزگاکانی پولیس هێرش دەکەنە سەر رۆژنامەنووسان ئەڵێن نەمانزانیوە یان دیار نەبوو یان جیامان نەکردۆتەوە رۆژنامەنووسە بو ئەوەی کە زۆر روون بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. دکتورە بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە ئەوتریّ ئەبیّ رۆژنامەنووسانیش باجیان پیّ بیّ، ئەم یاسایە یاسای رێك خستنی خۆپێشاندانە، مەسەلەی رۆژنامەنووس چۆن ئەچێتە ناو خۆپێشاندانەکە و باجی پیّ بیّ یان پێیان نەبیّ؟ لە یاسای رۆژنامەوانی دا رێك ئەخرێت و رێکیش خراوە سەبارەت بەوەش ئەگەر ئەمە نەکرا ئیجرائەکە چی ئەبیّ؟ ئەوە لە ئەصلی یاساکەدا هەیە لە ماددەی هەشتەم کە لە ئێستا دا ئەبێتە ماددەی نۆیەم بڕگەی دووەم، فەقەری دوو رێکاری یاسایی دەرەحەق بە دروست کەرانی ئاژاوە لە کاتی خۆپێشاندانەکان دا ئەگیرێتە بەر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروا خان.

بەڕێز پەروا علی حەمە :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هاو رام لە گەڵ دکتۆرە بەهار و بۆ خاڵی دووەمیش لە یاسای رۆژنامەنووسان یاسای ٣٥ هەموو ئەو شتانەی تێیایە ئەو رێکارە یاسایانە بەرامبەر رۆژنامەنووسان کە سەرپێچی بکەن یان نا؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سوران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای ژمارەی ٣٥ ساڵی ٢٠٠٧ دیاری کردووە دەست درێژی بۆ سەر رۆژنامەنووسان دەست درێژییە بۆ سەر فەرمانبەری دەوڵەت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار.

بەڕێز سالار محمود مراد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جیگە لە مانْ و مولکی گشتی و تایبەتی پۆلیس و خۆپێشاندەران دوو لایەنن کە پێویستی یاساکە شەئنەکانی تەنزیم کا، بەڵام لایەنێکی تری وەکو چاودێر وەکو گویزرانەوەی رووداوەکان رۆژنامەنووسانن راست تیکرار کراوە و هەندیّ ئیزافەش ناکات بەڵام بۆ تایبەتمەندی یاساکە و ئەوەی روو دەدات لە

رابردووه هەبووه پێم وایە ئەو ماددەی کە ئیزافە کرا خەڵکێکی ئەوەتۆی ناگەیەنێ و کارێکی پێویست بوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس. ئەچینە ماددەی هەشتەم کە ئەبێتە ماددەی نویەم ئێستا تکایە بخوینرێتەوە. لە لایەن لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید:

بەڵێ ماددەی هەشتەمە ئێستا لە ئەصلی یاساکەدا، بەڵام دوواجار بە صیاغەکە دەبێت بە ماددەی نۆیەم، بۆیە دەڵێین ماددەی هەشتەم دووەم خاڵی یەکەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە : ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بڵاو پێکردنی خوپێشاندەران دا بینی وێرای ئەوەی داوای لێکراوە و لەسەر ئەوەش سوور بوون بۆیان هەیە هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاو پێکردنی خۆپێشاندەران بە کار بێنێن وەك : ئاو ڕشاندن، بە کار هێنانی قەڵغان بۆ خۆپاراستن و هی تر. قەوسەکە دادەخرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. ئێوە خۆتان ڕوون کردنەوەیەکمان لە سەر ئەوەی کە لە سەری ڕێکەوتوون بدەنێ. کاك سالار.

بەڕێز سالار محمود مراد :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

خودی جەنابی دکتۆرە ڤالاّ و هەموو سەرۆك لیژنەکان و لیژنەکان لە سەر ئەوە موقنیع بوون ئەو نەمێنێت و قەوسەکە دابخرێت بۆیە ئەوە لە هی تایپە هاتووە بۆ ئاگاداری. ئێمە کاتێك کە دانیشتین لە گەڵ بەڕێزان نوینەرانی وەزارەتی ناوخۆ پێیان وتین ئەو مۆرك مەدەنییە، ئەو ئەدەواتەی کە بە کار دێت بەردەوام لە تەتەوردایە سااڵنە و مانگانە ئەدەواتێ دێتن، یەعنی لە ئەورو ئاو ڕشاندنە و بە کار هێنانی قەڵغانە بۆ خۆپاراستن وەکو بەڕێز کاك فەرهاد سەنگاوی ئیشارەتی دا، ماددەیەك بۆ پێکەنین بۆ ئەوەی خۆپێشاندەران بڵاوە پێ بکەنین، یەعنی هۆکاری مۆرك مەدەنی بۆ بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران هۆکارێکن بەردەوام لە تۆڕی تەتەوردایە، ئێمە کە لێرە نوقتەمان داناوە و هی ترمان بە کار هێنایە مەبەستمان ئەوەیە کە دەستیان والا بێ ئەو هۆکارانەی کە دێنە پێشێ و سلبین و بە مۆرك مەدەنی هەژمار دەکرێن بتوانن بە کاری بێنن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە مەبەست لێرە کە هۆکاری مۆرکی مەدەنی ئاماژەی پێکراوە، چەند نموزەجێك دیاری کراوە نەك ئەوە من لە گەڵ ئەوەم هتدەکە لابرێت و قەوسەکەی دابخرێت بەڵام مانای حەصر نییە کە ئیتر مۆرکی تری مەدەنی بۆ نموونە وەزارەتی ناوخۆ نوێنەرەکانیان کە هاتن وتیان ئێمە جۆرە موسیقایەکی ئیزعاج کەرمان هێنایە گەر لیێ بدەین هیچ کەس ناتوانێت لەو شوێنە بمێنێتەوە، ئەوە یەکێکە لە هینەکان وەك وتم، یەعنی ئەم هۆکارە مەدەنیانە وازحن تەنانەت گوللەی پلاستیکی ئەوەش بە مۆرکی مەدەنی دانراوە، هۆکارەکان زۆرن تەنانەت باسی بیبەر کرا، ئەوە پەمپی بیبەرە کە لە خەڵك ئەدرێ و زەرەریشی لێ نادا و یەعنی ئەمانە هۆکاری مەدەنین مانای ئەوە نین ئەوەی لێرە هاتووە هتد رێبدات بو ئەوەی بیکەیسی بێنێتە ناو بڵێت هۆکاری مەدەنییە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. بەس با لیژنەی ناوخۆش قسەی خۆیان بکەن، فەرموون.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کاتی هاتنی نوێنەرانی وەزارەتی ناوخۆش دا ئەو موناقەشەیە زۆر کرا بە ڕاستی هەم لە باس کردنی پەمپی بیبەر و ئەو شتانە، ئێمە بەوەدا بەڕاستی تەئیدی ئەوەمان نەکرد تەنها لە سەر ئەوە بووین کە ئاو ڕشاندن و قەلغانەکە بە کار بهێندرێ و ئەوەی کە کاك فەرهادی باسیشی دەکات، ئەگەر وەزارەتی ناوخۆ توانی دابینی بکا ئەو کاتەی ئەتوانین قسەی لە سەر بکەین کە خەڵك بێتە پێکەنین. زۆر سوپاس.

بەڕێز. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان :

فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بە ڕاستی داخستنی قەوسەکە ئەمە دەبێتە حەصر کردنی بە نیسبەت هۆکاری مۆرکی مەدەنی، دانانی مۆرکی مەدەنی ئەوە لە لایەن موشەریعی نێو دەوڵەتییەوە دادەنرێتن، ئێمە ئەوەش لە بیر خۆمان نەبەینەوە، چونکە رێگا و وەسائیلی یاسایی لە بەردەوام تەکنۆلۆجیا لە پێش کەوتندایە ئەگەر ئێمە حەصری بکەن و قەوسێك دابخەین لەوانەیە لە داهاتوو شتی موتەتەورتر بێتن و بگاتە کاری ئەوەی کە سوود لەم وەسائیل و رێگانە ئەبینین. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتە نیزامییەکان وەرئەگرین و دوایی گفتگۆکان ئەکەین، پێویستە کە نوقتەی نیزامی بێ کاك عبدالرحمن علی رضا دەستی بەرز کردووەتەوە.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

واللە من ئەوە ئەڵێم کە با ئیستیفادە لە کاتی گفتۆگان دەستی پێ بکەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە. کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد :

واللە من چۆن رەئیەك داڕێژراوە. بۆ پاش.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی رەئیەکەت بڵێ. کاك صالح.

بەڕێز صالح فقێ محمد :

تا رادەیەك نوقتەی نیزامییەی من ئەیڵێم ئەوە هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی پێویست بەوە ناکات تەعریف نەکرێ چییە. تەعریف نەکرێ دەرباز ئەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە رەئیە. کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان شێخ احمد :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

منیش هەمان ئەوەم هەبوو هۆکاری مەدەنی هەمووی دەگرێتەوە، ئەوانی تر لابدرێت تەواو کۆتایی بە هەموو شتەکان دێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش رەئیە. کەواتە دەست ئەکەین بە گفتگۆ کێ ناوی خۆی ئەنووسێ؟. تەبعەن دوو پێشنیار هەبوو لە پێشووتر دوو پێشنیار هەبوو بۆ بە کار نەهێنانی چەکی سارد ئەوەی کە کاك ڤەمان باسی کرد و بە کار نەهێنانی چەکی گەرم کە کاك محمود باسی کرد لە شوێنەکانی پێشوو لە گەڵ کاك د. شێرکو وتمان لە مادەی هەشت جێی ئەکەینەوە لیژنەی یاسایی ئێستا خەریکی سیاغە کردنی ئەوەن، بۆیە دوایی ئەوەش دەخەینە دەنگەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان. ئەم ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانەی داوای گفتگۆ دەکەن :

ئومێد حەمە علی، عزت صابر، فەرهاد سەنگاوی، صالح فقێ، قادر ئۆتمان، گۆران ئازاد، ئاواز جەنگی، فرست صوفی، علی هالۆ، مەردان خدر، شوان شێخ احمد، ڤەمان فیصل، عباس غزالی، هەورامان گەچێنەیی، شکریە اسماعیل، محمود حاجی، عمر عینایەت، مەروان گەلاڵی، عبد اللە محمود، منی خان، مامۆستا غریب، جمال

مۆرتکه، کاك ئومێد خوشناو، کێ تر. مەدینە خان دەستی هەڵبڕیوە. بەڵێ، علی حەمە صالح، ماموستا حسن، حاجی کاروان، شێرکۆ حەمە امین، بەهار عبدالرحمن، شێرکۆ جودت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان. زۆر بە کورتی قسە بکەن لە سەر ماددەی هەشتەم بڕگەی دووەم و ئەو بابەتەش پەیوەندیدارە بە هێزی سارد و گەرم جێ ئەکرێتەوە لە ماددەکە، بۆیە رەنگە پێویست نەکات قسەی لە سەر بکەن. بەڕێز کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم دووەم ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس پاش وەڵام دانەوە، ئەبێ ئەمەی بۆی زیاد بکرێ، پاش وەڵام دانەوەی بەڵگەدای لایەنی پەیوەندیدار بە خۆپێشاندەران زەحمەتییان لە بڵاو کردنی خۆپێشاندەراندا بینی وێڕای ئەوەی داوایان لێکراوە لە سەر ئەوە سوور بوون، بۆیان هەیە هۆکاری مۆرك مەدەنی بۆ بڵاو کردنەوەی خۆپێشاندەرەان بە کار بێنن وەك ئاو ڕشاندن و بە کار هێنانی قەڵغان بۆ خۆ پاراستن لەوێ کەوانەکە دابخرێت، بۆیە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، چونکە دەڵێ ئەگەر پولیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بڵاوە پێکردن ببینی، یەعنی ئاماژەی بەوە نەکراوە لە پاشی، پاش ئەوەی ئەو ڕێکەوتنە کراوە کە باس کرا لە گەڵ خۆپێشاندەران، بۆیە ئەوە نەصە ئەو گورانکارییە تێیا بکرێ بۆی زیاد بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز د. عزت صابر.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمووی وەکو خۆی بە کار بێنن دوایی ئەوە لابرێت تا کۆتایی، یەعنی هیچ لە وێ نەوترێت، هیچ نموونەیەك نەهێنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سوپاس. بەڕێز د.فرست صوفی.

بەڕێز د. فرست صوفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە قانون دوو حاڵەتمان هەیە، علی سبیل الحصر، علی سبیل المثال هەر کاتەك وەك هەبوو یەعنی میسل مانای وایە (علی سبیل المثال)ە یەعنی ئەگەر ئەو نوقتە، نوقتە هەتا دوایی هەڵیش گرێ هیچ لە مەوزوعەکە ناگۆڕێ لە بەر ئەوە، ئەو وەکە یەعنی ئەتوانی شتی دیکەشی ئیزافەکەی، ئەوە یەك، دووەمیان وەکو ئیزافەیەك لە وانەیە دەرفەت نەبێت قسە بکەینەوە، هەموو هەموارکردنەك لە بەر ئەوە ئیصدار

دەکرێت دوایی لە لایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستانەوە پێویستی بە ئەسباب و جێ بە جێ هەیە لە گەڵێ ئیزافە بکرێت، لە کۆتاییەکەی ئەگەر ویستتان نەصەکەم نووسیوە، دەتان دەمێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە. زۆر چاکە. دەست خۆش. بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف ٠هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆی پەرلەمان.

واللە من پێشنیار دەکەم کە بە ماددەیەك گازی فرمێسك رێژ قەدەغە بکرێت، پێشنیار دەکەم کە بە کارهێنانی گازی فرمێسك رێژ قەدەغە بکرێت بە ماددەیەك.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس. کاك عبد اللە فەرموو.

بەڕێز عبد اللە حاجی محمود :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە بۆچوونی من ئەگەر ناو هێنرا ئاو ڕشاندن و بە کار هێنانی قەڵغان و شتی دیکەش هەیە من دەقا و دەق لە گەڵ پێشنیاری د.عزتم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. خاتوو شکریە فەرموو.

بەڕێز شوکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم هەیە یەکێکیان پالپشتی بۆچوونی کاك ئومێد دەکەم بە راستی ئەمە زۆر زەروورە دابندرێت، دوایی وەڵام دانەوەیان، چونکە هەر کاتێك پۆلیس ویستی پەرەتیان پێ بکاتن، ئەوە چۆن دەبێت؟ دووەمین شت پالپشتی بۆچوونەکەی مامۆستا هەورامان دەکەم گازی فرمێسك رێژ بە راستی زەرەری زۆرە، یەعنی کەسانێك نەخۆشیان هەیە بەشداری ئەم خۆپێشاندانەیان کردووە بە هۆی ئەم گازەوە تووشی زەرەر و زیانی زۆر بووە لە رابردووش ئەمەمان بە چاوی خۆمان بینیوە کەسانێك لە هۆش خۆیان چوونە. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز کاك علی هاڵو. لێرە نییە. کاك مەردان خدر.

بەڕێز مەردان خدر مصطفی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی ئەو ڕەئیە ئەکەم کە هیچ نموونەیەك نەهێنێ. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. کاك فەرهاد سەنگاوی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد محمد صالح سەنگاوی :

بەڕێزان. ئەو پەرەگرافە مەسەلەی رێزمانی و هێنی زۆر تێیایە لە گەڵ ئەوەش من پێم باشە وا بێ، ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتی لە بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران بینی، (فاریزە) خۆپێشاندەران هەر بەردەوام بوون. (خاڵ) پۆلیس بۆی هەیە هۆکاری مورکی مەدەنی بە کار بێنێ بۆ بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران وەك : بە کارهێنانی قەڵغان چەك نییە، پۆلیس تەنها بۆ خۆی بە کار دێنێ بەردی لێ نەکەوێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، زۆر سوپاس. کاك شوان شێخ احمد.

بەڕێز شوان شێخ احمد :

منیش هەر لە گەڵ ئەوە دامە هۆکاری مۆرکی مەدەنی کیفایەتە ئەوانی تر نموونە نەهێنن. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. کاك محمود حاجی عمر.

بەڕێز محمود عمر صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رای من ئەو بڵاوکردنەوەیە هەڵەیە بڵاوە پێ کردنەوە بەو شێوەیە سیاغە بدرێت ئەگەر پولیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پولیس زەحمەتیان لە بڵاوکردنەوەی خۆپێشاندەران بینی وێرای ئەوەی داواشی لێکراوە سوور بوون، بۆیان هەیە هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاو کردنەوەی خۆپێشاندان بە کار بێنن ئیتر رەنگە پێویست نەکا ئەوەش وەکو نموونە دابنێت بۆ جوی لە خۆپاراستن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. خاتوو منی.

بەڕێز منی نبی نادر :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لە رایم لە گەل دکتۆر عزت و کاك عبد الله دایە و هۆکاری مۆرکی مەدەنی تەحصیل حاصلە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز کاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

من وا تەصەور ئەکەم پەرەگرافەکە نەختێ نوقصانە، ئەڵێ پاش وەرگرتنەوەی وەڵامی بەرپرسان، یەعنی پشتگیری دەکا لەمە، پشتگیری وەڵامی بەرپرسان یەعنی کە وەڵامی وەرگرتووە ئینجا هەوڵ بدرێت بڵاوی بکاتەوە، بەم شێوەیە بێت پاش وەرگرتنی وەڵامی بەرپرسان پولیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بڵاو کردنەوەی وشە نییە بە راستی رستەیەکی زۆر نامەعقولە نەیان توانی بڵاوە بە خۆپێشاندەران بکەن وێڕای ئەوەی داوایان لێکراوە تا ئاخیر تا ئەو شوینەی دکتور عزت وتی، وەک یەعنی پێش ئەوەی کۆتایی پێ بێت و پێویست بەوە ناکات و پشتگیری لە مامۆستا هەورامانیش دەکەم بۆ نەمانی گازی فرمێسک رێژ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. کاك ڤەمان فیصل.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز ژی پشتەڤانیا کاك مەردانی و دکتۆر شوانی و دکتۆر عزت صابری دکم بۆ هندێ هەما هەر هۆکاری مۆرکی مەدەنی پێدڤی ب نموونا نینە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. کاك صالح فقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆکاری مۆرکی مەدەنی بکرێتە هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی، لە بەر ئەوە یەك هۆکار نییە کومەڵێك هۆکارە، یەك ئامیر نییە، کۆمەڵێك ئامیرە، و هەر تەئکید لەوەش ئەکەمەوە کە بە نوقتە نیزامی، گوتم کەوانەکە دابخرێت پێویست بەو کەوانە نەبێ هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی روونن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. کاك عباس غزالی.

بەڕێز عباس غزالی میرخان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمنیش تەئیدی ئەو برادەرانە دەکەم مۆرکی مەدەنی کافییە، هەڵبگیرێت، تا نەمینێتن. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. مامۆستا مەروان گەڵاڵەیی.

بەڕێز حسین اسماعیل (مەڕوان گەڵاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

- ئەمن پێم باشە وەهای لێ بکرێتن ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتییان لە بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەراندا بینی، ئەلێرانە رابوەستی ئەوەی بۆ زیاد بکرێ وێرای رەزامەندی نوێنەری خۆپێشاندەارن بۆ کۆتایی هێنان بە خۆپێشاندان ئەوا راست بکرێتەوە وێرای ئەوە داوایان لێ بکرێت لێرە دەست پێ بکاتن بۆیان هەیە هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاوە پێکردنەوەی خۆپێشاندەران بە کار بهێنن و ئەو نموونانە هتد لابېرێت و کەوانەکە دابخرێت و دەستتان خۆش بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان :

بەڕێزان، ئەندامانی پەرلەمان تکایە بۆ ئەوەی نیصابی یاسایی تێك نەچێ هوڵی پەرلەمان بە جێ مەهێڵن بۆ ئەوەی یاساکە تەواو بکەین کۆبونەوەی ئەمڕۆ بە پایان بگەینین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. مامۆستا غریب

بەڕێز غریب مصطفی حەمەخان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سێ خاڵم هەیە یەکەم پشتیوانی دکتور عزت و کاك عبد الله ئەکەم لەوە دا هەتا کۆتایی دەچێ، دووەم پشتیوانی کاك ئومێد و کاك عمر ئەکەم وەڵامی خۆ پێشاندەران بدرێتەوە ئەوجا سیاغە بکرێتەوە، سێیەم پشتیوانی مامۆستا هەورامان و شکریە خان ئەکەم غازی فرمێسك رێژن قەدەغە بکرێت، بە راستی لە گەڵ مامۆستا هەورامان خەرێك بوو سەر سەرمان بکەوێ و شەهید ببێن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز حاجی کاروان.

بەڕێز کنعان نجم الدین/ (حاجی کاروان) :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من وترا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز کاك جمال مورتکە.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتكە) :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەڵێ ئەگەر پۆلیسی چالاكییە مەدەنییەكان دەزگای پولیسی زەحمەتییان لە بڵاوە پێكردنی خۆپێشاندەران بینی وێرای ئەوەی داوایان لێكرا نەك هەر داوایان لێ بكرێت ئەوان سوور بوون بۆیان هەیە مۆركی مەدەنی بۆ بڵاوە پێكردنی خۆپێشاندەران بە كار بێنین، هۆكارەكانی تریشی لە گەڵ بێت، یەعنی هۆكاری مەدەنی بە كار بێنن ئەوەی كە دەست نیشان ئەكرێ و حوكمی پێش كەوتنی وڵاتانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز كاك قادر ئۆتمان رسول فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەو شێوەیە كە لە دەقەكە دا هاتووە مادەم هۆكاری مۆرك مەدەنی بۆ بڵاوە پێكردنی خۆپێشاندان ئەمە تەنها نموونەی پێ هێنراتەوە وەك یەعنی ئەگەر تا كو خۆپێشاندەران بە كار بهێنن ئەگەر تەنها تا ئەوێش بێت و كەوانەكەی داخەی، یا دای نەخەی، یەعنی جێهەتی بە كار هێنەر مافی ئەوەی هەیە هەموو هۆكارەكانی مۆرك مەدەنی بە كار بهێنن یەعنی ئێمە ئەگەر پێمان وابێ ئەبێ دیاری بكەین ئەو هۆكارانەی مۆركی مەدەنییە ئەبێ پولیسی چالاكییە مەدەنییەكان و دەزگای پولیس بە كاری بێنێت، ئێمە ئەبێ تەئییدی هۆكارەكە بكەین نەك نموونە بە كار بهێنەوە، ئەوەی لێرە دا هاتووە نموونە هێنانەوەیە، بۆیە ئەگەر كەوانەكە دابخەی یان دای نەخەی نموونەی پێ بێنی یان نا؟ مادەم هۆكاری مۆرك مەدەنی بە كار هاتووە دەستی ئەوا لە هەموو هۆكارەكانی هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز كاك ئومێد خوشناو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خوشناو :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەرج نییە هەموو خۆپێشاندانێك كۆتایی پێ بهێنرێ، ئەگەر تێكێستەكە تەماشا دەكەی وا داخیل دەبێ كە وایە ئەگەر پۆلیسی چالاكییە مەدەنییەكان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بڵاوە پێ كردنی خۆپێشاندەراندا بینی، لە دوو حاڵەتدا خۆپێشاندان كۆتایی پێ دێت، یەك شەوی روو دەدات، دووش ئەو رێكەوتنە كە دەكرێت لە نێوان خۆپێشاندەران لە گەڵ دەزگاكانی پۆلیس كە كاتەكەمان تەواو ئێدی چەند كەسێك یان گرووپێك لە خۆپێشاندان جیا بوونەوە و دەیانەوێ بە قەرەی دیكەی دا بەرن، بۆیە دەبێ بە شێوازێك بێتن ئەو دوو هۆكارە دیاری بكرێت، دوو: كۆكم لە گەڵ هەموو ئەو بەرێزانەی كە باسی ئەوانەیان كرد لە هۆكارەكانی مۆركی مەدەنی، لە دوای ئەوەی پێویست ناكات هیچ شتی دیكە دیاری بكرێتن، لە هەموو یاساكەدا و تایبەت لێرەدا كە لە دوا بڕگەی ئەو یاسا داینە باسی ئەوەش نەكرایە كە

ئێمە بینیمان لە خۆپێشاندانی رابردوو پۆلیسیش بووینە قوربانی، پولیسیش کچ و کوری ئەو وڵاتەنە، بە تایبەت هەموو پۆلیسیکی ئەو وڵاتە تەصەور دەکەم لە چینی هەژاری ئەو وڵاتەش بن، لە چینە زەحمەت کێش و قۆر بەسەر و ماندوبووی ئەو وڵاتە بن، پۆلیسیش شەهید بوو، پۆلیسیش برینـدار بوو، پۆلیسیش هێرشی کرایە سەر، لە وێدا راستە قانونی عقوبات لە سەر ئەو خۆپێشاندەرە تـەنفیز دەکرێت، بـەڵام ئـەوە یاسای خۆپێشاندانە، دەبـێ کـە خۆپێشاندان رێـك دەخـرێ عقوبـەی خۆپێشاندەریش دیـاری بکـرێتن کـە خۆپیشاندان بە لا ڕێ دەباتن و پەلەماری دەزگاکانی پۆلیسیش دەدات. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز د. شێرکو حەمە امین.

بەڕێز د. شێرکو حەمە امین قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو دەقانـەی کـە عمـر عینایـەت و دکتـور عیـزت و کـاك ئومێـد دەکـەم، هـەر بۆیـە زانیـاریش بیخوێنمەوە بە خێرایی پاش وەرگرتنەوەی وەڵام، وەڵامی بەر پرسان ئەگەر پۆلیسی چالاکیە مەدەنییـەکان و دەزگای پۆلیس نەیان توانی بڵاوە بە خۆپێشاندەران بکەن، وێرای ئەوەی داوای لێ کراوە لـە سـەر ئـەوەش سوور بوون، بۆیان هەیە هۆکاری مـۆرکی مـەدەنی بـو بـلاوە پێکردنـی خۆپێشاندەران بـە کـار بێنن، وە لـە راستیدا هـەر لێـرە برگەیـەکی تـری زیـاد بکـرێ، هـەر شـتێك ئـاگری لێـوە دەربـچێ نـابێ بـۆ رووبـەرووی خۆپێشاندەران بە کار بهێنرێت. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بە چەکی سارد و گەرم موعالجە ئەکرێ، لیژنەی یاسایی سیاغە بکەنەوە. بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم مادەیە کە باسی بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران ئەکات، بو ئەوەی کە رووبەرووی بڵاوە پێکـردن حاڵـەتی ئیستیسناء موهیم دەکرێت مـن پێشنیار ئەکـەم ئـەم برگەیەشی بـۆ زیـاد بکرێـت هـەر وەکـو لـە پێشنیاری فراکـسیۆن و رێکخراوکـانی کۆمەڵگـە مەدەنیـشەوە هـاتووە هـەر کـارێکی ئـاژاوە گێـڕی کـە لـە نـاو خۆپێشاندەرەکان روو بدات بەرپرسیاریەکی کەسییە و تەنها ئەنجامدەرەکەی رووبەرووی لێپرسینەوە و ڕێ و شوێنی یاسایی دەبێتەوە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز مەدینە خان.

بەڕێز مدینە ایوب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو قەوسە بهێتە گرتن گەلەك باشترە، بەڵام ئەگەر ئەو قەوسە نەهێتە گرتن ئەڤ ئاڤ ڕشاندنە دێ گەلەك مەعنا ژێ هەی ئەو دشێت ڤی حاڵەتی دا هندەك دەرمان ناڤ ڤێ ئاڤێ دا بڕەشینیتن، ڤێجا ئەگەر ئەو قەوسە بهێتە گرتن دێ گەلەك باشتر بتن. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. كاك گۆران ئازاد.

بەڕێز گۆران ئازاد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکەی دکتور عیزت و كاك فرست و زۆربەی هاوڕێکان دەکەم، بەڵام لە سەر مەسەلەی مۆرکی مەدەنی، نامەوێ دووبارەی بکەمەوە، بەڵام لە سەر ئەوەی کە خۆپێشاندان بڵاوە پێ دەکرێ یا خود وەڵام وەردەگێرێ، ئەمن پێم وایە نابێت قانون بچێتە ناو ئەو وردە کاری وجوزئیاتانە، کەی تەواو دەبێ؟ گرنگ ئەوەیە بگوترێ خۆپێشاندان تەواو بوو ئیتر تەواو بوو، کاتی تەواو بوو، دوایی تەواو بوو، پەیامی تەواو بوو بڵاوە پێ دەکرێ بەم شێوازە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. بەڕێز كاك علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسە لە سەر ئەوە کرا ئیجرائاتەکان حاڵەتی موخالەفەی پۆلیس یا خود هێزەکانی ناوخۆ لە مادەی هەشتدا جێ ئەکرێتەوە، بەڵام ئەمیش دیسانەوە واتە کۆی یاساکە وەرگرین هەمووی بۆ ئیجرائات کردنە لە گەڵ خۆپێشاندەراندا، بۆ نموونە مەسەلەن چۆن لە مادەی حەوت خاڵی یەکەمی یاسا ئەصڵەکە دەقیق ئەڵێت قەدەغەیە چەك لە لایەن بەشدارنی خۆپێشاندان و لە کاتی خۆپێشاندان هەڵ بگیرێ، مەفروزە ئەمە بۆ پۆلیسیش بە کار بێت، چونکە ئێمە ئەڵێین پۆلیسی چالاکی مەدەنی ئەگەر پۆلیسی مەحەلیش بێ هاوکاری پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان ئەکەن ئەوانیش چەکییان پێ نییە، راستە لە مادەی یانزەهەمی ئەصڵی یاساکە دا هاتووە ئەڵێ لە حاڵەتێك دا دەزگای پۆلیس لە سنووری دەستەڵات دەرچوون بۆ بە کارهێنانی هێزی لە ڕا بەدەرچی خۆپێشاندەران ئەوە ڕێکاری یاسایی بەرامبەریان وەردەگیرێ، بەڵام ئەمەش مەتاتییە، لە ڕادە بەدەر چییە؟ مەسەلەن بۆ نموونە خۆپێشاندەران ڕیفێندڕان، خۆپێشاندەران کوژران، هەموو ئیهانەیەکی بکە و هیچ ئیجرائاتێکیش تا ئێستا وەرنەگیراوە، ئەمە خاڵێك، خاڵی دووەم دوو مادە هەن تەناقوزییان هەیە بە یەکەوە، ئێمە پێشووتر وتمان ئێستا مادەی هەشتەمی ئەصڵی یاساکە ئەڵێ

وەزیری یا سەرۆکی یەکەی کارگێڕی لە حاڵەتی دەرچوونی خۆپێشاندان لە ئامانجی خۆیان یان کاتی دیاری کراوی خۆی بۆی هەیە پاش راوێژ کردن لە گەڵ لیژنەکە خۆپێشاندان بڵاوە پێ بکا، ئێمە ئەو کاتە راوێژ کردنەکە کرا بە رێکەوتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چوار لیژنە لێرە دانیشتوون، جێگری سەرۆکی لیژنەی یاساییش لێرە دانیشتووە مولاحەزەکانیان دەنووسن. فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسم لەو تەناقوزە کرد، ئێمە کردمان ماددەی هەشتی ئەصڵی یاساکە دەڵێ وەزیر یا سەرۆکی کارگێڕی لە حاڵەتی دەرچوونی خۆپێشاندانەکە لە ئامانجی خۆی، کاتی دیاری کراوی خۆی بۆی هەیە پاش راوێژ کردن لە گەڵ خۆپێشاندانەکە بڵاوە پێ بکاتەوە، پێشووتر کردمان بە ئیتیفاق، بە رێکەوتن، ئێستا لەم مادە لە ئەصڵی یاساکە لە مادەی هەشتەم خاڵی یەکەم ئەڵێ بە راوێژ کردن لەوە کە رێکەوتنە کەواتە ئەمە تەناقوزاتە ئەبێ یەکێکیان چاك بکرێت، هەر چەندە ئەمە لە پرۆژەکەدا پێشنیار نەکراوە، دیسانەوە تەئکید لەوە ئەکەمەوە ئیجرائات بۆ کێیە؟ بۆ ئەو پۆلیسانەی دیاری کراوە چەك بە کار بهێنن، تەقە لە خۆپێشاندان ئەکەن، خۆپێشاندەران ئەفڕێنن، خۆپێشاندەران ئەکوژن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مادەی یانزەهەم.

بەڕێز علی حەمە صالح :

مادەی یانزەهەم، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان تەنیا بە یەك وشە ئەڵێ شتی لە ڕادە بەدەرییان کرد لە ڕادە بەدەر چییە؟ یەعنی یەك مادەم پێم بڵێ پۆلیس بۆی نییە تفەنگ بە کار بێنێت، ئێمە چۆن بزانین ئەمە لە ڕادە بەدەرە یان لە ڕادە بە دەر نییە؟ وە دیسان تەئکید لە سەر ئەو خاڵەش ئەکەمەوە ئەم هتد و ئەم وەکە رێك وەکو ماددەی چوارەمی خاڵی دووەم وایە کە ئەڵێت نابێت بە هۆی پەك خستنی خزمەتگوزاری گشتی وەك، ئەمە وەکو نموونەی ئەمەیان هێناوە وتییان چۆن هەر خزمەتگوزاری گشتی هەر پەك خرا ناتوانێ خۆپێشاندان بکات، ئەمەش دیسان نموونەیەکی وەکو ئەو، وە دیسان من پێشنیاری ئەو دوو برادەرانەی ئەکەم هەر چەندە ئەمە لە حاڵەتی دەولی ئەوەیان هەیە، بەڵام ئەو گازی فرمێسك رێژە کە لە رابردوودا بە کار هاتووە، ئەمە نییە لە دونیا بە کار بێت، لێرە خەڵك ڕشاوەتەوە، خەڵك چەند رۆژێك خەریك بوو کوێر ببێت و ئەو دارە کارەباییە کە بە کاری دێنن، لە خەڵك دەن باوەڕ بکەن بە قەدەر کوشتن ناخۆشە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. با مودا‌خەڵەکان تەواو بێت ئەو کاتە. با ئەێنی یەکان تەواو بێ، ناوەکان بخوێننەوە، بۆچوونی پەرلەمانتاران هەمووی بگا. خاتوو ئاواز فەرموو.

بەڕێز ئاواز جەنگی برهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەو دەقە وەك خۆی بمێنێتەوە، و هۆکاری مۆرکی مەدەنی بێ، بەڵام ئەو قەوسە لابدرێ، یەعنی تەحدید نەکرێ چی بە کار دێ، چونکە مۆرکی مەدەنی مەعلومە لای هەمووان مۆرکی مەدەنی چییە ئەو شتانەی بە کار دێ، و هاو ڕام لە گەڵ بۆ ای بەڕێزم کاك عمر عینایەت کە بڵاوە کردنەوە بگودرێت بە بڵاو پێکردن. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس. مامۆستا حسن.

بەڕێز حسن صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من زۆربەیان کران، تەنها یەك شت ماوە کە پشتیوانی لە عمری حاجی عینایەت و دکتور شێرکۆ و کاك علی بکەم، و یەك شتیش دەمەوێ ڕوون بکەمەوە، پێم ناکرێ لە ناو هوڵی پەرلەمان خۆپێشاندەر تاوانبار بکرێت بە هۆی ئەوەی پۆلیسی کوشتووە بە راستی، ئەمە پۆلیس لە لایەن خوپێشاندەرە نەکۆژراوە، هەموومان دەزانین پۆلیس چ ڕۆڵێکی هەیە لە پاراستنی سەروەت و مال و گیانی هاوواڵتیان لە کوردستاندا، و چەند خەڵکی کوردستان دەیەوێ ڕێز لە پۆلیس بگرێ، ئەمە پۆلیس بوو، ئەمە ئەو هێزانە نەبوو لە دەرەوی پۆلیس دەهێندران، گۆمان لەو خەڵکە هەبوو کە دەمامکدار بۆ دەهات، خەڵکی دەکوشت، بۆیە ناکرێ خۆپێشاندەر ناو هوڵی پەرلەماندا تۆمەتبار بکرێ کە پۆلیسی کوشتووە، ئەمە ناکرێ بە سەر ئێمە دا تێپەڕێ کە خۆپێشاندەر پۆلیس دەکوژێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ڕای هەندێك ئەندام پەرلەمانە، جا ئەگەر ڕای تریش بێت؟

بەڕێز حسن صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، ئەمەش ڕای خۆمە، بەڵێ قسەکانی دیکەم کراوە و سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خوشناو :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامییە، مەجالت دا تا ئاخر نوقتە قسەکانی خۆی کرد ئەوجا من گوتم ناکرێ، وەڵامەکە، وەڵامی من بوو ئێستاش دەڵێمەوە لە خۆپێشاندانەکان، ئەمن وام گوتم لە خۆپێشاندانەکان پۆلیس شەهید بووە، ئەوجا خۆپێشاندەرە، کەسی تێکدەرە، گرووپێکی دیاری کراوە، کێ کراوە، پۆلیسیش گوتم هاوواڵاتی ئەو وڵاتەیە، دوژمنداریمان لە گەڵ پۆلیس دا نییە، بۆیە وەڵامەکە رێگا دەداتە ئاخیری وەڵامەکە، حەقی پەرلەمانتار نییە جوابی یەکتر بداتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە هیچ شێوەیەك نابێت پەرلەمانتار وەڵامی پەرلەمانتار بداتەوە، بەڵام ئێمە مەشغول بووین لە گەڵ لیژنەی یاسایی بۆ سیاغە کردنی ئەم بابەتە، لە دواییە ئەو بابەتە باس کرا.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر ناشکرێ دەست ئەوا رابوەشێنێ بڵێ تێکدان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە دکتور شێرکو، تکایە با نەبێت بە وەڵام، وەڵام دانەوە لە ناو هۆڵی پەرلەماندا، پێویست ناکات. فەرموو دکتۆرە رێواز.

بەڕێز د. رێواز فائق :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دەرئەنجامی قسەی هاوڕێیانی پەرلەمانتارم، روئیایەك بۆم روون بوو ئەویش ئەوەیە کە هەندێك مەترسییان هەیە لەو با بڵێن لەو شتانەی کە بە کار ئەهێنن، بۆ بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران، بۆیە بڕوامان وایە کە ئەبێ حەسر کرێ ئەو شتانەی کە بە کار دەهێنن، بۆیە ئەڵێم ئەو نوقتەیە لابدرێت هتد، ئیتر پێم وایە ئەم حاڵەتە موعالجە ئەبێ، بەڵام بە تەسەوری من ئەوانەی کە قەناعەتییان وایە یان ئیش کردنەیان بەو ئاراستەیە کە حەسر بکرێن بو ئاو ڕشاندن و بە کار هێنانی قەڵغان بۆ خۆپاراستن، من دڵنیایان دەکەم لە رووی یاساییەوە وەکو مەبدەء داخستنی کەوانەکە و هێنانەوەی ئەو دووانە بە میسال بە تەحدیدی حەسری هەژمار ناکرێ و وەزارەتی ناوخۆ و دەزگا پەیوندیدارەکانی بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران ئەتوانن ئەم ماددەیە بە کار بهێنن بۆ زیاد کردنی دەیان شێوازی تر، چونکە تەحدید حەسری نییە ئەوەندەی کە من لە قانون تێگەیشتبم، تەحدیدی حەسری ئەوەیە ئەبێ بڵێ بۆ نموونە، خۆم بڕوام بەوە نییە، بۆیان هەیە ئامێرەکانی ئاو ڕشاندن و قەلغان بۆ خۆپاراستن بە کار بهێنن، ئەوە بە تەحدیدی حەسری هەژمار ئەکرێ، بەڵام بە کار هێنانی وشەی وەکو دروست کردنی کەوانەیەك ئەو

کەوانەیە دایەخەی، داینەخەی، نوقتەی هەبێ، هتد هەبێ و نەبێ، دەلالەتەکە ئەوەیە کە ئەمە هێنانەوەی میسالە و ئەکرێ شتی تری لەوە بە کار بێنێ، ئەوە مولاحەزەی یەکەمە.

مولاحەزەی دووەمم ئێمە لە کاتی قسە لە تەحدید کردن ماوە دیاری کرا، زۆر لە پەرلەمانتاران باسی ئەوەیان کرد کە ئەگەر پەیامی خۆپێشاندەران نەگەیشت چی بکرێ؟ ئێمە ئێستا باسی بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران ئەکەین لەوە من بڕوام وایە ئەمە پشتیوانی کردنیشە لە پێشنیارەکەی کاك عمر عینایەت ئاوای لێبکرێ، دوای گەیشتنی پەیامی خۆپێشاندەران بە لایەنی پەیوەندی دار، ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتییان لە بڵاوە پێکردنی خۆپێشاندەران بینی، تەواو بکرێ، و لە گەڵ ئەو وشەی وەکو، شتانە، هیچی نیم، هەتا بە کار بهێنن لە گەڵی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر سوپاس، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ جودت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەکانم کرا و پشتیوانی لەقسەکانی کاك علی حەمە صالح و بەهار خان و مامۆستا هەورامان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر سوپاس، لیژنە پەیوەندارەکانی پەرلەمان، لیژنەی یاسایی؟ د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموارکردنەوەی ئەو برگەیەدا قسە لەسەر (وەك) کرا و ئەو وەسائیلانەی کە لەناو قەوسەکە بەکارهاتووە، وابزانم پێویست ناکات ڕوونکردنەوە بدەین، لەڕووی یاساییەوە د.فرست و د.ڕێواز ڕوونکردنەوەیان دا کە ئەوە عەلا سەبیلی میسالە، (وەك) دابنێیی، قەوس دابنێی، ئامرازەکە هەمووی بژمێری، ئامرازەکان جێ بهێڵی و هیچی نەژمێری، کە گوتت هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی تەنها هۆکاری مۆرکی مەدەنی دەگرێتەوە و هیچ کێشەیەکمان نابێ هەتا دەتوانین لە هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن، لەوێ نوقتەی دادەنێین، (وەك) هەڵدەگیرێ لەگەڵ ئەوانەی کە لەناو قەوس دا هاتووە، هیچ کێشەیەکمان لەوەدا نییە ئەو سێ پێشنیارە زیاتر لەو پێشنیارەی کەکرا لەلایەن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانەوە، پێشنیارێکی دیکە هەبوو کە چەکی سارد وگەرمیش بەکارنەهێندرێ لەلایەن پۆلیس، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی پێمانوایە ئەگەر بەو جۆرە بکەین کە بڵێین ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بڵاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بینی و وێڕای ئەوەی داوایان لێ کراوە لەسەر ئەوەش سوور بوون، بۆیان هەیە تەنها هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن، کە دەڵێ تەنها هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاوەپێکردنی

خۆپیشاندەران بەکاربێنن، مەفهومی موخالیف ئەوەیە کە بەهیچ شێوەیەك بۆیان نییە چەکی سارد یاخود چەکی گەرم بەکاربهێنن، ئەگەر ناوهێنانی چەکی سارد و گەرمیش بەزەرور دەزانن ئەوە نەسەکە تەقریبەن دەبێ نەسێکی تەفسیری، من پێم باشە کە ئەو وشەی (تەنها)م بەکارهێنا، تەنها هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بلاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن مەفهومی موخالیف ئەوەیە کە بۆت نییە پۆلیس نە چەکی سارد و نە چەکی گەرم بۆ بلاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن، رای کۆتاییش بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ڕاکان دەخەینە دەنگەوە، یەك بە یەك بخوێندرێتەوە، لێژنەکانی تر ڕوونکردنەوەتان هەیە، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو دەقەکەی کە بەڕێز سەرۆکی لێژنەی یاسایی خوێندیەوە ئێمە لەگەڵین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

لێژنەی مافی مرۆڤ؟ لێژنەی ناوخۆ؟ فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرەدا کە وەك هاتووە ئاو ڕشاندن و بەکارهێنانی قەڵغان دیارە وا تێ گەیشتوون بەوەی کە تەنها ئەو دووانە بەکاردەهێندرێ، بەڵام ئەگەر ئێستا بڵێین تەنها هۆکاری مۆرك مەدەنی بەکاربهێندرێ، هۆکاری مۆرك مەدەنی ئەویش کۆمەڵێك شتە، وەکو ئەوانەی کە باسمان کرد، یەعنی هەموویان غازی فرمێسك ڕژێن هۆکاری مەدەنییە، بەکارهێنانی ببەر و ئەو مۆسیقا دەنگ ناخۆش و هەموو ئەو شتانە هۆکاری مۆرکی مەدەنییە، بەڕاستی ئەگەر بەو شێوازە بڕوات هەموو ئەوانەی کە ئێمە لە موناقەشەکەدا لەبەرامبەری دا وەستاینەوە دیسانەوە بەکاردەهێندرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارەی ئێمە کردمان تەبعەن پەیوەندی بە تێگەیشتنەکەوە ئەوەی کە (هیتر)ەکە لابرێ و کەوانەکە داخرێ، پێم باشە ئەوە وەك ئەو پێشنیارە بکرێ کە دیاری بکرێن، ئەو هۆکارانەی کە بەکاردەهێندرێن لەلایەن پۆلیسەوە، بزەبت دیاری بکرێن کە چ هۆکارێکە، یەعنی ئەو پێشنیارە بەو شێوەیەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

شکریە خان پێویست دەکات نوقتە نیزامی بێ، فەرموو.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامی نییە، بەڵام نابێ ئەوەی ئێمەشتان لەبیر بچێ کە زیاتر لە سێ ئەندام پەرلەمان پێشنیاری ئەوەمان کرد کە ئەگەر ئەوەی د.ڤالا پەسەند بکرێ، دەبێ ئەوەی ئیستسنا بکرێ، جگە لە غازی فرمێسك ڕێژ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێز د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

غازی فرمێسك ڕێژ هۆکارێکی مۆرکی مەدەنی مەحزور نییە لەسەر مستەوای دەولی و داخلی، ئێمە ناتوانین لێرە قەدەغەی بکەین، چونکە لەلایەن هەموو وڵاتانەوە، ولاتی پێشکەوتوو و وڵاتانی دواکەوتووش ئەو وەسیلە و ئەو هۆکارە بەکاردێت، کە وەسیلەکە مەحزور نەبوو لەسەر مستەوای دەولی وداخلی بە چ یاسایەك ئێمە لێرە قەدەغەی بکەین، دواجار قەدەغە کردنی مۆرکی مەدەنی و نە ڕێگای پێ دەدەین وەکو هین ئەمەش قەدەغەی دەکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

مامۆستا هەورامان بەڵام دەبێ نوقتەی نیزامی بێ، فەرموو.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەقریبەن ٦ ئەندام پەرلەمان داوامان کرد کە گازی فرمێسك ڕێژ قەدەغە بکرێ، ئەوە گازی فرمێسك ڕێژیش نییە ئەوە کیمیاییە کە دەکرێ بەسەر خەڵکدا، چونکە ئێمە بەچاوی خۆمان بینیومانە، تووشی ڕشانەوە دەبێ، تووشی چاو کوێری دەبێ، تووشی بێ هێزی دەبی..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

تەواو، پێویست ناکات مامۆستا هەورامان، باست کرد، دەیخەینە دەنگدانەوە، داوایان کردووە کە گازی فرمێسك ڕێژ بەکارنەهێندرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە گازی فرمێسك ڕێژ بەکارنەهێندرێ؟؟ ٢٩ کەس لەگەڵیەتی، باشە، کێ لەگەڵی نییە؟٣٢ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، ئێستا ئەو دەقە بخوێننەوە د.ڤالا کە داتان ڕشتووە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم: دووەم/ خاڵی یەکەم هەموار دەکرێتەوە و بەو شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لەبڵاوە پێکردنی خۆپیشاندەران دا بینی، وێڕای ئەوەی داوایان لێ کراوە و لەسەر ئەوەش سوور بوون بۆیان هەیە تەنها هۆکاری مۆرکی مەدەنی بۆ بڵاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کێ لەگەڵ ئەو دەقەیە؟ نوقتەی نیزامی هەیە؟ کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە پێنج، شەش کەس داوامان کرد یەعنی وشەی (زەحمەت) لابەن، نەیانتوانی، جوان نییە، نەیانتوانی بڵاوە پێ بکەن، نە سیاغەیەکی ئەدەبیە و نە نووسینی کوردیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

دوای سیاغە دەتوانین دەستکاری بکەین، لیژنەی یاسایی دوایی لە سیاغە پرس و ڕاوێژتان پێ دەکەن کاك عمر، کێ لەگەڵ ئەو دەقەیە کە ئێستا خوێنرایەوە لەلایەن لیژنەی یاساییەوە؟ تکایە دەست بەرزبکەنەوە؟ ٥٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١١ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، بەڵێ د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە زیاتر لە سێ کەس وتمان، نازانم سیاغەکە چۆنە، یەعنی دوای گەیشتنی پەیامی خۆپیشاندەران ئینجا حەقی بڵاوەپێکردنیان دەدەین، بیرمە، من وام گوت کاك ئومێد وای وت، کاك عمر عینایەتیش وای گوت، یەعنی ئەوە بخرێتە پێشی نەسەکەوە دوای گەیستنی پەیامی خۆپیشاندەران لەلایەنی پەیوەندار، بەڵکو دوو سەعات بۆ کۆبوونەوە دیاری کرابوو، دوو سەعاتەکە تەواو کەس نەهات پەیامەکەیان لێ وەربگرێ، ئێ حکومەت بۆی هەیە بڵاوەیان پێ بکات بێ ئەوەی هیچ کەسێك پەیامەکەی بدات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەیان هەیە لەسەر ئەوە لەگەڵ لیژنەی مافەکانی مرۆڤ، با ڕوونکردنەوەی خۆیان بدەن، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندارە بە وەڵامدانەوەی خۆپیشاندەران لە ماددەی ٥ بڕگەی ٣ دا پێویستە بە زووترین کات چارەسەری گونجاو و داواکاریەکەیان دابنێ ولەگەڵ لایەنی پەیوەندار گفتوگۆ لەسەر ئەو بابەتە بکەن، دوای

هەندێ داواکاری هەیە یەعنی وەلامدانەوەی هەندێ داواکاری تەقیید ناکرێ، نازانم مەبەستی چییە دکتۆرە ئەگەر تەوزیحی بکات لە بۆمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەڵێ تەوزیحی بکە، د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن مەبەسـتم وەلامدانـەوە نییـە و لەگـەڵ ئـەوەش نـیم وەلامدانـەوە ببەسـتریتەوە بـە بلاوەپێکردنـی خۆپیشاندەران، چونکە جاری واهەیە بۆ نموونە لە ناحیەیەک خۆپیشاندان دەکرێ، ئەو داواکاریانەی کە خۆپیشاندەران هەیانە ئەسڵەن لە دەسەڵاتی پارێزگایە، کەواتە ناکرێ ببیەستینەوە بەیەکەوە، بەڵام گەیشتنی پەیامەکەیان ئەبێ ببەسترێ بە بلاوەپێکردنیان، نموونەشم هێنایەوە، مەجموعەیەک خوێندکار، چەند خوێندکارێک دێنە بەردەمی وەزارەتێک، دێنە بەردەمی بەڕێوبەرایەتیەکی پەروەردە، دوو سەعات مۆڵەتیان وەرگرتووە بۆ ئەوەی کە خۆپیشاندانەکەیان تەواو بکەن، لەو دوو سەعاتەدا بەڕێوەبەری پەروەردە نایەت پەیامەکەیان لێ وەرگرێ، ئەوەی جەنابت باست کرد، باس کردنە لە موعالەجە کردن وبەدواداچوونی داواکاریەکەیان، باشە ئەگەر داواکاریەکە نەگەیشت بوو؟ یەعنی مەبەستەکەی من دەقەکە ئاوایە، دوای گەیشتنی پەیامی خۆپیشاندەران بەلایەنی پەیوەندیدار، پەیامەکە بگات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

لیژنەی مافەکانی مرۆڤ، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە بەستنەوەی بلاوەپێکردنی خۆپیشاندان بە گەیاندنی پەیام، ئەوە شتێکی مەتاتیە، من دەچمە بەردەمی بەڕێوبەرایەتییەک موەزەفێک لێم وەردەگرێ و دەڵێ پەیامەکە گەیشت، بڕۆ، من دەڵێم نەخێر نەگەیشتووە، ئەو کاتە دەست دەکاتەوە پۆلیس زۆرینەی خۆپیشاندانەکان بەم بەهانەیە بلاوە پێ بکات، بۆیە بەلارێ داچوونی خۆپیشاندان وا دەکات هێزەکانی پۆلیس و چالاکی مەدەنی کۆتایی پێ بێنن و ڕێی لێ بگرن، نەك گەیاندن و نەگەیاندن، گەیشتن و نەگەیشتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنە هاوبەشەکاندا دەستەواژەیەکی ترمان بەکارهێنا، پاش بە دەنگەوە هاتنی لایەنی پەیوەندیدار، بەدەمەوە هاتنی لایەنی پەیوەندیدار، پێموایە هەموومان لەسەریشی ڕێك کەوتووین لەوێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی من یەك لەوانە بووم کە پێشنیاری ئەوەم کرد، بەڵام من بەم شێوەیە وتم، پاش وەڵامدانەوەی بەڵگەدار بە داواکاری خۆپیشاندەران، مەبەست لەوەش ئەوەیە کە مەرج نیە داواکاریەکانیان جێ بەجێ بکات، بەڵام پێویستە وەڵامێکی ئیقناع کەریان بدەنێ، وەکو د.ڕێواز وتی، لەبری گەیشتن، من گەیشتن نالێم وەڵامدانەوە دەڵێم، ڕەنگە بەشێکی داواکاریەکان دەتوانێ ئەو جێ بەجێیان بکات، بەشێکی یەعنی بۆیان بسەلێنێ بەشێوەی بەڵگە هێنانەوە کە ئەمە لە توانای دەسەڵاتی ئەودا نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

پێشتر ڕوونت کردەوە، ئێستا خۆتان کۆك نین، ئێوە کە پێشنیاری دەکەن، کۆك نین لەسەر ئەوەی کە دەتانەوێ چی بکەن، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەڵامدانەوە، وەڵامی خۆپیشاندانێك بۆ خۆپیشاندانێکی تر جیاوازی هەیە، بۆیە ئێمە ئەوە ناتوانین لێرە لە یاسایەك جێی بکەینەوە، بەڵام سەبارەت بەو پێشنیارەی د.ڕێواز کە پاش گەیشتنی پەیامەکەیان، ئەوە پێشنیارێکی بەجێیە دەتوانین لێرە جێی بکەینەوە، بەس وەڵامدانەوە هەندێ جار وەڵامدانەوە، وەڵام هەر نادرێتەوە، بۆیە لێرە جێی ناکرێتەوە، وەڵامدانەوەش لە شوێنێك بۆ شوێنێکی تر جیاوازی هەیە، جاری وایە وەڵامەکە ئیجابی نییە، بەس گەیشتنی پەیامەکە دەتوانرێ جێی بکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەقەکەمان بۆ بخوێننەوە پاش ئەوەی ئەو پێشگرەی خستە تەنیشت دەقەکەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ئەو پێشنیارەی تۆ چییە د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەم شێوەیەی لێ بێت دەقەکە:

دوای گەیشتنی پەیامی خۆپیشاندان بەلایەنی پەیوەندیدار، ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و .. الخ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

باشە، کەواتە کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو پێشگرە بۆ دەقی برگەی ٢ لە ماددەی ٨ زیاد بکرێ، ٤٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٢ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، جارێکی تر بیخوێننەوە، چونکە دەنگدانی لەسەر کراوە پێویست ناکات دەنگی لەسەر بدەینەوە، بەس تەنها خوێندنەوەی، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای گەیشتنی پەیامی خۆپیشاندان، ئەگەر پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان و دەزگای پۆلیس زەحمەتیان لە بلاوەپێکردنی خۆپیشاندەراندا بینی، وێڕای ئەوەی داوایان لێ کراوە و لەسەر ئەوەش سوور بوون، بۆیان هەیە تەنها هۆکارەکانی مۆرکی مەدەنی بۆ بلاوەپێکردنی خۆپیشاندەران بەکاربێنن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەلایەنی پەیوەندیدار، باشە ئەحکامی خیتامی، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێزد.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددانەی کەماون پەیوەندیدارن بە ئەحکامی خیتامی کە تەحسیلێ حاسڵە و دەبێ لە هەموارکردنەوەی هەموو یاسایەکدا هەبێ.

ماددەی ٩: پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کێ لەگەڵیەتی؟ ٥٨ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠: کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کێ لەگەڵیەتی؟ ٥٨ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١١: ئەم یاسایە لەڕۆژی بلاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان دەچێتە بواری جێ بەجێ کردنەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کێ لەگەڵیەتی؟ ٥٩ کەس لەگەڵی نییە، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، د.فۆاد فەرموو.

بەڕێز د.فۆاد فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز کاك سالار هاوکاریمان دەکات لە خوێندنەوەی هۆکارەکانی دەرچوون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هۆکارەکانی پێویست لە ئەسڵی یاسایەکەدا نەختێك دوورودرێژە و هەندێ دەستەواژەش تیکرار بووەتەوە کە لە جێی خۆی دانێین، بۆیە دوو تەرح هاتووە، یەکێکیان دەخوێنمەوە ئەوەی تریش دەخوێنمەوە.

هۆکاری پێویست

لەبەرئەوەی خۆپیشاندان مافێکی دەستوورییە و بە مەبەستی بەدیهێنانی ژیانی دیموکراسی و بەرەو کۆمەڵگای مەدەنی ڕێزگرتن لە ماف و ئازادییەکانی مرۆڤ و پیادەکردنی پرەنسیپە نێودەوڵەتیەکانی تایبەت بە ماف و ئازادیەکان ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

کاك د.فرست ئەمەی ناردووە:

لەپێناو زیاتر مسۆگەرکردنی گوزارشت کردنی هاووڵاتیان لە ڕای خۆیان و پیشاندانی خواستی ڕەوایان بە شێوەیەکی ئاشتیانە و پاراستنی ماف و ئازادییە گشتییەکان ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کامیان پێشتر بخەینەوە دەنگەوە؟ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك فرست دوورتر ناردوویەتی ئەوە دەخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بیخوێنەوە جارێکی تر کاك سالار، باشە تا تێکەڵکێشی ئەوە دەکەن ئەو دوو پێشنیارەی کە بۆیان هاتووە، بۆ لیژنە پەیوەندیدارەکان، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ژمارەیەکی زۆر پرسیارتان کەوتووەتە دەست ئێمە، بیخوێنینەوە، بەڵام ئەمڕۆ وادیارە دەرفەت نەبوو بیخوێنینەوە، لە دانیشتنەکانی داهاتوو پرسیارەکانی ئێوەش دەخوێنینەوە کە بۆ وەزارەتە پەیوەندارەکان ڕۆیشتوون، دوای ئەوە تەنها یەك

بڕگەمان ماوە کە ئەویش بابەتێکە کاك عمر حاجی عینایەت دەیەوێ بیخاتەڕوو لە پەرلەمانی کوردستان، کاك سالار بیخوێنەوە فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆکاری پێویست

لەبەرئەوەی خۆپیشاندان مافێکی دەستوورییە و لە پێناو مسۆگەرکردنی گوزارشتی هاووڵاتیان ڕای خۆیان بە مەبەستی بەدیهێنانی ژیانی دیموکراسی بەرەو کۆمەڵگای مەدەنی و ڕێزگرتن لە ماف و ئازادییەکانی مرۆڤ و پیادە کردنی پرەنسیپە نێودەوڵەتیەکانی تایبەت بە ماف و ئازادییەکان ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ ٦٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٢ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە گەلی کوردستان دەکەین، بەهۆی پەسەند کردنی یاسای هەمواری یەکەمی یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان ژمارە ١١ی ساڵی ٢٠١٠، کەواتە ٢ کەس لەگەڵی نەبووە، بەڵێ بەڕێز کاك عمر بابەتەکەت بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم خۆش نەبوو بەڕاستی بەهۆی ئەم بابەتەوە تاخیر بن، من ویستم سەرەتا لە دەست پێکردنی دانیشتنەکەوە باسی بکەم، بەڵام بەداخەوە بوومە باعیسی ئەوەی کە ئێوە دواکەوتن، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بە پێی بڕگەی ٤ بەشی دووەم لە ماددەی ٥٤ هەموو ئەندامێك بۆی هەیە ئەگەر بیرۆکەیەك پەیوەندی بە بەرژەوەندی گشتییەوە هەبێ پەیوەندی بەدەسەڵاتی جێ بەجێکارەوە هەبێ بیخاتەڕوو، من بەیانی بە پێی ئەو ماددەیە بابەتەکەم باس کردو بەڕێزیشت ڕەزامەندیتدا، خرایە بەرنامەی کارەوە، ئەمەش بابەتەکەیە، لە ئەنجامی ئەو بەدواداچوونەی کردوومە لە پارێزگای سلێمانی نزیکەی ١٨٠ هەزار تەن گەنم لە سایلۆکانی سلێمانی وەرگیراوە لە جوتیاران ئەو گەنمە لە سنووری پارێزگای سلێمانی بە پارێزگای هەڵەبجە و ئیدارەی ڕاپەرین و گەرمیانیشەوە، بەشێوەیەکی زۆر نازانستی عەمبار کراوە، لەبەر ڕەحمەتی باو باران و ئاژەڵ و پەلەوەردایە، چاوەڕێی فەرمانی حکومەتی ناوەندین بۆ وەرگرتنی لەم سنووڕە، تەنانەت یەك سایلۆ نییە بۆ هەڵگرتنی گەنم، یەك سایلۆ هەیە لە سلێمانی کە لەلایەن کۆمپانیایەکی ڕووسی دروست کرا، بەڵام تەواو نەبووە، نیازی تێکدانی ئەم سایلۆیەیان هەیە بۆ ئەوەی سایلۆی دیکە لە پیرەمەگروون دروست بکەن، کڕیاری گەنمی کوردستان تەنها حکومەتی ناوەندە بە نرخی تەن لە نێوان ٥٧٢ هەزار بۆ ٧٩٠ هەزار دینار، لەم بارودۆخەی ئێستادا ئەگەرهەیە بەهۆی یەکێك لەم هۆیانەوە حکومەتی ناوەند گەنمەکە نەکڕێ، یەکەم/ ئالۆزی زیاتر نێوان ناوەند و هەرێم بەهۆی ڕاپرسی یان گشت پرسی، دووەم/ کۆنترۆڵکردنی تەواوی سنووری نێوان هەرێم و ناوەند لەلایەن داعش و گروپە

چەکدارەکانەوە کە تەنها ١٥ کم ی ماوە، سێیەم/ قورس کردنی سزاکان لەسەر هەرێم لەلایەن حکومەتی ناوەندەوە، وەك چۆن مووچەی بڕی دەتوانێ گەنمەکەش نەکڕێ، پرس ئەمەیە، ئایا حکومەتی هەرێم توانای کڕینی گەنمی هەرێمی هەیە، کە پێویستی بە نیزکەی ٦٠٠ ملیار دینارە؟، ئەگەر حکومەتی هەرێم توانی گەنمەکە بکڕێ لەکوێ عەمباری دەکات؟ ئەگەر نەیتوانی بیکڕێ ئەلتەرناتیف بۆ فرۆشتنەکەی کێیە؟ ئەگەر گەنمەکە نەفرۆشرا و وەرزی باران هاتو، گەنمەکە تووشی زیان دەبێ، حکومەتی هەرێم پلانی خێرای چییە بۆ عەمبار کردنی گەنمەکە؟، تەبعەن لە ساڵی پار ٢٠٠ تەن گەنم بەهۆی بارانەوە خەسار بوو، ئێستا یەکێك لە سایلۆکان بەو کۆنتەینانە دروست کراوە لە ناحیەی سیروان کە کارگەیەکی دۆشاوی تەماتە و شەربەتی میوە یەعنی کۆنترەکان بەکارهێنراوە بۆ دروست کردنی عەمبار بۆی لەبری سایلۆ، لە ساڵی ١٩٩٩ لە ناحیەی سیروان فڕێدراوە، ئەم کۆنتەینانە کراون بە عەمبار، یەعنی وەکو سایلۆ بەکاردەهێندرێن، ئەم کارگەیە لەلایەن ڕێکخراوی فاوەوە هێنراوە تا ئێستا نەخراوەتە بواری جێ بەجێ کردنەوە و نەکراوەتە کارگەیەك، هەرێمی کوردستان ساڵانە پێویستی بە ٦٠٠ هەزار تەن گەنم هەیە بۆ پێداویستی ناوخۆی خۆی، ئەم بەرهەمەی کوردستان بەشی ناوخۆی دەکات، بە ڕەقەم لامە کە کوردستان تەقریبەن بەشی ناوخۆی خۆی بەرهەمی گەنمی هەیە، لەسەر ئەو بنەمایەی کە پەلەمان بالاترین دەسەلاتی چاودێریە داوا دەکەم کە لە هەفتەی ئایندەدا ئەم بابەتە بخرێتە ناو بەرنامەی کارەوە بۆ ئەم مەبەستەش بەڕێز وەزیری کشتوکاڵ و ئاودێری و بەندەوەکان بانگهێشت بکرێ بۆ ئەوەی پلانی نزیك و دووری وەزارەتمان بۆ باس بکات و پەرلەمانتارە بەڕێزەکانی پرس ئاڕاستەی وەزیری بەڕێز بکەن، زۆر سوپاس ئەوە بیرۆکەکەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە پشتگیری تەواوی نووسینەکەی کاك عمری حاجی عینایەت دەکەین، بەڵام بۆ زانیاری هەموو لایەکتان ئێمە لە لیژنەی کشتوکاڵی پەرلەمانی کوردستان ئەو پێشنیارەمان دوو هەفتە دەبێ ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووە، ئەوەی کە حکومەتی هەرێم ئەگەر لە توانای داهەیە ئەو گەنمە خۆی بیکڕێتەوە، دووەمیان/ ئەو گەنمەی کە لە ئێستادا هەیە من لەگەڵ تەواوی قسەکانیام، لەبەرئەوەی ئێمە بەرەو سەرما دەڕۆین چەند ڕۆژە، ڕێژەیەکی زۆر باران لە ناوچەکانی هەڵەبجە و شارەزوور و شوێنەکانی دیکە باریوە، نەیزانیوە چی لێ بکەن، لەبەرئەوە حکومەتی عیراقی پارەکەی ئەو دابینی دەکات و ئەو دەیکڕێتەوە، لە هەرێمیش دەمێنێتەوە ئەوەی تا ئێستا زانیومانە، بەڵام لە هەموو حاڵەتێك ئێمە پێویستە حەلێکی زۆر سەریع دابنێین بۆ وەرگرتنەوە یان خەزن کردنی ئەو هەموو گەنمەی کە لە کوردستان هەیە کە بەشی زیاتری پێداویستی خەڵکی کوردستان دەکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەڵێ بەس تەنها دەمەوێ ئەو تەوزیحەتان بدەمێ کە ئەوە وەرگرتنی گەنم پەیوەندار نییە بە وەزارەتی کشتوکاڵ، بەڵکو پەیوەندارە بە وەزارەتی بازرگانی، کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە تەواو ڕاپۆرتەکەی بەڕێز عمری حاجی عینایەت دەکەین، کە فیعلەن ئەو پرسە هەیە لە پارێزگاکانی دیکەش مەسەلەی گەنم و بەروبوومی جوتیاران ئەو کێشەیەی هەیە، بەڵام داوام ئەوەیە کە داوای کرد بەرنامەی کار لە ئایندەدا ئەوەی پرسی گرنگ کەلە پێشمانە چاوەڕوانییەکی زۆر هەیە لەسەر گەیشتنە ئەنجامی یاسای کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و ڕیفراندۆم لە هەرێمی کوردستان بکەن کە ئەو خولەشی بۆ درێژ کرایەوە، پشووەکەی بۆ کورت کراوە، هیوادارم کە بتوانین ئەو ماوەیەی کە ماومانە بتوانین ئەو کارە بکەین، لەگەڵ تەواوی ڕاپۆرتەکەداین، تەنها لەگەڵ شێوازی بانگکردنی وەزیر دانین کە ڕێکاری دیکە هەیە کە وەزیر بانگ دەکرێت بۆ پەرلەمان بە شێوازی دیکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس بۆ تۆ، کاك د.عزت فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لەو ڕاپۆرتەی کاك عمر عینایەت دەکەم، پرسێکی بەڕاستی گرنگە پەیوەستە بە ئاسایشی خۆراکی هەرێمی کوردستان لەم قۆناغەدا بۆ ڕێکاری یاسایی بە بانگێشت کردنی هەردوو وەزیری پەیوەندار یاخود پرساندن، یاخود ناردنی پرسیار بۆیان و وەڵامدانەوەیان زۆر گرنگە بۆ داهاتووی هەرێمی کوردستان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر باشە، بەڵام ئەوە پەیوەستە بە داوای ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، لەم مەوزوعەدا پەرلەمان نەوەستاوە بە پرسیار کردن، بە داوای ڕوونکردنەوە کردن، ناردنی ئەو ڕاپۆرتانەی لیژنەی کشتوکاڵ بۆ وەزارەتە پەیوەندارەکان، بەڵام دیسانەوە ئەگەر پێویستی بە گفتوگۆی زیاتر هەبوو ئێوە دەتوانن بە ژمارەی یاساییتان پێشکەشی بکەن بۆ بانگێشت کردنی وەزیرە پەیوەندارەکان کاك محمود و کاك سۆران جەنابیشت دەبینم، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە ئەو پرسەی کە کاك عمر وروژاندی پرسێکی گرنگە وەکو کاك د.عزت فەرمووی ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە ئاسایشی نیشتمانی و ئاسایشی خۆراکەوە هەیە، ئەمساڵ یەکێك بوو لەو